

જ્ઞાનદાન સોઢી એટલે તેથી આખાસવૃદ્ધ, અદ્યમતિ તેમજ
 પશ્ચિન જનોને ઉપયોગી થઈ પડે તેવા પૂર્વાચાર્ય પ્રખીત ઉત્તમ
 ગ્રંથો તેમજ ચાલુ જમાનાને અનુકૂળ લેત ફેલી અનુસાર વિદ્ય-
 દર્શન મુનિ માહારાજ તેમજ મુનિપુત્ર આવકોની કસાયેલી કસ-
 મથી લખાયેલા ગ્રંથોને ઉદાર સદ્ગુણસ્થાની સહાયથી છપાવી
 તેને વિના મુદ્રે કે અદ્ય મુદ્રે આપી, તેનો ખર્ચોજો ફેલાયો
 લેત તેમજ જેતેનર કોમમાં કરવાનો અમારો આ પ્રયત્ન વર્ષો થયા
 આજ્યા કરે છે. ઉપર દેતુને અનુસરીને અમારો વૈરાગ્ય અને શાંત
 રસના પોપડ, દિવાદાંની સમજવાળા, તત્ત્વજ્ઞાન અને નૈતિક
 વિષયોથી ભરપૂર અનેક ગ્રંથો છપાવી બહાર પાડ્યા છે. દિવસો
 દિવસે સજ્જન પુરોગાને અમારા તરફથી બહાર પડતા ગ્રંથોની
 વધારે આવશ્યકતા જણાયાથી અમારો હિસાબ વધતો ગયો.
 જેના પરિણામે અમારી ગ્રંથમાળાના ૨૭ મા મહકા તરીકે

શ્રી પર્યુપણ મહાપર્વ માહાત્મ્ય નામનું આ ગ્રંથ ઉપયોગી
 પુસ્તક બહાર પાડવાને અમે લાગ્યરાણી થયા છીએ. પર્યુપણ
 પર્વ એ દરેક લોકોત્તર પર્વમાં એટલે છે તેથી તે દિવસોમાં ધન્ય મનન
 કરવા યોગ્ય કલ્પવૃક્ષ વગેરે શાસ્ત્રલક્ષણ સદ્ગુણો યોગ ન હોય
 ત્યાં પણ થઈ શકે એવા હેતુથી આ ગ્રંથની યોજના કરવામાં
 આવી છે.

આ ગ્રંથમાં પર્યુપણ પર્વના બધા વ્યાખ્યાનોનો અનુક્રમે
 સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. એટલે પ્રથમના ત્રણ દિવસોમાં
 પર્યુપણ-અર્ચણ વ્યાખ્યાન તરીકે ચિંતામણી પ્રકાશ સાપ્તાહર.

ત્યાર પછી કલ્પધરથી માંડી ચાર દિવસ પર્યંત અનુક્રમે સવાર
અપોરના બળે વ્યાખ્યાન મળી આઠ વ્યાખ્યાન અને છેવટે સં-
વત્સરીના દિવસે મૂળ ખારસે સૂત્રની ચેરે મૂળ ગ્રંથની સંપૂર્ણ-
દાખો એકી સાથે નવમા વ્યાખ્યાન તરીકે આપવામાં આવી છે.
તે છેલ્લે દિવસે અર્થના ઉપયોગ સાથે વાંચવા લક્ષ રાખવાનું છે.

શ્રી વીર પ્રભુને શ્રેષ્ઠિક મહારાજાએ પૂછવાથી પર્યુપણુ પર્વમાં
જે જે કરણી કરવી ઘટે અને તે પર્વનું આરાધન કરવાથી ગજ-
સિંહ કુમાર રાજઋદ્ધિ અને દેવલોકપર્યંતના સુખ પામ્યા અને
મોક્ષ સુખ પામશે તે બાબતનાં ચમત્કારિક વર્ણન, શ્રીવીર પ્રભુએ
કરેલ તેનો ઉલ્લેખ પર્યુપણા ચિંતામણી પ્રકરણમાં “શ્રી અમૃત
કુશળ” ગણિએ સં. ૧૮૫૬ માં શ્રી જુનાગઢ મંથે કરેલો છે તે
પ્રકરણ અઘૂર્ણ વ્યાખ્યાન તરીકે આ ગ્રંથમાં પ્રથમ આપવામાં
આવ્યું છે, ત્યાર પછી શ્રી કલ્પસૂત્ર ઉપર “શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિય”એ
રચેલ સંજ્ઞાય અને તેના ઉપર “શ્રી ઉદયસાગર ગણિ”એ કરેલ ટ્યો
દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં પ્રથમ કલ્પસૂત્ર સાંભળવાની
રીતિ, દશ પ્રકારનો યતિનો આચાર, પર્વદિવસે આવકોએ કરવા યોગ્ય
૧૩ પ્રકારનાં કૃત્યો, કલ્પસૂત્ર પુસ્તકાંક યથાનો સમય,
સહા સમક્ષ વાંચવાનો સંપ્રદાય, શબ્દ શ્રવણથી પણ થતા ઉત્તમ
લાભ, અઘૂર્ણ તપ ઉપર નાગકેતુનું દ્રષ્ટાંત, શ્રીવીરપ્રભુની દેવાનંદા
માતાને ઐદ સ્વપ્નનું દર્શન, હાલના સૌધર્મેન્દ્રની પૂર્વ જન્મની
કથા, પ્રભુનું ચ્યવન જાણી ઇંદ્રે કરેલ શકસ્તવ અને મેઘકુમારની
કથા; એ બાબતોના રસભર્યા વર્ણનથી પહેલું વ્યાખ્યાન પૂર્ણ
પાય છે. ત્યાર પછી બીજા વ્યાખ્યાનમાં પ્રભુ, નીચ (બ્રાહ્મણ
કુલમાં અવતર્યા જાણી ઇંદ્રે હરિણગમેષી દેવને આદેશ કરી ૮
દિવસે વીર પ્રભુને દેવાનંદા બ્રાહ્મણીની કુખથકી ઉદ્ધરાવી ત્રીશ
લા ક્ષત્રીયાણીની કુખે સ્થાપન કરાવ્યાની હકીકત, આ અવ

સર્પાણી કાળમાં ઘણેલા દશ અન્ધેરાં (આશ્ચર્યભૂત બાબતો),
 વીરપ્રભુના સત્તાવીશ ભવનું વર્ણન અને ત્રીશલા માતાએ જાદ
 મહા સ્વપ્ન દેખ્યાં તે માંહેના ચાર સ્વપ્નનું વર્ણન આવે છે. તે
 પછી ત્રીજા વ્યાખ્યાનમાં આકીના દશ સ્વપ્નનું વર્ણન, સ્વપ્નની
 હકીકત સિદ્ધાર્થ રાજને નિવેદી, સ્વપ્નપાઠને તેના અર્થમાટે
 યોલાવ્યા, સ્વપ્ન પાઠને વર્ણવ્યાં સ્વપ્ન દેખ, અને ત્યાર બાદ તેમને આ-
 પેલ અપરિમિત દાન વગેરે બાબતનું વર્ણન છે. તે પછી ચોથા
 વ્યાખ્યાનમાં ભગવાન ગર્ભમાં નિશ્ચલ રહેવાથી માતાપિતાને
 હિપ્ત થએલ શોક, પ્રભુનું અંગ ફેરકવાથી ચોતરફ દેલાગેલ
 આનંદ, માતાને હિપ્ત થએલ દોહનું વર્ણન, ગર્ભની પ્રતિ-
 પાલના અને વીર પ્રભુના જન્મનું વર્ણન છે. પાંચમા વ્યાખ્યાન-
 માં હિપ્ત દિક્ કુમારીઓએ કરેલ જન્મ મહોત્સવ, દ્વિતીય દેવો-
 યો કરેલ જન્મ મહોત્સવ, અને પછી સિદ્ધાર્થ નૃપે કરેલ જન્મ
 મહોત્સવ, પ્રભુનું નામ સ્થાપન તથા તે પ્રસંગે સંજ્ઞાનને કરેલ
 સોજન સત્કાર અને પહેરામણીની સચિસ્તર હકીકત, આમલકી
 ફિલ, નિશાળ ગરજુ, સંવતસરી દાન અને દીક્ષા કલ્યાણકનું
 વર્ણન છે. છઠ્ઠા વ્યાખ્યાનમાં પ્રભુને થયેલા અનેક ઉપસંગો અને
 તેનું સમસાયે સાદન કરવું, ઇંદ્રે સદાય આપવા જણાવ્યા છતાં
 તેનો અસ્વીકાર, દેવગણાનની હિપ્તિ, પ્રભુએ કરેલાં ત્રીન તપશ્વ
 વર્ણન, ઇંદ્રભૂતિ આદિ અગ્યાર મહાવિગ્રોને પ્રતિષ્ઠાથી
 ગણધર પદે સ્થાપન, પ્રભુનું નિર્વાણ, સસ્મમહનું જન્મસારી ઉપર
 સંક્રમણ અને તેથી પ્રભુના શાસનને ધરાની આગનું પીલ
 વગેરે બાબતોનું વર્ણન છે. ત્યાર પછી સાતમા વ્યાખ્યાનમાં શ્રી
 પાર્શ્વનાથ અને શ્રી નેમિનાથનાં પાંચ પાંચ કલ્યાણકનું વર્ણન
 (જેમાં શ્રીકૃષ્ણ ચરિત્ર પણ અંતર્ગત થાય છે) અને વીર પ્રભુ-
 થી શ્રી મધુભદ્રવંશ પર્વન રજ તીર્થકરેનાં નિર્વાણ કાળનાં
 આંતરનું પદ્માનુપૂર્વીએ વર્ણન અને પાર્શ્વ પ્રભુને કમલ સાથે વેરનું

કારણ વગેરે વર્ણવેલ છે. તે પછી આહમા વ્યાખ્યાનમાં શ્રી ઋષભ-
દેવજીનું ચરિત્ર અને સ્થવીરોની નામાવલી આવેલ છે. એ રીતે
જ્ઞાનવિમલસૂરિ કૃત સંજ્ઞાયનો પરમાર્થ પૂર્ણ થાય છે. તે
પછી સંવત્સરીના દિવસે બારસો સૂત્ર બદલ વાંચવાને
અનુકુળતાની ખાતર તે સંજ્ઞાયનું મૂળ એકલું આપવામાં
આવ્યું છે. તે પછી શ્રાવકવર્ગ હંસરાજજી કૃત વીર
પ્રભુના પાંચ કલ્યાણકનું સ્તવન છે. અને તે પછી શ્રી
વીર પ્રભુનું ત્રણ ઢાળનું સ્તવન અને પાંચ વધાવા દાખલ કરેલ
છે. તે પછી જુદા જુદા ગ્રંથોમાંથી ઉદ્ધરેલા પ્રકીર્ણ વિચારો ઉપયોગી
જાણી દાખલ કર્યા છે. અને અંત્ય મંગલ તરિકે ઉપાધ્યાયજી
શ્રી યશોવિજયજી કૃત પાર્શ્વજિન સ્તવન ગોઠવેલ છે.

આ ગ્રંથ પર્યુષણના દિવસોમાં તેમ જ હરમેશના માટે ઉપ-
યોગી થાય એ હેતુથી આ ગ્રંથની પ્રસ્તાવના સાથે જ પ્રથમ
સાધુ નિયમ કલક, ગુરુ પ્રદક્ષિણા કલક, પુણ્ય કલક, દાન કલક,
શીયલ કલક, તપ કલક અને ભાવ કલક, એ સાત કલક મૂળ અને
ભાષાંતર સાથે દાખલ કરવામાં આવ્યાં છે, જેનું વાંચન, મનન,
હર હરમેશાં ભવ્યાત્માઓને કરવા યોગ્ય છે, જેથી આત્માનો શુભ અને
શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ તરફ વીર્યોદ્ધારા જાગૃત રહે અને અશુભ પ્રવૃત્તિ
કરનાં કરે રહે.

પર્યુષણ મહાપર્વનાં વ્યાખ્યાનો સભા સમક્ષ વાંચનાર વક્તા
વત્થુ વત્થારી હોય તો વિશેષ શ્રેષ્ઠ અને તેમ ન હોય તે
પછી વાંચનાર વક્તાએ પર્યુષણના દિવસોમાં તો અવશ્ય બ્રહ્મચર્ય
પાળવું અને સામાયિક કે પાપક સકને વાંચવું તથા સચિર
મરુત વાપરવાનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. કલપધરના દિવસે કલપધર
જગદાય-સ્વાધ્યાય વાંચવાનો આરંભ કરતાં પોણેલાં જ્ઞાનની સ્થા
પન્ના કરીને જ્ઞાન પુષ્પ બખાવી સર્વ શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ વાસકે
પુષ્પને રૂપનામ્નુવિનરેથી જ્ઞાન પુષ્પન કરવું. તથા એક ધીનો દીપ

સંવન્ધરી દિવસના વ્યાખ્યાનપર્યંત અખંડ રાખવો. યથાયોગ્ય વિધાનપૂર્વક કરેલી ક્રિયા જ યથાર્થ ફળદાયી થાય છે એ વાત લક્ષમાં રાખી વિધિપૂર્વક કરણી કરવાને ઉત્તમાયો થવું.

આ ગ્રંથની યોજના 'કલ્પસુખોદિદિદિના આધારે પુષ્કળ પરિશ્રમ ઉઠાવી યોગ્ય મુદારા વધારા સાથે સંશોધન કરીને શાંત-મુર્તિ મુનિ મહારાજ શ્રી વૃદ્ધિચંદ્રના શિષ્ય મુનિક્ષી કર્પૂર-વિજયજીએ કરેલ છે અને પ્રસ્તાવના પણ તેઓશ્રીએ જ લખી આપીછે. તેથી તેઓ સાહેબનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવા સાથે તેઓશ્રી હજી વધારે વધારે પ્રયત્ન કરી આપાં ઉત્તમ કાર્ય વરે શ્રી જૈન કોમને વિશેષે આભારી કરતા રહે એમ કચ્છી અગ્ર ચિત્રમીએ છીએ

આ ગ્રંથમાં મતિ મંદનાથી કે પ્રમાદ વશાત્ કાંઈ ભૂલ ચૂક થઈ હોય તેનો મિથ્યા હુમ્મત દેવા સાથે સન્નિવૃત્તિને તે મુદારી વાંચવા વિનંતિ કરીએ છીએ, તેમજ આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધિ માટે કરેલ દ્રવ્ય સહાય માટે મદદમાર સખી વૃદ્ધસ્થાનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનવા સાથે મુદા વૃદ્ધસ્થાને તેનું અનુકરણ કરી થાતાનો ઉદાર હાથ લેખાયવા વિનંતિ કરવાની તક લક્ષ્યે છીએ.

મોત એકાદશી સં. ૧૪૭૦

લી. પ્રસિદ્ધ કર્તા.

મહોધ્યાય શ્રીયશોવિજયગાણિસ્તુત્યપટકમ્ ॥

(વસન્તતિલકાવૃત્તમ્)

શ્રી જનશાસનનયામૃતપૂરસિન્ધા,

ચૈત્રદાવ્યન્દકકલાં કલયાંચકાર ।

शोभाभमन्यसदृशं सुदृशं विधाता,
 विधानिधिर्वश्यशोविजयः स पञ्चः ॥ १ ॥
 जन्तूपकारकरुणं करुणाग्निवारि,
 यन्नाभमंत्रमनुसृत्य जनावलीयम् ।
 जैनोदयाय यतने सततं प्रवीणा,
 नान्नानके सुवि यशोविजयं नभेयुः ॥ २ ॥
 संप्रोधाधनधुरधुरीणु दृढा मुदा स-
 रुदृत्यालियुक्तिततिभागममार्गवृत्त्या ।
 तत्कालमद्विभुतमतीन्विष्याधन्विजेत्रा,
 पाण्ड्योऽन्यना किमु यशोविजयेन तुदयः ॥ ३ ॥
 ठुप्रोढिमानमभिलं परिणयुडयन्तम्,
 शास्त्रावमुत्तममतीनमनोहरन्तम् ।
 लीलप्रदं कृतवते यतमानसाय,
 मन्ये नतिं ननु यशोविजयाय दुर्गम् ॥ ४ ॥
 छेयप्रकाशनपटिष्ठवरिष्ठशुद्धे,
 शीस्तुः प्रप्रयपट्टवादिवेशयशुद्धे ।
 नम्राशयैर्धुधगणैर्नतपादपद्मात्,
 पुष्टप्रभः किमु यशोविजयाद्विद्वान्यः ॥ ५ ॥
 रीन्यानियुक्तमनसो भतिशोधनस्य,

याध्य प्रवृत्तिपवनस्य यशोधनस्य ।

यित्रप्रपूतयदितोयितधर्मवृत्ते—

रंछा वितश्यनि यशोविजयस्य तान्ता ॥ ६ ॥

सत्तदाव्यशक्तिवशसाधितवाणिमन्त्रे,

मेधाप्रदधरिभाषितसर्वतन्त्रे ।

धर्मद्विवीरचरता नृपपूज्यतादां,

तांतां निमोघत यशोविजये गुणालोभ ॥ ७ ॥

भूषणप्रतनु कर्मकृतोपकार !

वार्ध प्रपूतपदां यतमानमुज्य ! !

लब्धोदय प्रवरपरिदुतमण्डिताले,

ये यं तवावतु यशोविजयः प्रशस्तितः ॥ ८ ॥

हृत्थं लेशविषयितोर्जितगुणग्रामो गुणियामणी,

इद्रीनादुत्तमूरिभाज्यनिमिषा वदुष्यविद्याश्रये;

इत्युणादुत्तमूरिभाज्यनिमिषा वदुष्यविद्याश्रये;

याय विशारदो विजयने स्वर्नायमान्शुनात्ता ॥

इतिभुनिप्रवरभुनिधीदशविजयचरुप्ररोजसेविना

भुनिःस्थावृविजयेन विनिर्मितं भद्रोपाध्याय-

श्रीयशोविजयमण्डितुत्यष्टम ॥

પ્રસ્તાવના.

પરિ (સમંતાત) ઉપજ્ઞા (વચન) પ્રયુક્તિ તે એ પ્રકારે કહેલ છે. એક તો સમસ્ત પ્રકારે (સ્થિતિપર્યાયક) સાધુ સતોચી આતુર્ભાસ પર્વત એક સ્થળે વસી જતું, જેના પણ કંઈક પ્રકારે આ ગ્રંથમાં જ નિરૂપ્યા છે તે. અને બીજા પ્રકારે વાર્ષિક પર્વ રૂપ છે. જેન શાસનમાં અનેક લોકોત્તર પર્વ કહ્યાં છે તેમાં આ પર્વ સર્વ શિરોમણિ ભાવ પારણ કરે છે તેથી તેનું આદ્યાત્મ્ય આદર્શ વિશેષતઃ વર્ણવવામાં આવે છે.

પ્રથમ એ વાર્ષિક પર્વવિશિષ્ટ કાર્ય ભાદ્રવા શુદ્ધ પંચમીના દિવસે જ કરવામાં આવતું તે ગુગ પ્રધાનાગમ શ્રીમાન્ કાલિકાચાર્ય મહારાજથી માંડી “ અંતરા વિ રો કૃપ્પર્થ ” એ સૂત્રના આલંબનવડે ભાદ્રવા શુદ્ધ ચતુર્થીના દિવસે જ કરવામાં આવે છે. એ ઉત્તમ પર્વ પ્રસંગે વિશેષ પ્રકારે શાસનની પ્રભાવના નિમિત્તે જેમ ઇંદ્રાદિક દેવતાઓ નંદીશ્વર દ્વીપે જમ્યાં શાશ્વત જિન મંદિરોમાં અઠાઇ મહોત્સવ કરે છે તેમ અહીં મનુષ્ય લોકમાં પણ શાસન રસિક ભવ્યાત્માઓ યથાશક્તિ શાસનની પ્રભાવના નિમિત્તે પર્યુષણ પર્વ સંબંધી અઠાઇનું પાલન કરે છે તે પ્રસંગે જે જે સદાચરણ કરવું ઘટે છે તે આ ગ્રંથની શરૂઆતમાં આપેલા અઠાઈના વ્યાખ્યાનમાં બતાવેલ છે. આ શિવાય બીજાં પણ અઠાઇ સંબંધી ઘણાં વ્યાખ્યાનો ગ્રંથમાં આવેલાં છે. તે સહુમાં એક અથવા બીજા પ્રકારે સદુપદેશનું જ મિશ્રન કરવામાં આવેલું છે. તેમાં પણ જૂદાં જૂદાં વ્યાખ્યાનોમાં અભયદાન, સુપાત્રદાન અને અનુકંપાદિક દાન ઉપર તેમ જ નિર્ભય શીલ પાળવા ઉપર, અહુમાદિક વિશિષ્ટ તપ કરવા ઉપર

અને મૈત્રી સુદિતા, કરુણા અને મધ્યસ્થ ભાવના ઉપર બહુ જ સરસ શૈલીમાં દાખલા દલીલો સાથે શ્રોતા જનોનું દૃઢ્ય દ્રવી બાય અને તે સુજળ વર્તન કરવા પ્રવૃત્ત થાય તેમ પ્રતિપાદન કરવામાં આવેલું છે. આ અંશમાં જે અઘાટ વ્યાખ્યાન આપવામાં આવેલ છે તે 'કથા સંપ્રદમાં'થી ઉદ્ભવી તેની ભાષા શૈલી પ્રમુખમાં સહજ સુધારો કરી આપેલું છે તેથી તે કંઈક અધિક રસદાયક થઈ શકશે. બાકી આ ઉપરાંત અન્ય અઘાટ વ્યાખ્યાનોમાં જુદે જુદે પ્રસંગે આવેલાં મહાન પુરુષોનાં ઉદાર ચરિત્રો જેવાં કે-આદિકુમાર, સૂર્યવંશ, સપ્રતિ રાજન, કુમારયાજી રાજન અને હીરચરીત્ર પ્રમુખનાં ખાસ લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય છે. એથી આપણા આત્મામાં નવી જાગૃતિ આવે છે અને તેથી આપણું જીવન સુધારવા છતું અજ વીર્ય ગાયવ્યા વગર યથાશક્તિ તેમના પતેતે પગલે ચાલવા આપણે ઉત્સાહિત થઈએ છીએ. એક અન્ય વ્યાખ્યાનમાં સામાયિકના અધિકારે તેના આઠ પર્વાયો ઉપર આપેલાં મેતાર્થ, દમસાર પ્રમુખ મહા મુનિઓનાં દૃષ્ટાંત પણ રામતા ગુણ આદરવા માટે બહુ જ ઉપયોગી છે. આ અઘાટનાં વ્યાખ્યાન પ્રથમના ત્રણ દિવસમાં વાંચવાનો સંપ્રદાય દખાય છે. ત્યાર પછી મુનિરાજનો યોગ લેાય તો તેમની સમીપે વિનય બહુ-માનપૂર્વક કલ્પમત્ર અનુક્રમે નવ વ્યાખ્યાનોપરે સાંલજવામાં આવે છે. આ કલ્પમત્રની રચના ચંતુર્દશ પૂર્વધારી યુગ પ્રધાન શ્રીમાન ભદ્રજાલુ સૂરીચંદ્રે પ્રત્યાખ્યાન પ્રવાહ નામના નવમા પૂર્વમાંથી ઉદ્ભવીને દશાશ્રુત સ્કંધના આઠમા અધ્યયન તરીકે કરેલી છે, તેથી તે પ્રાચીન, પ્રમાણુલન અને અતિ ગંભીરાર્થ લેઈ એકાગ્ર ચિત્તે ખાસ ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે. આ કલ્પમત્ર ઉપર પ્રાચીન તેમ જ નવપ્રાચીન અનેક સંસ્કૃત શીક્ષણો છે તેમ છતાં આપણે મરસ અને મુખ્યપ એવી 'કલ્પ-મુખ્યોધિકા' નામની શીક્ષા ધીવિનય-વિજયજી ઉપાધ્યાયે ખતાવેલી જ્યાં ત્યાં વ્યાખ્યાનમાં વાંચવાનો

વિચારવારે એ એ સમયનો પરમાર્થ જાણવાના સમય
 નેનારી નહીં જેવું તેને માંજિતિ પામે તેવું (જેવું) પણ
 કળના પર એ બહિષ્કારી મહેનતે વિચાર કરી છે. આ પાયામાં
 શક્યતાથી કરેલ સજ્જાતે વિષય સ્વીકાર્યાનરમણિનું બનાવેલ
 એક પાસાવર્ણાય, જ્યાંવેલા પુસ્તકમાં પણ વળત પાંદડાં બંધમાં
 આવ્યા હતા. તેમાં દુષ્ટિબળ જની અને જનંતી બાળીના અને
 તેમની દૂર કરી તેનો પુનઃકાર થાય એવી અભિલાષા મંત્ર
 વખતે મયાં રહેતી હતી. માળી મહેનતે તેની એક કોળી આપા
 થીના બહારમાંથી મળતી સાબુદં મુકામે ચતુર્માસના આખર
 વખતે તે કાર્ય શરૂ કર્યું અને સનત પ્રયાસથી થોડા દિવસમાં તે
 કાર્ય પૂર્ણ કરી શકાયું. આ રીતે તૈયાર કરેલું પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરી
 જે જે સ્થળે મુનિરાજીનો સેવક આવેલા બનતા હોય તે તે સ્થળે
 આ પુસ્તક સહેલાઈથી મળવી ઉપયોગમાં લઈ શકાય એવી બુ
 દ્ધિથી સાબુદંના વિજયચાળુચુરગચ્છના આગેવાનોએ જ્ઞાન આપા
 માંથીએક ઉદારર કમ કાઢી શ્રી જ્ઞાન શ્રેયસ્કર મંડળને (મિસાળે) રજાંથી.
 તેને લખે આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થયા પાંચેલ છે. આ પુર્વપણ
 મહાપર્ય માહાત્મ્યમાં ક્યાક્યા અધિકારે આવેલા છે? અને તે બધાં
 વાંચવા-વિચારવાની અતિ અગત્ય શા માટે છે? તે જતાવનારી

જે એક ગાંધી પર્યુપણકરૂપ સંબંધી પ્રત્યેક વ્યાખ્યાનની શરૂ-
આતમાં અધિકારી પુરૂષો કહે છે, તે તેની મતલબ સાથે અત્ય
જલ્પાવવી જરૂરની છે.

પુરિમચરિમાણુ કપ્પો, મંગલં વધ્વમાણુતિશ્યંભિ;
મહુ પરિકલ્પિયા જિણુગણુ-હરામધેરાવત્રી ચરિનં ”.

ભાવાર્થ:—ઋષભદેવ અને વીર પ્રભુના શાસનનો આ દૃષ્ટ-
-આચાર જ છે કે વૃષ્ટિ થાય અથવા ન થાય પણ અવશ્ય પર્યુ-
પણા (ચતુર્માસ-સ્થિરતા-સ્થિતિ લક્ષણ) કરવા અને ઉપ
લક્ષણધરી દૃષ્ટાન્ત્ર વાંચવું. એક તો આ આચાર છે અને વળી
ખીજી શ્રી વર્ધમાન પ્રભુના શાસનમાં મંગળકારણ પણ થાય
છે, કેમકે આ દૃષ્ટાન્ત્રમાં (૧) તીર્થકેશનાં ચરિત્ર, (૨) ગણપદાદિ
સ્થવિરાવલી અને (૩) સાધુ સામાચારી એ ત્રણ વાનાં સારી
રીતે કથન કરાયાં છે. તેમાં પ્રથમ અધિકારે શ્રી તીર્થકેશનાં
ચરિત્ર મળે આશ્રય ઉપકારી લેવાથી શ્રીવીરપ્રભુનું ચરિત્ર
શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજી પ્રથમ વર્ણવે છે. શ્રી વીરપ્રભુના પરમ
પવિત્ર ચરિત્રનો આગમ્ય ગિતાર શ્રી હીરસૂરીયરજી મહારાજ-
ના ચરણોપાસક પ્રાણ શુદ્ધસ્થ કવિવર શ્રી હરેરાજજીએ કરેલા
શ્રી વીરપ્રભુના પાંચ દૃષ્ટાન્ત્ર ગર્ભિત સ્તવનમાં આપેલ છે. તે
સહસ્ર ભાષા જોડોને વચારે ઉપયોગી-ઉપકારક ગણીને આ
ધ્યેયમાં જ પૂછ ઉદર લાખલ કરેલ છે; આ સ્તવનની ભાષાશૈલી
અત્યંત રસભરી અને દૃષ્ટપદારિણી છે. જોકે જુની દેશીમાં છે
તો પણ તે સહસ્ર ગાનારને ખરે ખેમ પ્રગણવે એવું છે, તેથી તે
અથળી દ્વિતિ શુધ્ધી વાંચવા અને વિચારવા તેમ જ બની શકે તો
તેને દ્વિતમ કરી લેવા ખાસ ભલામણ છે. ૧ સ્તવન, ૨ જગમ, ૩
દીક્ષા, ૪ કેવળ અને ૫ નિર્વાણ એ પાંચ દૃષ્ટાન્ત્રો પ્રત્યેક પ્ર-

જીવતાં હોય છે. તેમ આદી મુળ સૂત્રમાં પણ વીર પ્રભુનાં માર્ગ કલ્યાણકે પ્રથમ જન્ય મર્ચમ વાગનાએ કાઢી, પછી વિસ્તાર વાચનાવડે કહ્યાં છે. આ સૂત્ર-ટીકામાં ધ્યાન જાગનારી ઘણી વાતો છે. આ વાતો કંઈ પુરાણોની જેવી કલ્પનામય નથી, પણ ચોક્કસ બનેલી (Historical facts) છે. તે એતદ્દેશીય સમ્રાજ શાસનની એક વાક્યતાથી સિદ્ધ થઈ શકે છે. તેમાં પણ સ્વર્ગથી સ્વર્ગી માતાના ગર્ભમાં આવતાં પ્રભુની માતાએ જે ઉત્તમ શ્રાદ્ધ સ્વપ્નાં દેખ્યાં, તે સિદ્ધાર્થ રાજાને નિવેદન કર્યા અને સ્વપ્ન લક્ષણ પાઠકોને તેના અર્થ પૂછ્યા, જેનો ઉત્તર એક મતથી અપાયો, પછી તેમને સંતોષી વિદાય કર્યા, દિન દિન પ્રભુના માત પિતા સાર વસ્તુથી વૃદ્ધિ પામ્યા, ગર્ભમાં માતાની અનુકંપાથી પ્રભુ સ્થિર રહ્યા તેથી માતાને ઉદ્વેગ થયો તે પ્રભુએ જ્ઞાનથી જાણી સમાવ્યો અને જે ઉચિત પ્રતિજ્ઞા કરી, માતાને જે ઉત્તમ પ્રકારના ગર્ભદાહદ થયા તે સિદ્ધાર્થ રાજાએ પૂર્ણ કર્યા, માતાને સખીઓએ ગર્ભનું યોપણ કરવા જે જે હિત શિક્ષા આપી તે તે આદરપૂર્વક પાળી માતાએ ગર્ભ યોપણ કર્યું, અનુક્રમે ઉચ્ચ સ્થાનમાં ગ્રહો અને ઉત્તરાશ્રાવણની નક્ષત્રે પ્રધાન ચંદ્રમાનો યોગ આવ્યે છતે યાવત સર્વત્ર સર્વ પ્રકારનાં માંગલિક ચિન્હો જણાયે છતે પ્રભુનો જન્મ થયો જેથી સર્વત્ર ઉદ્વોત થયો. પછી પ્રભુનો જન્મ ઉત્સવ કર્યો, આમલકી ફીડા, નિશાળ ગરુડ, પાઠકના સંશયોનું નિરાકરણ, યશોદા સાથે પ્રભુનું પાણિગ્રહણ યાવત વૈરાગ્ય પામી દીક્ષા ગ્રહણની તૈયારી, દીક્ષા લઘુદાર તપસ્યા સાથે વિવિધ પરિસહાદિકને સહન કરી સમતા ભાવે રમતાં પ્રભુને કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, ત્યાં ક્ષણભર દેશના દમ પ્રભુ મહાસેન વનમાં આવ્યા, ત્યાં ઇંદ્રભૂતિ પ્રમુખ ૧૨ ગણધરોની સ્થાપના કરી તીર્થ પ્રવર્તાવ્યું, ચતુર્વિધ સંઘની સ્થાપના કરી. છેવટે પ્રભુ અપાપાપુરી (પાપાપુરી)માં હસ્તીપાળ રાજાની છણ શાળામાં

અતિમ ચતુર્માસ રહી નિર્વાણ પામ્યા. એ બધી વાતો આપણે
ખાસ ધ્યાન ગેથે છે. એ જે રીતે પાર્થનાથજીનું ચરિત્ર અને
નેમિનાથજીનું ચરિત્ર, પછી બધા ભગવાનોના આંતર (અંતર
કાળ) અને પછી શ્રી કૃષ્ણભદ્રે ભગવાનનું ઉદાર ચરિત્ર કહેવા
માં આવેલ છે. ત્યાર બાદ સંક્ષિપ્ત વાંચનાથી અને પછી વિસ્તર
વાંચનાથી સ્થવિરાવળી કહેવામાં આવી છે. આમાં કંઈ કંઈ નામ-
નાં મંત્ર અને તેમાંથી કંઈ કંઈ નામની શાખાઓ અને કંઈ કંઈ
નામનાં કૃત્ર નિરૂપ્યાં છે. એ બધા અગ્રાપિ પર્યંત શ્રી મુખર્મા
સ્વામીજીનાં શિષ્ય સંતાન જાણ્યાં. હાલમાં થોડું થયાં મથુરા
નગરીમાંથી નીકળેલી જુની પ્રતિમાઓ અને સ્થંભો ઉપર
પ્રાચીન લેખો આ સ્થવિરાવળી ઉપર બહુ સારું અજવાળું પાડે
છે. અતિદુર્લભ દ્રષ્ટિથી તેને ગણ, કૃત્ર અને શાખાઓની સાખી-
તી કરે છે અને જે સપ્રદાયમાં આ મહા પુરૂષો થઈ ગયા છે,
તેની પ્રાચીનતા એકે અપારે શિક્ષક છે. આપે દેવધર્મગણિ
દ્વાદશમણ મુખી સ્થવિરાવળી અત્રે આપવામાં આવી છે. કેમ
કે તેમણે (વલ્લભીપુરમાં) શાસ્ત્રને પુસ્તકરૂપે કરેલું છે.

હીંન પવિત્ર શાસ્ત્રન રૂચી મુનિ કર્પૂરવિજય.



સાદગ્રન્થોના પ્રગાઠ્યર્થે જૈનમંત્રાને

બે બાલ.

દિવ્ય પ્રતિભાવંત સાત્ત્વરુઓના કૃત્યમાંથી વહેતા જ્ઞાનપ્રગલ્ભા અરુણાંઓના સેવક અંથો જગતનું અનુક્રમણિત સાધે છે. તેમ દલ મોગાં શાન્તિ રેડે છે અને મરવા પડેલી દિવ્ય બાળનાઓને પુનઃ જીવન આપેછે. જ્ઞાનીઓના સ્વૂલ દેહના વિરહિ તેગના અશર દેહનો સમાગમ પણ અત્યંત ઉપકારક નિવડે છે. એવા પુરુષોના અશર દેહરૂપ અંથો એ દેશ પ્રજા અને ધર્મની બેમુલ્લી સીલકન છે. તેને સંભાળ ભરેલી રીતે જાળવી રાખવા, સર્વત્ર વિસ્તારવા અને તેના પરથી યોગ્યતાનુસાર અનુવાદ કરવા; એ દેશ પ્રજા અને ધર્મની ઉત્તમ સેવા બલ્લવવારૂપ છે.

પોતાના બહાસાંઓના પુણ્યાર્થ કે સ્મરણાર્થે વિધિવાદ, અર્થવાદ કે કથાઓના અંથો છપાવી તેને વિના મુલ્યે કે અલ્પ મુલ્યે ગામો-ગામ અને ધરોધર ફેલાવવાની જરૂર છે. એ જરૂરને કાર્યક અંથો પુરી પાડવાને અમોએ ધનવાન અને ઉદાર સજ્જન સ્ત્રી પુરુષોની દ્રવ્યાદિ સહાયવડે આચાર. અને તત્ત્વના ન્હાના મ્હોટા અંથો છપાવી પ્રજામાં હૃદયોની સંખ્યામાં ફેલાવ્યા છે. હજુ પણ અમારો એજ ઉદ્દેશ છે.

જે જે સજ્જન સ્ત્રી પુરુષોને પોતાના કે પોતાના બહાસાંઓના પુણ્યાર્થે સ્મરણાર્થે કે માત્ર પરમાર્થ દાવે એવા ઉત્તમ અંથો છપાવી પ્રજામાં બહેચાવવા હોય તેમનું કામ અમો નિરુપ્લુ ભાવે કરી આપવાને તૈયાર છીએ. દરેક કુટુંબ તરફથી ન્હાનું કે મ્હોટું એક પણ ઉત્તમ પુસ્તક સર્વત્ર છૂટથી ફેલાવી જગતમાં પોતાની હૈયાતી સફળ કરવી જોઈએ. મદદગારોએ નીચેના શિરનામે પત્ર વ્યવહાર કરવો.

લી૦ સેવક વેણીચંદ સુરચંદ.

સેક્રેટરી-શ્રીજૈનશ્રેયસ્કરમંડળ.

શ્રી મહેસાણા.

નમઃ સદ્ગુરુભ્યઃ

સરહસ્યં શ્રીગુરુપદસિનાકુલકમ્.

ગોઅમ મુહમ્મ જા'યુ, પમવો સિજ્જાલવાઇ આયાર્યાઃ
અન્નેવિ બુગપ્પદાણા, પઇ દિઠે સુગુરુ તે દિક્કા. ૧

અમ્મ ક્કપ્પથો જમ્મો, અઙ્ગ ક્કપ્પથં ચ હવિયં મજ્જઃ
જેણુ તુલ દંસણામય-રસેણ સત્તાઈનયણાઈ. ૨

સો દેસો તં નગરં, તં ગામો સો અ આસમો ધન્નેઃ
જમ્મ પપ્પુ તુમ્હ પાયા, નિહરતિ સયાવિ સુપસમા. ૩

દમ્મો તે સુકપ્પથો, જે કિઈકિમ્મં કુણ્ણિ તુલ ચત્તમેઃ
વાણી પાદુગુણુખાણી, સુગુરુગુણા વન્નિઆ હએ. ૪

અવયરિયા સુરધેણુ, સંલયા મરગિહ કણ્ણવુઠ્ઠીઃ
દારિદં અઙ્ગ ગયં, દિઠે તુલ સુગુરુ મુહકમલે. ૫

ચિંતામણિસારિઅઙ્ગં, સમત્તં પાવિયં મએ અઙ્ગઃ
સંસારો દરીકએ, દિઠે તુલ સુગુરુ મુહકમલે. ૬

ભાવાર્થઃ—હે સદ્ગુરુજી ! આપનું દર્શન કર્યું હતે શ્રી ગૌ-
તમસ્વામી, શ્રીશુદ્ધર્માસ્વામી, શ્રી જા'યુસ્વામી, શ્રી પ્રભાવસ્વામી
અને શ્રીસ્વયંભવ આદિઃ આગાર્ય ભગવતો તેમજ બીજા પપ્પ
યુગ પ્રમાણેનું દર્શન કર્યું માનુંકું. (૧)

આજ મારો જન્મ કૃતાર્થ થયો. આજ મારું હવિત સદ્ગુ-
રુનું, જે જેથી આપના દર્શન રૂપ અમૃત રસ પડે કરીને મારાં નેવ
સિમિત થયાં. અર્થાત્ આપનું અદ્ભુત દર્શન અને આપન ચયું. (૨)

અહો તે અન્નવં શાહુ, અહો તે શાહુ મદનં;
 અહો તે ઉત્તમા ખંતી, અહો તે યુતિ ઉત્તમા. ૧૫
 ઇહં સિ ઉત્તમો ભંતે, ઇચ્છા દોહિસિ ઉત્તમો;
 લોગુત્તમુત્તમં ઠાણું, સિદ્ધિં ગચ્છસિ નીરજો. ૧૬
 આયરિય નમુક્કારો, જીવં મોએઈ લવ સહસ્સાઓ;
 ભાવેણ કિરમાણો, હોઈ પુણો બોહિલાભાએ. ૧૭
 આયરિય નમુક્કારો, સંવપાવપ્પણાસણો;
 મંગલાણું ચ સંવેસિં, તઈયં હવઈ મંગલં. ૧૮

ભાવાર્થ—(૨૫૪ છે) ૧૩

અહો! ઇતિ આશ્ચર્યે! આપે કોવનો કેવો જાય
 કેવો છે? માનનો કેવો પરાજય કેવો છે? માયાને કેવી દૂર કરી
 છે? અને લોભને કેવો વશ કેવો છે? (૧૪)

અહો આપનું આર્જવ (સરલપણું) કેવું ઉત્તમ છે? અહો
 આપનું માર્દવ (નમ્રપણું) કેવું રૂડું છે? અહો આપની ક્ષમ
 કેવી ઉત્તમ છે? અને આપની સંતોષ વૃત્તિ કેવી શ્રેષ્ઠ છે. (૧૫)

હે ભગવંત! આપ અહિં પ્રગટ જ ઉત્તમ છો.
 વળી આપની ઇચ્છા-મનોરથ વડે કરીને પણ ઉત્તમ છો. અ
 અને પણ કર્મભલને ટાળીને આપ મોક્ષ નામનું સર્વોત્તમ સ્થાન
 પ્રાપ્ત થાના છો. (૧૬)

આચાર્ય મહારાજને કરેલો નમસ્કાર જીવને હજારો
 ગમે ભવભય થકી મુક્ત કરે છે. અને તે ભાવ સહિત કરવામાં
 આવતો નમસ્કાર જીવને સમકિતનો લાભ આપે છે. (૧૭)

ભાવાચાર્યને ભાવસહિત કરેલો નમસ્કાર સર્વ પા
 પ્રકરે કરીને નાશ કરનારો થાય છે. અને તે સર્વ મં
 ત્રીણું મંગલ છે. ૧૮.

ઇતિશ્રમ.

સુભાષાનંદનરસાગરપદ્યપદ્ય

સંવિજ્ઞસાધુ યોગ્ય નિયમકુલક્રમ.

ભુવણિકપર્થવસમં, વીર નિયમરૂપએ અ તમિષિણું;
 વીરઘેઅર દિષિષ્યાણું, બુદ્ધે નિયમે પવપ્રપ્તિમિ. ૧
 નિયમરૂપરૂપરૂપરૂપ, આત્મવિચારિન દોષ પવદ્ધિ;
 મુસિદ્ધીરાયતાવુદ્ધિ-સંરિસા, અવેશિ દસધિદ્ધિ. ૨
 તમ્હા પંચાચારા,—રાહણદેહ ગદિજ્ઞાન મુખ નિયમે;
 સોચાએકદેશ, પવનજા ગદ અવે સદ્ધા. ૩

પંચાચાર નિયમાઃ—તત્ત્વ જ્ઞાનાચારે યથા—

નાણાડરાહણદેહ, પદ્ધિવિદ્ય પંચગાહ પદણું મે;
 પરિવારીઓ ગિરુદે, પણગાહણું ચ સહી ય. ૪
 આણુવેશિ પદણુચ, પણગાહણો ત્રિદેમિ તદ્દ નિચ્ચં;
 પરિવારીઓ પંચ ય, દેમિ પદંતાણ, પદ્ધિવિદ્ય ૫

૧. વ્રણ ભુવનને વિષે એક (આસાધારણ) પ્રદીપ સમાન શ્રી
 વીર પ્રભુને અને નિજ ભૂદનાં ચરણ કમળને તમીને સર્વ વિરતિ-
 વર્ત-સાધુ જનો યોગ્ય (મુખે નિર્દહી શકાય એવા) નિયમે હું
 (યોગમુદર ચરિ) દહીશ.

૨. યોગ્ય નિયમોનું પાલન કર્યા વગરની પ્રવ્રણ્યા
 (દીક્ષા) ફક્ત નિજ હૃદયે પૂરણ કરવા કૃપ-આત્મવિકા અસાધવા
 માત્ર દુષ્કારણી કહી છે. અને એવી દીક્ષા (તે) દોષીના
 (સામ-પ્રસાદ)ની જેવી સદુ ક્રિયાને દર્શવા યોગ્ય અને છે.

અહો તે અન્નવં સાહુ, અહો તે સાહુ મદનં;
 અહો તે ઉત્તમા ખંતી, અહો તે મુતિ ઉત્તમા. ૧૧
 ઇહં સિ ઉત્તમો ભંતે, ઇચ્છા હોહિસિ ઉત્તમો;
 લોગુત્તમુત્તમં ઠાણં, સિદ્ધિં ગચ્છસિ નીરઝા. ૧૨
 આયરિયં નમુકકારો, જીવં મોએઈ ભવ સહસ્સાઓ;
 ભાવેણ કિરમાણો, હોઈ પુણો બોહિલાભાએ. ૧૩
 આયરિય નમુકકારો, સંવપાવપ્પણાસણો;
 મંગલાણં ચ સંવેસિં, તઈયં હવઈ મંગલં. ૧૪

ભાવાર્થ—(સ્પષ્ટ છે) ૧૩

અહો! ઇતિ આશ્ચર્ય! આપે કોવનો કેવો જ
 ક્યો છે? માનનો કેવો પરાજય ક્યો છે? માયાને કેવી દૂર કર
 છે? અને લોભને કેવો વશ ક્યો છે? (૧૪)

અહો આપનું આજીવ (સરસપણું) કેવું ઉત્તમ છે? અહો
 આપનું માર્દવ (નમ્રપણું) કેવું રૂડું છે? અહો આપની ક્ષમ
 કેવી ઉત્તમ છે? અને આપની સંતોષ વૃત્તિ કેવી શ્રેષ્ઠ છે. (૧૫)

હે ભગવંત! આપ અહિં પ્રગટ જ ઉત્તમ છો
 વળી આપની ઇચ્છા-મનોરથ વડે કરીને પણ ઉત્તમ છો અ
 અંતે પણ કર્મભક્ષને ટાળીને આપ મોક્ષ નામનું સર્વોત્તમ સ્થાન
 પામવાના છો. (૧૬)

આચાર્ય મહારાજને કરેલો નમસ્કાર જીવને હૃદય
 ગમે ભવભય થકી મુક્ત કરે છે. અને તે ભાવ સહિત કરવા
 આવતો નમસ્કાર જીવને સમકિતનો લાભ આપે છે. (૧૭)

ભાગવાચાર્યને ભાવસહિત કરેલો નમસ્કાર સર્વ પા
 પ્રકારે કરીને નાશ કરનારો થાય છે. અને તે સર્વ મંગલ
 ગ્રીવું મંગલ છે. ૧૮.

ઇતિશમ.

મહાસામંતસૂરિપાદરૂપદિષ્ટ સંવિજ્ઞસાધુ યોગ્ય નિયમકુલક્રમ.

જીવણિકપર્થવસમં, વીર નિયગુરૂપએ અ નમિજાણું;
વીરકંઠ્યર દિખિય્યાણું. બુદ્ધિ નિયમે પવખ્યામિ. ૧
નિચ્છિયરપૂરણકૃત્તા, આશ્ચર્યમિતં દોષ પવદ્ધિ;
પુલિહીરાયતાણુદ્ધ-સરિસા. સન્વેસિં દુસણિદ્ધ. ૨
તરુદા પંચાચારા,—રાહણુદેહં ગદિનત મુખ નિચ્છમે;
સોઆશંકકૃત્તા, પંચનત ગદ, ભવે સકૃત્તા. ૩

પંચાચાર નિયમા:—તત્ર જ્ઞાનાચારે યથા—

નાણાડરાહણુદેહં, પદદિચ્છદં પંચગાદ, પદણું મે;
પરિવારીઆ ગિણુદે, પણુગાદાણું ચ સહી ય. ૪
આણુગેસિં પદણુચં, પણુગાદાઓ સિદેમિ તદ નિચ્ચં;
પરિવારીઆ પંચ મ, દેમિ પદંતાણ, પયદિચ્છદં ૫

૧. પ્રજુ બુવનને વિષે ઐક (આસાધારણ) પ્રદીપ સમાન કી
વીર પ્રજુને અને નિચ્છ ગુરૂનાં ચરણ ક્રમગતે તરીતે સર્વ વિરનિ-
ચંત-સાધુ જનો યોગ્ય (મુખે નિર્ધરી શાય ઓચા) નિયમે હું
(સામંતસૂરિ સરિ) કહીશ.

૨. યોગ્ય નિયમાનું પાલન કર્યા પગરની પ્રશસ્ત્યા
(સીદા) દ્વારા નિચ્છ હિદર પૂરણ કરવા રૂપ-આશ્ચર્ય સલાવવા
માત્ર દુશયાળી કહી છે. અને ઓવી સીદા (લો) દોળીના
શાળ(મલાઈ)ની ઓવી સદુ દેખને દસવા યોગ્ય અને છે.

૩. તે માટે પંચાચાર (જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર-તપ-ધીર્ય-આચાર) ના આરાધન હેતુ લોચાદિક કલ્પ નિયમે શ્રદ્ધા કરવા જોઈએ કે જેથી (આદરેલી) પ્રત્યક્ષ સફળ થાય.

“ જ્ઞાનાચાર સંબંધી નિયમે ”

૪. જ્ઞાન આરાધન હેતુ મહારે હમેશાં પાંચ ગાથાઓ ભણવી. કંઠાથ કરવી અને પરિપાટીથી (કંમવાર) પાંચ પાંચ ગાથાનો અર્થ શુદ્ધ સચીત્રે શ્રદ્ધા કરવો.

પ. વળી હું જીજ્ઞાસુને લાગુ પાડે હમેશાં પાંચ ગાથાઓ લખું; અને લાજનારાઓને હમેશાં પરિપાટીથી (કંમવાર) પાંચ પાંચ ગાથા આપું. (લખાવું-અર્થધરાવું વિગેરે) વાસાવુ પંચસયા, અર્ધય સિસિરે અ નિન્નિ શિમ્હમિ; પદદિવાદં સન્નિધયં, કરેમિ સિદ્ધંતશુણુણુણુ. ૬

પન્થિદિનવપ્યાણં, સયમેગં પથદિશં રામરામિ અહં;

દનિનાનાચારનિમાણ, અથદર્શનાનારે વથા—

અથ દંસિયુગ્ય પારે, મોદિ નિયમે દરે વચ્ચં. ૭

દેવે ચંદ્રે તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૮

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૯

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૦

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૧

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૨

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૩

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૪

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૫

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૬

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૭

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૮

દેવિ તિરે, નિયમે દરે વચ્ચં; ૧૯

અને જલે લખાંતે, વિહરે નો ધાવણું સંકળેણું;
અગલિઅજલું ન વિહરે, જરવાણીયં વિસેસેણું. ૧૫

૧૦ હમેશાં પડિલ સાધુને નિમ્ને ત્રણ વાર [ત્રિકાળ] વંદન કરૂંજ અને ધીન જ્ઞાન (વ્યાધિમસ્ત) તેમજ વૃદ્ધાદિક મુનિ જનોનું વેચાવચ્ચ યથાશક્તિ કરું.

“ચારિત્રાચાર સંબંધી નિયમો.”

૧૧ હવે ચારિત્રાચાર વિષે નીચે મુજબ નિયમો ભાવ સહીત અંગિકાર કરું છું. ઇર્થા સમિતિ — વડી નીતિ, લઘુ નીતિ કરવા અથવા આહાર પાણી વહોરવા જતાં ઇર્થાસમિતિ પાળવા માટે (જીવ રક્ષા અર્થે) વાટમાં વાતાલાપ વિગેરે કરવાનું હું વળું ત્યાગ કરું.

૧૨ યથાકાળ પુજ્યા પ્રમાજ્યા વગર ચાહ્યાં જવાય તો, અંગ પડિલેહણા પ્રમુખ સંડાસા પડિલેહ્યા વગર બેસી જવાય તો અને કટાસણા (કાંબળી) વગર બેસી જવાય તો (તત્કાળ) પાંચ નમસ્કાર કરવા (ખમાસમણા દેવા) અથવા પાંચ નવકાર મંત્રનો જાપ કરવો.

૧૩. ‘ભાષાસમિતિ’ — ઉપાડે મુખે (મુહપત્તિ રાખ્યા વગર) બોલુજ નહિ. તેમ છતાં ગફલતથી જેટલી વાર મુક્ષા-મુખે બોલી જઈ તેટલી વાર (ધરિયાવહી પૂર્વક) લોગસ્સનો કાઉસ્સગ કરું.

૧૪ આહાર પાણી કરતાં તેમજ પ્રતિક્રમણ કરતાં કોઈ મહત્વના કાર્ય વગર કોઈને કાંઈ કહું નહિ એટલે કે કોઈ સંગાતે વાતાલાપ કરું નહિ. એજ રીતે આપણી (મુખે નિર્વહી શકાય અને ઉપયોગમાં લઈ શકાય એટલી બધી) ઉપધિની પડિલેહણા કરતાં હું કદાપિ બોલું નહિ.

૧૫ એપણા સમિતિ—બીજા નિર્દેષ પ્રાચુક (નિહવ)
જળ મળતાં હોય ત્યાં સુધી પાતાને પ્રયોજન (અથ) કર્યાં થાય
(વાળું જળ) કું મહણ કરું નહિ. વળી અજગળ (ગોળ્યા
વગરનું) જળ કું લહું નહિ અને જરવાણી તો વિશેષ કરીને
સહું નહિ.

અથ આદાનનિશેષણસમિતિનિયમાઃ, યથા—

સિક્કિયમુત્રદિમાદ, પમહિંદં નિષ્પિચ્ચેમિ ગિન્દેમિ;

અથ ન પમજ્જેમિ તથો, નથ્યેવ કહેમિ નમુદ્ધારં. ૧૬

વચ્ચ ત તથ્યેવ ઉન્નજણિ, દંડગદિવહીણ અંખિસં કુન્ને;

સપમેયં સન્નપાયં; ઉરસગ્ગે વા ગણેમિ અદં. ૧૭

અથ પારિણવણિયાસમિતિનિયમાઃ, યથા—

મનગપરિણવાયંમિ અ, છવવિણામે કરેમિ નિવ્વિયં,

અનિહીમં વિહરિકાણં, પરિહવયં અંખિસં કુન્ને. ૧૮

અણુઅણુદ જરસુગદ્, કંદેમિ ઉચ્ચારમસગદાણં;

તત્ત સન્ના કગસગ જેગ, કપ્પતિપ્પાદ વેમિદે નિઅગં. ૧૯

અથ ગુપ્તિત્રયનિયમાઃ, યથા—

રાગમયે મણુવયમે, ધક્કિદં નિવ્વિયં કરેમિ અદં;

કાયપુગિહંમે પુમ્મિ, ઉવવાસં અંખિસં વા પિ. ૨૦

૧૬ આદાન—નિશેષણસમિતિ—આપણી પાતાની ઉપર
પ્રમુખ પુછ—પ્રમાદને તેને જુમિ ઉપર સ્થાપન કરું તેમજ
જુમિ ઉપરથી મહણ કરું. એ તેમ પુછવા પ્રમાદવામાં મહણ
થાય તો ત્યાંજ નવહર મહામંચનો ઉચ્ચાર કરું (નવહર મહું.)

૧ જગણ—જળ જરેલા મારીના વાતજરેથી કપોડું ખણી
સાથે છે.

૧૭ દાંડા પ્રમુખ પોતાની ઉપધિ જ્યાં ત્યાં (અસ્તવ્યસ્ત-
દાંડા ધરા વગર) મૂકી દેવાય તો તે બદલ એક આયર્ષિલ કરું
અથવા ઉભા ઉભા કાઠરાગ મુદ્રાએ રહી એક એ શ્લોક યા
સો ગાથા જેટલું સજ્જાય ધ્યાન કરું.

૧૮ પારિહાવણિયા સમિતિ—લઘુનીતિ વરીનીતિ કે
એળાદિકનું ભાજન પરઠવતાં કોઈ જીવના વિનાશ થાય તો નિષી
કરું અને અવિધિથી (સદોષ) આહાર પાણી પ્રમુખ વહોરીને
પરઠવતાં એક આયર્ષિલ કરું.

૧૯ વરીનીતિ કે લઘુનીતિ કરવાના કે પરઠવવાના સ્થાને
'આજીજીજી જસ્તુગાહો' પ્રથમ કરું, તેમજ તે લઘુ-વરી નીતિ
પાણી લેખ અને રાગ પ્રમુખ પરઠવ્યા પછી ત્રણ વાર 'ત્રિશિરે'
કરું.

૨૦ મન-વચન-કાય ગુપ્તિ (૧-૭-૮)—મન અને વચન
રાગમય-રાગાકુળ થાય તો હું એક એક નિષી કરું. અને જો
કાયકુચેષ્ટા થાય-ઉન્માદ ભાગે તો ઉપરાસ અથવા આયર્ષિલ કરું.

અદિસામને નિયમા, યથા—

બેદિયમાર્ગે વહે, મંદિઅસંખા દરેમિ નિવિવરયા;

સત્યવને નિયમા, યથા—

ભરેકાદાકવરેકે અતીવવાતુસિ અંબિતમે;

૨૧

અસ્તેયવને નિયમા, યથા—

પટમાલિયાત ન નિલે, અપાર્થ વલ્યેણ મુદ્ગાદિકુળે;
રગનખખગાર્દ, અદિનમદ્યે ય અંબિતમે

૨૨

अक्षयने नियमाः, यथा—
अक्षयश्रीदि' वनि, न हरे परिवादिवायु भवि नासि,

परिवाद्यपरिवाद्यने नियमाः, यथा—
अक्षयपरिवाद्यमुत्तदि, अक्षय आदिभ' न क्षयनि.

अक्षय दुष्परिवाद्य, अक्षय अक्षयने नैव क्षयनि.
सविशेषाक्षयपरिवाद्यने नियमाः, यथा—

अक्षयराश्या अक्षय, क्षयं वि न क्षयनि न हरे.
अक्षयने वि न क्षय, न क्षयनि निराक्षय पापुषि' न क्षय

क्षयं क्षयराश्या, अक्षय नीरपि न क्षयनि.
"अक्षयक्षय क्षयवि नियमाः"

२३. अक्षयक्षयने—अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
क्षयि) अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
क्षयि अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय

२४. अक्षयक्षयने—अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय

२५. अक्षयक्षयने—अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय

२६. अक्षयक्षयने—अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय
अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय अक्षय अक्षयने अक्षय

आयुदात्रेयश्रुतिनिधिः—अवि नो हविमि वयदीनि, २१

तत्र व्यापारे विन्दे, अथ निपते क्वचि मनीषः
 व्यापारिणं न कथय, कर्तव्यं विना न निपं यः ॥ १७

निव्वियतिगं न अपिपि, - दूयं न निष्प न्ना इरेमि विगयमयं
विगय दिणे अप्पंयं, एउकार निगमो अ अत्तयं. २८

निव्ययाधं न गिन्दे, निव्ययातिगमञ्चि निगमं दिवसे ग्याः
विगर्धं नो गिन्देमि म, हुनि दिषे कारणं भ-त्तं. २६

અંખિયકદરસીસુ', કરે અદં નિઘિયાનં સિન્નેવ;
અંખિયદુગં ચ કુચે, ઉવવાસં વા ગદાસતિં.

૨૬ અથવા સર્વ નિશ્ચે દેખાતે જતેજ. ઉચિત અવસરે સં-
દાય જગપાન કરી લાડું-સર્વસ્વ પાડેલાં જ સર્વ આદાર
સંબંધી પરચખખાણ કરી લાડું. અને ગણાદારી ઝોપવનો સં-
નિધિ પણ ઉપાશ્રયમાં રાખું-દેખાવું નહિ.

“તપ આચાર સંબંધી નિયમો”—

૨૭ હવે તપ આચાર વિષે કેટલાક નિયમો શક્તિ અનુસારે
બહુ કરે છું. છક્ર (સાથે જો ઉપવાસ) આદિક તપ ક્યો દિય
તેમ જ યોગ વહન કરતો હોઉં તે વગર મને અવગ્રહિત? તિલકા
કલ્પે નહિ.

૨૮ લાગલાગાં પ્રજા નીવીએ અથવા જે આંખિલ ક્યાં
વગર હું વિગર (દૂર દહીં થી પ્રમુખ) વાપર નહિં અને વિ-
ગર વાપર તે દિવસે ખાંડ પ્રમુખ વિશિષ્ઠ (સાથે ભેળવી નહિ
વાપરવાનો) નિયમ જાવજીવ શુધી પાળું.

૨૯ પ્રજા નીવી લાગાલાગ થાય તે દરમીયાન તેમજ વિગર
વાપરવાના દિવસે નવિયાનાં મદણ કદ નહિં-વાપર નહિ.
તેમજ જે દિવસ શુધી લાગત કોઈ તેવા પુષ્ટ મરણ વગર વિગર
વાપર નહિ.

૩૦ પ્રત્યેક આજીવી અને ચતુર્દશીને દિવસે શક્તિ લેાયતો
ઉપવાસ કરે, નહિ તો તે ખરાલ જે આંખિલ અથવા પ્રજા નિ-
વિગે પજા કરી આપું.

દંવપિતામગયા, દિગે દિગે અવિગરેઅન્યા;
જીયંમિ ગજો ખલિઅં, પરિજીતમભિગદામાવે. ૩૧

ઇતિતપાસારનિયમાઃ, અથ વીર્યાવારનિયમાઃ, યથા—

વિરિયાવારનિયમે, ગિન્દે કમઅવિ ગદાસતિ;
દિણ પાણ ગાદાર્દણં, અન્યં ગિન્દે ગાણેણ સયા. ૩૨
પણ વારં દિણ મન્જે, પમાયપતાણ દેમિ દિયસિખ્ખં;
એગં પરિદેવેમિ આ, ગનયં સન્વસાદૂણં. ૩૩

ગદવીસં વીસં વા, લોગરેસ કરેમિ કાદરેસઅંનિ;
કમખયદૂં પદદિણ, સન્વસાયં વા વિ તગિગતં. ૩૪

નિદાકપમાએણં, મંદસિજાંને કરેમિ અગિલયં;
નિયમા કરેમિ એગં, વિરસામણયં ચ સાનુણં. ૩૫

૩૧ પ્રતિદિન દ્રવ્ય દેવ પદ્ય અને ભાગ્યવત અભિગદ વા-
રણ કરવા કેમકે આગવદ્ય ન પારીજિત વાઃ પ્રાપ્તિન આપે એમ
છત કદાપમાં ભાગ્યું છે.

“ વીર્યાચાર સંગમી નિયમા ”

૩૨ વીર્યાચાર સંગમી કેરસાક નિયમા મવાશસ્ત્રિ હું ગદ્ય
કરું છું, સદા-સર્વજ્ઞ પાંચ આચારિકના અર્થ હું ગદ્ય કરી મ-
નન કરું.

૩૩ આખા દિવસમાં સુયમ માર્ગમાં (વર્મકાર્યમાં) પ્રમાદ કરે-
નાશઓને હું પાંચ વાર દ્વિત્રિત્રા (શિખામળ) આપું અને સર્વ
સાધુઓનું એક આત્રક (પરહવાનું ભાજન) પરહવી આપું.

૩૪ પ્રતિદિવસ કર્મક્રમ અર્થે આત્મીશ કે વીશ લોગસ્સતો
કાઠિરાગ કરું, અથવા કોરસા પ્રમાણમાં સજ્જાત ધ્યાન કાઠિસ્સ-
ગમાં રહી સ્થિરતાથી કરું.

૩૫ નિદ્રાદિક પ્રમાદવરે મંડલીના ભંગ થઇ જાય (મંડ-
ળીમાં બરાબર વળતે હાજર ન થઇ શકું) તો એક આંખિલ
કરું. અને સહુ સાધુ જનોની એક વખત વિશ્રામણા-વૈયાવચ્ચ
નિશ્ચે કરું.

સેહગિલાણાઈણું, વિણાવિ સંવાડયાઈસંગંથં;

પડિલેહણમદક્ષગપરિ-ડવણાઈં કુવે જહાસત્તિ. ૩૬

ઇતિવીર્યાચારનિયમાઃ અથ દશવિધસમાચારીનિપયાનિયમાઃ. યથા-
વસહી પવેસિ નિગ્ગમિ, નિસીહિ આત્રસિયાણુ વિસ્સરણુ;

પાયાડપમજ્જણુ વિ ય, તથ્યેવ કહેમિ નવકારં. ૩૭

ભયવં પસાહિ કરિહં, ઇચ્છાઇ અભાસણુંમિ વુટ્ટેસુ;

અમુક વસ્તુ અમુક સ્થળે અમુક વખતે અને અમુક રીતે મળે તે
જ વિશ્વા વખતે લેવી એવા પ્રકારની વિશિષ્ટ પ્રતિજ્ઞા ધારવી તે.

કચ્છાકારકરણે, કદમુ તાલમુ કચ્છેમુ. ૩૮
 સચ્ચયપિ અસિચ્છેમુ, મિચ્છાકારસ અકરણે તલય; ૩૯
 સચ્ચન્તાહિ વિ સચ્છે, કદિયચ્છે પંચ નવકાર. ૪૦
 મુદુરસ વિજા પુચ્છ, વિચ્છેમનચ્છુ ન ક્રેમિ મિન્દે વા; ૪૧
 અન્નાપિ અ મકકમા, મુદ્દ પુચ્છિય ક્રેમિ અયા. ૪૨

કનિ દસવિધ સામાયારીવિષયક દિપનિવધમા

૩૮ સચ્ચાકરિક્ષેષો દ્યો સચ્ચ ન હોય તો પછુ સચ્ચ કિચ્છ
 (આચાર્યને બ્રહ્મ સાચુ પ્રમુખનું પડિસણુ દરી આપું તેમજ તેમના
 મિત્ર પ્રમુખમણની કુટીને પરવવા વિગેરે ક્રમ ચાલુ હું તથા
 કનિ દરી આપું.

“ સામાયારી વિષે નીચેના.”

૩૯ પસનિ (કિયામય-સ્થાન) માં પ્રવેશતાં નિચીટી અને
 તેમાંથી નિષ્ક્રાન્તાં આચરકારી કદેથી બુદ્ધી જાહે તેમ જ માગમાં
 પસનાં કે નિષ્ક્રાન્તાં પણ પુછવા વિષયી જાહે તો (કાદ આપે તે
 જ મરણી) તવકાર મંચ ચાલુ.

૪૦-૪૨ કાર્ય પ્રસંગે મુદ્દ સામુજીને હે બ્રમવાન ! પસાય
 દરી મને સચ્ચ આપને ‘મિચ્છાકાર’ ગિરલે નેમની-કચ્છા જનુસારે
 જ પ્રમાણુ કીરું બુદ્ધી જાહે, તેમજ સર્વમ ત્યારે ત્યારે
 બુદ્ધ પડે ત્યારે ત્યારે ‘મિચ્છાકાર’ ગિરલે મિચ્છામિ મુદ્દાં એમ
 કહેવું એવળે તે વિષયી જાહે તો ત્યારે મને પાતાને સાંભરી આવે
 અથવા કોઈ દિનસ્થી સંભારી આવે ત્યારે તત્કાળ મેહારે નવ-
 કાર મંચ ચાલુ.

૪૩ મુદ્દ (વરીલ) ને પૂછ્યા વગર વિદ્યમ વસ્ત્ર (અથવા
 પરતુ) લઉં દઉં નહિ અને એવાં ક્રમ મુદ્દ (વરીલ)
 ને બુદ્ધીને જ સાચા દરે, પણ પુછ્યા વગર દર નહિ,

દુષ્ખલ સંઘયણાણ વિ, એએ નિયમા સુહાવહા પાયં;
કિંચિવિ વેરગેણં, ગિહિવાસો છડિઆં જહિં. ૪૧

સંપદકાસે વિ ઇમં, કાઢં સકકે કરેઇ નો નિઅમે;
સો સાદુત્ત ગિહિતણ, ઉભય બહો મુણેયવો. ૪૨

જરસ દિઅયમિ ભાવો, થોવો વિ ન હોઇ નિયમગદગ્ગમિ;
તરસ કહણું નિરચય, -મસિરાવણિ દુવખણણું વ. ૪૩

સંઘયણકાલણસદ્સમા, -રયાલખણાઈં ધિ-તુણું;
સવ્વં ગિઅ નિઅમ ધુરં, નિરજ્જમાણો પમુચ્ચતિ. ૪૪

તુલિહન્નો ગિણકપ્પો, પડિમાકપ્પો અ સંપદ તચિય;
મુદ્દો અ ચેર કપ્પો, સંઘયણાઈંણિ હાણીએ. ૪૫

૪૧ જેમનો શરીરનો આંગો નખગો છે એવા દુર્મજ સંઘ-
યણવાળા છતાં પણ જેમણે કંઈક વૈરાગ્યથી શુદ્ધસ્થ વાસ
ખોઈ, તે જેમને આ ઉપર જણાવેલા નિયમો પાળવા પ્રાયઃ
શુભ થાય છે.

૪૨ નમ્રનિ પ્રાંતે પણ મુખે પાળી શકાય એવા આ નિ-
યમો પાળે એવાને પાળે નહિ, તે સાધુપણાથથી અને શુદ્ધસ્થ
વાસ થઈ, વિચય બ્રાહ્મણો બનેા જાણુવો.

૪૩ જ્યાં કામમાં કોઈ નિયમો પ્રદણ કરવાનો સમારે ભાય
તે જ્યાં નહીં એવા નિયમ સંગ્રામી કિષકેશ કરેલા એ સિરા સર
જ્યાં નહીં એવા કૌસ નાગવા જેવા નિરર્થક-નિવૃદ્ધ થાય છે.

૪૪ નખાણાં સંયયણુ, કુશ, ભળ, અને દુધમ આદિ એ દિ દીણાં આલંબન પછીને પુરુષાર્થ વગરના પામર હોયે આગમ હાથી બધી નિયમ. ધુરાને છડી દે છે.

૪૫ (સંપ્રતિ કાળે) : જિનકલ્પ વ્યુચ્છિન્ન થયેલો છે. વળી તેમાકલ્પ પણ અત્યાચ વર્તતો નથી તથા સંયયણુદિકની હા- થી શુદ્ધ સ્થતીરક્ષણ પણ પાળી ગંધતો નથી.

પ્રિજન્યેય નિયેમો-સાહણુવિહિયે જ્યેનજ્ય અંગણુમ્મિઃ અમુવઉત્તચિતો, તો નિયમાસાહગો હોઈ. ૪૬

એ સર્વે નિયમા, જે સમ્મં પાક્કયંતિ વેરગ્ગા;

સિં દિખ્ખાગલિઆ, સહસા સિવસુહહલં દંધ. ૪૭

તિથી સોમસુદરચરિયાદેરપદિટ્ટં સંચિસરાધુયોગ્ય નિયમ કુલકમ્ સમોપત.

૪૬ તો પણ જો મુચ્છુઓ આ નિયમેના આદાધન વિધિવટે સ- વગ્ગ ઉપચુક્ત ચિત્ત થઈ ચારિત્ર સંવત્તમાં ઉજમાળ જનશે તો તે ગામા-નીચે આરાપક બાવને પામશે.

૪૭ આ સર્વે નિયમેને જે (શુભાશયો) પેલાઓમાં સંગ્રહ- લ્યા થાયે છે, આરાધે છે તેમની ગ્રહણ કરેલી દીક્ષા સહજ થાય જેદયે તે પ્રિય મુખ દર્શને આપે છે. ઇતિ સમ.

ઇતિથી સંવિત્ત સાધુ યોગ્ય નીયમ કુલક લાપાંતર સમાપ્ત થત ૧૬૫૭ ના વર્ષમાં લખાયેલી પ્રત ઉપરથી સુધારીને તૈયાર કરે છે.

દૂર રહેવું, તેમજ સંવેગ-ગોષ્ઠાનિવાસ અને નિર્વેદ-ભવ વિશય એ
જો બધાં વાનાં પ્રબુત પુન્ય યોગે પ્રાપ્ત થાય છે.

૮ નિર્મળ-શુદ્ધ શીલનો અભ્યાસ, સુપાત્રાદિક દાન દેતાં ઉદ્ધાર,
હિતાહિત સંગંધી વિવેક સહિતપણું અને ચાર ગતિનાં દુઃખથી
સંપૂર્ણ ત્રાસ જો બધાં વાનાં મહા પુન્યના યોગે પ્રાપ્ત થાય છે.

૯ કરેલાં પાપ કૃત્યની આલોચના-નિંદા, સારાં કૃત્યો કર્યા
હોય તેની અનુમોદના, કરેલાં પાપનો છેદ કરવા માટે શુદ્ધ મહા-
રાજે બતાવેલા તપનું કરવું-આચરવું, શુભ ધ્યાન ધરવું અને નવ-
કાર મહામંત્રનો જાપ કરવો જો સઘળાં વાનાં મહા પુન્યયોગે
પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.

૧૦ આ ઉપર બતાવ્યા મુજબ ગુણમણિ-રત્નના ભંડાર જેવાં
સુકૃત્યો, સઘળી રૂડી સામગ્રી પ્રાપ્ત કરીને જે મહાનુભાવો કરે છે-
આચરે છે તે પુણ્યાત્માઓ સઘળા મોહપાસથી સર્વથા મુક્ત થઈને
શાશ્વત સુખરૂપ મોક્ષ પદને પામે છે.

ઇતિ પુણ્યપ્રભાવ પ્રદર્શક શ્રી પુણ્યકુલકં.

અથ દાનમહિમાગર્ભિત શ્રીદાનકુલકમ્.

૫ હરિઅ રજજસારો, ઉપ્પાદિઅ સંજમિક્કમુરૂભારો;
ખંધાઓ દેવદૂસં, વિઅરંતો જયઉ વીરજિણો.
ધમ્મધ્યકામભેયા, તિવિહં દાણું જયંમિ વિખખાયં;
તહવિ અ જિણિંદમુણિણો, ધમ્મદાણું પસંસંતિ.
દાણું સોહગગકરં, દાણું આરૂગગકારણું પરમં;
દાણું ભોગનિહાણું, દાણું દાણું ગુણુગણાણું.

દાણેણ પુરઠં દિત્તી, દાણેણ હોઠ નિમ્મત્તા દંતિઃ
 દાણાવન્નિજઅહિઅગ્નિ, વેરી વિ હુ પાણિયં વહધ, ૪
 રાગસદ્યવાહજન્મે, જં વયદાણં કયં સુસાદુણં;
 તક્કારણમુસલજિણો, તેલુક્કપિયામહો જન્મો.

૧ સમસ્ત રાજ્ય કદિનો અનાદર કરીને સંયમ ગ્રંથંધી અતિ
 ધહો ભાર જેમણે ઉપાદ્યો છે અને ઇન્દ્ર મહારાજે દીક્ષા સમયે
 સ્કંધ ઉપર સ્થાપેલું દેવદુધ્ય વસ્ત્રપણ જેમણે પછાડી લાગેલા
 વિપ્રને આપી દીધું તે શ્રી વીરપ્રભુ જયવંતા વર્તી.

૨ ધર્મ દાન, આર્ય દાન અને કામ દાન જેમ ત્રણ પ્રકારનું દાન
 હોય તેમાં પ્રથમ છે. તે પછી જિનેશ્વર પ્રભુની આજ્ઞાના રસિક
 મુનિઓ ધાર્મિક દાનને જ પ્રથમે છે.

૩ દાન મુખ-સાધનાધિકારી છે. દાન પરમ આરોગ્યકારી છે. દાન
 પુણ્યનું નિધાન છે એટલે ભોગદાનકારી છે અને અનેક શુભગતોનું
 દેશાલું છે.

૪ દાનવટે કીર્તિ વાપે છે, દાનથી નિર્માણ ક્રાંતિરૂપ લાવળ્ય,
 મુખ સાધના વાપે છે અને દાનથી વશ થયેલા હૃદયવાળો દુરમન
 પણ દાતાના ઘરે પાણી ભરે છે.

૫ ધનસાર્થવાહના ભરમાં સુસાપ્તજનોને જે પીતું દાન દીધું
 તે પુણ્યના પ્રભાવથી અપભદ્રેવ ભગવાન ત્રણ લોકના પિતા-
 મહા (નાથ) થયા.

કરુણાઈ દિમ્મદાણો, જન્મંતરગહિઅપુમદિરિઆગોઃ
 નિધયથરવક્કરિદ્ધિં, સંપત્તો સંતિનાદો વિ. ૬
 પંચસયસાપુભોયાનુ, દાણાવન્નિજઅ સુપુનપજ્જાને;

પર્યંત એકમાં પ્રગિલ્લ ગરુ ગરુ રે.

તિગતોગયંધવેદિ, નાભવચરિંગદિ નિજાનરિદિદિ;

કયકિન્નેદિ વિ દિદાં, સંવચ્છરિંગ મહાદાણું. ૧૬

શિરિ સેયંસકુમારે, નિસ્સેયસાગિગો કદ ન દોમ;

કામુઅદાણુપવાદો, પગાશિગો જેણુ ભરહંગિ. ૧૭

... ન પસંસિજ્જઈ, ચંદણુગાત્રા નિજાંદદાણેણું;

સિઅ તવ તવિગો, નિવવવિગો નિગો વીરજિગો. ૧૮

ઈ પારણાઈ, અકરિંસુ કરંતિ તદ કરિસ્સંતિ;

કતા ભગવંતો, જસ્સ નરે તેસિં મુવ સિદ્ધિ. ૧૯

ભવણુ બિંબ પુશ્ચય, સંયસરવેસુ સત્તા ખત્તેસુ;

અં ધણુંપિ ભયઈ, સિવદ્વયમહો આયુંતગુણું. ૨૦

૧૬ ત્રીલોકી ગંધુ એવા જિનેશ્વરો તેજ ભવમાં મોક્ષ જવાના

ત અને કૃતકૃત્ય છતાં પણ તેમણે સાંવત્સરિક (એક વર્ષ પર્યંત)

જ્ઞાન આપ્યું.

૧૭ જેણે પ્રાસુક (નિદ્રા) દાનનો પ્રવાહ આ ભરતશેષમાં

એ એવા શ્રી શ્રેયાંસકુમાર મોક્ષનો અધિકારી કેમ ન થાય ?

૧૮ છ માસી તપ જેમણે કરેલો છે એવા વીરપ્રભુને જેણીએ

જ્ઞાના બાકુલા પડિલાભવાવડે સંતોષ્યા તે અંદનબાળાની કેમ

સા ન કરીએ ?

૧૯ અરિહંત ભગવંતોએ જેમના ઘરે પ્રથમ (તપનાં) પારણાં કર્યાં

કરે છે અને કરશે તે ભવ્યાત્માઓ અવશ્ય મોક્ષગામીજ નંણવા.

૨૦ અહો ઇતિ આશ્ચર્યે જિનભુવન (જિનમંદિર) જિનબિંબ

તિમા) પુસ્તક અને ચતુર્વિધસંઘરૂપ સાતે દેવોમાં વાવેલું ધન

જનનું અણયકળ આપનારૂં યાય છે એમ સમજી ધન મમતા તથા
તેનો સદ્વ્યવહારી ધનવંત લોકોએ તેનો દ્વારો લેવો. ઇતિશાસ્ત્ર
ઇતિ દાન કુલકં સમાપ્તં.

અથ શીલમહિમાગમિત શીલકુલકમ્.

સોદગ્ગ મહાનિદિણો, પાએ પણમામિ નેમિજિણુવધણ્ણો;
બાલેણ ભુયબલેણ, જણદણો જેણ નિજિજણિણો. ૧
શીલં ઉત્તમવિત્તં, શીલં હવાણ મંગલં પરમં;
શીલં દોદગ્ગદરં, શીલં સુખખાણ કુલભવણં. ૨
શીલં ધમ્મનિદાણં, શીલં પાવાણ ખંડણં ભાણયં;
શીલં જંતુણ જએ, અકિત્તિમં મંદણં પરમં. ૩
નરયદુવારનિરંભણ, કવાદસંપુડસહોચરચ્છાય;
સુરલોગ્ગમધવલમંદિર-આરુહણે પવરનિરમેણિં. ૪
સિરિહિગ્ગરેણુધૂયા, રાત્રિમધં લહઉ શીલવધરેહં;
ગિરિવિવરગમ્મો જુએ, રદનેમિ ધાવિઓ મગ્ગે. ૫

૧ જેમણે બાલ્યાવસ્થામાં પોતાના જીવનજવડે કુલજીવે
ધર્મથી હતી લીધા દતા તે સુખ સૌભાગ્યના સમુદ્ર એવા થી
નેશિનાથ પ્રજાનાં નરણ કમળને હું પ્રણમું છું.

૨ શીલ-સદાચરણુજ પ્રાણીઓનું ઉત્તમ ધન છે, શીલ જ
પરમ મંગલરૂપ છે. શીલ જ દુષ્ટ સદિક્ષને દરનારૂં છે અને શીલ
જ સર્વ સુખનું પ્રાપ્ત છે.

૩ શીલ જ ધર્મનું નિધાન છે. શીલ-સદાચરણુજ પાપને ખંડન-

૧૨ હરિ, હર, પ્રદા અને ઇન્દ્રના મદને ગાળી નાખનારા કામ-
દેવની શક્તિનો ગર્વ જોણે લીલા માત્રમાં દળી નાખ્યો તે સ્થૂલ-
ભદ્ર (મુનિરાજ) અમારું કલ્યાણ કરો.

૧૩ મનોહર યૌવન વયમાં અનેક સ્ત્રીસમુદાયવડે (વિષય માટે)
પ્રાર્થના કરતાં છતાં જે મેઝગિરિ જેવા નિશ્ચળ ચિત્તવાળા (દેવ)
રહ્યા તે શ્રી વજ્રસ્વામી મહારાજ જયવંતા વર્તો !

૧૪ તે સુદર્શન શ્રાવકના ગુણગણને ગાવા ઇન્દ્ર પણ સમર્થ
યઈ શકે નહિ કે જે ભારે સંકટમાં આવી પડ્યા છતાં અખંડ
શીલને રાખી શક્યો છે.

૧૫ સુન્દરી, સુનંદા, ચિલણા, મનોરમા, અંજના અને
મૃગાવતી વિગેરે જિનશાસનમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી મહા સતીએ
સુખશાંતિ આપો !

અચ્ચંકારિઅ દહૂણુ, (મુણિગિણુ) કો ન ધુણઈ કિર સીસં;
જા અખંડિઅ સીલો, ભિલ્લવઈ કયાથયઆ વિ. ૧

નિયમિત્તં નિયભાયાં, નિય જણુઓ નિય પિયામહો વા વિ
નિયપુત્તો વિ કુસીલો, ન વલ્લહો હોઈ લોઆણું. ૧

સંવેસિં પિ વયાણું, ભગ્ગાણું અથિથ કોઈ પડિઆરો;
પક્કવડસ્સ વ કન્ના, ના હોઈ સીલં પુણો ભગ્ગં. ૧

વેઆલભૂઅરખખસ-કેસરિચિત્તયગઈંદસખ્યાણું;
લીલાઈ દલઈ દપ્પં, પાલંતો નિમ્મલં સીલં. ૧

જે કેઈ કમ્મમુક્કા, સિદ્ધા સિઝંતિ સિઝિહિંતિ તહા;
સંવેસિં તેસિં ખલં, વિસાલસીલસ્સ દુલ્લલિઅં (માહપ્પં) ન

૧૬ અચ્ચંકારીભદ્રાણું (અદ્ભુત) ચરિત્ર સાંભળીને સ્વર્થ

(મરતક) દોણ ન મુછાવે ? કે જેણીએ સિદ્ધપતિએ અત્યંત કર્ધના કર્યા છતાં અરણપત્ને સ્વશીલને અખંડ સાચવી રાખ્યું.

૧૭ ગમે તો નિજ મિત્ર, નિજ બંધુ, નિજ તાત, નિજ તાતનો તાત કે નિજ પુત્ર હોય પણ જે દુશીલ હશે તો તે દોષને પ્રિય થઇ શકશે નહિ.

૧૮ ખીલતે જ્યાં તત જામ થયાં હોય તો તેનો ઉપાય કંઈને કંઈ આલોચના-નંદા પ્રાચીનતાદિક રૂપ હોઇ શકે પણ, પાકા ઘસને કાંદા સાંધવાની પેરે લાંગેલા શીલને સાંધવું દુર્ધટ-દુઃશક્ય છે.

૧૯ નિર્મલ શીલનું રક્ષણ કરનાર લખ્યાત્મા, વેતાલ, ભૂત સહસ્ર કેસરીશિવ મિત્રા, દાસી અને સર્પના દર્પ (અહંકાર) ને લીલા માત્રમાં (ભેત ભેતામાં) ફળી નાંખે છે.

૨૦ જે દોષ મહાશયો સર્વ દર્પ સુખા થઇને સિદ્ધિ પદને પામ્યા છે. વર્તમાનકાળમાં (મહાવિદેહાદિક કોત્રમાં) સિદ્ધિ પદને પામી છે અને લવિષ્યકાળમાં આ ભરતાદિક કોત્રમાં પણ સિદ્ધિપદને પામશે તે આ પવિત્ર શીલનોજ પ્રભાવ વલણે, ઉત્તમ શીલ આદિ (યથાર્થમાંત આદિ) ની પ્રાપ્તિ કરનારની અવશ્ય સિદ્ધિ થાય જ છે. શીલ-આદિનું આત્મ ઉત્તમ માહાત્મ્ય આંતરકાલોએ અણુવેદું છે, તે નિપામાં લઇ લખ્યજનોએ (નર જાત પડેનેએ) નિર્મલ શીલ-રતનનું પરિપાલન કરવા સદૌય

છતિ શીલકુલકં ૨

અથ ગીતગોવિંદ્ય

સો જ્યોતિ ભુગાદિ નિર્ભયા, જ્યોતિ સોતરે જ્યોતિ
તવજાણુગિ પત્તનત્રિય-કમિયાણુમગ તદ્વિવ (પંતિય)
સંવચ્છરિય તવેણ, કાઉરસ ગંગિ તો હિંગો ભગવં
પૂરિય નિયગ પદ્મો, હરહિ હરિગાર્ધ બાહુબલી.
અશિરં પિ શિરં વંકંગિ ઉત્તુગં દુહાલંગિ તદ્વ સુલલં
દુસ્સાજંગિ સુસાજં, તવેણ સંપત્તજ્યો કમલં.
છઠું છઠેણ તવં, દુણુમાણો પદ્મગણુદરો ભગવં
અખખીણુમહાણુસીગો, શિરિગોગમસામિગો જ્યોતિ.
સોહધ સણુંકુમારો, તવબલગેલાધલદ્ધિસંપનો;
નિહુંઅ ખવડિયંગુલિં, સુવનસોહં પયારસંતો.

૧ પ્રબળ ધ્યાનરૂપ નવા અગ્નિવટે જાળી નાંખેલા કર્મધન
નોની ધૂમપદ્ધિ જેવો જટાકલાપ જેમના જલા ઉપર શોલી રહો
તે યુગાદિપ્રભુ જ્યવંતા વર્તો !

૨ એક વર્ષ પર્યંત તપવટે કાઉરસગ્ગ મુદ્રાએ બેઠા રહી
મહાત્માએ સ્વપ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરી છે તે બાહુબલી મહારાજ (અમા
હરિત-પાપ દૂર કરે !

૩ તપના પ્રભાવથી અસ્થિર હોય તે પણ સ્થિર થાય છે,
હોય તે પણ સરલ થાય છે, દુર્લભ હોય તે પણ સુલભ થાય
અને દુઃસાધ્ય હોય તે પણ સુસાધ્ય થાય છે.

૪ છઠું છઠું તપ આંતરારહિત કરતા પ્રથમ ગણુધર શ્રી ગૌ
સ્વામી મહારાજ અક્ષીણુ મહાનસી નામની મહાલગ્નિધને પ્રાપ્ત
તે જ્યવંતા વર્તો !

૫ મુકવડે ગરદેલી જાંગલીને સુવર્ણ જેવી ચોલતી કરી દેખા-
તા એવા સુનન્દુમાર સર્ગર્ષિ તપોજંગમી એવાદિક તપિય સંપત્તિ
ના શોભે છે.

॥ બંધ ગમ્મ ગમિશાળી, બંધિણીવાયાદ ગુરૂઆપાવાઈ
તકીણ વિ કણ્ય ૧૫ વ, તવેણ મુદ્દો દદમ્પહારી. ૬

મુવભવે તિવ્વ તવો, તવિઓ જં નંદિસેણ મહરિસિણા;
મુદ્દેવો તેણ પિઓ, જઓ ખમરી સદસ્સાણું. ૭

વાવિ દિંકરત્તં, કણ્ણતિ કુલભધવિરહિઆણુંપિ;
તેવમંતપભાવેણું, હારકેસખલસસ વ રિમિસસ. ૮

મસય મેગ પહેણું, એગેણ વહેણ મહસદસ્સાઈ;
જં દિર કણ્ણતિ મુણિગો, તવ કપ્પતરસસ તં ખુ ફલં. ૯

અનિઆણુસસ ત્વહિઓ, તવસસ તવિઆસસ દિં પરાંસામો;
દિત્તજ્જંદ જેણ ૧૫ણામો, નિકાઈયાણું પિ કમ્માણું, ૧૦

૬ ગો, જામ, ગર્ભ અને ગર્ભવતી જામણીની રત્નાદિક મદા ઉત્ત
પાપને કર્યા છતાં દદમ્પહારી (ઉત્તર) મુનિપણે તપ મેવનવડે
સુવર્ણની ધેરે શુદ્ધ થયા.

૭ પૂર્વ જન્મમાં નંદિયેણ મહર્ષિએ જે લીન તપ કર્યો હતો
સેના પ્રજાવળી વસુદેવ હજારો અને વિદ્યામહીઓના પ્રિય-પતિ થયા.

૮ લીન તપ ગંવના પ્રજાવળી હરિકેસખલ ખવિતી ધેરે (ઉત્તર)
કુળ અને અતિહીન હોય તેપણ તેમની દેવતાએ ૫

૧૯ શ્રી સંઘનું કષ્ટ નિવારણ કરવા માટે વિષ્ણુકુમારે લક્ષ્મીજનપ્રભાણ રૂપ વિકુર્ચ્યુ ત્યારે પૃથ્વી કંપાયન થઈ, સાગર જળ હળ્યા-હાલકલોલ થયા, અને હિમવંતાદિક પર્વતો ચલાંચમાન થયા અને છેવટે શ્રી સંઘનું રક્ષણ કર્યું તે સર્વ તપનુંજ ફળ જાણવું.

૨૦ તપનો પ્રભાવ કેટલો વર્ણવી શકાય ? જે કોઈને કોઈપણ પ્રકારે કયાંય પણ ત્રિભુવન મધ્યે સુખ-સમાધિ પ્રાપ્ત થાય છે તે સર્વત્ર (જાણ અભ્યંતર) તપજ કારણરૂપ છે એમ ચોક્કસ સમજવું અને તેનું આરાધન કરવા યથાવિધ ઉદ્યમ સેવવો. કિંમહુના

ઈતિ તપઃ કુલકં સમાપ્તં.

અથશ્રી ભાવ કુલકમ્.

કમઠાસુરેણ રઈયંમિ, ભીસણે પલયતુલ્લ જલખોલે;
ભાવેણ કેવલલચ્છિં, વિવાહિઓ જયઉ પાસજિણો.
નિચ્ચુન્નો તંખોલો, પાસેણ વિણા ન હોઈ જહ રંગો;
તહ દાણસીલતવભાવણાઓ, અહલાઓ સઠ્ઠ ભાવવિણા.
મણિમંતઓસહીણું, જંતતંતાણ દેવયાણું પિ;
ભાવેણ વિણા સિદ્ધિ, ન હુ દીસઈ કસ્સ વિ લોએ.
સુહભાવણાવસેણું, પસન્નચંદો મુહુત્તમિત્તેણું;
ખવિહીણ કમ્મગંઠિં, સંપત્તો કેવલં નાણં.
સુસ્સસંતી પાએ, ગુરૂણીણં ગરહિહીણ નિયદોસે;
ઉપ્પન્ન દિવ્વનાણા, મિગાવઈ જયઉ સુહભાવા.

૧ કમઠાસુરે રચેલા ભારે ભયંકર પ્રલયકાળના જેવા જળ ઉપર કાળે સમભાવને ધારણ કરવાવડે જે કેવળજ્ઞાન લક્ષ્મીને વર્ણવે તે શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ જયવંતા વર્તો !

૨ (પ્રથમ) અના વગરનં તાંજલ (નાગરવેડી પાન) અ

તાસ વગરનું વસ્ત્ર હીક રંગાતું નથી તેમ ભાવ વગર જ્ઞાન શીલ તથા
અને ભાવનાઓ પણ કૃપદાયી નહિ થનાં-અકૃપા ધાય છે.

૩ મણિ, અંત્ર, ઓપધી તેમજ જંત્ર તંત્ર અને દેવતાની પણ
પ્રાપ્તિના દુનીયામાં દોષને ભાવ વગર સકૃપા થતી નથી. ભાવ ચો-
મેજ તે તે વસ્તુઓની સિદ્ધિ થતી દેખાય છે.

૪ શુભ ભાવના ચોગે પ્રસન્નચન્દ્ર (સર્વપિ) જે ઘડી માત્રમાં
સંગદેશમય કર્મની શુષિલ જંથી-ગાંડને ગેદી નાંખી દેવજ્ઞાન પામ્યા.

૫ નિજદોષ (અપરાધ) ની નિંદા ગદ્યા કરીને શુદ્ધીનાં ચર-
ણની શેવા કરતાં જોણીને શુભ ભાવથી દેવજ્ઞાન ઉપનું તે
મૃગાવતી સાધી જાયવતી વર્તે !

મયવં ઈલાકપુત્તો, ગુરુએ વંસંમિ ને સમારૂદો !

દક્ષણ મુણિવારંદં, સુદભાવઓ દેવલી જાઓ. ૧

કવિલો અ અભાણુમણી, અસોગવણિઆઈ મજ્જ્યાઈમિ;

સાહસોદત્તિ પયં, પદંતો (આયંતો) જયજમ્મસરો. ૭

જવગ નિમતણુપુવ્વં, વાસિઆભત્તોણુ સુધ્ધભાવેણ;

જુજંતો વરનાઈ, સંપત્તો દુરગદ્ધિ (દુરગદ્ધો.) ૮

પુવ્વભવસુરિવિરદ્ધઅ-નાયા સાઆણુ પભાવ દુમ્મેદો;

નિયનાઈ આયંતો, માસતુસો દેવલી જાઓ. ૯

દિદિયંમિ સમારૂદો, રિદ્ધિં દક્ષણ ઉસાભસામિસ્સા;

વખખાણુ સુદજાણેણુ, મરૂદેવી સામિણી સિદ્ધ્યા ૧૦

૬ મોટા વાંચ દેવર ભાવજી ગારે ચર્યા મના દેઈ ગદ્યા-
મુનિસાજને દેખી શુભ ભાવથી પુવ્વ, ઈલાનિપુત્રને દેવજ્ઞાન મળત
મળુ. જે સદભાવનોજ અભાવ સુચવતે.

પણે જોગ ઉત્ત મનિને વંદના કરવા જતાં અને પાછા વળતાં મા
ર્ગમાં પાણીના પૂરથી ભરેલી નદીને સંબોધી, તે ધાનિકા (સમીજી)
એ કહે છે તેમના આવા ભાવથી નદીની તંમને તરતજ પેલે પાર
જવા દેવા માટે માર્ગ કરી આપ્યો હતો.

૧૭ શ્રી ચંડરૂદ્ર શરૂવટે હંડમહારથી તાડન કરતો જોયો તેને
(શાન્ત) શિષ્ય શુભ લેશ્યાવંત મ્તો તત્કાલ કેવળજ્ઞાન પામ્યો.

૧૮ સમિતિ શુભીવંત સાધુઓને કવગિત્ જીવનો વધ થઈ લાગ
છે તો પણ જે તેમને નિશ્ચે ગંધ કહેવા નથી તેથી તેમાં ભાવજ
પ્રમાણુ છે પણ કાયવ્યાપાર પ્રમાણુ નથી.

૧૯ ભાવજ ખરો પરમાર્થ છે ભાવજ ધર્મનો સાધક—મેળવી
આપનાર છે અને ભાવજ નિશ્ચયને ઉત્પન્ન કરી આપનાર છે એ
ત્રિભુવન ગુરૂ શ્રી તીર્થંકરો કહે છે.

૨૦ ઘણું ઘણું શું કહિએ ? હે સત્યવંત મહાશયો ! તત્ત્વ નિ
યોગરૂપ વચન કહું છું તે આ પ્રમાણે—મોક્ષ સુખના બીજરૂપ જ
વોને સુખકારી ભાવજ છે અર્થાત્ સદ્ભાવ યોગેજ જીવો મો
ક્ષ સુખ મેળવી શકે છે.

ધૃય દાણુસીલતવભાવણાઓ, જે કુણુધ સત્તિભત્તિપરો;
દેવિંદ્રવિદ્મહિઅં, અધરા સો લહધ સિદ્ધિસુહં.

૨૧ આ દાન શીલ તપ અને ભાવનાઓને લબ્યાત્મા શા
નને લક્ષિતના ઉદ્ધાસ યોગે કરે છે તે મહાશય ઇંદ્રોના સ
વટે પૂજિત એવું અક્ષય મોક્ષ સુખ અલ્પકાળમાં મેળ
વે શકે છે આ કુલકમાં છેવટે ગ્રંથકારે પોતાનું દેવેન્દ્રસૂરિ એવું ન
ગલિતપણે સૂચવ્યું જણાય છે. ઉક્ત મહાશયનાં આ વચનને આદ
બમલ કરવો એ ખાસ કર્તવ્ય છે. ઇતિશમ.

ઇતિ શ્રીભાવકુલકં સમાપ્તં.

શુદ્ધિપત્રક.

લીટી	અશુદ્ધમ.	શુદ્ધમ.
૧	ધયું	કપારે ઘયું
૨	ઘયું	સાલા સમઘ વાંચ- વાનું ઘડ ઘયું
૧૬	આયણા	સાઈણા
૧૨	ઉપસંગ	ઉપસર્ગ
૨૦	આલ	માલ
૧	અનપિ	અવિપિ
૨૨	જાન	લવ જાન
૧૮	કોઈ	કાએ
૮	કાતુક	કાતુક
૨૦	મરોપાયા	મરોપાધ્યાય
૨૨	યાદ્યા	યદ્યાદ
૬	ગુપ્ત	ગુપ્ત
૧૦	મહિદતાદે !	મહિદતાદે !
૭	પ્રસિદ્ધીસમનમુલ્લ	પ્રસિદ્ધીસમનમુલ્લ
૧	અન	અન
૭	પિ તુલું	પિતુલું.
૧૭	પ દરિયા	મહિદરિયા
૫	સાદમ	સાદમ
૩	ધમ	ધમ

આનુક્રમણિકા.

વિષય	પૃષ્ઠ
૧ નિવેદન.....	૩
૨ શ્રી યશોવિજયાદક.	૭
૩ પ્રસ્તાવના.	૧૦
૪ શ્રી ગુરૂ પ્રદક્ષિણા કુલક.	૧૭
૫ સંવિદ્ધ સાધુ યોગ્ય નિયમ કુલક.	૨૧
૬ પુણ્ય કુલક.	૩૪
૭ દાન શીલ તપ અને ભાવ કુલક.	૩૬

૧. અઠાઈ વ્યાખ્યાન ગણિત શ્રી પર્યુપણા ચિંતામણિ પ્રકરણું	૪
૨. શ્રીકલ્પસુત્ર ઉપર શ્રીજ્ઞાન વિમળ સૂરિકૃત સજ્જાય	૩૪
૩. જ્ઞાન વિમળ સૂરિકૃત સજ્જાય મૂળ	૩૬
૪. શ્રીમહાવીર સ્વામિના પંચકલ્યાણકનું ભારદાજનું સ્તવન	૩૬
૫. શ્રીમહાવીર સ્વામીના પાંચ વધાવા	૪૧
૬. પ્રદીર્ણ વિચારો.	૪૧
૭. તત્ત્વ વચનો	૪૧
૮. વિવેક વિલાસમાંથી ઉદ્ધરિત વિચારો	૪૧
૯. અહિંસાદિક પાંચે મહાવ્રતોની રક્ષા અને પુષ્ટિ.	૪૧
યોગ્ય ભાવનાઓ.	૪૧
૧૦. ચિત્ત શુદ્ધિ સાચવી રાખવા માટે હિત શિક્ષા.	૪૧
૧૧. મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્દયશોવિજયજીકૃત શ્રીયાર્થજ્ઞિન સ્તવન.	૪૧

આદિમાં અંથકર્તા ચરમ તીર્થંકર શ્રીવીર જિનને અતિશયે કરી શુદ્ધ ભાવ સહિત મન, વચન, કાયાએ કરી નમસ્કાર કરીને શ્રી મહુપદેશ રત્નકોષ નામા અંથને અનુસારે, વળી શ્રી સિદ્ધાંતના સાંભળવા થકી તથા ગુરુ પરંપરાદિકથી સાંભળીને પર્યુપણ પર્વન વિધિનો અનુક્રમ કહેવા માટે અંથની રચના કરે છે. તિહાં પ્રથમ શ્રી પર્યુપણપર્વ માહાત્મ્ય વિધિ સામાચારી કોણે કહી, કોણે પૂછે કોણે સાંભળી? તે કહે છે. આ જંબુદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમાં મગધ નામે દેશ છે, તેને વિષે જેમાં નિરંતર મહોત્સવ થઈ રહ્યા છે, એવાં ઘણાં જિનાલય છે; જેમાં વીતરાગ ભાષિત ધર્મના સેવનાર શ્રાવક-જનો મહોત્સવ કરતા વસે છે, જિહાં સંકીર્ણ નીલા વૃક્ષના સમુદ્ધે કરી મુશોભિત ઉપવન છે; એવી ભોગાવતી નગરીની પેરે રાજચુકી નામે નગરી છે. તે નગરીમાં જ્યાં સમસ્ત રાજ પર્વદાયે કરીને મુશોભિત એવું રાજનું સિંહાસન છે; અને ત્યાં બહોંતેર કલાનો ભર સમસ્ત રાજનીતિયે કરી સહિત એવાં શ્રેણિક નામે રાજ રાજ્ય કરે છે. તેની સત્યશીલ ગુણે ભરેલી અને જૈન ધર્મને શોભાવનારી એ ચલણા નામે રાણી છે. તિહાં રાજ સભાયે દેવોમાં જેમ ઇંદ્ર તેમ શ્રેણિક રાજ ઇંદ્રની પેરે શાભે છે અને સભાજનો દેવતાની શાભે છે. તિહાં કોઈક સમયે વનમાંહે માંહોમાંહે સ્વભાવેજ વેર છે, એવા અશ્વ અને પાડા, ઊંદર અને બિલાડી, સર્પ નાદીયા, ઈત્યાદિક જનનચરો સર્વ પોતપોતામાં વૈરભાવ છાંડીને માંહે સ્નેહ ધરતાં થકાં એકઠાં બેઠેલાં વનના રક્ષક પુરૂષે દીઠા. એ આશ્ચર્યની વાત દેખીને વનપાલક વિચારવા લાગ્યો કે, અહો! કારણ તે શુભ હશે કે અશુભ હશે? એમ વિમાસણ કરતાં, રાં કરતાં તેણે વૈભાર પર્વતની ઉપર અનેક દેવતાયે સહિત ચોસડાં જય જયારવ કરી રહ્યા છે તથા દેવદંડસિના નાદે કરી સંપૂર્ણ શિયા પૂરાળી છે, એવી શોભાના ધારક અષ્ટ મહા પ્રતિદાય સાંભળ્યા શ્રી વીર જિનને સમયસરેલા દીઠા. તે જોય વનપાલક આ

યા શ્રદ્ધા યોતાના મનમાં વિચારવા લાગ્યો, કે આ માંદિમાંદિ
વિરલાય ત્યાગીને કોઈક મળી જોડેલા જે અધાર્મિક જે દીકા,
તે એ શ્રી વરુમાન સ્વામિનું માણસ્યજ છે. એકું જાણી દે-
ક ઉત્પત્ત થયેલા તામ ઉત્તમ વનદેસ માહી રાજ્ય યોગ્ય જે-
લઈને એણિક રાજા પાસે આવી તેના હાથને વિગે દળ દઈને
લાગ્યો, કે 'હે મહારાજ ! તમારા પુણ્યના ઉદયથી પેલાર પર્વ-
ઉપર શ્રી વીર ભગવાન દેવરચિત સમવસરજો વિદાલ્યા છે;
સાંભળી એણિક રાજા આસન થકી ઉઠી જે દિશાયે પ્રભુ સ-
ર્ગ છે, તે દિશાયે સાત બાક પગલાં ચાલ્યા લઈ પચાંગ
કાર દરી પાતાને આવે પહેરેલાં વસ્ત્રાભરણ માંદેલાં એક મુક-
વઈને કોપ સર્વનું વન, પાસકને પ્રીતિદાન દઈને પાછો વળ્યો.
આનંદ નામે ભેટી વજરાવી, તેના શબ્દે દરી સમય દિશાગ્યા
લી. તે શબ્દ નગરનિવાસી સર્વ લોકોયે સાંભળ્યો. પછી યો-
ગ પરિવાર લઈ નાગરિક લોક સહિત શ્રીવીર ભગવાનને વાંચવા
એણિક ધાન સમવસરજી ભણી જતા હયા. નિર્દો સમવસરજી
વાંચ હય, આમર-દેવાદન, શસ્ત્ર, અને પતાકા એ પાંચ રાજ
ક મુકી પાંચ જાલિમમ સામવી ભગવાનને જમણા પાસા થકી
માણિક્ષ દઈ વાંદીને સ્તુતિકરતા હયા. યતઃ—

“ અધ્યાત્મવત્ સંસ્કૃતતા નયનહયસ્મ,

દેવ ! ત્વદીયવરણાંશુજવીક્ષણેન ॥

અથ ત્રિલોકતિલક પ્રતિભાસતે મે,

સંસારવારિધિરયં મુહુઃપ્રમાણુઃ ” ॥ ૧ ॥

અર્થ—હે પ્રભો ! આજનો દિવસ મહાનો મન્ય છે. હે દેવ !

ત્વદીયવરણાંશુજવીક્ષણેન ॥ ત્વદીયવરણાંશુજવીક્ષણેન ॥

સાચી રીતે રાખવાનાં એક જોડું જાણી જાય તો જીવન સુખ
જાણવા હશે. પણ એ જોડું મુશ્કેલીમાંથી બહારથી જોવામાં આવે
રાખીને ભાગ્યમાંથી આવે પણ કદાચ હવે જાણવાના કલાને સો
ગમ. ભાગ્યમાં પણ પાર પડેલી જાણવા એની રેખાના જેવા જે
મે, એ ભાગ્યમાં હો ભાગ્ય કહેતો! જેના પાર નથી એની અંધાર જે
અંધારીને વિને મનમાં જન્મ પામ્યાં દર્શાવે છે. તે તમે પામ્યા હો
તો તમે ધર્મને વિને રેખા કહે. જે માટે જે ભાગ્યની કોડીને પણ
પામીને એવી મનમાં જન્મ્યાં સામગ્રી તેને પામી કરીને સંસારમાં
સમુદ્રમાં પડાણ સમાન જે ધર્મ, તેને વિને સર્વિદા મલ્લ કરવા થઈ
સુખ પામીને. જેને ધર્મ કરનામાં વ્યાક્રમ મન હોય તેથી કત વિ
સંતર ધર્મ ન થાય, તો પણ તેને દુઃખ મન કરીને ધર્મનાં કાર્ય આંતરે
આંતરે કર્યાં. જેમ આવને એકે દેવેશ બાંધ્યા હોય, તોયજી ભમતી
ભમતી ખડના કવલને આધારની કરે તો પણ ભૂળ બાંધે, તેમ જો કે મુક
કવને દિવસના ચાર પ્રહર ધર્મવિના ધરના ધર્મમાં જાય છે, તોપણ
તેમાં એક પ્રહર અથવા અર્ધ પ્રહર સુધી પણ ધર્મના સંપ્રદ કરવો
હિતકારી છે, એવી રીતે જો સર્વ દિવસને વિષે ધર્મ સંબંધિ કિં
પાલનમાં પ્રવૃત્ત થાઓ, તો એ મનુષ્ય જન્મ પામ્યાનું ફલ કહેવાય
અને જો સર્વ દિવસોમાં ન કરી શકે તો પર્ય દિવસે આવશ્ય ધર્મ
મોવન કરો, પર્ય દિવસે જરૂર પ્રમાદ તણ વિધેય કરી પૌપદાદિ
મન કરવાં, બ્રહ્મચર્ય પાલન, વિશેષ કરી આરંભ તો કરવોજ તથા
અને કરાવવો પણ નહીં. તેમ વળી આશો તથા ચૈત્ર માસની અ
દાહના દિવસોને વિષે અને પર્યુષણ પર્યમાં તો વિશેષ કરી ધર્મોસ
મનજી કરવું, એવો ઉપદેશ ભગવાને કહ્યો. તેવારે અવસર પામી

આદ્ય વ્યાખ્યાના

૫

કરણ કહેના હવા કે હે ભગવન ! પ્રથમ શ્રી પર્યુષણ પર્વને
શીશી કરણી કરવી ? અને તે કરવા થકી શુ કરા મળે ? તે મુ-
કહો, તેવારે ભગવાન બોલ્યા કે હે મગધેસ ! સાંભળ, શ્રી
ભુ પર્ય બાવે થકે અતુલિય શ્રી સંધ મળીને શ્રી ચીતરાગનો
તે વાવેરે, ૨ સાધુની ભાજિ કરે, ૩ કલ્પસૂત્ર સાંભળે, ૪ શ્રી
રાગની પૂજા બળ્યા, આંગી રચના નિત્ય કરે, ૫ અતુલિય સં-
પ્રભાવના કરે, ૬ સાધનિવાતસલ્ય કરે, ૭ હલિને આભયદાન
પયા મારે અગાદી પચાસ પચાસવે, ૮ અનુમતપ કરે, ૯ જ્ઞાનની
કરે, ૧૦ આંધિઆંધે શ્રી સંધને ખમાવે, ૧૧ સંવત્સરી પરિક્ષ-
કરે, એ આવારે કૃત્ય કરે. એ કરણી કરવાનાં અગીયાર દ્વાર
તે આગળ વિવરણે કહેશે. વળી ભગવાન કહે છે કે, પર્યુષણ
વે થકે સામાયિક, પરિક્ષમણ, પાસદ મન કરવાં, તેમજ શ્રી વી-
જની સ્તાવપૂજા, સુઆ ચંદનનાં વિલેપન કરવાં, દાન દેવું,
તે દયા મુખ્ય પામવી, હલ્યાદિક કૃત્ય શ્રી પર્યુષણનાં મંડન છે,
તે અલંકાર રૂપ છે તેમ વળી પરના આરંભ સર્વ વર્જવા. તથા
રવું, દસરું તથા નારક પ્રિદાન કરવાનું વર્જન કરવું. પ્રદાન્યે પા-
ન ભૂમિયે સર્વ, સચિત્ત વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, સાવધ વ્યાપાર
રવો, કલ્પસૂત્રના યોગનારા સમુજાને ખાન પાનનું સાદુાપ્ય
પાવું, સચિયે જનમણ કરવું, આઠ દિવસ દેભય દંડનાં પ્રતિક્રમણ
માં, ભુજની પચ્ચાદિકે કરી પૂજા કરવી, સાવધ અરસે પાપનો
દન મુજામદી બોલવાં નહીં, પારણાને દિવસે સંવત્કરિક દાન દેવું,
દ્રવ્ય તથા સાધારણ દ્રવ્યના લાસરે વધારવા, જ્ઞાન દ્રવ્યની રૂ-
કરવી, શીત ખાન કરવાં, પવલ માંચિલાનું ખાન કરવું, અનેક
પ્રકારે યાજિત્ય વચ્ચવવાં, હિતમ વચ્ચ પહેરવાં, કહેસા, ચાક,
નામ, સર્પનું નિવારણ કરવું, કુંડુમિ કરી પાંચ આંગુલીના પાંચ
માં શ્રી ભગવાનની આનાયે શાક રચમે સંચિયે રીસાં, તેનો મનો-
વા કરવો, ચંદન દહાણની દયાપના કરવી, શ્રી જિનના દયાસરે

રથ યાત્રા પ્રમુખના મહોત્સવાદિક કરવા. ઇત્યાદિક કરણી શ્રાવકે કરવી. વળી સાધુની કરણી કહે છે—સંવત્સરી પરિક્રમણ (પ્રતિક્રમણ) કરવું; માંહોમાંહે સહુને જમાવવું, કલ્પસૂત્ર વાંચવું, મસ્તકે લોચ કરવો અને અક્રમ તપ કરવું, એ પાંચ કરણી કરવી. વળી મુનિજનોએ વિગય ત્યાગાદિ તપ કરવું અને જ્ઞાનનું આરાધન પ્રમુખ પણ કરવું. હવે પૂર્વે જે અગીયાર દ્વાર કહ્યાં છે, તે વિસ્તારે કહે છે. ત્યાં પ્રથમ દ્વારે ચૈત્યપરિપાટી વંદન વિધિ કહે છે.—સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપ ભક્તિ ચતુર્વિધ શ્રી સંઘચુક્ત ગીત વાજિત્રના તાલ તથા દેવહંડુલિન્યા જે શબ્દ, તેણે કરી સહિત તથા દ્યુતયે અને ધૂપે મધમધાયમાન કરી શ્રી વીતરાગની ચૈત્ય પરિવાડી કરવી એ ચોત સર્વ ચૈત્યે શ્રી વીતરાગની પ્રતિમાને જૂલારે ત્યાર પછી પોષક શાલાયે આવીને મુનિમહારાજને વંદન કરવું. પછી જિનશાસનની પ્રભાવના કરવી. એ કરણી સમકિત દૃષ્ટિ જીવને સાચવવી. એ પર્યુષણ પર્વને દિવસે જે વિધિવાદે કરી શ્રી વીતરાગની ચૈત્યપરિવાડી કરે, તે દેવલોકમાં ઇંદ્રપણાનાં સુખ તથા મનુષ્ય લોકે એક પદ્મીને પામે, એ કૃણ જાણવું. એમ પ્રથમ દ્વાર કહ્યું ॥ ૧ ॥ ૬ સાધુ ભક્તિના વિધિનું બીજું દ્વાર કહે છે. એક મસ્તક, એ હા અને બે હાંચણ, એ પાંચ અંગ પૃથ્વી તલને સમ્યક્ પ્રકારે ફરસા એવા પંચાંગ પ્રણિપાતે કરીને વડેરા ગુરુ અથવા સાધુ અથવા મુનિજનો હોય, તેમને ગુરુની તેત્રીશ આશાતના દાસી તરફ સંકાર કરવો. પછી અન્ન, પાણી, ઉપાશ્રય, પથ્ય પ્રમુખ તથા વસ્ત્ર પાત્રાદિકનું દાન સાધુને આપવું. ઇત્યાદિક અનેક પ્રકારે કરીને વસ્ત્ર (આશ્રય-ટેકો) આપવો. એવી રીતે સાધુની ભક્તિ શ્રી પર્યુષણ પર્વને વિષે કરવી. તથા સાધુની વસ્ત્ર, પાત્ર, ઔષધ, પુસ્તક, સંધારા પ્રમુખ; અન્ન, પાણી, મુખડી પ્રમુખ આદિમ તથા મુખવાસ પ્રમુખ સ્વાદિમ, એ ચાર પ્રકારના આહાર દાને કરી ભક્તિ કરવી, તથા સ્તુતિ કરવી, સેવન કરવું, વેપાસન કરવું, એવી

ભક્તિ કરવી. એ રીતે પર્યુષણ પર્વના દિવસોને વિષે જે પ્રાણી સા-
 મુની ગેચાં, ઘંટન ભક્તિ, પર્યુષણના કરે, તે ધર્માનિદ દેવપણું પામે
 એ બીજું કાર કહ્યું ॥ ૨ ॥ હવે કલ્પસૂત્ર સાંભળવાના વિધિનું ત્રીજું
 કાર કહે છે.—પ્રથમ કલ્પસૂત્ર સાંભળવાનો વિધિ કહેનારા એવા છે
 ગુરુ ધર્મના જાણે, પોતે ધર્મના કરનાર, સર્વમાલે ધર્મને વિષે બી-
 જાને પ્રવર્તાવનારા અને કલ્પસૂત્રના અર્થ કહેનારા એવા ગુરુ સ-
 દિન જે ગુરુ હોય, તે ગુરોપદિશના દેનારા કહેવાય; એવા કલ્પોપ-
 દેશક ગુરુ આગળ વિનયે કરી પૂજવારા કરીને ભક્તી જીવિયે કરી
 ગુરુની સામુખ દ્રષ્ટિ સ્થાપી, એકામચિત્ત રાખીને ભાવબદ્ધ સમજ-
 વામાં વિચરણ ચલા ધરાં કલ્પસૂત્ર સાંભળવું. વળી કલ્પસૂત્રના
 મુદતક આગળ વિધિ સંક્ષિપ્ત મદોરે મદોત્તરયે કરી સત્વિયે જાગરણ
 કરવું પ્રમાણે મદોરે મદોત્તરયે કરી ગુરુને હાથે કલ્પસૂત્ર આપીને
 ભાવે કરી સાંભળવું. એવી રીતે પર્યુષણ પર્વને વિષે ગદ્યાભાંગિ-
 કને નિમિત્તે પાંચ દિવસ પર્યંત સાધુ, કલ્પસૂત્ર પાંચે, અને કાવક
 સાંભળે. હવે એ કલ્પસૂત્રનું આદારમ્પ કહે છે.—તેમ સી અનિદ્રાતની
 સમાન હોઇ ઉત્કૃષ્ટ દેવ નથી, મુખિ થકી બીજું કોઈ ઉત્કૃષ્ટ પરમ
 થક નથી, સી સત્ગુણ થકી બીજું કોઈ ઉત્તમ તીર્થ નથી, તેમ
 કલ્પસૂત્ર થકી બીજું કોઈ ઉત્કૃષ્ટ સૂત્ર નથી. સર્વ પુણ્યમાં ઉત્તમ પુણ્ય,
 સર્વ જ્ઞાનમાં ઉત્તમ જ્ઞાન, સર્વ ધ્યાવધાયિક ધ્યેયપદાર્થમાં ઉત્તમ
 ધ્યેય એવું એ સી કલ્પસૂત્ર શ્રી વીગર-ગોત્રે રચ્યું છે, મારે
 જ્ઞાનને તમા તથે કરી કલ્પસૂત્ર સાંભળવું. એ કલ્પસૂત્ર કલ્પસૂત્રની
 પાંચ સાંભળનારનાં મનોવાંચિત પૂર્ણ કરે એવું છે. વળી જે કલ્પસૂત્ર
 કરે તે કલ્પ સ્થાપણ જેવું છે, નન્નસાધને રીપાવનારું છે, મારે જે વિ-
 ધિયે કરી પર્યુષણ કલ્પને સાંભળે, તેના અનાદિકાગના મુલિચર એ-
 રસે પાપપાપ ભજન તેના નામ કરવા અર્થે એવાં ૧

ભાવસહિત ઉત્તમ ભોજન જમાડી અને તાંબુલ પ્રમુખ આપી
 વસ્ત્રાભરણની પહેરામણી કરવી. હવે તે શ્રીસંધના વાતસલ્યનું અને
 પ્રભાવનાનું ફળ શું થાય ? તેના મહિમા કહે છે-જેના ધરના આંગ-
 હાને, ગુણયુક્ત એવો જે શ્રીસંધ તે પોતાને પગે કરી ફરસે છે, તે
 પ્રાણીના આંગહાને વિષે દૃષ્ટવૃક્ષ નિરંતર ફળે છે, તથા તે પ્રાણીને
 હાથ વિષે ચિંતામણી રત્ન રહેલું છે તથા શરીર ગુણ યુક્ત અને
 પાપ રહિત એવી જે કામદુષ્ટા ઘેનુ તે તેના ધર વિષે અવતરેલી છે
 વળી વ્રજલોકના અધિપતિપણાના સાધનને સહાય કરનાર એવી
 લક્ષ્મી જે છે, તે તેના મુખની સાહામું જુવે છે. અર્થાત લક્ષ્મી
 પણ એમ ધરે છે જે એ પ્રાણી મને ક્યારે અંગીકાર કરે. માટે
 સર્વોત્તમ એવો જે શ્રીસંધ, તેનું સેવન કરવું. વળી સર્વ પદાર્થમાં
 શ્રીસંધ જે છે તે ઉત્તમ પદાર્થ છે. માટે જે તત્ત્વના કહેનારા શ્રીઅ-
 રિહંત દેવ તે પણ શ્રીસંધને ઉત્તમ કહે છે. તત્ત્વાર્થના પ્રરૂપક
 પંડિતજન તે પણ શ્રીસંધના દર્શનપ્રત્યે વાંછે છે. એટલે શ્રીઅરિ-
 હંતના દર્શનનું ફળ અને શ્રીસંધના દર્શનનું ફળ તે સરખું જ જણવું
 એમ શ્રીતીર્થકરે પોતે પ્રવચનમાંહે ભાખ્યું છે. જેમ રત્નોના સ્થા-
 નોમાં રેહણાવ્યલ ઉત્તમ છે તેમ સર્વ ગુણનું ઉત્તમસ્થાન તે શ્રી
 સંધ છે. વળી શ્રીમંત એવો શ્રમણસંધ જે છે, તે પૃથ્વીને વિષે
 ઉત્કૃષ્ટો આધારભુત છે. જે શ્રીઅરિહંત પણ પોતે દેવલજ્ઞાને કરી
 રહિત છે, તોપણ ઉચ્ચસ્થરે કરીને ' નમો તિથ્યસ્સ ' એમ કહી
 તે સર્વ શ્રીસંધને ભાવ ભક્તિ પૂર્વક સ્તવે છે. માટે જે શ્રીસંધ વિશ્વ-
 માહે છે, તેને નમસ્કાર હો. વળી એક તરફ સર્વ તપ જપાદિક
 સાંમંથ્રે કરાણીનું ફળ અને બીજી તરફ શ્રીસંધની વાતસલ્યતા કરવી,
 તેનું ફળ, એ બે માંહે શ્રીસંધના વાતસલ્યનું ફળ મહોડું છે. જોકે
 સમસ્ત તીર્થ ફરસ્થાનું ફળ અધિક છે, તોપણ જેણે કરી આત્મા
 સર્વ પ્રકારે શુદ્ધ થાય છે, એવો જે શ્રીસંધ તેનું બહુમાન તથા
 મારવ જે કરે છે, આદરે છે, તે પ્રાણીનું સમક્ષિત નિર્મળ થયું કહે.

ધાપ. તેને આરંભતપદ પ્રાપ્ત ધાપ છે, જે માટે ત્રીજા શ્રીસંભવ
જિન તીર્થંકર તેના પ્રાપ્ત અધિજને વિષે કહ્યું છે કે-શ્રી સંભવજિને
પાછલા ત્રીજે ભવે પર્યુષણના દિવસોમાં શ્રીજિનવચનની હરી દદશક્રિ
રાત્રે શ્રીસંભવનું ચાલ્યાય કર્યું હતું તેથી તેઓશ્રી તીર્થંકરની લક્ષ્મી
પામ્યા એટલે શ્રીસંભવજિન તીર્થનાથ થયા. હવે તેની કથા કરે છે.
શ્રીસંભવજિનેથર પાછલા ત્રીજા ભવને વિષે માતકીખરે એકવત-
દેવે દેશપ્રાપ્તી નગરિયે વિમલવાદન નામે રાજા હતા. તિહાં એક
પદ્મ મોડાદું દુર્લભ થયું. તે વચમાં પર્યુષણ પદે આવે ચક્ર સમળા
સાધનિઃ સાધકોને તેણે ભક્તિએ હરી ભોજનાદિકનું દાન દીધું તેથી
તીર્થંકર નામકમે ઉપાર્જન કર્યું. પછી શ્રી સંભવઅગ્નિમાં કહ્યું છે. કે
બેદેનાત્રીજા રાત્ર રહિત કલ્પનીય મુદ્દમાન જે આદ્યાર, તેનું દાન
પાનેજ મદ્દા મુનિયોને આપે છે એવો શ્રીવિમલવાદન નામે રાજા
મહેશ્વર નિર્મલ મનનો પડી છે. એકદા સર્વદેશમાં દુર્લભ પડ્યું તે
પદ્મે રાજા પાતે સર્વસંપત્તે અર્ધે યથાવિધ ભોજનાદિક દશાવીને
જગ્યાદેવો દત્તો. એમ સર્વ સંપત્તું વેપાયમ્મ કર્યું, તેણે હરીને તીર્થંકર
નામકમે ઉપાર્જન કર્યું. પછી શ્રી સ્વયંબ્રહ્મ નામા આગ્યાય પાદે
વિમલવાદન રાજાને દીક્ષા લીધી. તે રાજ્ય લક્ષ્મીની પદે દીક્ષા
પામે છે. પછી જે અંતરંગ પરમ્મતી છે તેના કાપને અર્ધે તે રાજાની
સર્વમશ્ય કથમાં એટલીને વિધિસહિત સંપ્રમયમાં પાસના થયા વિ-
મલે છે. ઉપરાંતે રાજાને કરવાથી ઉદ્દેશ પામતા નથી, પરિમલ રાજ-
પાને સર્વવંત મન છે બેદનું એવા તે રાજાની જેમ પાસીયો પાવતો
ધરિતો પ્રદેશ કરે, તેમ આશુપ પદ્મ હરી ઉગરે વિધિ રહિત મન-
માન હરી મરણ પામી, નવમા આગત નામા રેવલોકે ગયા. દીક્ષા જે
છે, તે મોક્ષદાની રેવાપાત્રી છે ને જે પાત્રી પાસી થાય, તે પદ્મ
મુખને આપે છે. પછી તિહાંથી અવીને જંબુદીપના ભક્તનાદેની
અપ્પરુદેવ સમવાથી નામનીયે હરિસામુદેશમાં ઉત્તમ કુલરૂપ દીર્ઘાધિ
અર્ધપાને મદ્દમા સમાન મનને મારને છતવાથી જેમનું છત્વાનિ નામ

તથા દેશને વિષે, નગરને વિષે, પુરને વિષે, નવ નાર અને નવ કાંડ મળી અઠારે વર્ષને વિષે આરંભ નિવર્ત્તાવનો, આભયદાનનો પાદ વગડાવવો, જે સાવજી આરંભના કરનાર હોય, તેને તે સાવજીની નિવારવા. એમ જે અમારિ (અહિંસા) પલાવે, તેનું આયુ દીર્ઘતર થાય, શરીર પ્રધાન તથા શોભાયમાન થાય, ઉચ્ચ ગોત્રનો બંધ કરે, લક્ષ્મી સંપદા ધણી વધે, બળ પરાક્રમ વધે, સર્વમાં સ્વામીપણું તથા મહોદાઈ પામે, નિરંતર આરોગ્યતા રહે, ત્રણ ભુવનમાં જિહાં જાય તિહાં પૂજા પામે, મનોવાંછિત પામે, તથા તેને સંસારરૂપ સંસારનો પાર ઉતરવો સુલભ થાય, એવાં કૃણ પામે, ઝોટલે સર્વ પ્રાણી માત્ર સુખને વિષે રક્ષા રહે છે અને દુઃખમાં ઉદ્દેગ પામે છે; એમ સમજી સુખના અર્થાં પ્રાણી છે તેને જે સુખ આપે, તે સુખનો દેનારો જીવ, નિશ્ચેં પોતે પણ સુખ પામે. માટે પર્યુષણપર્વ આવે થકે અમારિની ઉદ્દેશપણા કરે, તે દયાળુભવ્યજીવ ત્રીજે ભવે સુક્ષિપ્તપિણી સ્ત્રીને વરે. ॥ ઇતિસપ્તમદ્વાર ॥ ૭ ॥ હવે પર્યુષણમાં અકુમ તપ કરવાનું આઠમું દ્વાર કહે છે—પર્યુષણપર્વમાં અકુમ તપ કરનારો પુરુષ ત્રણ રત્નની શોભાને પામે, અથવા માયાદિ ત્રણ શબ્દનું દિન્મૂલન કરે. અથવા મન, વચન અને કાયાના પાપને ધોઈ નાખવાનું કરે તેથી તેના સર્વે જન્મ અથવા ત્રણ ભવ પવિત્ર થાય, અથવા તે પુરુષ ત્રણ વિશ્વની ઉપર જે મોક્ષપદ, તેને પામે છે. માટે જે શ્રાવક, કળિયુગમાં હોય પર્યુષણપર્વ આવે થકે ત્રણ ઉપવાસ કરે, તેને ધન્ય છે. જે સુનિ જમાસી અથવા વરસી પ્રમુખ મહાત્મીવ્રતપને કોડી વર્ષ પર્યંત કરે, તે સુનિ, તેણે કરીને ઘણા કાલનાં સંચેલાં પાપોની નિર્જરા કરે, તેમ શ્રી પર્યુષણમાં અકુમ તપ કરવાથી ઝોટલાં પાપોનો ક્ષય થાય. તેની ઉપર નાગકેતુની કથા. કલ્પસૂત્રની વાંચનાથકી જાણવી. એ આઠમું દ્વાર કહ્યું ॥ ૮ ॥ હવે પર્યુષણ આવે થકે જ્ઞાનની પૂજા કરવાના વિધિનું નવમું દ્વાર કહે છે. પર્યુષણમાં પુસ્તકની આગળ કન્તૂરી. કર્પૂરાદિ ચંદન, અગર તેના ધૂપ કરવા, દૂતનો દીપક કરવો,

સાથે કલહ ન રાખતાં સર્વ જીવોની સાથે ખામણાં કરવાં. હવે મૈત્રી ભાવ રાખવાનું ફળ કહે છે:—જે પ્રાણી, પૂર્વલા વૈરભાવને મૈત્રી-ભાવે કરીને પર્યુપણમાં સર્વજીવોની સાથે ખમાવે, તે પ્રાણી દાપ રહિત થઈ મોક્ષનાં મુખને પામે. ઇતિ એકાદશ દ્વાર ॥ ૧૧ ॥ હવે પર્યુપણમાં દેવદ્રવ્ય, જ્ઞાનદ્રવ્ય, તથા સાધારણદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કરવાથી જે ફળ થાય, તે કહે છે:—શ્રીજિનશાસનની વૃદ્ધિને કરનાર જે પ્રભાવક હોય, તે જ્ઞાન તથા દર્શનના મુખની તથા દ્રવ્યની વૃદ્ધિ કરે. તેથી તે પ્રાણી તીર્થંકર પદવીની ઉપાર્જના કરે, અને વળી જે પ્રાણી દેવદ્રવ્યની ઉપેક્ષા એટલે ઉવેખતું કરે, તથા ભક્ષણ કરે તથા કોઈ આપતો હોય તેને ન આપવા ઝેરણા કરે, રૂઢન કરે, તે પ્રાણી બુદ્ધિહીન થાય. વળી ઘણાંક પાપ કર્મે કરી લીંપાય, પરભવે ધર્મ ન પામે, અથવા નરકનું આચુ જાંધે. વળી જે પુરૂષ, દેવદ્રવ્યે કરી ધનની વૃદ્ધિ પામે, તે ધન, નિશ્ચે કૃણને નાશ કરે અને તે પુરૂષ મરીને નરક ગતિમાં જાય, માટે આવકજનને વ્યાપાર કરતાં થકાં દેવદ્રવ્યાદિકની યત્ના કરવી, ઇત્યાદિ વિધિ પ્રથમ સંક્ષેપે કહ્યો હતો તે કરી વિસ્તારે પણ કહ્યો. વળી બીજો પણ વિધિ જે સંપ્રદાય થકી આવતો આવેલો હોય, તે સર્વ કરવો ॥ એવી રીતે પર્યુપણપર્વની કરણીનું ફળ પ્રભુના મુખથી. સાંભળીને વળી એણેક રાજા પૂછતા હતા, કે હે ભગવાન ! હે શ્રમણના ઇન્દ્ર ! એ સર્વથી મહોટા વાળેક પર્યુપણપર્વનો મહિમા કેહવો વર્તે છે ? તેવારે ભગવાન કહે છે, કે હે પૃથ્વીનાથ ! પર્યુપણપર્વનો મહિમા કેહવાને હું પણ અસમર્થ છું. જેમ કોઈ મંત્રની ધારાની સંખ્યા કરી શકે નહિ, વળી આકાશમાંડેલા તારાની સંખ્યા કોઈ કરી શકે નહિ. તથા ગંગા નદીના કાંડાની રેતીના કણીયાની સંખ્યા કોઈ કરી શકે નહિ, જેમ મનુદમાંડેલા પાણીનાં બિંદુની સંખ્યા કોઈ કરી શકે નહી, તથા જ્વલતા સ્તેનદની સંખ્યા કોઈ કરી શકે નહી, તેમ વળી ગુરૂના હૃદયમાંડેલા સંખ્યા કરી શકે નહિ, તેમ છતાં કદાચિત કોઈ ધીર

પુરુષ પુરોહિત સર્વ પદાર્થોની રાજ્યા કરી શકે, પરંતુ આ પુરુષ-
 કૃપરતા આદ્યભયની રાજ્યા કોઈથી કહેવાય નહીં. જે માટે સર્વ
 પદ્યમાંથી અધિક મોંઘાટ એ પદ્ય છે. જેમ ગુણ માંથી વિનયગુણ
 મોંઘાટ છે, વ્રતમાંથી જેમ શ્રદ્ધાસર્વવ્રત મોંઘાટ છે, નિષમમાંથી જેમ
 નિષય મોંઘાટ છે, તપને વિષે જેમ સમતા રાખવી, તે મોંઘાટી છે,
 તે તપમાંથી જેમ સમક્ષિત મોંઘાટ છે, તેમ સર્વ પદ્યમાંથી કોઈક
 ભૂવપર્ય મોંઘાટ છે. જેમ સર્વને કહ્યું છે. વળી મંત્રમાંથી જેમ
 રમ્યપદ્મથી મંત્ર મોંઘાટ છે, મહિમાવંત લીધેમાંથી જેમ શાંતુલ્ય
 મોંઘાટ છે, જ્ઞાનમાંથી જેમ અભયજ્ઞાન મોંઘાટ છે તથા રત્નમાંથી
 જેમ વિતામજિ રત્ન મોંઘાટ છે, રાત્રમાંથી જેમ ચક્રવર્તી મોંઘાટ છે,
 કૃષ્ણમાં જેમ લીધેકર મોંઘાટ છે, સમ્યક્ત્વ દર્શન માંથી જેમ
 અધિક સમ્યક્ત્વ મોંઘાટ છે, હર્ષને વિષે જેમ પીતરામને શાંતિ
 શાંતિવર્ધન મોંઘાટ છે. આદિયને વિષે જેમ યથાભ્યાસ આ-
 ર્ત્રિય મોંઘાટ છે જ્ઞાનમાંથી જેમ કેવળજ્ઞાન મોંઘાટ છે, ધ્યાનમાંથી
 જેમ મુદ્રાધ્યાન મોંઘાટ છે, રક્ષાયજ્ઞમાંથી જેમ અમૃતમોંઘાટ છે, રાજ્યમાંથી
 જેમ દક્ષિણવર્તશાળ ઉત્તમ છે. લોકોનિષ્પન્નમાંથી જેમ સુર્ય મોંઘાટ
 છે, મંત્રને વિષે જેમ નિલક મોંઘાટ છે, આબુપણમાંથી જેમ મુકુટ
 દેવતામાંથી કિં, કૃષ્ણમાંથી કમલ. પાંખીમાંથી ગદ્ગદ, પર્વતમાંથી જેમ
 મુરશીન નાગા મોંઘાટ છે, ગજપરમાંથી પુરુષિક ગજપર, નદીમાંથી
 મંથા, સરોવરમાંથી માનસોવર, હીપને વિષે લંબુદ્ધીપ, કોચમાંથી
 અરુણસેન, નર્મ દેશમાંથી મોરારેશ, જિતમાંથી સીમ્હપથારેવ, દિવ્ય-
 માંથી દીવાગીતો દિવસ, અનંતમાંથી જેમ આર્યદ માસ મોંઘાટ છે, તેમ
 સર્વ પદ્યમાંથી પદ્યશબ્દપદ્ય મોંઘાટ છે. માટે તે અવ્યયો : એ પદ્ય
 અવ્યય. પદ્યે તેમ કહી કીતે આર્યપદ્ય, જેમ સર્વને સાર મળે. મુનને
 સાર કહીશી, પદ્યને સાર કહીશ, કીતે સમુદ્યને સાર કહીશ. અ્યાન
 ને સાર કહીશ, કોણને સાર તપ છે, તેમ સર્વ પદ્યને સારજૂત પ-
 દ્યશબ્દ પદ્ય છે. માટે એ પદ્ય અ્યાને પદ્યે જિતમ આણી તે પદ્યમાં

કોધના આવેશમાં આવી હાથમાં ખડ્ગ ગ્રહણ કરીને કુમાર પ્રત્યે
 હુલવાને અર્થે દોડતો હવો. તે વ્યંતરી દેવી પણ તેવાજ કુમારના
 રૂપે કરી તિહાંથી નાશી ગઇ. રાજાએ પણ તે વ્યંતરી દેવીયે જે
 છલભેદ કર્યો, તેને ન જાણતો થકો કુમારની ઉપર ક્રોધ કરીને મંત્રી-
 થરને તેડાવી કુમારનું વૃત્તાંત સર્વ કહી સાંભળાવ્યું અને તેને હુલ-
 વાને આદેશ દીધો. તેવારે મંત્રીથરે રાજાને ઘણે પ્રકારે કહ્યું. તે
 છતાં પણ રાજાનો કોપ શમ્યો નહી, તેવારે મંત્રીથર પોતાના સ્વા-
 મીની આજ્ઞા અંગીકાર કરીને ઉઠ્યો. એવા અવસરમાં કુમાર પણ
 પ્રભાત થયે થકે સ્મશાનથી વળા આહ્યો આવે છે, પણ દેવીયે
 કહેલો કપટ પ્રત્યે ન જાણતો તે કુમાર ચિત્તમાં હર્ષ આનંદ ધરતો
 થકો પોતાને ઘેર આવતો હતો. વચમાં તેને મંત્રીથર મળ્યો, તે
 એવું કહેવા લાગ્યો કે તમને રાજાએ અત્યંત આકરી હુલવાની આજ્ઞા
 દીધી છે. પણ તે શા કરણે દીધી છે, તે હું જાણતો નથી. એમાં
 મંત્રીનાં વચન સાંભળીને કુમાર બોલ્યો, કે હું મંત્રીથર ! રાજાની
 આજ્ઞા જો એવી છે, તો હું મહારો વધ ઉતાવળથી કર. તે સાંભળી
 મંત્રીથર બોલ્યો. કે હું કુમાર ! એ સર્વ દુર્જન વિલસિત જગ્યા
 છે. તે માટે હાલ પ્રજાતરીતિયે તમે દેશાંતરે જાવો. તેવારે કુમાર પણ
 મંત્રીથરની આજ્ઞાએ કરી કાષ્ટના મયુર ઉપર આરુઢ થઇને આકાશ
 પથને વિષે ચાલતો હવો. એવામાં કોમ્બક વનને વિષે જે વિદ્યાને
 વિષે શિક્ષ છે, તેને શિક્ષ પુરૂષ કહીયે. તેવો શિક્ષપુરૂષ સુવર્ણસિદ્ધિ
 કરે છે, તેને દીઠો. તેવારે આદાશથકી ઉતરીને કુમારે શિક્ષપુરૂષને
 નમસ્કાર કરી પૂછ્યું, જે તમે રસસિદ્ધિ કરો છો ? તેવારે શિક્ષપુરૂષ
 બોલ્યો કે હું સત્પુરૂષ ! મહારી પાસે ગુરુદત્ત રસસિદ્ધિ વિદ્યામાન
 છે. પણ ગુરુને દીધો જે આપ્તાય તે આપ્તાયે કરી રસસિદ્ધિ કરવાને
 કમ્યુ જુ, તે પણ થાતી નથી. તેવારે કુમારે કહ્યું કે હું શિક્ષપુરૂષ !
 તમે મહારી દષ્ટિયે રસસિદ્ધિ કરો, તે સાંભળી શિક્ષપુરૂષે તેમજ
 કરું. એવે તરત કુમારની દષ્ટિના પ્રભાવથી રસસિદ્ધિ થઇ. તે

તેણે તે સિદ્ધપુર પહોં પામ્યો હતો. તેણે કુમર પ્રત્યે મુવર્ણ દેવાને
 આજ્ઞા આપી હતી. કુમરે કહ્યું, કે હું પુર પહોં મહારે મુવર્ણનું પ્રયોગન
 નથી. કુમર તેવારે મુવર્ણ પ્રત્યે નથી ઉત્તરો, તેવારે અતિ ઘણા
 આમણ કરીને તે સિદ્ધપુર ખે વિધા દેતો હતો. તેમાં એક વિધા
 ઘડી જાળનો નિસ્તાર પામીયો, અને બીજી વિધાવડી કેટલાક સારા
 અને લાગે નાદી, એવી બે વિધાનું પ્રદણ કરીને કુમાર આજ્ઞા
 માં આપ્યો. આજ્ઞા આસતાં આસતાં કુમાર (હા) બહુ કાંચમાં
 સદિત થયલ પ્રાણા મદિર, તેણે કરી શાળનું એવું એક મુન્ય
 નગર દેખતો હતો. તિહાં લોકો પ્રયો થકો આજ્ઞાવડી ઉતરીને
 કુમરે તે નગરમાં પ્રવેશ કર્યો. તિહાં પુર રાજાથી સર્વ સદિ દર્શન
 આજ્ઞા રાજાવનને વિષે રાજામિના આજ્ઞામાં પ્રવેશ કર્યો.
 તિહાં દેવોગલા જેવી, રૂપ મુલે સદિત, એવી ચાર કન્યાઓને દર્શી
 ને આજ્ઞાસદિત તે ચારે કન્યા પ્રત્યે પૂછતો હતો, કે હું ભદ્રાઓ!
 કેમ તમે મુન્ય નગરમાં સદિ છે ? આ કેલેનું નગર છે ? એમ
 પૂછવાથી કન્યાઓ બોલી, કે હું ભદ્રાઓ ! આ આનંદપુર નામે પા-
 રણ છે, તેના નરસિંહ નામે રાજા છે, તેના એક દેવમુદરી, બીજી દા-
 નવ એવા બે પુત્રા છે અને એક દેવમુદરી, બીજી મુમુદરી,
 ત્રીજી રતનમુદરી, ચોથી રતનવતી એવે નામે ચાર પુત્રીઓ છે. એમ
 બે પુત્ર અને ચાર પુત્રીના સ્ત્રીયે કરી રાજા મુખે રાજ્ય પાળે છે. એકલા
 રાજા રજવાળીયે ગયા, તિહાં રૂપવનને વિષે રાજાએ એક તાપસને
 રીધો. તેને કોજન કાપવાને આજ્ઞા પેર તેણે, તે પણ આવીને બે
 લગ કરવા બોલે છે. તિહાં ને ચાર કુમરીઓ પણ તે તાપસને જોવાને
 આવે આવી. તે કન્યાઓનું રૂપ દર્શાવે તાપસ, કાંઈ કરી વ્યાપ્ત
 થયો. તેના આજ્ઞા આજ્ઞાને અનુસારે રાજાએ રાજસદિત તાપસને
 કરીને સેવકને કરી પુરથી બહાર કાઢ્યો. તાપસ તે તાપસ,
 રાજાને કરીને અતિરેને વિષે રાત્રિયે આવ્યો. તેને દર્શી રાજાએ
 રાજાસે કરી ખાન લઈ તાપસને હવે, તે તાપસ તપને પ્રસાને

કરી પોતાના માણ ક્રમેની નિંદાને કર્યે કરી. સ્મશાનને વિષે ત્રાસ થયો. તે વિભજાણને કરી પૂર્વિકુ' પૈર ઘાંભારીને ઢાંઢાં આવી વળા પ્રકારના ઉત્પાત કરી નગરના જગપ્રત્યે વ્યાકુલ કરી અને રાજાને હજીને પોતે રાજભવનને વિષે રહ્યો છે. એનાથી ઉપદ્રવ પામેલાં નગરનાં લોક તે પોતાનાં મોંને તકલિ સહિત પડતાં મૂકીને બીજા નગરને વિષે નાટી ગયાં છે, માત્ર અમે ચાર બંદેનોને મોહ વશ થઈ પૂર્વિકા અવ્યક્ત થકી આ અંતઃપુરને વિષે રાક્ષસે રાખેલી છે. તે અમે ચારે કન્યાઓ છીએ. એ અમારું તથા નગરનું સ્વરૂપ જે હતું, તે તમારી પાસે હતું; પરંતુ હું કુમર ! તે રાક્ષસ હમણાં બહાર ભક્ષને અર્થે ગયેલો છે, તેને આવવાની વેળા થઈ છે. તો પણ હું સતપુરૂષ ! અમે ચારે અબળા કન્યાઓને તમારું શરણ છે. અથવા અમારા આ ભવને વિષે સ્વામી પણ તમેજ છો, બીજા કોઈ નથી; પણ હમણાં નગર અધિષ્ઠિત રાક્ષસના ભયથી કેવી રીતે તમને ઈલાં રાખી શકીયે ? તથાપિ અમે રાક્ષસના ભયે કરી તમને પ્રછન્ન (છાનાં ગુમ) રક્ષાને અર્થે રાખવા સમર્થ છીએ. તે પણ જો તે રાક્ષસને વશ કરવાની કળામાં તમે જો સમર્થ છો, તો તમં છાના રાખીયે. કુમરે કહ્યું, કે હું કન્યાઓ ! રાક્ષસનો ભય મહાર્ આગળ રહેવા પામેજ નહિ. કેમકે મહારી પાસે સિદ્ધિવદા છે, તેન મહિમાથી હું નિર્ભય છું, તો પણ પ્રછન્ન ધરને વિષે હું રહીશ અને જેવારે રાક્ષસ ઈલાં આવે, તેવારે તમે સ્નાન મજ્જનના જે ઉદ્યમ, પ્રપંચ, તેણે કરી તેનાં લોચનને ખેલે કરી તથા સ્નેહે કરી લિપ્ત કરજો, તેવારે હું રાક્ષસનો જય (પરાભવ) કરીશ. તેમજો તેમ કણ્ઠક કરી પ્રછન્નપણે આરણને વિષે કુમરને રાખ્યો, એવામાં રાક્ષસ આવ્યો. તેવારે હસતાં જો મુખ જેનાં એવી ચારે કન્યાઓ પોતાનું ચરિત્ર દેખાડતી સ્નાન અર્થે રાક્ષસને બેસાડતી હતી. પછી ખેલે કરીને તેનાં નેત્ર ભર્યાં. તિલાં પ્રથમના સંકેતથી તેજ સમયને વિષે અવસર પામી કુમર પણ પાછલધી આવી મયુરબંધે કરી રાક્ષસને

માંથી તેની પૂઠ ઉપર ચઢી બેઠો, તેવારે સક્કસ બોલ્યો કે, હે ધીર
 પુરુષ ! મૂઠ મૂઠ, તારાં આદર, ધૈર્ય લેકેને હું સંતુષ્ટ થયો છું.
 મારે તું જે વર માગ તે હું આપું ! તેવારે કુમાર બોલ્યો કે, જે તું
 એ નગર મૂકીને વનને વિષે રહે, તો તને હાલ મૂકી દઉં, નહિતો
 હું મૂકીશ નહિ. પછી સક્કસ પણ કુમરનું વચન અંગીકાર કરીને
 વનને વિષે નાટી ગયો. કુમરે પણ ચાર કપ્પાનું પાણિમદ્વજ કરી
 દેવરથ અને રાત્ર્ય એ બે પોતાના સાળાને શ્રીપુરનગરથી તેગવીને
 તે રાત્ર્યને વિષે સ્થાપ્યા. તથા નગરના લોકોને તેગવીને પ્રથમની
 પો નગરમાં વસાવ્યાં. સસરાના કુળને વિષે કુમાર પણ કેટલાકેક
 દિવસ રહ્યો. પછી ઉત્તમ પુરુષે સસરાના પક્ષમાં યજ્ઞ ન રહેવું,
 એવું એકાદ મનમાં ધારીને દેવરથ રાજની આજ્ઞા લઈ પોતાની
 ચાર સ્ત્રીઓ તથા પાંચમે પોતે, એમ પાંચે જણ મળી પાંચ સાલ
 ની ઉપર અવસાર થઈ આવનું પુરુષથી ચાલ્યું. એકાદ માર્ગને વિષે
 જ્યારે ચોરજનની અટ્ટી આવી, તેમાં તે પેઠાં, તિહાં ચાલતાં સંધ્યા
 સમયે એક વૃક્ષની નીચે સૂચિને વિષે મુજબ આશ્રમ કરીને રહ્યાં.
 તે જંગલકે ચાર સ્ત્રીઓ સૂતી, અને કુમર તો હાથમાં અશ્વ લઈને
 જતાનો રહ્યો. એવા અવસારમાં બે વિશ્વાધર્યા વિમાનમાં એસીને
 આકાશમાં જતી હતી. જતાં જતાં તેમણે કુમરને દીશા. પછી
 તેના કુપ ઉપર વ્યાઘ્રાદ પાગી થકી વિષયના અભિલાષે કરી કુમ-
 રને અવસ્થાપિની નિદ્રા રઈ આગદરીને પેતાદય પર્યંતને વિષે લઈ
 ગા. હવે પાછળ તિહાં અટ્ટીમાં ચોરે સ્ત્રીઓ જતાં, તેવારે તેણે
 પોતાના સ્વામીને દીકો નહી. પછી તે વનમાં પણ રેકાવું કુમારને
 મળ્યો. પરંતુ ક્યાંય પણ દીકો નહી. તેવારે ચારે સ્ત્રીઓ દ્રુત્યને
 વિષે મૈત્રે પત્નીને રાજ ઉપર ચઢી કુમરનો પોતે આદિ લઈ અવસી કુમરન
 નો હાથગપુર નગરને વિષે ગા. તે નગરમાં મર્મ અને નીનિદ્રી
 રહેલ એવા સક્કસ નામે અન્યાયી રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજા
 પાંચેના અભિલાષે અસાનમાં રજા છે. પાપબુદ્ધિ છે તેના મન.

કરેલો ઉપકારનો સંબંધ કહ્યો. તે સાંભળી વ્યવહારીયાના પુત્રે તે મુરમુંદરી તથા જયમુંદરી એવે નામે પોતાની બે બેહેનોનું પાણિ-
અહણ મહોદે મહોત્સવે કરી તે કુમરસાથે કરાવ્યું. પછી કુમરે રાજાની
આગળ ચાર સ્ત્રીનું વૃત્તાંત કહીને દશરથપુરને વિષે સૈન્ય મોકલ-
વાની આજ્ઞા માગી, અને વળી આનંદપુરને વિષે પોતાના સાળાને
તેડવા માટે દૂત મોકલ્યો. તે પણ પોતાની બેહેનોની સાર કરવાસાર
પોતાનું સૈન્ય લઈ તિહાં આવ્યો. પછી પોતાના સસરા શ્રીચંદ્રરાજનું
સૈન્ય મળી ચાર અક્ષોહિણી સેના મેળવીને સમુદ્રના કલ્પોલની પેરે
ભૂમિ કંપાવતો શત્રુને આચ્છાદતો થકો પર્વતના ઢુંકને ચલાયમાન
કરતો, પંથમાં જે જે દેશ આવે છે, તે સર્વ દિશિમંડળને સાધતો,
તે ગજસિંહકુમાર ચાલતો હવો. કેટલેક દિવસે દશરથપુર પ્રત્યે આ-
વીને તેના ગઢને રૂંધી ફરતો આંટો દઈ રહ્યો. તેવારે પાપબુદ્ધિરાજ
પણ પ્રખલ સામંત, સુભટ, હાથી, ઘોડા, રથ, એવી ચતુરંગિણી
સેના લઈને અપશકુને વાંચો થકો પણ નગરની બાહર નિકળીને
કુમરનાં સૈન્ય સાથે ગર્વ દેખાડતો હવો. તિહાં બેહુ સૈન્યને માંહો-
માંહે યુદ્ધ થયું. યુદ્ધમાં હાથીએ હાથી, ઘોડે ઘોડા, પાળે પાળા, એમ
નીતિયુદ્ધ કરતે પાપ બુદ્ધિરાજ પારકી સ્ત્રીના અલિલાપી, વ્યસનમાં
લુપ્ત અન્યાયી છે, તેથી રાનાના પાપને જોરે હાથો ॥ ઉક્ત ચ ॥

ભખખણે દેવદંવરસ, પરત્થીગમણેણુ ચ ॥

સત્તમં નરયં જંતિ, સત્તવારાઓ ગાયમા ॥ ૧ ॥

અર્થ:--હે ઝાતમ ! દેવ દ્રવ્યના ભક્ષણ કરવાથી અને પરસ્ત્રી
ગમન કરવાથી સાતવાર સાતમી નરકે જાય છે.

તેનું સૈન્ય ભાગી ગયું, તેવારે કુમરના સુભટે પાપબુદ્ધિરા-
જને યવતો બાંધીને કુમરની આગળ આણ્યો. તેને કુમરે કહ્યું કે
તું પાપબુદ્ધિ રાજા ! તે' મહોદેા અન્યાય કર્યો, તેણે કરીને તે' આ
લવને વિષે રાજ્ય ગુમાવ્યું, અને પરલવમાં પણ નરકાદિકનાં દુઃખ

ભાભીશા! જીમ વચને કરી નિર્માણ કરીને તેને હાથેથી મૂકી દીધો.
 ત્યારે તે શીયાડીયાની પહે નાચી ગયો, અને કુમર, નગરના લોકો
 આવતો, મંત્રીશર પ્રમુખે પ્રજામાં કરતો હતો, દશરથપુરને વિષે
 વિશેષ કરી, રાજ્યસભાને વિષે આવી સિંહાસને બેસી પોતાની
 વાણી મુરને વિષે પ્રવર્તવાને નિષ્કંટક રાજ્ય કરવા લાગ્યો. પ્રજા-
 લોક આનંદને પામ્યાં અને પોતાની ચાર મીઠી આવી નમસ્કાર
 કરી દીધી. શીલપત્નને મારે શાસનદેવીએ દીધેલા હારનો પ્રભાવ
 મૂકી દેખાડ્યો. પછી કુમરે પ્રજાને નિર્દાક કરી, તેથી પ્રજા પણ
 આનંદ પામી. હવે કુમર પૂર્વકૃત પુણ્યના પ્રભાવથી પ્રાપ્ત થયેલા
 રાજ્યને પોતાની મુદર સાત સ્ત્રીઓ મુકત થશે પાડતો હતો. દેવ-
 તાલેક દિવસ પછી સાંજાને તમા સરસાને રજા દીધી, તેથી તે પણ
 પોતાને રજાનકે ગયા. હવે એકદમ તે કુમરે એક મહિનાનો આવધિ
 કરી મંત્રીશરને રાજ્ય સોંપી, નિર્ણય થઈ આશ્વસનથી વેતાદગ્ય
 મહિતને વિષે આજ્ઞા માર્યું. માર્ગમાં વેતાદગ્યની પાસે એક વન
 છે, તેમાં એક પ્રાસાદને દેખી વિસ્મય થશે ત્યાં ઉતરીને તેણે પ્રા-
 સાદમાં પ્રવેશ કર્યો. તેમાં યજ્ઞની માત્ર દેખી તેને પ્રભુગીને ચિત્ત-
 પૂર્વક સ્તવના કરી. તે આવશ્યકે તે યજ્ઞના દેશને વિષે ચાર મુક્ત પુ-
 રોહો છે, તેણે કુમરને મીઠે વચને કરી બોલાવ્યો, અને કહ્યું કે, હું
 આપ! આવો આવો. હવે તમારો અમને મળે દિવસે અમાગમ થશે
 એમ કરી બેસ્યા મારે આસન દીધું, તેના ઉપર કુમર બેસીને અ-
 નમાં વિચારે છે. જે આવે! ઉતાવળા થમ એ મુદતે એકલો આ-
 વર હશે છે, મારે હવે કાંઈ કાંઈ છે. જીમ ચિંતવી પુર્વપ્રત્યે ૧-
 વતો હતો કે, હું પુરોહો! તમે શા કાર્યને મારે હવે આવે જન્મ એ-
 કાં અગ્નિ છે! વળી તમે કોણ છે! અને હિંદોષ્ટ્રી આવ્યા છે!
 જીમ પહે પહે પુત્રાસ બોલ્યા, કે જે ધીર પુરુષ! અમે પત્રોશી મહુ-
 ભ્ય હીએ, તે કોણ જોવાને અમે પુરુષીવતમાં સમજા સમજા આ-
 રોહમાં આવ્યા, તેવારે એક અમુક આરોહ દીધું, તે હતીયે હીએ,

તે તમે સાંભળો, આ વનમાં એક પર્વત તેની ગુફામાં કેટલુંક વિશા-
 લ રહે છે. તેની ચાર પુત્રીયો છે, તે યૌવનાવસ્થા પામી છે. તે-
 મણે ઇલાં યક્ષને દેશસરે આવીને વરની પ્રાર્થના કરી. તેવારે
 યક્ષે પ્રત્યક્ષ થઇને બાલિકાઓને કહ્યું, કે હું પુત્રીયો ! હું એક માસને
 આંતે તમારા ભરતારને ઇલાં આણીશ. તે સાંભળી ચારે કન્યાઓ
 હર્ષ પામી અને અમે ચારેજણુ તે કાંતુક જોવાને અર્થે ઇલાં રહ્યાં
 છીયે. તે એક માસની અવધિ આજે પૂર્ણ થયો છે. પણ યક્ષે કહ્યો
 જે વર, તે તો હજી આવ્યો નહી. તેથી ચારે કન્યાઓ આ યક્ષની
 ઉપર ક્રોધ કરીને કાષ્ટની ચયને વિષે અગ્નિમાં પ્રવેશ કરશે. તે ક-
 ન્યાઓ હમણાંજ ઇલાંથી નિકળી ગુફામાંહે ગઇ, અને હે ઉત્તમતર !
 તમે પણ હમણાં ઇલાં આવ્યા છો, માટે તમે તિહાં જાઓ, અને
 તે કન્યાઓ જીવતી રહે તો યક્ષનું કહેવું સત્ય થાય. એવું કુતારાંઈ
 વચન સાંભળીને ઉપકારની બુદ્ધિયે કુમર તે ધનારાઓની સાથે કું-
 મરીયોને સહાય કરવાને અર્થે ચાલતો થકો પર્વતની ગુફાને કારે
 આવ્યો. તિહાં આગળ ગુફામાં જોતાં શોભનીય મુખવાલી ચાર
 કુમારિકાઓને મસ્તક ધૂણાવતી દેખી કુમર વિચારવા લાગ્યો કે, હું
 હા ! આ તો કાંઈક દૂર કપટની રચના દેખાય છે ! જે માટે ઇલાં
 અગ્નિનો કુંડ શા કારણે એણે કીધો છે ? વળી યવ પ્રમુખ બલિભા-
 કુંજ એકઠા કર્યા છે, તેનું શું કારણ હશે ? વળી ઇલાં મૃતકપુરપર્વ
 શાંખ પડ્યું છે, તેને રતાંજલીનું વિલેપન કરીને કંથોરનાં ફુલે કરી
 તેની પૂજા કરી છે. વળી મદિરાનો ઘડો ભર્યો છે, તેનું શું કારણ
 હશે ? તેમજ ખીર અને પૂડલાદિક નૈવેદ્યની સર્વ સામગ્રી છે વળી
 ચાર પુરૂષ પણ છે, એ સર્વનું કારણ શું હશે ? એવી રીતે કુમર મ-
 નમાં વિચાર કરે છે, એવામાં એક યોગી જટિલ ઉઠીને કુમર પાસે
 આવી કહેતો હવો. કે ધન્ય છે મુજને ! આજ મહારો દિવસ સફળ
 થયો, જે માટે મહારી આશા પૂર્ણ થઇ. હું કુમર ! એ ચાર કન્યા-
 ઓને તમે પરણો. એને તમને પરણવાની અભિલાષા છે, માટે એવું

ગાજિમદ્વંજ કરીને મદારા પર જગાડ થયને કહ્યું મદારી પાસે મુખે સમાધે રહે, પણ મગજા મદારે વિદ્યા સાધવી છે, તેના ઉત્તરસા-ધક તમે યાચો. એવું સાંભળીને કુમરે દક્ષિણપક્ષમાં તે યોગીનું પ્રથમ આશીશાર કર્યું. હવે યોગીએ અગ્નિના કુંડની ચારે દિશાએ ચાર મૂતારા પુરૂષને દાવમાં દધીયાર આપીને ઉભા રાખ્યા તથા ચાર વિદિશિને વિષે ચાર જ્વલિમગ્નિને ઉભી રાખી અને પોતે ચારે દિશાએ દૃષ્ટિ રાખીને જપ જપતો દેવન કરવા માંડ્યો, જાપ પૂર્ણ થયા પછી જલિદાન દેવા માંડ્યું. તેવારે મધુ મૂતારિકનો દેવગ હતો. દેખાને કુમરે મનમાં વિચાર્યું કે આ કાંઈ ઉત્તમ કાર્ય નથી, જે આરે કર્યું છે કે—

કુર્મનાનાં ભુજંગાના-મંગનાનાં ચ ભુજુભમ ॥

સત્કૃતાનામપિ પ્રાપ્તો, વિશ્વજંબવ્યં ન સર્વદા ॥ ૧ ॥

અર્થ—સત્કર કરાવેલા પણ કુર્મનો, ભુજંગો (સર્પો) ઓઝા અને સત્કરોનો કદાપિ પણ આલેખ્યાં મુખી વિનયસ કરવો નહિ. પણ મદારી પાસે વિદ્યાપદે દીધેલી એક આકાશગામિની અને બીજી અદશ્યઅંજન એ એ વિદ્યાઓ તો તેનો મદિમા લેકું ! એવું મનમાં ચિંતયી મેલને વિષે અંજન આંછને યોગી પાસે જઈ ઉભો, પણ અંજનના પ્રભાવથી જલિલ તે કુમરે પ્રાપ્ત ન રહ્યો. હવે હવે કેવારે તે યોગીના જાપ દેવગ અને પૂજાંદુનિ થઈ, તેવારે કુમરે જલિલને આંખાને અગ્નિના કુંડને વિષે નાંખી દીધો. તે યોગીને અગ્નિના કુંડને વિષે પાતો દેખાને તિલાંચી ચાર મૂર્ત પુરૂષો નાખી તથા તરફના જાપને છોડે તિલાં સ્તેવાને સમર્થ ન થયા. અને તે જલિલ અગ્નિકુંડો જાળનો મુખે પુરૂષ થયા. પછી કુમરે તે ચારે

ભાલિકાઓને મેમના પ્રમ રેખાઓએ અને જાળમાં અનેક સેવાએ કર્યા
 એના મોડી કે તે નરેવ ! તમે અમારું જરિય જાંબળો, હરિપુર ન
 ગરનેરિયે શિવદેવરાજ પરમ સંતુષ્ટા અગ્નિદત્ત ભણ છે. તે
 પ્રજાને યોગ્ય ન્યાય નીનિયે માગ્યો રાજ્ય છે છે. તે નગરમાં પતક
 કામદેવ, પતનંજય અને વિજય અને નામે ચાર વ્યવસ્થાશિયા પડે છે
 તેને માંદોમાંદો ગિવભાવ છે, તેમની પાસે અગ્નિવિત પત છે, માટે
 તે ચારે પનાકય કરેવાય છે, અને તે ચારે સંતુષ્ટા અગ્નિદત્ત ભણ
 છે. તેમના ઉપર રાજતનું પણ માણ માત છે. તે ચાર વ્યવસ્થાશિયાની
 ભલિતા, સુભલિતા, સુલોચના અને પ્રગુણ, અને ચાર નામે અમે
 ચાર પુત્રીયો છીએ. અમારે પણ માંદોમાંદો રુનેલ છે. અમે ચારે
 શ્રીવીતરાગની ભક્તિવંત છીએ અને વિનયાદિગુણે કરી સહિત છીએ.
 એકદા શ્રીરામેતશિખરનો ગદિમા શુરના મુખથી સાંભળીને યાત્રાને
 અર્થે ચતુર્થિય શ્રીરાધને એકઠો કરી અમારા ગિતાદિક પરિવારસહિ
 શ્રીરામેતશિખર ગિરિરાજે આવીને મહેરા મહેરાસવ સહિત વીશે ટું
 ધણી ભક્તિયે કરી જિનેશ્વરને પૂજી, સાદાગિવાતરાદય કરી દીન
 દુઃખીયાનો ઉદ્ધાર કરી તિહાંથી પાછા વળ્યા. છ મહીના પછે વહે
 તા થયા, તિહાં માર્ગમાં કોઇ મહાવનને વિષે શ્રીરામે ઉતારો કર્યો
 રાત્રિયે તંબુમાં અમે ચારે બાલિકાઓ એકાંતે નિદ્રાવશ થઇ, તિહાં
 થી એ ચાર ધૂર્ત પુરુષોએ અમાને અપહરીને આ જટિલની આ-
 ગળ આણી રાખી. એવામાં અમારા ભાગ્યના ઉદયથકી તમે છહાં
 આવીને અમને અભયદાન દેધને જેમ પોતાની કરી તેમજ તમે
 અમે ચારે જણીયોતું પાણિઅલણ કરીને અમને સનાથ કરો, એવા
 બાલિકાઓનાં વચન અંગીકાર કરીને કુમરે તેમનું પાણિઅલણ કર્યું.
 પછી સોનાના નરને અગ્નિના કુંડમાંથી કાઢાવીને વળી તે ચારે શ્રી-
 યોને પોતાની સાથે લઇ તે વન પ્રત્યે ઉદ્ધંધીને હરિપુર ભણી આલ્યા.
 આમાલુઆમ પ્રત્યે ચાલતે છતે માર્ગમાં ગંભીરપુર પાટણના ઉદાત્તને
 વિષે ગોઝા તથા કન્યાઓને સુકીને કુમરે પોતે સથવારો જોવાને મો

નગરમાં પ્રવેશ કર્યો. તિહાં ગ્રામવાસની પૃચ્છા કરે છે, અને નગરને
 ને છે, એટલામાં નગરના મધ્ય થકી કોઈકે તેજ નગરની વેશ્યા
 સ્ત્રીમાં એકવાને અર્થે આવી. તે કન્યા અને પોતાને સુવર્ણપુરુષ
 । દેખીને લોકો દરી આંધળી થઈ થકી કુટી માયા દરી કન્યાઓ
 ને આવી કહેવા લાગી, કે હે મદારા બાઈની સ્ત્રીઓ ! મદારા
 ને વિગે મદારા જાંવલે આવીને અને તમને તેશ્વા મારે આદરી
 એવી રીતે કૃતીને તે બાલિકાઓને સર્વ વસ્તુને ગુપ્ત પોતાને
 તેરી આવી. તિહાં વેશ્યાનું ધર દેખીને બીહાતી થકી તે ચારે
 યો, પોતાના સ્ત્રીલક્ષણને અર્થે એક આરણમાં પેસી દક દમાર
 અંદર રહી, અને કોઈ રીતે તે દમાર ઉપર નાટી એવી
 તે બાંધ દરી મુખ્યાં, એવા અવસ્થાને કુમર પણ વનને વિગે દરી
 જાયો. અને જ્યાં જાયે, તિહાં પોરા, સ્ત્રીઓ અને સુવર્ણ પુરુષ
 આંધી કોઈ પણ રીતું નહિ, તેવારે કુમરે વિચાર્યું લે આજો કલિ
 પ્રભુએ ! મદારી સ્ત્રીઓ આદરને કોઈક પુર્ત અપહરી ગયો છે.
 । કું અનેમાં ચિંતયી તેના પગને અનુસારે નાચવાને ધર આવીને
 ઈચ્છના પ્રજાવળી આદર્ય સર્વ તેના મરને વિગે પ્રવેશ દરી અ-
 તરિક દીઠ, તે સર્વ પોતાના છે, એવા નિશ્ચય દરીને પાછા
 ગયા. પછી તે વેશ્યાને શિક્ષા દેવાને અર્થે આદ્યજનું રૂપ દરી નિ-
 મેનિયો થઈને વેશ્યાને ધર આજ્યો. વેશ્યા પણ તે કિલ્લને ફર થકી
 વાચતો રખી ઉનાચળી ઉડીને અનુષ્ઠ ઉભી, આદર થકી આસન
 ઇ એવાડી નમસ્કાર દરીને પૂછતી હતી, કે હે કિલ્લેશ ! મદારા
 મને વિગે ચાર સ્ત્રી અને પોતાની મેલેજ લીલાવારે આવી રહી
 ।, અરજી કોઈક જુનારિક રાત્રે દરી છતાણી છે, તેથી એવડાને વિગે
 આ જામે દરીને મારિ બેઠી છે, મારે એવા રાત્રમરે નિવારે તે
 મારે વાંચિત આવીશ. એમ વેશ્યાએ કહે અને કુમર કહેવા લાગ્યો,
 । કે નાચા ! એ સ્ત્રીઓ તે કોઈક વિષમ આદર રાત્રે દરી છતાણી
 છે, તે કું તેમની પાસે જઈને તેમના શાકિની જુનારિકવા રાત્રેને

બોલાવીશ, તિહાં લગે તમારે દૂર રહેવું પડશે. એવું દ્વિજનું વચન સાંભળીને તે વચન વેશ્યાએ અંગીકાર કર્યું. તેવારે કુમર ઝોરડાની પાસે જઈ બાહેર ઉભો રહી કહેવા લાગ્યો કે, હે ભદ્રે ! હે પ્રિયે તમે કાંઈ ચિંતા કરશો નહિ, મનને વિષે સમાધિ રાખીને રહેજો. એવો પોતાના પતિનો શબ્દ સાંભળીને તે સ્ત્રીએ ઝોરડાનું પાશું ઉઘાડ્યું, અને પોતાના સ્વામીને નમસ્કાર કર્યો. કુમરે તેમને કહ્યું કે, હું જ્યાં સુધી વેશ્યાને શિક્ષા કરું. ત્યાં સુધી તમારે છતાં રહેવું એમ કહી ફરીથી ઝોરડાનાં પાશું બંધ કરાવી કુટણી પાસે આવીને કહેવા લાગ્યો કે, એ સ્ત્રીના દુઃખને મેં સારી પેઠે જાણ્યું. માટે હવે મહારે તમારા ઘરને વિષે રહીને એનો ઉપચાર કરવો પડશે, તેવારે વળી વેશ્યાએ પૂછ્યું કે, હે દૈવજ્ઞ ! તમે ખીલ પણ કોઈ સિદ્ધિવિદ્યા જાણો છો ? તેવારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે, હું તો સર્વ કાંઈ જાણું છું, તેથી હું સર્વજ્ઞ છું. મારણ, મોહન, સ્તંભન, વશી-કરણ આદિક સર્વ વિદ્યા જાણું છું. વળી બાળનું તથા વૃદ્ધનું વય પરાવર્તન કરવાની વિદ્યા પણ મહારી પાસે છે. તે સાંભળી વેશ્યા આનંદ પામીને બોલી કે, હે દ્વિજરાજ ! હું વૃદ્ધ છું, માટે મને યૌવનવતી કરો. તેવારે દ્વિજે કહ્યું કે, જો તમે સંયૌવન થાઓ, તો મુજને શું આપો ? ત્યારે વેશ્યા બોલી કે, લાખરો! નૈયા આપીશ. ત્યારે તે દૈવજ્ઞે પણ હાકારો કર્યો, અને વળી બોલ્યો કે, હે નગર-નાયક ! ફરીથી નવ યૌવન આવવાની વિદ્યા ને સાધવાને અર્થે પ્રથમ મસ્તક મુંડન કરાવી નમ્ર થઈને પછી મહારા દીધેલા અદૃશ્ય અંગનને આંખમાં આંછ, અદૃશ્ય થઈને બળતા નીલાગ્રમાંથી અગ્નિ આપી આપો, તો પછી તે અગ્નિ કરીને હું વિદ્યાનું આદવાન કરીશ. તે આદવાને કરીને તમે સુરૂપવાન તથા યૌવનસહિત થાઓ. એવું નૈમિનિન્દનું વચન સાંભળીને તે વેશ્યા માથું મુંડાવી નગ્ર થઈ અંગન કરી નીલાગ્રમાંથી અગ્નિ લેવા ગઈ. તિહાં નીલાગ્રને ધમો કરીને વ્યાકુળ થયેલા નેત્રધરી અદૃશ્ય અંગન ગણિત થયું, તેવારે

વિરૂપ નમ્ર અને મસ્તકે મુદન ધવેલી એવી સ્ત્રીપણે પ્રગટ રખાણી. તેને રખીને ધણું લોક એકઠાં ચર્ચ કરેલા લાગ્યાં કે આ શાકિની લોકોને હલવાને અર્થે ઘડાં આવી છે, તેને જુઓ જુઓ. આ હેડેકું આકર્ષક છે ! એવામાં રાજપુરો આવીને તે શાકિનીની કરબી લોઈ તેને બાંધીને રાજજવને લઇ ગયા, તિહાં કૌતુક જોવાને રાજ-જવનમાં ધણું લોકો એકઠાં થયાં. કોરવાલે રાજની આગળ કહ્યું કે, કે રાજન ! એ શાકિની નમ્ર થઈને લોકોને હજવાને અર્થે નીલાશમાં જઈ મંચતું આપવાન કરતી અને પકડી આણી છે. હવે એ આપની આજ્ઞા હોય, તેમ કરીયે. રાજએ કહ્યું કે, દે દુર્નિપાસ ! એને પ્રથમથી ચોરની ધર વિરંબના કરીને પછી જામે જારેલા જૂના કપડામાં નાંખીને એનું માથું નીચું અને પગ ઉંચા રાખજે. એવો રાજનો આદેશ પામીને એ રાજપુરો તે ફરણીને ફાટીયો અને મુળિયોના પ્રદારે કરી મારતાં ખર ઉપર બેસાડી મણુ પ્રદારે વિરંબના કરનાં મારને વિષે લોક રખતે જેવામાં ચલુ-રાને વિષે આવ્યા, તેવામાં બીજી વેરવાઆને તે વેરવાને વિરંબના પામતી સાંભળી. તેવાં સર્વ વેરવાઆ એકઠી થઈને રાજજવને જઈ રાજપ્રત્યે કહેવા લાગી કે, દે નાથ ! આ આગળને કારણ પ-છલા વિગાજ દેવાર શાકિનીનું કલક આપીને કર્મના કરવી. તે તમને ચોથ નાહી. કેમકે અમારે વિષે શાકિની પ્રમુખ રાગે કરી રહ ચાલત એવી વેરવા ન હોય. તેથી તમે એને પાછી તેડીને તેનું કારણ પૂછા, કે એ કેમ બન્યું છે ? તેવાર પાછી વધાવોઆ કરતું નમને પૂછ કે, એનું સાંભળી રાજયે વેરવાને પાછી તેડાવ ને ફરણું કે, એ-વાત કેમ બની ? એનું કારણ કહે અને તેજ અવસરે દુભાર બોલ્યો અરે સ્ત્રીયે પૂછ તિહાં આપીને રાજની આગળ પ્રથમ વેરવાયે ફરણી કરેલી સર્વ કરી રખાણી, અને પછી પાને ફરેલી કરેલી પણુ મરે કરી રખાણી. તે સ્વનિહર-સજાનાં લોક સાંભળતાં રનાં સર્વ

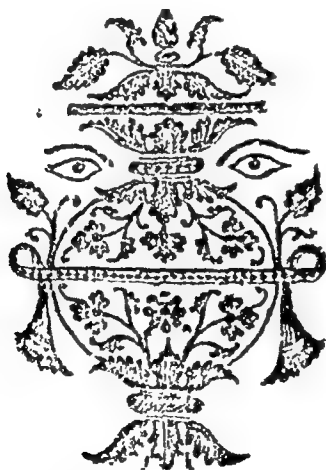
તે શ્રી જિનશાસનના પ્રભાવિક થયા. તે કેવી રીતે થયા? તો કે
 બરનાર્દને વિષે સાત વ્યસન નિવેધીને પરદ્રોહ, હિંસા કરવી, અ-
 લીક બોલવું. વિશુનપણું, મત્સરપણું, છવને હણવા, વળી ગોરી
 આદિક જે પાપ તે સર્વને નિવારીને પાપનાં નામ પણ નિવેશાં.
 નથા ગામ ગામ પ્રત્યે શ્રી અરિલંતના ફેરાસર કરાવ્યાં. શ્રીગુરુને સ-
 વ્ય પૂજના હવા. અમારિ ગહલ વર્ગવર્ગ પ્રત્યે મહોત્સવે કરીને શ્રી
 પર્યુષણ પર્વને વિષે પ્રવર્તાવતા હવા. જેમ જેમ પૃથ્વીને વિષે પ-
 ર્વતી વૃદ્ધિ થતી ગઈ, તેમ તેમ પૃથ્વીને વિષે કાળે અપવૃદ્ધિ થવા
 આંધ. એમણે ગામગામના વિવરણમાં જરૂરના વળતેજ અપવૃદ્ધિ થવા
 આંધ. પણ અમારો ન જોઈએ તે વળત નહી. વળી માન્યવંત પ-
 ર્વતી થતી ગાળે કયે આપના ડાગી. તરૂંબા બાદુ મુખપરે સદિત

હી અર્થને આરંભ દેવસોહ દેવતા થયા. નિહાંધી અર્થની પૂર્વમદ્વાવિ-
 રદને વિષે તીર્થદર પદ પામી અરિદંતપદ ભોગવી મુક્તિપદ પ્રાપ્તે
 પામશે. એ શ્રીગજસિંહ રાજાની કથા સાંભળ્યાને એ પર્યંતા વિ-
 ધિને વિષે વિશિષ્ટ ઉચમ કર્તે. રૂડી બુદ્ધિનો પક્ષી ભવ્યાત્મા શુ-
 ભ્યાને દેવગુરૂને પ્રજ્ઞા, જ્ઞાન આપે, જેણે હી રાજ્ય મુખની સ-
 પ્તાનું વિસ્તારપદ ગજસિંહરાજાની પાસે થાય. એમ શ્રીમદ્વાવીર
 દેવામીના મુખ થઈ શી પર્વુષ્ણ પર્યંતા કથાનું સ્તવન કરતાં એકું
 ગજસિંહ રાજાનું ચરિત્ર સાંભળ્યાને એણિસદિક સર્વ સોહ અશ્વત્થિ-
 કારિક મદોત્સવ સરિત્ર પત્તેશ્વર પર્યંતું આરંભન કરવામાં ઉચમવંત
 થયાં. આનંદ સરિત્ર શ્રીપદમાન જિનને વાંદીને, ગર્વ પર્યંતા થાન
 થાનાને સ્થાનકે જાતી દયી. ભગવાન પણ પૂજી તલને વિષે વિ-
 ચારતા દયા, એમ રૂડા પર્યંતા વિધિ કદો. એ રૂડા આચારના પ્ર-
 ચારને જે ઉત્તમ પુરુષ કદે, તેણે હી રિતની અભિપૂજિ થાય,
 અને આશરુપ અમુજ માર્ગ દંકાય. ભવ્યપ્રાણીને મજા પ્રસારની
 સમૃદ્ધિ વધે અને ઉચ્ચવસમૃદ્ધિ થાય. આવા ઉત્તમ પર્યંતા આર-
 ધ્યાયકી કદે ભવે મુખ ભોગવી પરભવે દેવતાનાં મુખ અને મુક્તિ
 મુખપ્રાપ્તે પામે. શ્રીવીરદેવામીની પદપરપરાયે છામદ્ર પાસે સંચિ-
 ત્વપર્મસૂરિ થયા, તેમની પાસે શ્રીવિજયજિનેંદ્રસૂરિ થયા; તેના નિ
 મેદમકળને વિષે પરિત શ્રીનામકૃત્તા. તેમના શિષ્ય શી અમૃતકૃત્તા
 પરિતે શ્રીપદપર્યાપર્યંતું માદાભ્ય હર્ષમદ (લુનામદ) નમરે (૧૮૫૬)
 ૧. સાવજ સુદિ તેરમાને મુકયાદે રમ્યું. એ પત્તેશ્વર ચિંતામણી-
 નિ, સંપ્રમાંભાસનો પ્રનાર ક, જે સાંભળે, વાંચે, તે આ ભવે
 જ્ઞાને ભાગ્ય દેવા. અને પરભવે દેવતાની પ્રાવી પામી અનુદરમે
 પ્રસન્નમદે જઈ માર્ગના મુખપ્રાપ્તે પામે. જિહાં હવે પૂજીની
 નિરે મદ પર્યંત ક. જિહાં હવે ચદ ને સર્પ ક, જિહાં હવે આ-
 ત્તા ક, જિહાં હવે આ મદે મદમ્મ પામિ અને જિહાં હવે એ

ગ્રંથ પણ શોભાને પામે. એવો ગ્રંથ કર્તાનો આશીર્વાદ છે ॥

ઇતિ પર્યુષણા ચિંતામણીગ્રંથસ્ય બાલાવબોધઃ સમાપ્તઃ ૧

૧ આ અઠાઇનું વ્યાખ્યાન પર્યુષણના પ્રથમના ત્રણ દિવસમાં વાંચવા છે. અને ત્યાર બાદ શ્રી કલ્પસૂત્રનું વ્યાખ્યાન વાંચવાનું પ્રાપ્ત થાય છે. આ છવોના દિવસને માટે શ્રી કલ્પસૂત્રમાંથી ઉદ્ધરી શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિએ સાર ? ન્ય ગર્ભિન એક સરસ સ્વાધ્યાય બતાવ્યો છે. તે તેના બાલાવબોધ સહિ અનુક્રમે શ્રી સંવત્સરી પર્યંત આવડો પણ સુખે વાંચી અથવા સાંભળી સમજ થકે એમ હોવાથી તેનો હવે પ્રારંભ કરવામાં આવે છે. પ્રમાદ રહિત ચવળ કરી સદ્ સર્જનોએ આ પર્યુષણ મહાપર્વને વિધિવત્ આરાધન કરવું. ધનિશમ



આ પંચ પરમેષ્ઠી ભગવંતોને કરેલો નમસ્કાર સર્વ પાપનો પ્રકરે કરી નાશ કરનાર છે. અને તે સકળ મંગળોમાં સર્વોત્કૃષ્ટ મંગળ છે—ભાવ મંગળ છે.

અજ્ઞાનતિમિરાંધસ્ય, જ્ઞાનાંજનશક્તાકયા ॥

નેત્રમુન્મીલિતં ચેત, તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥ ૧ ॥

અજ્ઞાનરૂપ તિમિર (નેત્ર રોગ)થી અંધ થયેલા છયોને જ્ઞાનરૂપ અંજનની શળી આંજીને જેમણે અંતર ચક્ષુ ઉઘાડી નાંખ્યાં છે તેવા સદ્ગુરુજને અમારો નમસ્કાર હો !

નમઃ શ્રીવર્દ્ધમાનાય, શ્રીમતે ચ મુધર્મણે ॥

સર્વાનુયોગવૃદ્ધેભ્યો, વારુયૈ સર્વવિદસ્તયા ॥ ૧ ॥

વંદામિ ભદ્રાહુ. પાદ્મણં ચરમસયત્તસુયનાણિ ॥

સુતતસ્સ કારમીસી, દસાણ કપ્પે અ વવહારા ॥ ૨ ॥

વર્તમાન શાસન નાયક શ્રી વર્દ્ધમાન સ્વામીજીને, પ્રભુના પદોધર શ્રી મુધર્મા સ્વામીજીને, તેમજ સર્વ મુવિહત ગીતાર્થ ગુરુજનોને તથા શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રભુની વાણી (સરસ્વતી)ને અમારો નમસ્કાર હો ! ૧ છેલ્લા સકળ શ્રુતજ્ઞાની (સંપૂર્ણ દૈાદ પૂર્વકારી) પ્રાચીન આચાર્ય શ્રીમાન ભદ્રાહુ સ્વામીજીને હું નમસ્કાર કરું છું. જેમણે મંગળકારી કલ્પસૂત્ર નવમા પૂર્વમાંથી દશાશ્રુત સ્કંધના આઠમા અધ્યયન તરીકે ઉદ્ધર્યું છે. તે મંગળકારી કલ્પસૂત્ર શ્રી સદ્ગુરુ સર્વાયે પર્યુષણ આવ્યે છતે યોગ મેળવી જરૂર સાંભળવું. તેવા સદ્ગુરુ યોગ મળી ન શકે તેવા પણ ભવ્યજનોના ઉપકાર અર્થે પર્યુષણ માહાત્મ્યનો આ સ્વાધ્યાય બનાવવામાં આવેલો છે. તે તેના આસ્ય સાથે વાંચવાથી, ભક્તવાથી, સાંચળવાથી અને સ્વશક્તિ અનુભવે તેનું આરાધન કરવાથી શ્રી સંધને કલ્યાણકારી દ. દનિશમ

પિકૃષ્ટા.

॥ ગણ પહેલી ॥ દશબાની રસી ॥

પુણ્યની પાપણા, પર્વ પર્વપણા, આલિયાં ઇન્દ્રિયરે,
અલિયે એ ॥ દિયડો દર્પ ધરી, છકુ અકુમ કરી,
ઐશ્વર્યે દદા ધર, આલિયે એ ॥ ૧ ॥

અર્થ—(પર્વપર્વપણા આલિયાં કે) શ્રીપર્વપણ પર્વ આવે
કે (દિયડો દર્પધરી કે) વરિયામાં વર્ષ પાસે કરીને (છકુ-
અકુમ કરી કે) છકુ, અકુમ (બેસા, તેસા) ની તપસ્યા કરીને, વળી
ઐશ્વર્ય કે) અપેક્ષા અપેક્ષાએ કરીને (દદા ધર આલિયેએ કે)
દદા ધર આપીએ. (ઇન્દ્રિયરે કે) એ રીતે એ અંદાજ પર્વનું
પ્રદાન છે, તે (આલિયેએ કે) જાણીને ચિત્તમાં પાડીએ આલિયે
તેમણે (પુણ્યની પાપણા કે) પુણ્યની પુણિ ધાવ એવડે પછી પુણ્ય
કે પાપ ૧ ૨ કવિ ગણપ્રાપ્ત ॥

દર્પે આ દશમુચ ગાંધવાની રીતિ રહે છે. પ્રથમ દશમુચની
પછી ગુરુ પાસેથી આવી પાનાને ઘેર લઈ લઈ, સમિધમરણ કરવું.
ત્યારે વગરનાં લોક બેસાડી, એક કુવાડા લોકરૂતે અંબાર પહે
લેવાથી, અર્થ જગાને નાંચુસાદિ આપીને પછી તે કુવાડા લોકરૂતે
ગાળી કોમર આપી, તેના દાણમાં ગાળ આપી તે દાણમાં ફરે
હી ગમરમાં સર્વ લોકોને સારી લઈ આવડે, આવડે તે પૂરવાર
કર્ણ ગાળે આજી આપીએ. પછી ગુરુ ગાંધવા આપે, તે શાંભળીને
પાં ગાળના મૂખ આગળ દલાદિ મૂકીએ. એ રીતે એ દશમુચ
તેમણે રખે છે. એ પ્રકારે આગેવાન કરનારે દદા, આગ વગરનાં
વર પાડી પાડે. આ દશમુચ પાળનિતરૂતે, અંબારમાં લેવા પૂર-
વડે છે, અરે એ સત્યાગ્રહ પ્રમાણ, નિશા, વિશા પાળીને એ
કર્ણગાળે તપસ્યાવીને મારા—જેવાનું સ્વપ્ના તેવાનું (૫૧ અકુમ)

ગુરુ કરે વાંગના, સુખે સદુ ભવિજના, કર્મનિકાસ-
ના, પાવના ઓ ॥ પ્રથમ જિવજાસને, મનુ જડ
માણીયા, વીરના વહ જડ, પાલુ જના ઓ ॥ ૨ ॥

અર્થ:—હવે પૂર્વોક્ત રીતે રાત્રિ જાગરણ કરી કલ્પરાત્ર પાળી
પૂરને આપીયે, પાળી (ગુરુ કરે વાંગના કેડ) ગુરુ પણ શ્રોત્રમ સમક્ષ
કલ્પપત્ર વાંચી સાંભળાવે અને (મુખે શત્કલ્પજિનના કેડ) સર્વ ભ
વિજનરૂપ સંમ સાંભળે. એ વખતે કહેવું છે ? તો કે (કર્મનિકા-
યના કેડ) નિકાચિત એવાં જે ચાર વાનિકર્મ છે, તે કર્મોને (પા-
યનાએ કેડ) છપનાર એવું છે. હવે આ અંધને વિને (પ્રથમજિ-
નશાસને કેડ) પહેલા શ્રીઋષભદ્રવ જિન તેના શાસનને વિષે
(ઋષુ કેડ) ભોલામરુને વત્તી (જડ કેડ) મુખ, એવા (પ્રાણિયા
કેડ) પ્રાણી જાણવા, તથા (વીરના કેડ) શ્રીવીર ભગવાનના
શાસનના (વક્ર કેડ) વાંકા અને (જડખલુ કેડ) ઘણા મુખ
એવા (જનાએ કેડ) જન જાણવા એટલે પ્રથમજિનના
વારાનાં માણસ ઋષુ અને જડ હતાં તથા છેલ્લા જિનના વારાનાં
મનુષ્ય, વક્ર અને જડ અને પાવીશ તીર્થંકરના વારાના મનુષ્ય,
ઋષુ અને પંડિત હતાં. તિહાં પ્રથમજિનને વારે પ્રતિબોધ
પમાડવો દુષ્કર અને છેલ્લા જિનને વારે પાળવું દુષ્કર અને
પાવીશ જિનને વારે તો પ્રતિબોધ પામવો પણ મુલમ તથા પાળવું
પણ સોહેલું હતું ॥ ધૃતિ ॥

પ્રથમ તીર્થસ્થે શ્રી આદિનાથ તેના સાધુ કે પ્રજ્ઞા અને જ્ઞા-
ના. તે દાસને ફરી વખાણે છે. પ્રથમ તીર્થસ્થને વારં વાર સ્થગિત
રહિ ગયા હતા, તે ગુરૂ પાસે જાણ આવ્યા, તેવારે ગુરૂએ જ્ઞાન,
અંશને મળેા વખત કેમ લાગ્યો ? તે સાંભળી સાધુ બોલ્યા, સ્વામી !
નારદીયા લોક સમત કરતા હતા, તેને જીવાને હિમા રૂપા હતા તેની
અંશને લાગ્યો. તેવારે ગુરૂ બોલ્યા નારદ જોયા હિમુ સંદેશુ. એ આ-
પણે આવ્યા નથી. તે સાંભળી સાધુ બોલ્યા, ' નરદતિ ' એટલે
જેમ તમે કહ્યું તે પ્રમાણ છે. ફરી ફેરવે એક દિવસને વિષે તેટલીજ
સાધુ સ્થગિત જુમિયાથી અગુરે આવ્યા, તેવારે ગુરૂ બોલ્યા કે
આરંભે વખત કેમ લાગ્યો ? તે સાંભળી પ્રજ્ઞાપણથી સાધુ બોલ્યા
કે રે, મહાશય ! અને આવ નરદી જોયા હિમા રૂપા હતા. તે સાં-
ભળી ગુરૂ બોલ્યા, કે તમેને પૂરે ના ફરી હતી, જેમ છતાં કેમ જોયા
હિમા રૂપા ? તેવારે શિષ્ય જ્ઞા છે મારે બોલ્યા, તમે તો નારદીયા
જિવાની મનાઈ ફરી હતી પણ નરદી જોવાને તો મનાઈ ફરી નહતી !
તે સાંભળી ગુરૂએ કહ્યું કે અને જ્ઞા પ્રજ્ઞા ! નારદીયા વખતે તેવારે
નરદી તો વળી વિદ્યને નજ જોવી ન હતી ન

દસે વળી પીલિ કોમલેશીય દશાંત્ર કહે છે. કોમલ રસને વિષે
સાંભળ તામે પશ્ચિમ દેશ, તેને પ્રમાણિક દુદાંબ પરિવાર હોતીને વિદ્યાર
પાળી સ્થગિત પાસે જુદા અવસ્થાએ રીમા લીધો. એકદા સમય
સ્થગિતથી આવી ઈર્ષાપરિમા ક્રિયા પરિણમતાં કદિસ્યગ્ગમાં મળેા
વખત લાગ્યો, તેવારે ગુરૂએ જ્ઞાન ? જો કદાચિત્ સાધુ ! ગુરૂને
મળેા વખત કેમ લાગ્યો ? તે સાંભળી સાધુ પ્રજ્ઞાપણે બોલ્યા, કે
રે સ્વામી ! મેં આવ હવવા પાળી. તેવારે ગુરૂ બોલ્યા, તમે
મિત્રી હવવા પાળી ? તે સાંભળી સાધુ બોલ્યા, કે તેવારે મેં
જુદાવાસમાં હતા. તેવારે વર્ષાસરે સર્વ જગતે સ્વ કહેતો, જુદ
કહેતો. નવરતી કરતો, દવા બિતો. તે થકી મહાના પરમાં પ્રજ્ઞા
પાળ્ય નીપાત્તુ હજુ, તેને ફરી મહાનુ સ્થગિત દુદાંબ મુખી સંદેશુ
જુદ અને કહ્યું મારા હાથે જોતીમાં મમજતા નથી. મારે નિર-

ઘસી થકાં નિશ્ચિંત બેઠાં હશે, ભુખે મરતાં હશે, એવી રીતની
મેં જીવદયા ધ્યાવી. તે વારે ગુરુ બોલ્યા, અરે સાધુ ! તમે મિથ્યાત્વ
રૂપ પાતક ધ્યાયું, કેમ કે પાપ વિના બેતીનો ધંધો થાય નહીં.
તે માટે મિચ્છામિ દુક્કડ દઈને શુદ્ધ થાઓ ॥ ઇતિ દ્વિતીય દર્શન ॥

હવે ત્રીજો દર્શન કહે છે. સોરઠ દેશને વિષે એક બ્રાહ્મણ
ચહેતો હતો, તેનો પુત્ર સાસરે જવા લાગ્યો. તેવારે પિતાએ શિખાવ
મળુ આપી કે હે બેટા ! એક વાર હા કહેવી અને એકવાર ના
કહેવી, એવી પિતાની શિક્ષા ધારણ કરીને સાસરે પહોંચ્યો. ત્યાં
સાસુ, સસરાએ પૂછ્યું જે ભટ્ટજી ! તમે આવ્યા ? તેવારે બ્રાહ્મણ
બોલ્યો હાજી. ફરી સાસુ, સસરે પૂછ્યું. ઘરે કુશળ ક્ષેમ છે ? તેવારે
બ્રાહ્મણ બોલ્યો નાજી, તેવારે ફરી પૂછ્યું કે તમારો પિતા દેવલોક
પહોંચ્યા ? તેવારે કહ્યું હાજી. ફરી પૂછ્યું તેમની પછવાડે કાંઈ ખરબ
ખરાબત કરી ? તેવારે કહ્યું નાજી. તેવારે તે બોલ્યા કે તમે તો
મરોઝા મૂર્ખ છો ? તે સાંભળીને કહ્યું કે હાજી. એટલી વાત સાસુ
સસરાને કહી તે વારે સર્વ બ્રાહ્મણ મળીને મોકાણે ગયા. ત્યાં જઈને
જુએ છે તો જમાઈનો પિતા જીવતો બેઠો છે ત્યાં જઈ રામ રામ,
ભુદાર ભુદાર, કરીને સર્વ મલ્યા. તેવારે તેમણે પૂછ્યું કે તમે સર્વ
મા કાંઈ બોલીઓ આવ્યા છો ? તે સાંભળી સર્વે બોલ્યા કે તમારે
પરિ આતી વાત અમારા પાસે કહી. તે સાંભળી તેના પિતાએ કહ્યું
કે મરોઝા તો મૂર્ખ છે, એવા જીવને જડ કહીને. બોલી કહી
એટલે પાછા અને જડ એટલે મૂર્ખ સમજવા, એવા સાધુ પ્રથમ
તીર્થંકર શ્રીકૃષ્ણભગવાને વારે જાણવા, એટલે પ્રથમ તીર્થંકરના વારાના
વર્ણન વિષે વળી દર્શન કહ્યા.

તે વારે તીર્થંકર શ્રીમદ્વાવીરસ્વામીના સાધુ વક્ત અને જડ
વક્ત તેની વિષય દર્શન કહે છે. કોઈએક સાધુ સ્વામિસે ગયો. ધણી
વક્તવ્ય બોલ્યા, તે વારે ગુરુએ પૂછ્યું કે કેમ બાધુ વખત લાગ્યો ?

સાંભળી શિખરે ઇશુ કે નારડીઆ લેવા ઉભો રહ્યો હતો. તેને
કોઈ વાચો તેવારે નિઃશ્વાસિ દુઃખે લીધું. ફરી એક દિવસે વળી
જો વળત લાગવાથી મુઠ્ઠે પૂછ્યું તેવારે વહ માટે પાંડા પાંડા
તરે દીધા અને બોલ્યો કે હું તો નારડી લેવા ઉભો રહ્યો હતો.
તવારે મુઠ્ઠે આજબો દીધા, તે સાંભળી શિખર બોલ્યો કે તમા-
મંજ પાંડા છે તમે તો માત્ર નારડીઆજ વાચો હતા પણ નારડી
માડી ન હતી. એવો રીત સાંભો મુઠ્ઠે આજબો દીધા. એ વચન-
સાંભો દર્શાવ કહ્યો.

હવે બીજી જગ આમણી એક યોત્તા પુત્રનો દર્શાવ કહે છે.
કેવળેક યોત્તા પુત્ર દુરિનીત હતો. તે પાતાના મા આપ માથે વડ-
વાર ક્યાં કહે, તેને મા આપ. મળ્યાં મળ્યાં મમલને, પણ તેને ઇશુ કે
જાને નહીં. પછી હૃદયના આલેશને તેને શીઆમળ આપી ઇશુ કે
મા આપ સામું બોલવું નહીં. તેવારે તેને ઇશુ વાર. પછી એક
દિવસે મા આપ પ્રમુખ સરે હૃદયે આપી પુત્રને પર સાંપીને બાદિર
ગયાં. પરવારે પુત્ર મરનાં કયાઃ આપે વડી, બાદે મુઠ્ઠે રહ્યો. પછી
તે પાણાં ફરી આવ્યાં, તે વારે પુત્રને યજ્ઞ નાર ક્યાં, તેપણ પુત્ર
જગણ આપે નહીં. તેવારે તેને આપ ઉપવારે વડી મરનાં જાણી
જાને જુગે છે ને: પુત્ર બહાર ઉપર બેસ બેસ હતો છે, ફરે છે.
તેવારે આપે ઇશુ કે તે પુત્ર તેને આવડા નાર ક્યાં તેપણ કેમ
જગણ આપે નહીં? તે સાંભળી પુત્ર કહેવા લાગ્યો, કે તમજ
પુત્રને મનનાં વડી હતી તે પોરા સામું બોલવું નહીં, તે માટે કે
જગણ લીધે નહિં અને કયા પણ બાક્યાં નહીં. એકા પિતાને
ઇશુ કે જાને નરસે છે માટે પાણી પીવારને, અને નવરાપને,
તેને ઇશુ કે બંધામ તો નહીં વડે. તેવારે પિતાને ઇશુ કે નવરાપને,
પછી જયે ઉપર વડી તમાને જગ બાક્યાં મુખ આપી નવરાપી
મામા પરે બધે આવડે. નરસે હતો આરે આકરે આવડે હતો
રહ્યો તો પુત્રને મુખે જાણી વડી મુખે અને ઇશુ કે વાદમાં કોઈ

મળે તો તેને મોટે સાદે જીહાર કરજે. પછી વાટે જતાંએક પારધિ ખાસો માંડી મૃગસાં એકઠાં કરી ઉભો હતો, તેને દેખી મોટે સાદે જીહાર કર્યો, તેથી મૃગસાં નાશી ગયાં. પારધિએ માર મારી મૂર્ખો જાણી કહ્યું કે ભુલ માર્ગે છપતો જાજે. આગલ જતાં કોટવાલ ચોરની શોધ કરવા નિકળ્યો છે, તેણે તેને છપતો દેખી ચોર જાણી કહ્યો એવા પ્રકારના વંક અને જડ શ્રી મહાવીર પ્રભુના સાધુ જાણવા.

હવે બાવીશ તીર્થકરના સાધુ કહેવા હોય ? તે કહે છે. તથા મુનિનો દશવિધ કલ્પ કહે છે.

॥ ત્રુટક ॥ શુભમના સરસ ને દક્ષ પ્રાણી, મધ્યજિન ના જાણિયે ॥ તેહ ભણિ બહુપરે નિયત અનિયત, કલ્પ ચક્રિ ખટ આણીયે ॥ કલ્પ દશવિધ કહ્યો મુનિનો, ધર્મ પૂરવ માનથી ॥ ભદ્રબાહુ સ્વામિભાષિત, સૂત્ર સુણો બહુમાનથી ॥ ૩ ॥

અર્થ:— શુભમના કે) શુભ મનવાળા તથા (સરસને કે) સખા અને (દક્ષ કે) હક્ષા એવા (પ્રાણી કે) સાધુજન તે (મધ્યજિનના જાણિયે કે) મધ્યમ તીર્થકરના જાણવા, એટલે શ્રીઅજિતનાથથી માંડીને શ્રીપાશ્વનાથ ભગવાન પર્યંતના સાધુ એવા જાણવા. (તેહ ભણી કે) તે કારણ ભણી (બહુપરે કે) ઘણા પ્રકારે કહ્યા છે એટલા (નિયતઅનિયત કે) નિયત અને અનિયતની ભાષાયે કરીને (કલ્પ ચક્રિ ખટ આણીયે કે) કલ્પ એટલે કલ્પસૂત્રમાં કહેા એવો ચાર પ્રકારનો નિયત તથા છ પ્રકારનો અનિયત. મળીને (દશવિધ કે) દશ પ્રકારનો (કલ્પ કે) આચાર તે મુનિનો ધર્મ કે) મુનિનો ધર્મ, (કહેા કે) કહેા છે, તે (પૂરવમાનથી કે) આદ્ય પૂર્વના પ્રમાણથી કહેા છે. તે (ભદ્રબાહુ સ્વામી કે)

તે પૂર્વના જ્ઞાનવાળા મહાપ્રાણાધિક એવા ક્ષી ભદ્રપ્રાણ સ્વામી
મિત્રે ભવ્ય પ્રાર્થાને તારવાને જાણે (બાંધિત કેડ) ભાંખિયું એવું
તે સમ કેડ) કલ્પમુત્ર તેને વિશે કલ્પા કેડ) કલ્પા છે. તે કલ્પ-
વપ્ત્ય મરિમને (મુનિ જાણુમાનવી કેડ) જાણુ આદરે કરી સાંખ્યો.

દવે જાણીશ જિનના વારના સાધુ સ્વદિલથી ધણી વેળાએ
જાણ્યાથી ગુરુએ કહ્યું. કે કેમ બહુ વખત લાગ્યો. સાધુ જાણુ માટે
જાણ્યા તે નારક જેવા ઉભા રહ્યા હતા, ત્યારે ગુરુએ વાર્યા. કરી
જાણ્યા રસ્તામાં નરડી દીઠી, તેવારે તેઓ પહિત માટે ધાનેજ વિચાર્યું
તે ગુરુને નારકીયા નિવાર્યા તો દવે એ નરડી તો વળી વિરોધ
જેમની પેટુ છે. માટે એ નરક જેવી. એ જાણુ પહિત દર્શાવ.

દવે દશ મહારનો યતિનો આચાર કહે છે.

૧ નિર્ણા પ્રથમ અંગેલકલ્પ કહે છે. તે પહેલા અને પહેલા
નીર્મલતા સાધુને સર્વ વપત વસે. અલ્પ જાર માનેધિત દેાય, જિ-
લ્પે કલ્પથી જાર આગળ નીચા અને જલ્પ—દિગ્ધથી જાર
અંગુળ કલ્પા એવા જાર વજ દાવનો ચલેલો દેાય, તથા જાર
જાર દાવનો કલ્પમાં અને એક વેત અને જાર આંગુળની મુદરત્તી
દેાય, કલ્પાધિક માનેધિત જલ્પપ્રાય વસ દેાય, માટે એને અંગેલક
તે જુમરાં રહિતજ મરિયે. નિર્ણા દર્શાવ કહે છે. જેમ કલ્પમકનું
પત્ર મારેલાં પત્ર અર્થે શરીર કલ્પા અને અર્થે વાંકેલું દેાય. તે
અર્થ પહેલાં જેવાજ સમજવા. જેમ કલ્પક પુરુષ, પાત્રીયું પહેલી
નરી જેવાં; ખાલી કલ્પ એકે જાણુ જે જાણી જુ કલ્પી રીને નરી
જેવાં? તેવારે તે રહે જે જે નમ્મ થઈ નરી ઉભેલાં, જેવારે નદાનું
પાત્રીયું પહેલેલું તે નાચા મરેજાજ જલ્પવો. વળી કલ્પવિક રાશીને
જલ્પ પત્ર પહેલી વજારે ખાલી જલ્પને કહ્યું કે જાણુ! મતલબ જે
જાણુ દેાય તો જાણ, જે નાણી કહે જુ. એમ જાણુને પત્ર માનો.

પેન વસે છે મારે અંગેલક કહિયે. અંમે આવીશ નિમના મનિ તે
મુજુ અંમે પડિત મારે મહિમ મુજુનાં, પાંચ રંગનાં અંમે આનોપેન
રહિત એવાં વસે (પણ) રાખે, મારે તેને અંગેલક કહિયે. અંમે
અંગેલક કહ્યની કાંઈ મર્યાદા નથી મારે. અંમે અંગેલક કહ્ય
અનિયત છે. એ પ્રથમ “ અંગેલક કહ્ય ” કહેા.

૨ દવે ળીજે ઉદેશિક કહ્ય કહે છે. આવીશ તીર્થકરના
વખતમાં જે સાધુ અથવા સાધ્વીની નિમિત્તે કોઈ શુદ્ધસ્થ ભાત,
પાણી, આપણ, ભેખજ્ય, વસ્ત્ર, પાત્ર નીપજળવ્યાં હોય, તે આહારાદિક
જેના નિમિત્તે નિપજળવ્યા હોય તેહીજ સાધુને કહ્યે નહીં,
પરંતુ ળીજ સાધુને કહ્યે, કેમકે તેને આધ્યાત્મિક દોષ ન લાગે.
શ્રીઆદિનાથના વારામાં તથા શ્રીચીરભગવાનના વારામાં એક
સાધુ અથવા એક સાધ્વીને અર્થે જે આધ્યાત્મિક આહારાદિક
નીપજળવ્યાં હોય, તે બધાઓ સાધુને લેવા કહ્યે નહીં, એ ળીજે
“ ઉદેશિક કહ્ય ” જણવેા.

૩ ત્રીજે શય્યાતરિ પિંડનો કહ્ય કહે છે. જે ઉપાશ્રયનો ધણી
હોય, તે શય્યાતરિ કહેવાય, અથવા સાધુને ઉતરવાની રહેવાની
જગ્યા આપે, તે ધરના સ્વામીને શય્યાતરિ કહિયે. તે શુદ્ધસ્થના
ધરનાં વસે, પાત્ર આહારાદિક સર્વતીર્થકરના સાધુને વહોરવા કહ્યે
નહીં, કેમકે તે, સાધુના રાગે કપી દહિંદ્રધ પ્રમુખ સ્નિગ્ધ આહાર
પણ આપે, તેથી રસગૃહિ થાય, અંમે મિષ્ટાન્નના લોભે તેડું ધર
ન મૂકે. કદાપિ ળીજે ગામે વિહાર કર્યો હોય, તો પણ ત્યાં ફરી
આવે. તથા વસ્ત્રાદિક માગ્યાં થકાં તરતજ આપે તેથી ઉપધિની
ગૃહિ થાય. વળી તેનો પિંડ લેતાં થકાં ગામમાં ફરવાથી છૂટે, તેથી
શરીર જાડું થાય. વળી શુદ્ધસ્થને લાય ઉપજે કે સાધુને રહેવા
સ્થાનક આપીશું તો આહારાદિક પણ આપણેજ આપવાં પડશે,
તેથી કોઈ શય્યા આપે નહી. ઇત્યાદિક અંમે દોષ ઉપજવાના સં;

અવ મારે અધ્યાત્મિકતા પિંડ સર્વ તીર્થકર નિષેધો છે, એ ત્રીજે
"અધ્યાત્મિક પિંડ કલ્પ" કહે. ॥ ૩ ॥

૬ દરે શ્રેયો સત્સંગિકલ્પ કહે છે. જે મહેરો છત્રપતિ સંજ
તેણે, તેના મરનો પિંડ બાવીશ તીર્થકરના વારાના સાધુને કલ્પ,
પણ પહેલા અને છેલ્લા તીર્થકરના વારાના સાધુ સાધીને સત્સંગના
મરનો આધાર કલ્પે નહીં, કેમકે સત્સંગમાં કોઈએક અપમાનચિક
કલ્પે તથા ઘણી, સોઝા સ્ત્રી પ્રમુખને જોતાં થકાં સગ ઉપજે, કોઈક
જોર પેરુ કહે. કલ્પાદિક અનેક રોપ ઉપજે. એ સત્સંગિક અન્ય
દસનીચીના સાધુમાં પણ વાંચો છે મારે પહેલા અને છેલ્લા તીર્થકરના
સાધુને સત્સંગિક ન લેવો અને બાવીશ તીર્થકરના વારાના સાધુ
જનુ અને પડિત છે તે નિરીય આધાર જલે તેવાં સત્સંગિક
મુખે કીધે અને રોપ જલે તેવાં ન લીધે. એ શ્રેયો કલ્પ ॥ ૪ ॥

૫ દરે પાંચમો કૃતિકર્મ કલ્પ કહે છે. કૃતિકર્મ એટલે વાંદરુ,
ત્યાં સ્ત્રી સીતરાજ્યા શાસનને વિષે પુરુષ પ્રધાન થઈ પ્રવર્તે છે, તે
મારુ મારે એ સાધી કો (સાત) વાંની રીક્ષિત હોય અને સાધુ
એક દિવસનો રીક્ષિત હોય તે પણ સાધી સાધુને વાંદરુ, એ પાંચમો
કૃતિકર્મ કલ્પ ॥ જલુનો ॥ ૫ ॥

૬ દરે છઠ્ઠો મનકલ્પ કહે છે. બાવીશ તીર્થકરના વારાના સાધુ
તથા સાધીને ચાર મહામન રૂપ મળે કહે છે. જે જાણી તે જાણે
મન અને પોતમુ મન એ એટલે એક મન કહી અને તે. એટલે
એક પરિમલ જાણી પરિમલ સાધી કીધે છે. કાલકે નિર્ધાર સ્ત્રી
નિર્ધાર પરિમલ અને નિર્ધાર પરિમલ નિર્ધાર સ્ત્રી માય નિ. મારે
બાવીશ તીર્થકરના સાધુને ચાર મહામન વલ્લુમાં અને પહેલા તથા
અંત તીર્થકરના સાધુ સાધીને સ્ત્રી સુદી અને પરિમલ પણ જોડા
મારે પાંચ મહામન જલુમાં. તથા પહેલા અને છેલ્લા તીર્થકરના
સાધુને સ્ત્રી સારિસોતનવન મૂલ મુલમાં છે, અને બાવીશ તીર્થકરના

સાધુને રાત્રિસોજનવ્રત ઉત્તર ગુણમાં છે. એ “ છઠ્ઠો વ્રતકલ્પ ” ॥ ૬ ॥

૭ હવે સાતમો જ્યેષ્ઠકલ્પ કહે છે. પહેલા અને છેલ્લા તીર્થંકરના વારામાં ઉઠામણના ^૧ દિવસથી ન્હાના મહોટાપણું ગણાય છે, અને બાવીશ તીર્થંકરના વારામાં દીક્ષાના દિવસથી ન્હાના મહોટાપણું ગણાય છે, માટે અહીં પિતા પુત્ર, રાજા પ્રધાન, મા દીકરી, એ સર્વ સાથે દીક્ષા લીધે તો લોક રીતે પિતા મહોટો અને પુત્રન્હાનો એ રીતે ન્હાના મહોટાપણું ગણાય છે. દીક્ષિત પિતાદિકની સંમતિ વગર પુત્રાદિકને પ્રથમ વડી દીક્ષા આપી શકાય નહિ, તેમને અપ્રીતિ વગેરે થવાના સંભવ થકી.

૮ હવે આઠમો પ્રતિક્રમણકલ્પ કહે છે. બાવીશ તીર્થંકરના સાધુ જેવારે પોતાને પાપ લાગતું જણે, તેવારે પરિક્રમણ કરે, અન્યથા ન કરે, અને પહેલા તીર્થંકરના સાધુ તથા છેલ્લા તીર્થંકરના સાધુને પાપ લાગે અથવા ન લાગે, તો પણ પ્રતિદિવસ નિરંતર પરિક્રમણ કરે, તે પણ બાવીશ જિનને વારે દેવસિ અને રાત્ર એ બે પરિક્રમણાંજ કરતા, અને પહેલા તથા છેલ્લા જિનને વારે તો દૈવસિકાદિક પાંચ પરિક્રમણાં કરે.

૯ હવે નવમો માસકલ્પ કહે છે. બાવીશ તીર્થંકરના વારાના સાધુ ઋણ અને પડિત માટે તેને માસકલ્પ કરવાનો નિયમ નહીં. જે લાભ જણે, તો એક ક્ષેત્રમાં ઘણા કાલ પર્યંત પણ રહે. અને પહેલા તથા છેલ્લા તીર્થંકરના સાધુ તો એક માસ પર્યંત રહે, ઉપરાંત રહે નહીં. માત્ર ચામાસામાં ચાર માસ પર્યંત રહે, કેમકે વધારે રહેવાથી શુદ્ધિ સાથે પ્રતિબંધ થાય, હલકાપણું ^૨ પામે લોકનો ઉપગાર કરી ન શકે, દેશ વિદેશનું જ્ઞાન ન થાય, જ્ઞાનનું આરાધન ન થાય, માટે કદાચિત્ દુર્લભિકાદિકને કારણે રહેવું ^૩ પડે

तोषणं यस्यनि पादयन्तु इति, पादो यस्यश्च, मरः यस्यश्च, संचा-
रानी क्षुभे यस्यश्च, अत्र व्यापवी भावकस्य इति.

१० इति दशमो पर्यायप्रकरण इति छ. पर्यायानां पूर्व आये,
इत्येते प्रत्येक उपपाद इति तथा दोष इत्येते, तथा कस्यश्च वांच्ये.
प्रथमे तो कस्यश्च साधु बुद्धश्चने कस्यश्च संचारपादना न दत्ता,
भाव व्यापवा मुदि पंचमीना द्विजे अत्र योच्य साधु अत्रपाद
क्षुभे वांच्यतां (भावता) अने जीव साधु बुद्धश्चने इती संचा-
रानी दत्ता, "इत्युपक्रमेण पावतिपदकश्चिन्मा" इति अत्र बुद्धश्चने
कस्य, आगत्य अवी दीननी स्थिति दती—अनायादीना विधि
दत्ता अने इति तो साधु कयां योभावा इति, त्यां उक्त्या तेर बुद्ध
अने इति, ते तेर बुद्ध इति छ. अत्र तो के भावमां कस्य मया
न होय, जीवने मया संचारिण (ये बुद्धियादि छ) न होय,
जीवने कयां स्थिति क्षुभिनां स्थानकं योच्यतां (निश्चय) निराभाय
पक्षे भवता होय, अथवा कयां साधु जाने इति, जिहां बी, पक्ष,
पर्याय (परिचय) न होय, पांचमो के इति इति इति म-
या इति, इति के भावमां संचारन बुद्ध्यादि जलु आवकं अति-
मय इति, सातमा कयां देय व्यक्त होय, आठमा कयां साधुने
संचार्यादि मुलका भवती इति, नवमा कयां आवकाना मरमां मर-
मय, मान्य होय, दश प्रसन्ननी स्थिता न होय, दशम कयां संचा-
रनिष्क इति, यतिनी क्षुभि प्रणी इति, अष्टाव्यासमा कयां
व्यापण, नायन, क्षुभता, अरता, साधुने अभिमान न इति, आठमा
के होयमां विद्या मुलका भवती, तेरमा कयां संचारण (भाव) क्षुभे
भाव, अने तेर बुद्ध उक्त्या पक्षे ज्ञेया, पक्षे ते कस्यि अरता योग
न भवते तो पक्ष सार बुद्ध तो अवश्य ज्ञेया, ते इति छ. अत्र तो
विद्यार क्षुभे अरता स्थित आगत नगरी इति, जीवने स्थितक्षुभि
बुद्ध (निश्चय) होय, जीवने विद्या मुलका भवती होय, कस्यि संचारण
क्षुभे भाव, अने सार बुद्ध अने इति, इति इति कयां भाव

પછી ચોતે. પિતાની ગતિને અર્થે પરદેશમાં જઈને કોમલોક કાં પૂછયું જે મહારો બાપ બલદ થયો છે અને માતા કૂતરી થઈ તેની શી ગતિ થાય? તે સાંભળી કપિ બોલ્યો કે એમણે અપ્રે કામક્રિયા કીધી, તેના પાપથી કૂતરી તથા બલદ થયાં છે. હવે દશ દશ મૂઠી અડદના બાકલા કપિ પાંચમને દિવસે બાપ ગતિ થાય. પછી તે બ્રાહ્મણે તેમજ કીધું, તે દિવસથી લોકને કપિપાંચમનું નામ પ્રસિદ્ધ થયું છે.

હવે શ્રી પર્યુષણ પર્વ આવ્યાં થકાં સાધુને (૧) લોચ કર્તે, (૨) ધર્મકાર્ય કરવું, (૩) અક્રુમ તપ કરવું, (૪) સર્વ દરામરે વિષે અરિહંતની ભક્તિ (વંદન નમસ્ક્રિયા) કરવી, (૫) શ્રીસંધની માંહે ખામણાં કરવાં, એ પાંચ કારણ મોટકાં છે.

શ્રીતીર્થંકર ગણધરે કહ્યું છે કે પર્યુષણ પર્વ આવ્યાં થકાં શ્રાવે (૧) યથા શક્તે તપ, જપ કરવાં, (૨) શ્રુતજ્ઞાનની ભક્તિ કરવી, (૩) તેજાદિકનું (અક્રુમાદિક) મત કરવું, (૪) અભયદાન દેવું, (૫) સોપારી, નાડીયેર પ્રમુખની પ્રભાવના કરવી, (૬) શ્રીવીનય રાત્રીની પ્રતિમા પૂજવી. (૭) શ્રીસંધની ભક્તિ કરવી, (૮) મગિન વસ્ત્રનો ત્યાગ કરવો, (૯) કર્મકાય નિમિત્ત કાઉસ્ત્રાવ કરવો, (૧૦) બ્રહ્મચર્ય પાળવું, (૧૧) આરંભ વર્જવો, (૧૨) પાતાની શક્તિ પ્રમાણે દ્રવ્ય ખર્ચવું, (૧૩) મહોટો મહોત્સવ કરવો.

પાંચમ તો બાદના શુદ્ધ પંચમીના દિવસે રાત્રિનું સાંતસી કરવું. કયા પછી વિભાં થકાં કલ્પ સૂત્રનો પાઠ, મુખે કલેતાવ નરે ભીખ આપ, સર્વ કાઉસ્ત્રાવ કરીને મુખે પાઠ સાંભળના મ ન કરવું.

દાને પુરુષકારક થયું, તે કહે છે. શ્રીમદ્વાવીર ભગવાનથી
 નવશેને એકી વર્ષે થયું તથા નવશે વ્યાજું વર્ષે આનંદપુર નગ-
 રને વિષે થયું, તે આનંદપુરને હમણા વડનગર કહે છે. તિહાં પ્રવ-
 ર્તેન રાજા રાજ્ય હતો હતો, તેને આશ્રય વડવણ સેનાગઢ
 નામે એક પુત્ર હતો, તે દેવમોને મરણ પામ્યો. પછી પુરુષણ
 આગ્યા થકી રાજા અન્યત્ર શોધાઈત થયો હતો. તે માટે ધર્મશા-
 સને વિષે પણ ન આવે, તેથી તેમ રાજા આવે, તેમ પ્રજા પણ
 સોસે, એવા દેવુથકી ગીત શો અપરુણિયા પ્રમુખ તે કહે હતા,
 તે પણ ધર્મશાસને વિષે ન આવે, એવા રાજાને શોધાઈત થયો
 પછી ધર્મની દાનિ થતી રહીને મૃદુ પણ પ્રવરેન રાજા પાસે
 ગયા. રાજાને કહ્યું કે મેં રાજ્યનું તમે શોધાઈત થયા તદ્દલીને
 નગરનાં કોઈ પણ સર્વ શોધાઈત થયાં છે: આ મારીર પનારિર
 સર્વ અનિત્ય છે. આગુરુ વંશના છે, મંડાર મંડાર છે અને
 નગરના સરખા હલનારા ના કોઈ ચિરંજીવ છે અને શ્રી જિત-
 ધર્મમાં કહ્યું શો કહેવા પણ અનુભવ કહે છે. મારે દેને તમે ધર્મ-
 શાસનમાં આવ્યા તો નવમા પુર્વ માંથી દસાનનદેશના આગ્યા
 અવિપત નરી, બોલકાવાનુ દેસામાં કિડારેલું કદમ્બન મણમ-
 મણિ, પ્રગીત કરેના કાચનું કરનાર છે. તે પાંચીયે. તે પાત
 રાજ્યે આવીસર ફરીને મળ્યામિલન રાજ ધર્મશાસા મોદે આવ્યા.
 તેમણે નવ પાંચલાયે ફરી, પ્રવારનામિ અગિલ, અધિરાયર્ધક કલ-
 નકર મુરમે પાંચમું; તે સિવનથી સર્વેકા મળ્યા કલમુપ પાંચ-
 વાની પ્રગીતિ થય, તેમણે મુરની 'પરપર' ફરી અંક પણ

નવમા કોળમાં પડે જાડવા પુર્વે પચ્ચેનુંકર દરુ. સરુ રવાન
 કોળમાં કાળુ વિગરો મોડાસિસામ્ય મહારને 'સંનરા વિગરે અગ્યા'
 ને મળે પચ્ચેનુંકર મળે, તે મળેનકરે પડે જાડવા કુરિ મળેનકરે પડે
 જાડવા, તે જાડવા મળે મળેનકરે મળે-મળે. (નિરૂપિત મુખે) મળે-
 મળે)

मानविमलमन्त्रित भक्त्यायमाय.

જાનનિમલવચ્ચિદ્ધ સત્તાયસ્ય
 એમણે જેમ પ્રીતિ વેદ્ય ઉપકારી થયા. તેમ આ કલ્પસૂત્ર પણ
 ઉપકારી બન્યું. વળી આ કલ્પસૂત્રને માંબળવાથી પણ મુક્તિ
 મળે છે. વળી પણ માંબલિની જુદી છે. વળી અહમ તપ
 કરવાથી નાનકેટલી પરં કલ્પ ઉપકારના પાત્રને સાધ્ય
 થઈ શકાય પાત્રીય ॥ ૪ ॥ કલ્પકાર્યઃ ॥

સણનો અકુમ કરે, જિનપૂજા, સાધુ સેવા નિત્ય કરે. એ રીતે
પરમ શ્રાવક થયો.

એકદા એક પુરુષને રાજ્યે ચારીનું જૂઠું કસંક ચડાવીને
માયો, તે મરીને વ્યંતર થયો. તેણે આવી રાજ્યને લોહી વમતો કરી
નગર પ્રમાણે શિક્ષા વિદ્યવીતિ લોકને બીહીવરાવવા લાગ્યો, તે
જેમ નાગકેતુએ જીવદયાને હેને તથા ભગવંતના ચૈત્યનો વિનાશ
થતો જાણી ભગવંતનાં પ્રસાદ ઉપર ચડીને તે પડતી શિક્ષાને
હાથે ધરી રાખી. એવી તપોશક્તિ દેખી વ્યંતર આવી પગે લાગ્યો
અને નાગકેતુના વચનથી રાજ્યને પણ શાન્તા કરી, શિક્ષા રાખી
વ્યંતર પોતાને સ્થાનકે ગયો, પછી નાગકેતુને રાજ્યે સન્માન્યો.
એકદા નાગકેતુને ભગવંતની પૂજા કરતાં ફૂલ માંહેલા તંબોલી
સમે કર્યો, છતાં અવ્યવસ્થા લાવનારક થયેલા તેને કેવલજ્ઞાત
ઉપજાનું. દેવતાએ આજ્ઞા, મુહુર્તની પ્રમુખ સાધુનો વેશ આપ્યો.
વિહાર કરતાં, ભવ્ય જીવને પ્રતિભાવે દેતાં, અતુકમે તે મોક્ષ મુખ
પામ્યા. એમ જાણી નાગકેતુની પેરે અકુમ તપનું આરાધન કરવા
રાધુ કાઠએ યત સેવવો અત્યંત ઉપકારક છે.

॥ કવિ અકુમ ઉપર નાગકેતુની કથા. ॥

કવિ પેરે પીડિકા, કહિ કલ્પ માંડિયે,

પ અકલ્યાણક, વીરનાં એ ॥

દશમ દેવજ્ઞોકથી, આવીય ઉપના,

ચનુ નાગી જાનુ, ભરતમાં એ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—એવી રીતે આ કલ્પસૂત્રની પીડિકા કાઢીને પછી
કલ્પવૃક્ષ માંડિયે. ત્યાં શ્રીમદ્વાવીર સ્વામીના પાંચ કલ્યાણક
કહે છે. આવીઆં કાઠ એક છે કલ્યાણક કહે છે. તે નિરંકેશ

॥ ત્રુટકા ॥ તુરત માહણ કુંડ ગ્રામે, ઋષભદત્ત દ્વિજનાર એ
 દેવાનંદા મધ્યરયણિ પેળે, સુપન દશ ને ચાર એ ॥
 ઉત્તરા ક્ષત્રગુણિ ચંદ્ર યોગે, શુક્લ છઠ્ઠ શુદ્ધિ માસની,
 સુપન વીતક કંત આગલ, કહે આવી આસને ॥ ૬ ॥

અર્થ:—તે દશમા દેવલોકશ્રદ્ધી ચવીને તરત માહણકુંડ ગ્રામ
 ને વિષે ઋષભદત્તનામા ગ્રાહણ વસે છે, તેની દેવાનંદા નામે સ્ત્રી
 છે, તેની કુળે આવી ઉપન્યા. તેવારે તે દેવાનંદાએ મધ્યરયણીના
 સમયને વિષે ચૈત્ર સ્વમ્ન દીઠાં. તે દેખીને જાગતી હવી, ઉત્તરા
 ક્ષત્રગુણી નક્ષત્ર સાથે ચંદ્રમાનો યોગ આવ્યે છતે આપાઠ શુદ્ધિ
 છઠ્ઠના દિવસની રાત્રિને વિષે સુપન દેખીને દેવાનંદા જાગી.
 તિહાંથી ઉઠીને હવે સુપનનું ફલ પૂછવાને અર્થે પોતાના સ્વામી
 પાસે હુકડી જતી હવી. ત્યાં જઈ બે હાથ જોડી, દશ નમ
 એકઠા કરીને સુપનવીતક વાત પોતાના પતિને સંભ-
 ળાવતી હવી.

કહે તિહાં ઋષભદત્ત, આપણે ઘર હોશે,

સુત સવિ શાસ્ત્રનો, પારગામિ ॥

માનોપેત શરીર સુલક્ષણો,

સુજસ સૌભાગ્ય ગુણ, સયલ ધામિ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—તેવારે તે દેવાનંદા ગ્રાહણી પ્રત્યે ઋષભદત્તનામા
 ગ્રાહણ કહેનો હવે, કે હે સ્ત્રી! આપણે ઘરે પુત્ર થશે. તે પુત્ર
 કહેવો થશે? તો કે સર્વ શાસ્ત્રનો જાણ થશે, તથા માનોપેત
 શરીરે કરી સદિત, સુલક્ષણે કરી લક્ષિત થશે, વડી ધણે
 વચસ્વી, ધણે સૌભાગ્યવંત અને સર્વ ગુણાનું ધામ થશે. ॥ ૭ ॥

વળત પ્રતિમા^૧ વહી, તેણે કરીને શતકંતુની^૨ પદવી પામ્યો હતો, હમણાં બત્રીશ લાખ વિમાનનો ધગી ગયો છે, તેનો પૂર્વેલો ભવ ભાંખીયે છીયે.

તેકાલે તે સમયને વિષે ઇંદ્રનું આસન ચક્રાયમાન થયું, તે વારે દેવતાનો ઇંદ્ર-પરમેશ્વર, પૂર્વેલો ભવે કાર્તિક શેઠ પુરંદર હતો, તેણે શતકંતુનામે યજ્ઞ દીધો હતો, તેની કથા કહે છે. પૃથ્વી-ભૂપણ નામે નગરને વિષે પ્રજાપાલનામે રાજા હતો, તે નગરને વિષે કાર્તિક શેઠ મહર્ષિ^૩ રાજ્યમાન પરમ શ્રાવક જૈનધર્મી રહે છે. તે શેઠે શ્રાવકની અગીઆર પ્રતિમા પૈકી પાંચમી પડિમા સો વાર વહી ॥ ગાથા ॥ ચંદ્રણ વય સામાશ્રય, ચોસહ પડિમાહ બંભ સચિત્તે ॥ આરંભ પેસગો દીકું, વજ્રજાએ સમણ ભૂએ ય ॥ ૧ ॥ ઇત્યાદિક પડિમાઓ પૈકી પાંચમી પડિમા સો વાર વહી, તેથી કરી તેનું લોકમાં શતકંતુ એવું નામ પ્રસિદ્ધ થયું. એવા સમયને વિષે, એ નગરને વિષે માસોપવાસી ઐરિકનામા પારિત્રાજક આવ્યો, તેને નગરનાં સર્વ લોક વાંદવાં ગયાં પણ કાર્તિક શેઠ વાંદવા ન ગયા. એવામાં તે તાપસને રાજ્યે જમવાને નોતરું દીધું, તેવારે તાપસ ક્રોધે કરીને બોલ્યો જે હું રાજા નહીં! જે કાર્તિક શેઠ આવીને મને ભોજન પીરસે, તો હું તાહારે ઘેર જમવા આશું, તેવારે રાજા હાકારો કહી કાર્તિક શેઠને ઘેર ગયો. શેઠે રાજાને આવતો જાણી ઉભો થઈને આદર ભાવ દીધો, પાન, સોપારી, કચુંબાની આગતા સ્વાગતા કરી અને પૂછ્યું જે હું મહારાજ! આપે મહારે ઘેર કેમ પગલાં કર્યા? તે સાંભળી રાજા બોલ્યો જે

૧ કાયોત્સર્ગ પ્રતિમા (શ્રાવકની અગીઆર પડિમા માહેત્રી પાંચમી પડિમા)

૨ શત એટલે સો અને કંતુ એટલે યજ્ઞ-અનુષ્ઠાન (શ્રાવક યોગ્ય પડિમા વહનરૂપ).

તે શાસ્ત્ર ! મહારાજે ગુરુ ઈરિકનામા તાપસ મહારે જે જમવા આવનાર છે, તેને તમે પીરસવા આવજો. તે સાંભળી શેઃ બોલ્યા ને છે સજ્જન ! હું ગમ્યતવધારી છું, મારે મહારે જે વાત બોલ્ય નહીં, પણ તમારી વસ્તીમાં રહું છું, મારે શાસ્ત્રમાં “શ્યામલિંગો-ગેહ” એ આગાર છે, તે આગારે ફરી તમારા આજ્ઞાથી જમાડીશ, પરંતુ ભક્તિવારે નહીં. પછી તાપસ જમવા આવ્યો, તેવારે શેઃ ખીર પીરડી. પણ તાપસ જમ્યો નહીં અને કહેવા લાગ્યો ને શેઃ વાંસે મારે, તો ખાત્ર મુઠી બોજન કંદ. પછી સજ્જના કહે-વાથી શેઃ વાંસે માંડ્યો, આરો ધવે; તેવારે તાપસે ખાત્ર મુઠી બોજન કર્યું. આંગુલીએ ફરી નાક ધરતો જાય છે અને કહેને કાણમાં કહે છે કે મેં તાણાં નાક વાડ્યું. તેવારે શેઃ ચિચાચુ કે રત મેં પૂરે દીક્ષા લીધી હતી, તો એવી દેહના ન થાત, એમ ચિતલી એક દલદર અને આઠ મુખ સાથે શ્રી મુનિમુનન સ્વામી પાસેથી દીક્ષા લઈ હાલમાંથી બાળી બાર વર્ષ દીક્ષા પાળી કૌલ-મેહ ગયા અને ઈરિકનામા તાપસ પણ મરતો હૃદયું વાડન બોસવન દાઘી થયો. પછી જેવારે હૃદ દાઘી ઉપર અસવારી કરવા લાગ્યો. તેવારે તેને કાન્તિઃ શેઃ જાળીને દાઘીયે નાસવા આણ્યું. જળી હૃદમે બીરસાવતને આર્થ દાઘીયે બે મસ્તક દીધાં, તે એક હૃદે પણ બે રૂપ કર્યાં, તેવારે દાઘીયે બાર રૂપ કર્યાં, હૃદે પણ ચાર રૂપ કર્યાં અને અવધિગાને પૂર્વેના બય જાળી નાડના ફરી પાંડયા માંડ્યો અને કહ્યું કે મારે ! મું પૂર્વેના બય નથી જાળુનો, જે મહારી પીઃ કેવર જમવા બેસો દેનો, તો હમણાં તું મહાર્ય વાડન થયો છે; એવું સાંભલો બોસવન પાતાનું મુલ્યું રૂપ ફરી સાંન થય રહ્યો. ધવે તે હૃદ કેવેરો છે ? તો કે દલદર ચસ છે જેવી. તિડાં મહત્તાયે તો બે મધુ છે, પણ તેને પાંચવેં મચીવેર દેવા છે, તેનાં સાળાં સદસ મધુ હૃદના સંભાળીજી કહેવાય. જળી તે જાળીયા કાપ્ય વિજાતનો પછી એ, રત્નરૂપિત સ્વચ્છ નિર્મેલ

અર્થ—સરોવર—આદર સહિત ઉતારવો. શિંદાસન
દેવ, કદી ઉભો થઈને પાદપીઠ કે આસને, તે ધરી ઉતરે, એ રીતે
હોય ઉતરીને પછી વૈદ્યરત્ન, મરકતરત્ન, અરિષ્ટરત્ન, અંગનરત્ન
તેથી કરી નિપુણ કરીએ વરદક્ષી, દેહીપ્રમાન મળિ રત્ને જલિત
એવી પાવડી (ચાંખડી) પગધરી ઉતારે. પછી અંગદ
લીલિત કરી પગનું એકપર ઉતરાવે એવી અંગુલીએ કરી દસ્તામ
એવી માથાથીર દેવની સન્મુખ રાત આઠ પગલાં જઈ, પાતાની
ચિતાનમાંદે એક પગે રાજો રીચવું ભુમિકાધરી ચાર આંગુલ
ઉભા રાજ એક જમણા રીચવું, ભુમિકાએ ચિત્ર થાય. થાપીને
પગપર મરકત ધરતીને લગાડે. લગાડીને પછી લગા-
વેક હોય મળે પાતાનું કરીર નભાવતાં કરી, આજુબેઠ,
બેઠેરત્ના, જમણાં, તેથી કરી જભાયેલી ભુમિકાએ સંદરી, કરી
નખ પેલા કરી. એ દાઢ્ય નેત્રી, મરકતે આવડે કરી, પગ
પૂછ. ભુમિ પૂછને આવી રીતે નમુનુકેના પાઠ કરે, તે કરી છે.

નમુનુકે, અરિષ્ટતાયું, અંગવંતાયું ॥

અર્થ—નમુનુકે પેાએ ઓઅરિષ્ટતને મરકતે, સુચિ અને
પાત્રિ એ એ અર્થસા અંગ દાઢ્યે કરી રહિત અને બીજા દાઢ્ય
અર્થવાન એકા અંગવંત પ્રતે.

આગ્રમરાયું, નિમ્યમરાયું, મયં અંબુદ્ધાયું ॥

અર્થ—આગ્રિના કરનાર છે, સતુરિય સંખ્યા થાપનાર—
અંગે તારવજન છે, બીજના કિલિય ચિત્ર પાતાની એકે આગ
પાઠ્ય છે.

પુરિધરામાયું, પુરિતસીદાયું પુરિમવરપુંડરીઆયું,
પુરિમવરગંધર્વીયું ॥

પરિનું આયુ ભોગવી દયા સંપિત મરણ પામી, હે મેઘકુમાર ! તું
 મજાકુલે ઉપન્યા હા. અકાલે મેઘ વૃષ્ટિનો દોહોડો તારી માતાને
 થયો માટે તારું નામ મેઘકુમાર રચાયું છે. જે વખતે તુજને
 માલીને ભયો, તે દુઃખ આગલ આ સાધુના સંઘટથી તું શું દુઃખ
 પડે છે ? તે સાધુ તો જગદંધ છે, એમના ચરણની રજ તો પુણ્ય-
 પાત્ર હવતે લાગે માટે સાધુના પગ લાગવાથી દુઃખ ન આણવું.
 એવાં ભગવાનનો વચન સોંપણી જાતિસ્મરણ ઉપન્યું, તેણે કરી
 પૂર્વસા ભવ દીક્ષા પછી પ્રભુને પગે લાગી ચારિત્રને વિશે સ્થિર
 થઈને એવો અભિમદ લીધો કે આજ પછી મારાં જે નેત્ર
 દેખાંને જીવત સારંગની સુશ્રયા, અને તેણું સંકટ પડે તો પણ
 ન કરવી. પછી અનુભવે તે મેઘમુનિ એક મારાની સંલેખણા કરી
 મુદ્દ ચારિત્ર પાળી વિજયનાના અનુસર વિમાને ઉપન્યા, ત્યાંથી
 પાંચ મહાવિરેણાં ઉપજી મોક્ષ પામશે, માટે ભગવંતને વર્મસા-
 મ્યિ કરિયે ॥ એ પ્રથમ વ્યાખ્યાન સમાપ્ત થયું ॥ ૧ ॥

વ્યાખ્યાન બીજું.

જગત બીજું ॥ જે દર જોડી તામ ભદ્રા વિનયે ॥ એ દશી ॥
 શકસ્તવ કહે પુરણ, રોમાંચિત થઈ ॥
 ભાવિ અતીત જિત મત થરી એ ॥
 પંચ કલ્યાણકે એમ, શકસ્તવ શુભે સદા ॥
 શકસ્તવ નામ તેહ ભણી એ ॥ ૧ ॥
 કવે ચિતે મત હન્દ, એ શું નીપતું ॥
 એક અન્નકે સ્તળીયે એ ॥
 રોમકે પ્રસન્ને અતે, નીપતે એકવા ॥
 અગિરકારી લોકને એ ॥ ૨ ॥

અર્થ:—એ રીતે ઇંદ્ર મહારાજ, સૌપ્રથમ દેવલોકે રહ્યો થકો હાથ જોડી પૂર્ણ શકસ્તવ કહે, તે કહીને રોમાંચિત થાય, આનંદ પામે, વળી એવો મનમાં વિચાર કરે કે એમ આતીત કાલે ત્રેવીશ તીર્થકર થઈ ગયા અને ભાવિ આવૃત્તીમાં તીર્થકર હવે થાશે, તેને મનમાં ધારે કે તિહાં સર્વત્ર એવી સ્થિતિ છે, જે પ્રભુનું એક અવતર કહ્યાણક, બીજું જન્મ કહ્યાણક, ત્રીજું દીક્ષાકહ્યાણક, ચોથું જ્ઞાનકહ્યાણક, અને પાંચમું નિર્વાણકહ્યાણક. એ પાંચ કહ્યાણકે સદાકાલે શકસ્તવ કહે એટલે શક જે ઇંદ્ર તે સ્તવ એટલે જુણે માટે તેને શકસ્તવ કહીયે. વળી એ પાંચ કહ્યાણકના અહિમાને કરે એટલે ચાસઠ ઇંદ્ર ભેળા થઇને અઘ્રામ મહાભારત પ્રમુખ કરે ॥ ૧ ॥

હવે ઇંદ્ર મહારાજે મનમાં એવું વિચાર્યું, જે એમ થયું પણ નથી, થાતું પણ નથી અને થાશે પણ નહીં; જે માટે શ્રી અરિહંત ભગવંત, ચક્રવર્તી, વાસુદેવ, બલદેવ, એ ત્રેસઠ ઉત્તમ પુરુષ, તે અંતકુલને વિષે, પ્રાંતકુલને વિષે, તુચ્છકુલને વિષે, દરિદ્રીના કુલને વિષે, કૃષ્ણના કુલને વિષે, લીખારીના કુલને વિષે, બ્રાહ્મણના કુલને વિષે, આવ્યા પણ નથી, આવતા પણ નથી અને આવશે પણ નહીં. એ ત્રેસઠ શિલાકા પુરુષ તો ઉત્તર કુલને વિષે, ભોગકુલને વિષે, રાજાના કુલને વિષે, મંદિરાકુલને વિષે, ક્ષત્રિયના કુલને વિષે, હરિવંશકુલને વિષે, તેમજ બીજા પણ તથાપ્રકારના વિશુદ્ધ જાતિના કુલ વંશે કરી સહિત એવા કુલને વિષે આવ્યા છે, આવે છે અને આવશે. તથાપિ “લોગચ્છેય ભૂએ” એ પાઠે કરી એ વાત પણ અચ્છેરાભૂત છે. જે કોઈક કાલને અંતે એટલે અનંતી ઉત્સર્ધિણી અને અવસર્ધિણી વ્યતિ કંમે થકે એવાં દશ અચ્છેરાં ઉપજે છે, માટે એ અવસર્ધિણી પણ લોકને અચ્છેરાભૂત એટલે આશ્ચર્યકારી વાત ઉપત્તી છે એમ ઇંદ્ર મહારાજે વિચાર્યું ॥ ૨ ॥

જ માણસો ભક્તિ, ઉત્તમ કામમાં ॥

જોવાલટી મુક્યો એ ॥

થો દરણીગમેપી, સુરપાયક ધણી ॥

ત અન્હેરો દશ ક્યાં એ ॥ ૩ ॥

“હું મું વિચાર્યું? કે જા તો મહાની ભક્તિ છે, તે હું કહું-
પ્રભુને ઉત્તમ સ્થાનકે મોકિયા કુલને વિષે ગર્ભ પાલકીને
જોઈ મહારી ભક્તિ ખરી વળેપી. એ મહારો આચાર છે.
તેને દરણીગમેપી કેવળા જે પાળા કહરકનો ધણી છે, કોઈને
૩, તેને જોવાલીને આ અપરિધિજોડાસમાં દશ અન્હેરો
તે સર્વે પ્રભુના ગર્ભની સર્વ વાત કહી ॥ ૩ ॥

“દશ અન્હેરો (આશર્ય) વળાણું છે.”

નિતપદ લહે ઉપસાગ ॥ ૨ ॥

અર્થ—પ્રથમ કોઈ તીર્થસ્થને કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યા પછી ઉપ-
સાગ નહીં અને યોગદાવીને કેવળ કેવલજ્ઞાન ઉપન્યા પછી
ઉપસાગ ઉપસાગ ક્યો, તે કહે છે.

એવળ જાનવંત યોગદાવીને સ્વામી વિદાર કનતાં આચર્યો
તેને અન્હેરો, તેવારે મોઢાકો ખજ લોકનો હું તીર્થસ્થ મું,
કહેવડવતો આચર્યો અન્હેરો, તે સમયે જોગમન્હેરો જોગ-
મન્હેરો, ત્યાં લોકના મુખપદી એવું સાલવયું જે આજ
તેનાં એક મહારીસ્વામી અને બીજાં મોઢાકો, એ એ તીર્થ-
સ્થાન છે. પછી જોગમન્હેરો જોગમન્હેરો પાસે આવીને
જોગમની સેવકી પાસે તેવારે પ્રભુએ કહું કે એ કહરવળ આમને
જોગમની સેવકી સેવકી મુખપદી એ, તેના પુત્ર છે. આપની
જાનાં કહેવડ તેથી મોઢાકો નામ પાડ્યું છે. એ મોઢાકો કહી-

બધ છે. ઇન્દ્રસ્થાવસ્થાયે મહારી સાથે ઇન્દ્રસ્થપણે છ વરસ રહ્યો હતો, મહારી પાસેથી ભણીને કાંઈએક બહુશ્રુત થયો છે. એ મિથ્યા જિનનામ ધરાવે છે; પરંતુ એ તીર્થંકર નથી. એવી વાત પ્રભુ પાસેથી સાંભળીને શ્રીગૌતમે ઘણાએક જનો પાસે વાત કરી, જે ગોશાલો મંખલી પુત્ર છે; તે વાત ગોશાલાને કાને ગઈ. તે વારે ગોશાલો ક્રોધાયમાન થયો. એવા સમયે ભગવંતને આનંદનામા શિષ્ય ગોચરીયે ગયો તેને ગોશાલે બોલાવીને કહ્યું કે હે આનંદ ! તને એક દૃષ્ટાંત કહું તે સાંભળ. કોઈએક ચાર વાણીયા વ્યાપાર કરવાને અર્થે વિવિધ પ્રકારનાં કુરિયાણાનાં ગાડાં ભરી પરદેશે જતાં માર્ગમાં કોઈએક મહોટ્ટી અટવીમાં પેઠા; તિહાં તૃપા લાગી તેથી પાણીની ગવેપણા કરતાં ચાર વાલિમકે એટલે ઉઠે-હીનાં શિખર દીઠાં અને તેના ઉપર નીલાં વૃક્ષ ઉગેલાં દીઠાં તેથી જાણ્યું કે આહીઆં અવશ્ય પાણી હશે. એવું જાણી એક શિખર ફેરવ્યું તેમાંથી નિર્મલ જલ નીકળ્યું. તે પાણી પીને તૃપા ભાંજી, વલી બીજ વાસણોમાં પણ પાણી ભરી લીધું; પછી બીજું શિખર ભાંગવા માંડ્યું, તેવારે તેમાંથી એક વૃક્ષ પુરૂષ બોલ્યો કે આપણું કામ થયું; માટે હવે બીજું શિખર ફેરવો માં; એમ વાચ્યા થકા પણ તેમણે બીજું શિખર ફેરવ્યું તેમાંથી સુખું નીકળ્યું; તેવારે લોભ લાગ્યો તેથી ત્રીજું શિખર ફેરવ્યું તેમાંથી સુવર્ણ નીકળ્યું; વળી વૃદ્ધ વાચ્યા તોપણ ચોથું શિખર ફેરવ્યું; તેમાંથી મહાવિકરાલ ભયંકર દૃષ્ટિવિપ સર્પ નીકળ્યો; તે સર્પ દૃષ્ટિવિષે કરી સૂર્ય સામું જોઈને સર્વને બાળી ભસ્મ કીધા; એક મુશિક્ષાના આપનાર વૃદ્ધને દયા આણી છવતો મૂક્યો. એ દૃષ્ટાંતે તાહારા ધર્માચાર્યને એટલી સંપદા પ્રાપ્ત થઈ તો પણ અસંતુષ્ટ થકા મહારો અપવાદ લોકો આગળ બોલીને મને શોષવંત કરે છે; તેથી હું ત્યાં આવી સર્વને બાળી ભસ્મ કરીશ, માટે તું ઉતાવળો જઈને તારા ધર્માચાર્યને કહે, હું વૃદ્ધ-

પાણ્ડિયાની પહે એક તુલને ઇવલો મુદ્રીયા. એ વાત સાંભળી
 જ્ઞાનદેવ, ભગવાન થયો એક ભગવંત પાસે આવીને ગોશાલાના
 ચર્ચ સમાચાર કહ્યા. તેવારે ભગવંતે જ્ઞાનમાલિક સર્વે રાહુને
 કહ્યું કે આણ્ડિયાં મારાં કુશિન્ય આવશે, તે ઉપરાંત કરશે મારે
 નમે કોઈ તેની સાથે બાપજી કરશે આ. અરણ્ય પદ્મ
 જતા હતા, તે સાંભળી સર્વે સામુએ એમજ કીધું. તથાપિ
 મરિનુભૂતિ અને ગુનકવનાએ એ સાધુ ભગવંત પાસેજ રહ્યા.
 એમણે ગોશાલો આવીને કહેવા લાગ્યો કે હે કાશ્યપ ! તું મુલને
 ગોશલે છે કે નથી ગોશળખતો ? તારાં કુશિન્ય એમણીપુત્ર
 ગોશાલો તે નો મરજી પામ્યો અને હુંનો પીતે છું, હું તારાં
 શિષ્ય નથી. તેવારે ભગવંતે બોલ્યા કે મેં તુલને જાણ્યો છે
 જાણી એમ કોઈ ક્યારે નહીં, એવાનક એજ પામતો, મુલખણે કરી
 આવ્યા હોય, તે કેવી રીતે કહેય ? તું પાનાનું સ્વરૂપ ગોળવે
 છે, તે કેમ ગોળવાર કહેશે ? એ વખતે ગુનકવ અને મરિનુ-
 ભૂતિએ પણ આવી જવાબ કર્યા, તેવારે ગોશાલાને કીધા મરી
 તેથી જાન ગામને જાણી ભરખ કરે, એવી તેજલેશ્યા મુદ્રી.
 તેજલે કરી એ સાધુ ગળ્યા. તે મરજી પામી દેવલોકે પાણેશ્યા
 અને ભગવંતને તેજલેશ્યા. વજ પ્રશિષ્ટા રહેને પાણી ગોશાલાના
 મરીઆં પડી તેથી ગોશાલો રાજ્યે. જ્ઞાન વિવસ નિવિધ વેદના
 જ્ઞાનાથી મરજી પામ્યો. ભગવંતના મરીકે પણ તાપ લાગ્યો તેથી
 પેતા વજા ગાંધી, હ મરીના મુખી હોલીખંડ કોઈ કયો. પાણી
 રેવલી લાગ્યાના મર મરી પીલેકોંધાક જિંદ બજવારે સાધુ
 પાસે મગાવી ભગવંતે ખામ્યો, તેથી મરીકે સાત્રા થયું, એમ
 નીવિધે જિનપદ લગ્યા પાણી એવલે દેવલોકાન ઉપરના પાણી
 વિષમક ન રાજ. તે મરે, તે પ્રથમ અમરેજી બજવું.

વાંચો, પૂજ્યો નહીં. તેમ તે ઉડીને ઉભી પણ થઈ નહીં, તેવારે નારદને રીશ ચઢી અને વિચાર્યું જે આ દ્રૌપદી પાંચ પાંડવને થણીજ વલ્લભ છે મારે અને સંકટમાં નાખું. એમ વિચારી ધાતકી જાંડના દક્ષિણાર્ધ ભરતમાં અમરકંકાનામે નગરીયે પદોત્તર રાજા, સ્ત્રીનો ઘણો લોહુપી છે, તેની પાસે જઈને કહું કે હે રાજન્! તાહરી સાતશે સ્ત્રીજા છે પણ પાંચ પાંડવની સ્ત્રી દ્રૌપદીના નખાચસમાન કોઈ રાણીનું રૂપ નથી. એવું સાંભળી પદોત્તર રાજા કામવિદ્વંસ થયો અને ત્રણ ઉપવાસ કરી પૂર્વભાવ સંભંધી દેવતાનું આરાધન કર્યું. દેવતા પ્રત્યક્ષ આવી ઉભા રહ્યો અને હાથ જોડી કહેવા લાગ્યો કે હે રાજન્! મુને કેમ સંસાર્યો? તે વારે રાજાએ દ્રૌપદી આણી આપવાની ચાચના કરી. દેવતાયે પણ દ્રૌપદીને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપી, તિહાંથી ઉપાડી અ-ગ્રોક વાડીમાં લાવી મૂકી. પછી પદોત્તર રાજાએ દ્રૌપદીને પાતાની સ્ત્રી થવાની પ્રાર્થના કરી, દ્રૌપદીએ જવાબ દીધો જે કૃષ્ણ વાચુ-દેવ તથા પાંચ પાંડવ, છ મહીનામાં જો મહારી ખબર નહીં લેશે, તો હું તમારીજ છું. તે સાંભળી પદોત્તર રાજાએ પણ વિચાર્યું જે જેરાયરીથી પ્રીતિ ન થાય, એમ જાણી પાતાના મહેલમાં તેડી ગયા. હવે દ્રૌપદી પણ છકુ છકું તપ કરે છે અને પારણે આપાંખિત કરે છે. આદીઆં દ્રૌપદીને સંલક્ષ્ય પછી એ પરીને વૃંધાદિર જાગ્યા, તેવારે તેણે દ્રૌપદીને દીડી નાહી. પછી ખાંડના ગળે લેવાનકે ખબર કરાવી, પણ ક્યાંહી પત્નો મળ્યો નહીં, તેમજ પાંડવગર્ભને ખબર આપી. તેણે ક્રોધિક પુરુષ તેડાંને નગરમાં કિલ્લાપણ કરાવી કે જે ક્રોધ દ્રૌપદીને લાવે. તેને જે મને તે આપીય. પરંતુ ક્યાંહીથી પણ ખબર મલી નહીં, તેવારે વિચાર્યું જે કોઈ દેવતા, દાનવ, ગંધર્વ અથવા કિતરે અપહરી જે કોઈ વિચારી કૃતાચ્છને શ્રીકૃષ્ણ પાસે ખબર કરવા માકલ્યાં. તેને જે કંઈકમાં આવ્યાં, તેની વધાનથી આવ્યાથી શ્રીકૃષ્ણ પાસે

દાસી ઉપર બેઠી સાદામાં આવી કહ્યું કે તારાં કંઈક કંઈક હું તારાં પાસે
લાવી. વિનય સહિત પાતાને બંદિરે તેડી આવ્યા. બંદિરે તેડી
આવ્યા પછી કારકમાં આવ્યાનું પ્રયોજન પૂરું, કુંતાણે
કાપડીની સર્વ મદીરત હતી. ને સાંભળી શીફળ બોલ્યા કે તેને
એક બરતાર છે, તે પણ પાતાની શ્રીને વનથી આવ્યાં રાખે છે,
તે એ પાંચ પાંચ એક શ્રીને આવ્યાં રાખ્યા નહીં ? તેવાં કું-
તાણ બોલ્યાં કે હું કુંતાણ ! હમણાં હાંસી કરવાનું કામ નથી.
પછી કુંતાણ બોલ્યા કે એક બરતારમાં એ હશે તે બાબત કાપડી
નિર્દોષી શાળીને તરતે પલેંચતી કરીશ. તમે કોઈ વિનય
કરો નહીં એમ સૂચાય પછાડીને કુંતાણે લલિત-
તાપુને પલેંચતાં કર્યાં. પછી શીફળ કાંઈક પૂર્યને તેડીને
સર્વ ઉદ્દેશ્યમાં આવી. પરંતુ ક્યાંક બાબત બળ્યા નહીં. તેથી
સર્વ રાખા મુક થઈ. એવા સમયમાં તેડીને નારદશ શીફળ
પાસે આવ્યા. તેને શીફળ પૂર્ય કે હું નારદ ! તમે કોઈ સ્વા-
મીને કાપડીને લીધો ? તેવાં નારદ બોલ્યા કે પાતડીબંદી લલિ-
તાએ બરતે અમરકામ તમરીય પદ્માત્મર સમતા અતેરિમાં
કાપડી બંદીની શ્રી લીધી તે હતી. ને સાંભળી શીફળ બોલ્યા
કે એ તમારું કામ કરેલાં રખાય છે. પછી શીફળ પાંડરાજ
ઉપર હાંસી કોલ્યાનું કે કાપડી અમરકામ તમરીય છે.
તે બંદિરે તને તમરી સુરસિલ્લી રેતા સહિત પાંચ પાંચ પૂર
મુક તો હું આવ્યો. અને શીફળ પાંચ પાંચ તેડી બંદ-
ીને સમુદ્રકિંચારિ રા દસાંચના પદિયાર સહિત દાસી
ઉપર બેઠી. બાબત વિનયતાં મારાં પૂર સનુદ વેલાકુલે સર્વ
સ્વામી પાંચા સર્વ મળ્યા. પછી શીફળે અમુક વખ
કહ્યું. તેથી સમુદ્રના અમિત્તમ સુનિયનનાં રેવતા પ્રત્યક્ષ થતા,
તેવાં શીફળે બોલ્યા, એ હું ! કાપડીને રેવા આરુ અગાં
કાપડીબંદી પડે છે. બંદિરે પાંચ પાંચના પાંચ હું અને ક્યાં

માહરો એ છ રથ લવણ સમુદ્રમાંથી ચાલ્યા જાય એટલો
 માર્ગ આપો; તે સાંભલી દેવતા બોલ્યા, તમે ઢીલ મ કરો,
 તરત જાઓ. પદ્મોત્તર રાજ્યે પણ પૂર્વલા સંબંધિ દેવતાનું
 આરાધન કરી દ્રૌપદીને અપહરી છે અને જો તમારી આજ્ઞા
 હોય તો હું અમરકંકા નગરી આપી સમુદ્રમાં બોળી નાખું.
 તેવારે શ્રીકૃષ્ણજી બોલ્યા કે અમે અમારા પરાક્રમે દ્રૌપદીને લા-
 વીશું; તેવારે દેવતાયે સમુદ્રમાં છ રથ જવાનો માર્ગ આપ્યો,
 પછી શ્રીકૃષ્ણજી પાંડવો સહિત છ રથ જોત્રીને અમરકંકા નગ-
 રીને ઉઘાને ગયા. તિહાં જઈ દારુકનામા સારથિને શ્રીકૃષ્ણે
 કહ્યું કે હે દૂત ! તું પદ્મોત્તર પાસે જઈને પગ ઉપર
 પગ આપી ત્રિવલી લલાટે ચઢાવી એમ કહે કે હે પદ્મ-
 નાભ ! અકાલે મરણની વાંછા કાં કરે છે ? હે દુરંતપ્રાંતલક્ષણ !
 હે હીનચતુર્દશીજય ! હે હીશ્રીકાંતિવર્જિત ! આજ તે મહારી
 યેન દ્રૌપદીને અપહરી છે, તેને તું પાછી આપ, અને જો ન
 આપે, તો સંગ્રામ કરવાને તૈયાર થા. એવા દૂતનાં વચન સાંભળી
 પદ્મનાભે રીશ ચઢાવી અપમાન કરીને દૂતને બાહર કાઢી મૂક્યો
 અને પોતે હાથી ઉપર બેસી સર્વ દૈન્ય લઈ શ્રી કૃષ્ણજી સામે
 યુદ્ધ કરવા આવ્યો. તે વારે શ્રીકૃષ્ણે પાંડવોને કહ્યું કે, પ્રથમ તમે
 યુદ્ધ કરશો કે હુંજ કરું ? પાંડવો બોલ્યા પ્રથમ અમેજ યુદ્ધ
 કરશું; કદાપિ જો અમે હારિયે, તો તમે સહાય કરજો. તેવારે શ્રી
 કૃષ્ણ બોલ્યા કે પાંડવો ! તમે મહારી સાથે એવો શખ્દ કહ્યો, તો
 તમે હારશોજ; તો પણ પાંડવો યુદ્ધ કરવા લાગ્યા. પદ્મનાભે પો-
 તાના બલે કરીને પાંચ પાંડવોને હત પ્રહત કર્યા. પાંડવો ના-
 શીને પાછા શ્રીકૃષ્ણ પાસે આવ્યા, પછી શ્રીકૃષ્ણજી યુદ્ધ કરવા
 લાગ્યા. તિહાં પંચાયણનામા શંખ વગાડ્યો, એટલે પદ્મનાભની
 સેનાનો ત્રીજો ભાગ નાશી ગયો. પછી શાર્ંગ ધનુષ્યનો ટંકારવ
 કર્યો, એટલે વલી પણ સેનાનો ત્રીજો ભાગ નાશી ગયો. અને

પદ્મનાભ નાટીને નગરીમાં ધોત અને મરણના ભયથી દ્રોપદીને
 મરણે ગયો. પાછળથી કૃષ્ણજી પણ નરસીદનું રૂપ હરી કરવાએ
 તોડી દેતે બાંછ નાખીને નગરીમાં ગયા. નિર્દાં છુટે તો પદ્મ-
 નાભ દ્રોપદીની પાછળે ચીતું રૂપ હરી બેસેલું, તેથી કૃષ્ણ દ્રોપદી-
 ને પૂછ્યું કે આ કેવું છે? તેવારે દ્રોપદી બોલી કે મેં પદ્મનાભ
 માર્ય છે, તેવારે ભયથી મરણે મરણે આવ્યો છે; તેવારે શ્રીકૃષ્ણ
 દયા આપી છુટતો રાખ્યો. અર્થે શીલવતી એથી દ્રોપદીને લઈને
 પાંચ પાંચ અદિત પાછા ગયા, વચ્ચેના શેષ પેલે; એવાં વખતમાં
 તે દેવમાં શ્રીમુનિમુખત લીધેલ પાંચ કૃષ્ણ વામુદેવ ગળાણ સાં-
 ભળે છે, તેમ શેષ તાર સાંભળ્યો તેથી મનમાં શેષ કહેતી કે
 કેમ બીજાં વામુદેવ કહેવા ગયા? તેથી ભયવંતને પૂછ્યું કે મરણ-
 સત્? એ બીજાં વામુદેવ કહેવ ગયા છે? મરણને બોલ્યા કે મેં
 કૃષ્ણ? એ દેવમાં એ લીધેલ અને એ વામુદેવ ન ગાય પણ
 એ તો કૃષ્ણદીપ સંભળી ભરતકેવળેથી કૃષ્ણનામે વામુદેવ ત-
 વરા મરણી કહિને પળી છે. તે પદ્મનાભ માર્ય દ્રોપદી દરમ
 હરી સાચ્યો દેવો. તેને કહેવાને આવ્યો દેવો. પદ્મનાભને છતીને
 પાંચ ભય છે. તેમ શેષનાર કહે છે. ને સાંભળી કષિત વામુદેવ
 મરણ નિર્દાંથી કહેને પાતાના મરણો વામુદેવ તેવા મારુ સમુદને
 કહે આવ્યો, પણ શ્રીકૃષ્ણ તો હું નીકળી માર્ય ગાય સમુદમાં
 નીકળી, પીલી રાખી પાતકેથી, તે રેખી રાખ્યો માર્ય હરી, તેમાં
 મિત્ર સ્વભાવે કે કષિત વામુદેવને નમસ્કાર રાખ્યો. શ્રીકૃષ્ણ પણ
 સંભળે માર્ય હરીને તેમાં સ્વભાવે કે કષિતને કૃષ્ણનાં પણ નમસ્કાર
 રાખ્યો. તે સાંભળી કષિત વામુદેવ મરણને ગયો મરણ પાછા ગયો
 તેને પદ્મનાભ માર્યને રહનિહાર હરી, તેના કૃષ્ણને માર્યપાટે સાચો
 બોલી કૃષ્ણ પણ સમુદ મોડેથી પાંચ પાંચનાં કૃષ્ણ કે નમે કૃષ્ણ
 નદી નામે કૃષ્ણને નાય પાળે અને કૃષ્ણને, હું સુરિષ્ણ દેવને
 માર્ય ગાય હરીને માર્ય કૃષ્ણ પાંચ પાંચનાં મરણની રૂપ

રીને વિચાર કર્યો કે આપણે નાવ પાછું નથી મોકલતા જોઈએ, તો ખરા કે કૃષ્ણ પોતે ગંગાનદી ઉતરી આવે છે કે નથી આવતા ! તિહાં કૃષ્ણજીએ ઘણી વાર જોઈ પણ નાવ આવતું દીઠું નહિ, તેથી શ્રીકૃષ્ણજીએ જાણ્યું જે પાંચે પાંડવ યુદ્ધના દેખાય છે, એમ વિચારી એક હાથમાં રથને ઉપાડ્યો અને એક હાથે પાણી ડાળતા ડાળતા સારા બાસઠ યોજનના વિસ્તારવાડી નદીને ડાળી આગલ આવી જીવે છે તો પાંડવો બેઠા બેઠા હસે છે. તેવારે શ્રીકૃષ્ણ રીસ ચઢાવીને પાંડવોને પૂછવા લાગ્યા કે અરે હુણે તમે નાવ કેમ ન મોકલી ? પાંડવો બોલ્યા, તમારી પરીક્ષા જોવાને માટે ન મોકલી. તેવારે શ્રીકૃષ્ણ બોલ્યા કે અરે મેં બે લાખ યોજન સમુદ્ર ઉલ્લંઘન કરી પદ્મનાભને જીતી દ્રૌપદી આણી આપી, તેવારે મારી શક્તિ ન દીઠી ? એમ કહી ક્રોધ ચઢાવીને પાંચે પાંડવોને મારવા સારુ લોહદંડ ઉપાડ્યો. વળી દયા આવી ને જાણ્યું જે મહોરો અનર્થ થાયે ! એમ વિચારી પાંચે પાંડવના રથ ભાંગી ચૂર્ણ કર્યા અને પાંચે પાંડવને દેશનિકાલ કર્યા અને જ્યાં રથ ભાંગ્યા, ત્યાં રથમર્દન કોટ થયો. શ્રીકૃષ્ણ પોતાની સેના લઈ દ્વારકામાં ગયા અને પાંડવ પણ દ્રૌપદીને લઈ સેના સહિત હસ્તિનાપુરે આવી કુંતાજીને દેશનિકાલની વાત કહી, તેવારે કુંતાજી દ્વારકામાં આવી શ્રીકૃષ્ણને મીઠું વચને સંતોષી નવી મથુરા વસાવવાની શ્રીકૃષ્ણ પાસેથી આજ્ઞા લઈ કુંતાજી પાછાં આવ્યાં. પછી દક્ષિણવેણાતરને વિષે રહ્યા. જેવડ પાંડવોને નામે પોતાના પુત્રને રાજ્ય પાટે થાપી પાંચે પાંડવ અને છઠ્ઠી દ્રૌપદીએ દીક્ષા લીધી. છઠ્ઠું અકુમાદિક તપ કરી ચૈત્ર પૂર્વ ભણી તે પાંચે પાંડવ શ્રીશંકુનંદ તીર્થ ઉપર મોક્ષે ગયા. અને દ્રૌપદી પણ અગ્નીઆર અંગ ભણી બે માસની સંલેપણા કરી પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકે ગઈ. ત્યાંથી ચર્ચી મહાવિદેહકેત્રે મોક્ષ પામશે. એ રીતે જાણીપનો વાસુદેવ, માનકીખંડમાં ન જાય, તે ગયો. એ પાંચમું અચ્છેડું જાણ્યું.

છાં. કેરલાઃ આચાર્ય એમ કહે છે કે જે વાનુદેવના સંખને
તપ્ત એવા ન થાય અને એ થયો, માટે એ સ્વપ્ન અનુભવ થયું.
યુગલ નરક ગતિ પામિએ એ ॥ ૬ ॥ ૪ ॥

અર્થ—યુગલિયા મરણ પામીને નરકે ન જાય અને અમર
રહે તથા દરિયાની એ જે મરણ પામીને નરકે ગયાં, માટે એ
સ્વપ્ન અનુભવ થયું.

તેની કથા આમ છે, કે—જયદ્રીપત્યાંના ભરતદેવને વિ
કાશીની નગરીમાં મુનુષ્ય નામે રાજા હતો. એક પ્રજાએ પણ
મુનુષ્યે તે રાજા દાસી ઉપર આરોહ થઈ તે નગરીની નજીક
વનમાં રમવાને જામે જતો હતો. જામે જતાં પીરકનામે કુવિંદ
ભાઈને આરોહ રૂપવતી રેખીને આંધામાંડે રાજાના દરિયે લે
પ્રાંતિભાવ ઉત્પન્ન થયો. તેથી રાજા ત્યાંથી આગળ જાય નહીં
તેમાં મુખનિભાષા પ્રધાન રહિયા રાજાને કે તે દેખાતી ? રાજા
જો જતો આખ્યાં જતાં નમે કેમ ચાલતા નથી ? તે રાંબલી તો
પાતાના પ્રધાનની સાજ આવી આગળ વનમાં ગયો. પણ મુનુ
ષ્યભાઈ મનમાંડે કેવલ તે સ્ત્રીનું ચિંતનન છે તેથી કહીએ
એમ પામતો નથી. તે જોઈને પ્રધાને જણ્યું કે જે મધ્યમાજ ! ન
આજ આવા રૂપચિત્ર કેમ રેખાર છે ? એમ કહી કહી પાં
આમજ કહી પૂછવાથી પાતાના મનની સરે વાત રાજાએ પ્રજ
નને કહી. તે રાંબલી પ્રધાન જોઈયા કે, નમે કાંઈ ચિંતા કરે
નહીં કે નમને એ સ્ત્રી મળવી આપીયા.

છાં. તે આવી પ્રધાને આજિવિધાનને પરિચરિતા
જોડાયો સર્વ વાત સ્વભાવી વનમાલાની પાસે કાઢી. તે પ
ત્યાં પણ નરક છે તે રાજાના પણ વિરહથી વિરહવતી મુ
નિદેશન નાંખવી કાંઈક બિંદો. કાંઈક કહે, કાંઈક કહે એ રી
મનપરિવર્તિથી રેખી તેને તે પરિચરિતા કહેવા રાજા કે
વરને કે આજ એમ કહીવત કેમ રેખાય છે ? તાહારે રાજા મ

કહે તો હું તે હઃખથી તને પાર ઉતારું. તે સાંભળી વનમાલાએ ગુહ્યની વાત કહી. તેવારે પરિત્રાજિકા બોલી કે હું તને રાજની સાથે કાલે મેલવીશ, છ' કાંઈ ચિંતા કરીશ નહીં. પછી તે પરિત્રાજિકાએ હર્ષવંતથકી ત્યાંથી જઈ સર્વ વાત પ્રધાનને કહી. પ્રધાને જઈ રાજને સર્વ વૃત્તાંત સંભળાવ્યું.

તેવાર પછી પ્રભાતે પરિત્રાજિકા વનમાલાને રાજ પાસે તેડી આવી. રાજયે હર્ષવંત થઈ અંતઃપુરમાં તેને રાખી અને તેની સાથે તે પંચવિધ વિષયશુભ ભોગવવા લાગ્યો. હવે વીરકુવિંદ ઘેર આવ્યો, તેવારે તેણે સ્ત્રીને દીઠી નહીં. પછી પાડોશી પ્રમુખને પૂછતો થકો ભાર્યાના વિરહથી થેલો થયો થકો આખા ગામમાં ફરતો ફરતો એક દિવસે રાજના પ્રાસાદ નીચે આવી ઉભો રહ્યો, તેવામાં રાજ અને વનમાલા, એ બન્ને જણાં પણ ગોળમાં આવી બેઠાં હતાં. રાજયે વીરકુવિંદને રૂખીને મનમાં વિચાર્યું જે મેં અત્યંત લોક વિરુદ્ધ અનાય કાર્ય કીધું, માટે મને શિકાર છે. એમ મનમાં ઘણી જ પોતાની નિંદા કરવા લાગ્યો. તેવામાં અકસ્માત ઉપરથી વિજલી પડી તેથી બેઉ જણાં શુભધ્યાને મરણ પામી હરિવર્ષ ક્ષેત્રે યુગલિયા પણે ઉપન્યાં. ત્યાં સમસ્ત મનોવાંછિત કલ્પવૃક્ષ પૂર્ણ કરે છે તેથી મુખે રહે છે.

પછી વીરકુવિંદ પણ તે બેહુનું મરણ જાણી અધિલભાવ (નિલકા) તથા, અજ્ઞાન તપસ્યા કરી, ઐશ્વર્ય દેવલોકે કિલિખપિયા દેવમાં જઈ ઉપન્યો. ત્યાં અવધિજ્ઞાને પૂર્વ ભવના વૈરી તે યુગલને દેખી, મનમાં ચિંતવવા લાગ્યો કે એ યુગલિયાં ક્યાં તો મરણે નહીં અને જ્યારે મરણ પામશે, તેવારે પણ દેવલોકે જશે. માટે એને ક્યાંથી ઉપાડીને અન્ય સ્થાનકે લઈ જાઉં? એમ ચિંતવી ત્યાં થકી કલ્પવૃક્ષ સહિત અપહરણ કરી, અ'પા નગરીયે તે યુગલને લાગ્યો. ત્યાં અંદકીર્તિનામે રાજ અપુત્રીએ મરણ પામ્યો હતો, તેથી તે નગરીમાં લોકો રાજને બોળે છે. એવામાં

આપણાંથી તે દેવ ત્યાંના લોકોને કહેવા લાગ્યો કે હું તમારે
પાદને સ્નાનને લાવ્યો છું એ કહાણીકના બેવા આવે છે, તેને
તત્કાલીન મુઠ્ઠીમાં મળતા આવશે ક્ષત્તરને, એમ કહી તેને
મુઠ્ઠીમાં સ્થાપન કરી તે દેવ, પાતાની શક્તિથી કરી તેમનું
આયુષ્ય તથા દેહમાન યશીને પાતાને સ્થાનકે મળે. તે બેઠે
મરણ પામીને તરફે ગયા, પછી તે યુગલચક્રી હરિવંશકૃષ્ણાત્મનિ
વદઃ આદી યુગલિયા તરફે ન ગયા. તે તરફે ગયાં, માટે એ
આશ્ચર્ય તત્કાલે ૬

અમરો સોહમ્મે જાય ॥ ૭ ॥

અમરદ્રતા ઉપાન એટલે ઉચ્ચ જગત્ મધુ, તે આવી
સીને કે ભવનકેદરે વિવેકનામા માગને વિષે પૂર્ણનાચા મદા-
તનાય રહેતા મના, તે એક દિવસે રાત્રે ચિંતયવા લાગ્યો કે,
એ પૂર્ણને પુણ્ય કર્યા છે, તેમી દમણ અન્યન સહિતેના પાણી
મદામળી થયો છું, મને પુણ્યના છાંત્રી તપસ્યા કરું, તેા વસી
ભવાંને વિશાળ દુઃખ પામું, એવું ચિંતવી પ્રભાત સમયે દેવદત્ત
એવળીને પછી પાતાના પુત્રને પાદ સ્થાપી પ્રાણાયામનામા તાપ-
ચી રીત્તા લેત. તે દિવસચક્રી તત્કાલીન કરી છત્ર તપસ્યા કર-
વાની પ્રતિજ્ઞા કરી અને પાદજ સ્થાને દિવસે એક લાકડાનો
સાદાપુરો સમયે મળ્યા. તે સમયમાં મધ્યાહ્નસમયે મામમાં કરી
મિલકા ઉપ નેમણી પહેલા પુત્રમાં પડેલી લીલા પાલિકેને આપે,
મીલકા પુત્રમાં પડેલી મિલકા કમ પ્રમુખ પડીગતેને આપે,
મીલકા પુત્રમાં પડેલી મિલકા જલિયર મનસ્ય પ્રમુખ જલિયર
આપે અને મીલકા પુત્રમાં પડેલી મિલકા પાને રાત્રે હેમ સમિ-
તેના અવરોધેને સોનકાર પડે પડેના તપસ્યા કરી અને મામમાં
સહિતકારે મળ કરી મદામળીના મદામળીનિવિષે જુગનપાલિને મેવાને
કેટ મેમરે પ્રમુખ એક સમયેપ્રમુખે આદ્યે ઉપનંત, તે મદામળ
કેમને મુઠ્ઠીમાં મદામળીના દેવ આપે મેવાને, તેવાને પાને મદામળ

જ્ઞાને કરી નેયું, તે સૌધર્મ-પ્રોત્સાહના ગાંધારી, તેના પગ પાતાના
 મરનક ઉપર રાખેલા હીણ. તે જાણી અમરિવડી દેવાપદને ગાંધારી
 કે કોણ દેરાવ્યા મારા અસ્તવ; ઉપર પણ રાખીને મોટે છે. તે
 સમયમાં દેવ ગાંધારી કે, પર્વ જન્મને વિષે સંપાદન કરેલા પુણ્ય
 કરી સર્વના કરનાં અનિશય છે સમગ્રિ અને પરાક્રમ જેનું એવો
 ગાંધારીમાં વિષ છે. તે સાંભડી જાણી અનિશય કોપાયુક્ત થઈ
 બોલ્યો કે સૌધર્મેન્દ્ર જેના ઉપર પણ રાખે, તે સમર્થ જુદા અને
 હું જુદા, મારે હું ત્યાં જઈ સૌધર્મેન્દ્રને પણ પકડી લેણ નાનું,
 એવું કહી ગાંધારી; તેનારે સર્વ દેવાઓ વાંચ્યા પણ માન્યું નહીં
 અને હાથમાં પરિધ મારણ કરી વિચાર કરવા લાગ્યો કે કોઈ પણ
 પ્રકારે તે હંદ્રે મારા પરાભવ ક્યો છતો હું કેને શરણે જઈ ?
 એવો વિચાર કરા ગુરુમાર નગરને વિષે પ્રતિમાસ્થિત શ્રી
 મહાવીરની સમીપ જઈ વંદનપૂર્વક બોલ્યો કે હે ભગ-
 વન્ ! તમારા પ્રસાદથી હું હંદ્રને પણ છતીશ. એ પ્રમાણે
 પ્રાર્થના કરી લાખ યોજન પ્રમાણ વિસ્તીર્ણ શરીર કરી
 પગથી ધરતી કંપાવતો, હાથે તાલોટા પાડતો, મેઘની ચેરે
 ગાજતો, વીજલીની ચેરે ઝગકાર કરતો, જ્યોતિષચક્રને ત્રાસ
 પમાડતો, દેવતાઓને ભયભ્રાંત કરતો, દેવીઓ બીહીતી થકી
 દેવતાઓને ગલે વલગી જાય એ પ્રકારનો કોલાહલ કરતો, પરિ-
 ધાયુધ ફેરવતો, ગર્વે કરી અંધ થઈ સૌધર્મેન્દ્ર સન્મુખ ધાવો. પછી
 ચોતાનો એક પગ સૌધર્માવતંસક વિમાનની વેદિકાને વિષે અને
 બીજો પગ સુધર્મ સભાની ઉપર રાખી પરિઘ કરી હંદ્રકીલ ઉપર
 તાડન કરી અનેક પ્રકારે હંદ્રને આક્રોશ કરવા લાગ્યો. સૌધર્મેન્દ્રે
 પણ અવધિજ્ઞાને જોયું અને જાણ્યું, જે એ તો ચમરિઓ અડધો
 ઘડો ભર્યો ઉછલે છે તો હવે એને હું શિક્ષા આપું. એમ વિચારી
 અગ્નિયે જલણું, હજાર દેવતાયે ઉપાડયું ન જાય, એવું દૈદિધ્ય-
 માન વજ્ર ચમરીયા ઉપર મૂકયું. ચમર પણ ચોતાની પાછળ

આવનારા વજ્રને એક નીચું મુખ કરી, અગ્રમર્ધ થઈ, વિસ્તાર કરેલા પાતાની ધરીરેના ઉપરાંદાર કરી શિરણ શરણુ ઝીંચુ જોડી કાઢ્યા એવો સૂક્ષ્મ થઈ, શ્રીમદ્વાવીર સ્વામીના ચરણની વચમાં પ્રવેશ કરે એવા અને વજ્ર, પ્રજ્વળતા ચરણથી ચાર અંગુલ દૂર રહું કે એકલામાં સ્થાવરેંદ્રે આવી વજ્રને ઉપરાંદાર કરી શ્રીમદ્વાવીર સ્વામીની પાંચે કાયા માગી અને ચમરેંદ્ર પ્રત્યે બોલ્યો કે, મેં તારા ઉપર વજ્ર મૂક્યું છતાં પણ તું શ્રીમદ્વાવીરસ્વામીને શરણુ આપ્યો, તેમજ મેં વજ્રને ઉપરાંદાર કર્યો, શ્રીમદ્વાવીર સ્વામીની કૃપાથી તને હવે ક્ષમા મળી, એવી રીતે તે ચમરેંદ્રનું આત્માચાત કરીને પાછો મદ્વાવીર સ્વામીને વંદન કરી આજ્ઞા લેઈ પાતાના કમળમધ્યમે ગયા. પાછો ચમરેંદ્ર પણ તાના પ્રસાદે કરી શ્રીમદ્વાવીરસ્વામીની સ્તુતિ કરી અને આજ્ઞા લેઈ પાતાની અમરચંદ્રા સરળાની પ્રત્યે ગયા. વિરાટનું ચમરેતપાતળામાં આશ્રય મળ્યું, ઉત્કૃષ્ટ તત્ત્વ મળી, આઃ અવિદ્ય શત, શ્રીઝિયા ઐ ॥૮૧॥

અર્થ:—હવે આમું અમરેંદ્રે, કલેષ, અપ્રાપ્ત પર્વત ઉપર ઉત્કૃષ્ટ પાંચેંંદ્રનુખ્ય પ્રમાણ અવમાદનાયાગા એક શ્રીમદ્વાવીર અમરચાત પાતે અને ભરત પિતા નપાત્ત અમરવંતના પુત્ર અને આ ભરતના પુત્ર, મહી અમરેતને આઠ પુરુષ મિત્રિ મદમયા તે મોંચ અવમાદનાયાગા મીઝી પણ ઉત્કૃષ્ટ અવમાદના યાગા એક સમયે અમરેતને આઠ ન સીંચે. મારે એ આમું અમરેંદ્રે અમરચંદ્રા ૮

રવિ સતિ મુક્તિવિમાન, વંદનુ આવીયા ॥ ૮૨ ॥

અર્થ:—હવે નવમું અમરેંદ્રે એક છે. શ્રી મદ્વાવીરેવ જાત મળી નવરીયે સ્થાવરજાતમાં મદ્વા અને મુખે જેનાં શાસ્ત્રેનાં વિજ્ઞાન અસંગિયજામાં છે. તે મેં જ વિમાનમાં એવીને પવિત્રમ બોલ્યો, શ્રીમદ્વાવીરને વંદન આજ્ઞા આજ્ઞા, અમરચંદ્રા એકેંંદ્રે મુખે છે કે એકેંંદ્રે પાંચેંંદ્ર વિજ્ઞાનમાં વેદોને અપાયા, વંદનુ

તેમ ન જાણું. એ મૂલગે વિમાને યેશીનેજ વાંદવા આવ્યા છે.
તે મૂલગે વિમાને કોઇવારે ન આવે અને હમણાં આવ્યા માટે
એ અચ્છેરું જાણું ॥ ૯ ॥

અસંયતી યતિ પરે, પૂજના એ ॥ ૧૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—દશમું અસંયતી-આરંભી, પરિવ્રલ્લંઘન, અશ્રદ્ધાચારી,
શુદ્ધસ્થના વેષે રહેલા, તેનો પૂજા, સત્કાર તે અસંયતિપૂજા નામે
દશમું અચ્છેરું, તે આવી રીતે છે. શ્રી સુવિધિનાથના નિર્વાણ
પછી કેટલોક કાળ વ્યતિક્રમ્યા બાદ હુંડાવસર્પિણીના દાપને લીધે
સાધુઓનો વિચ્છેદ થયો. તેવાર પછી જે સ્થવિર આવકો હતા,
તેની પાસે જઈ લોકો ધર્મ પૂછવા લાગ્યા. તે પણ જેવું જાણતા
હતા, તેવું તેઓને કહેવા લાગ્યા. તેથી લોક પણ તેમને ધન
વસ્ત્રાદિક દેવા લાગ્યા. તેથી તેઓ ગર્વિત થયા થકા પોતાનાં મનઃ
કલિપત નવીન શાસ્ત્ર બનાવી કહેવા લાગ્યા કે, જે કોઈ પૃથ્વી,
શય્યા, મંદિર, સુવર્ણ, રુપું, લોહ, કપાસ, ગાય, કન્યા, અશ્વ
અને ગજ અમને આપે, તે આ લોકે તથા પરલોકે મહા ફલ
પામે. અને અમેજ સુપાત્ર છીએ. એવો ઉપદેશ સાંભલી લોકે
તેમને યુરુ કરી માન્યા. એવી અસંયતીની પૂજા ચાલી. કેટલા-
એક આચાર્ય કહે છે કે, સાધુનો ધર્મવિચ્છેદ થયો અને જૈન
વિના પાખંડી સંન્યાસી પ્રમુખ અન્ય દર્શનીજ પૂજવા લાગ્યા.
પ્રથમ સદા સર્વદા સંયતીની પૂજા થતી હતી, તેથી વિપરીતપ-
ણાયે કરીને શ્રીશીતલનાથજીનનાં તીર્થ બેસતાં સુધિ આશ્ચર્ય
થયું. તે માટે એ દશમું અચ્છેરું છે, એ રીતે એ દશ આશ્ચર્ય
આ ચોવીશીમાં થયાં. વળી અનંતે કાળે થશે. ॥ ૧૦ ॥ ૫ ॥

હવે દશ અચ્છેરું કયા કયા તીર્થકરની વારે થયાં? કહે છે.

શ્રી ઋષભદેવના વારામાં એકસો ને આઠ શિદ્ધ થયા ॥ ૧ ॥

શ્રી શીતલનાથના વારામાં હરિવંશ કુલની ઉત્પત્તિ થઈ ॥ ૨ ॥

મહોનાથના વખતમાં શ્રી તીર્થેશ્વર યજ્ઞ ॥ ૩ ॥ શ્રી નેમિના-
 ॥ વખતમાં અમરકંઠ નગરીએ શ્રી કૃષ્ણજી ગમન થયું ॥ ૪ ॥
 ને શ્રી સુચિંધનાથના વારામાં અસંયતી આઠાજીની પૂજા થઈ
 ॥ ૫ ॥ એ અસંયતીની પૂજા તો શ્રી આદિનાથના વખતમાં પણ
 થીતી કિમિલાદિની સાંભળાવે બીજી, એમ કાજુ દરીને બીજી
 નીર્ધરેશના વારામાં પ્રવાહે થાય છે. અને પાંચ અન્ઠેશ
 ભાગ્યવીર સ્વામીને વારે થયાં. કનિ દશ અન્ઠેશ અધિકારશુભ ॥
 હવે ભાગ્યવીર સ્વામીના સત્યાવીર ભવ આઠથી કહે છે.

નીચકુલે તવિ હોય, જિન ચહી દરિયુગ ॥

નીચકુલે તવિ ઉપજે એ ॥

કાઈક કુર્મ પ્રભાવ, આવી દિપના ॥

પાનુ જનમ તવિ સંભવે એ ॥ ૬ ॥

ભવ સત્તાવીશભાદે, મરિયચ ત્રીજે ભવે ॥

ગોમ મદે એ બાંધિયો એ ॥

આવી હવે દેશ મહાસાગર વિચારે છે કે નીચ કુલને વિશે
 જન્મ ન થાય, એના દરમ ન થાય ? તો કેમકે તો (જિનકંઠ)
 નીર્ધરેશ બીજી(ચતીકે)મહાવર્તી,ચોત્તે(મરિયુગકે)વાસુદેવ અને
 અસંયતી એ બેનું હવેશ, એવા હવ તો દેશ કુલે, ભોમકુલે, સ-
 વ્યકુલે, કન્યાવિદ બીજી પાકુ મદેશ કુલમાં આવી દિપજે પાકુ
 નીચ. બીજાવીના કુલમાં ન દિપજે તથાવિ એની વિગિ-
 પ્રવા છે મદે કાઈકેશ એના પ્રભાવે કહી આઠાજીના નીચ
 કુલને વિશે દિપના છે પણ આવા કુલને વિશે પ્રજાનો
 જન્મ, મરણ નહીં, એવો વિષય નહીં, વિષે પાકુ નહીં.
 અને એવા પાકુ નહીં ॥ ૬ ॥ પણ અમરના શ્રી મહાવીર
 દિપને હવે, મરીવિ નામે સપ્તમદેશ સ્વામીના ગણ, ભરત
 મહાવીરનો કુલ, હવેશ ને વખત વિરહીશ્વરમાં ભરત મહાવીર

૪૬૫૭ મહાપર્વ માહાત્મ્ય.

વાંધો, અભિમાનથી ઘણા નાચ્યો, કૂંઘ્યો, તે વખત કર્મ બંધા
 છે. કહ્યું છે કે જે પ્રાણી, હસતાં કર્મ બાંધે છે તે રોતાં થકાં પ
 છૂટતાં નથી. તુંબડાને દૃષ્ટાંતે જીવ જે છે તે કર્મથી ભારે થા
 છે. જેમ તુંબડાને માટી ચોપડી પાણીમાં નાખીએ, તે ખૂડી જાય
 તેમ જીવ પણ ઘણાં ચીકણાં કર્મથી સંસારમાં બૂડ્યો થકો નર-
 કાંઈકે ગતિમાં પરિભ્રમણ કરે છે, તેમ પ્રભુએ પણ સત્તાવીશ ભવ-
 માંહેલા મરીચિના ત્રીજા ભવને વિષે જાત્રનો મદ કર્યો હતો તે
 વખત એ નીચ જાત્ર-કર્મ બંધાવું છે, તે બધાં ઉદય આવ્યું છે.
 તિહાં પ્રથમ શ્રી મહાવીરનો જીવ, જે ભવથી સમકિત પામ્યો,
 તિહાંથી માંડીને લોક પ્રસિદ્ધ સત્તાવીશ ભવ થયા. તે સત્તા-
 વીશ ભવ, અહીંયાં કહિયે છીએ. વિશેષ અંતરમાં તે અ-
 વીશ ભવ પણ કહ્યા છે.

૧ પ્રથમ પશ્ચિમ મહાવિદહે નયસાર નામે ગરાશીઆ હતો
 તે એક વાર વનમાં કાષ્ટ લેવા નિમિત્તે ગયો, તિહાં રસોઈ ની
 પજાવીને મનમાં ભાવના ભાવના લાગ્યો કે અહો કોઈ સાધુ આવે
 તો તેને વહોરાવીને ભોજન કરું. એટલામાં સાથથી ભૂલા
 પડેલા સાધુ તિહાં આવ્યા તેને દેખી હર્ષવંત થયો. તેને આહાર
 પ્રતિલાભ્યો, પછી પોતે જમીને સાધુને માર્ગ દેખાડ્યો. જાતી
 વખતે સાધુએ ધર્મ ઉપદેશ્યો, તિહાં પ્રથમ સમકિત પામ્યો અને
 અંતે નમસ્કાર સહિત મરણ પામ્યો ॥ ૨ ॥ અને બીજે ભવે
 પ્રથમ દેવલોકે એક પડ્યોપમને આહિએ દેવતા થયો ॥

૩ ત્રીજે ભવે ભરતચક્રવર્તીનો મરીચિનામા પુત્ર થયો, તેણે
 શ્રીકૃષ્ણમદેવ પારંગ પ્રતિજ્ઞા પામી, દીક્ષા ગ્રહણ કીધી. થીવિર
 પામે અગ્રીયાર અંગ ભણ્યો. એકદા ઉપનૃ કાલે શરીરમાં તાપ
 ધન લાગ્યો, તેથી મનમાં નાચાની કચ્છા થઈ, તેવારે સંયમનો
 નિર્વાહ દોડ્યો, ઘરે પણ જવાય નહીં, એવું વિચારી મનઃકલ્પ-
 નામે નવો વેપાર કર્યો, તે આવી રીતે કે સાધુ ત્રણ દંડ-

રહિત છે. હું તેવો નથી. મારે મદારે પણ રહેતું ચિન્હ હોય. તથા સાધુ દ્રવ્યથી જ્ઞાન લાગ્યું નહીં. હું તે તો તેવો નથી. મારે મદારે મરતો શિષ્યા અને મુન હો. યજ્ઞી સાધુ સર્વ પ્રાણતિથા-
તારિયકી વિરમ્યા છે. જ્ઞાને હું તો તેવો નથી. મારે મદારે ક્યુલ-
પ્રાણતિથાનની વિરતિ હો. યજ્ઞી સાધુ શીલે ફરી સુમધિત છે.
હું તો એવો નથી. મારે મદારે જાવનાચરનનું વિલેખન હો.
યજ્ઞી સાધુ જાલરહિત છે. હું તો જાલે ફરી કાંચો છું, મારે મદારે
એક છત્ર કાંચા સારુ કાળું. યજ્ઞી સાધુ પાદસય રહિત છે.
મારે મદારે પદ પાદસ હો. યજ્ઞી સાધુ કપાયે રહિત છે. હું તો કપાયે
રહિત છું, મારે મદારે વસ્ત્ર કપાયે હો. યજ્ઞી સાધુ રૂનાને ફરી
સોંપત છે. મારે મદારે પાણીને રૂનાન હો. જિમ પોતાની જુદિયે
પરિચાજકનો તેવો તેા કીધો. યજ્ઞી તે વિરમ. એક રૂખીને જે
પડે. તેની જ્ઞાનય સ્વયં સ્વયં છે. તથા કોઈ પડે જે સાધુનો
પડે હો. તે તેવારે તેને કુલ પંચાસિકા આપે. જિમ જ્ઞાને
મદરપુત્રને પ્રતિજ્ઞાપિ ભગવંતને શિષ્યપદે સોંપે. એવો ચક્ર
ભગવંતનાય વિરતે. એવો શીશ્યભવે. એવો પપાજી,
તેવારે ભગવંતકર્તાને પાંડીને પડ્યું છે. ભગવંત! આ સંજો-
સંજોમાં કોઈ તીર્થસ્થાન છે? તેવારે ભગવંતે કહ્યું કે સમ-
પ્રભુભની - જાલિર નાદાને પુત્ર મરોનિ કે જેને વિરલીપાદ
લીપુ છે. તે જાલોશમાં જો મદારીજાને તીર્થસ્થાને, યજ્ઞી
આ ભગવંતમાં જાનપુરે ત્રિપુલવામાં પ્રથમ ચાલુરે પડે. યજ્ઞી
જો મદારિરેદમાં મુલ નમરોને પ્રિયનિવનમાં મરવર્તે. યજ્ઞી
જેવું જાંજળી ભગવંતને પડે. મરોનિરેદમાંથી ફરિને મરોનિ
રિપો બેઠે છે. ત્યાં જ્ઞાને જ્ઞાને પણ પ્રાણિયા આપી પોરીને
જિમ ફરિ કે જે મરોનિ નાદાને પ્રાણિયાને હું નથી પાંડો.
પણ જો મરોનિમાં તીર્થસ્થાને મરોનિ નામ મરોન મારે તેને
પાંડે છે. યજ્ઞી મદારિરેદમાં મરવર્તે. તથા જ્ઞાનીને ભગવંતે.

પચુપણ મહાપર્વ માહાત્મ્ય.

તમાં પ્રથમ વાસુદેવ થાકશ, એમ કહી ભરત સ્વસ્થાનકે ગયે
 એ વાત સાંભળી મરીચિ હર્ષને વશે નાચતો, હાથે તાલોગાદે
 વિચારવા લાગ્યો, જે આ ભરત ચક્રવર્તી કેમને વાંદે નહીં અને
 મને વાંધો. વળી હું વાસુદેવમાંહે પ્રથમ વાસુદેવ થકશ અને
 ચક્રવર્તીમાંહે મહારા પિતા પ્રથમ ચક્રવર્તી, તથા તીર્થંકર
 માંહે મારો દાદો પ્રથમ તીર્થંકર માટે અહો મહારાં કું
 કુલ ! એવો મદ કરીને મરીચિએ નીચજાતિ ગોત્ર બાંધે
 જે માટે (૧) જાતિમદ, (૨) કુલમદ, (૩) લાલમદ, (૪)
 ઐશ્વર્યમદ, (૫) બલમદ, (૬) રૂપમદ, (૭) તપમ
 (૮) શ્રુતમદ, એ આઠ મદ કરતો છવ હીન જાત્યાદિક પાત્રે
 હવે શ્રીકૃષ્ણભદ્રેવ મુક્તિ પદાસ્વા પછી પણ પૂર્વ રીતેજ સાં
 સંધાતે મરીચિ વિચરે. એકદા મરીચિ રોગગ્રસ્ત થયો, પાં
 લિખતેવ માટે સાધુ કેમ તેની પરિચર્યા ન કરે, તેવારે મરીચિ
 ચિંતવવા લાગ્યો, જે અહો ! સાધુ ચિરપરિચિત છે, તોલે પણ
 એ મહારા નહીં, માટે જે રોગ રહિત થાઉં, તો એક શિષ્ય પે
 યાવચ્ચ કરવાને અર્થે કરું; અનુક્રમે નીરોગી થયો. પછી એકદા
 કપિલનામા રાજકુમાર દેશના સાંભળી પ્રતિજ્ઞોદ્ધ પામ્યા. તેને
 મરીચિએ કહ્યું કે સાધુ પાસે જઈને ચારિત્ર લે. તેવારે કપિલ
 બોલ્યો કે હે સ્વામી ! તમારા દર્શનને વિગે ચારિત્ર નથી. તે
 સાંભળી મરીચિએ ચથાર્ય કહ્યું, તો પણ તે બાહુલકમી છવ કે
 પિત્ર કહેવા લાગ્યો કે શું સર્વથા તમારા દર્શનને વિગે કર્મ ન
 થીજ ? તેવારે મરીચિએ આદિ કપાયે સહિત ગિર્યાત્વાદયે
 મનિષ્યશ્રી ગિર્યાના લાભથી સ્વધર્મ સ્થાપવા આવી રીતે કૃત
 દીક્ષા કે હે કપિલ ! જનમાર્ગમાં પણ ધર્મ છે અને મહારા માર્ગમાં
 ધર્મ છે. એવા કિન્નર વચને કરી એક કોગ્ર કોગ્રી સાગરોપમ
 નામ નામના અવધનનુ રૂપ ફેલે કિપાગ્યું. કપિલને દીક્ષા દીધી.
 એને તે કૃતને આત્મયુગ્મ પાલિકમ્યે નહીં. હવે આનંદી સાગ

જી લોભથી ૥ ૪ ૥ જ્યે ભયે પાંચમે પ્રદરિવલોકે દશ સાન-
નિને આડિએ દેવતા થયો ॥

૫ પાંચમે ભયે નિર્દોષી મરજી પાગીને કોણાજ સનિવેશને
મે કોણીલાજ પૂર્વે આડિએ કિન્નરનાથા વિષ થયો, નિર્દો
૬ કોણાજ નિર્દોષી થયો, નિર્દોષી મરજી પાગીને મજા કાજ ભયેન
૭ પ્રવિષ્ઠમજી દ્યોત પછી ૥ ૬ ૥ છઠે ભયે સ્વપ્નાજ્ય સનિ-
૮ પુષ્પમિલનાથા પ્રાદરજ થયો, નિર્દોષી નિર્દોષી અદોષિર
૯ ખ પૂર્વે પાગીને ૥ ૭ ૥ સાનને ભયે સોપર્ણ દેવલોકે
૧૦ થયે આડિએ દેવતા થયો ૥ ૮ ૥ આડિએ ભયે ચૈત્ય
૧૧ કિર્તિને સાક લાજ પૂર્વે આડિએ અન્નિગતનાથા વિષ થયો,
૧૨ કોણાજી થયો, ૥ ૯ ૥ ત્યાંથી ચરોને નવમે ભયે દરશન
૧૩ લોકે મધ્યમ આડિએ દેવતા થયો, ૧૪મા દશમે ભયે મંદિર-
૧૫ પર્વતને કોણાજ પૂર્વે આડિએ અન્નિગતનાથા કોણ
૧૬ મા, કોણાજ નિર્દોષી થયો, ૥ ૧૦ ૥ અગીઆરમે ભયે પ્રોત્તિ મલ-
૧૭ ભારનાથા દેવલોકે મધ્યમ આડિએ દેવતા થયો ॥

૧૮ જારમે ભયે ચતુર્થિજ નગરીમે મુખાદીશ લાજ પૂર્વે
૧૯ કોણાજ આડિએ નાથા પ્રાદરજ થયો, કોણાજ નિર્દોષી થયો, કોણાજ
૨૦ ૥ ૧૧ ૥ નેવમે ભયે ચૈત્યે પ્રાદર દેવલોકે મધ્યમ આડિએ દેવ-
૨૧ તા થયો, નિર્દોષી ચરો પછી પછી મોસાર કાજ પૂર્વે ૧૨મા
૨૨ માં ભયે કોણાજી નગરીમે ચારોલા લાજ પૂર્વે આડિએ
૨૩ કોણનાથા પ્રાદરજ થયો, અતિ નિર્દોષી થયો.

૨૪ પાંચમે ભયે પાંચમા પ્રદરિવલોકે મધ્યમ આડિએ દેવ-
૨૫ તા થયો, નેવર પછી ચારી પછી મોસારજમજી કોણે ૥ ૧૨ ૥
૨૬ માં ભયે ભયે કોણાજી નગરીમે વિષ્ણુદિનામે મધ્ય નેમા મુવ
૨૭ વિષ્ણુનાથે પુરુષાર્થ ૬ મને ને સરવો સુ ભાગ વિરાજાજીનિ
૨૮ ૬ મેમા વિષ્ણુદિનામે પૂવ થયો, કાજવે વિષ્ણુદિનું મમખલ
૨૯ માં પછી, નેમા કોણાજ પાંચમા, કોણાજ વિરાજાજીની પીરના

અર્થ:—તે કારણ માટે આ રાત અન્નકર્યામૃત મધ્ય પાણીને
શુરવીર દાસી કુખને વિષે મહોદય ભાગ્યવાન રાત્રીને મરે શિવે
મળિ, ઉત્તમ વંશ જ્યાં દેવા, ત્યાં દેવાનંદાની કુખેથી લઈને
ભગવંતને મુક્યા એ મહારો આગ્યાર છે. ॥ ૭ ॥

અત્રિય કુંડામે, ભૂપ સિદ્ધારથ ॥

ત્રિશલારાણી તેહની એ ॥

થાપો એ તરા કુખે, તરા ખેટી તણો ॥

ગર્ભ અછે તે તિહાં કવો એ ॥ ૮ ॥

અર્થ:—માટે અત્રિયકુંડ નામે નગરને વિષે સિદ્ધાર્થનામે
મહોદય રાજા છે, તેની ત્રિશલા નામે રાણીની કુખને વિષે પ્રભુને
લઈ થાપો, અને ત્રિશલા રાણીની કુખે પુત્રીનો ગર્ભ છે, તે
લઈને તિહાં દેવાનંદાની કુખે થાપો ॥ ૮ ॥

શીઘ્ર કરો આદેશ, મહારા વાલહા ॥

તહતિ કરી ને ચાલિયો એ ॥

વૈક્રિય નિર્મલ રૂપ, કરી નિજ શક્તિથી ॥

નિરાખાધશું તે લઈ એ ॥ ૯ ॥

અર્થ:—એ રીતે ઇંદ્ર મહારાજે હરણીગમેથી દેવતાને કહ્યું કે
એ મહારો આદેશ, તે તમે ઉતાવલા કરો. મહારા વાલહા ! મહારી
આજ્ઞા પ્રમાણે કરો. એવું સાંભલીને હરણીગમેથી દેવતા ઇંદ્ર
મહારાજની આજ્ઞાને સત્ય કરી-કબૂલ કરીને ઇંદ્રમહારાજને તમ-
સ્કાર કરીને ચાલ્યો. વૈક્રિયરૂપ કરવા સાથે ઉત્તર પૂર્વની વચ્ચે
ધશાન કોણું જઈને ઉત્તર વૈક્રિયે શરીર કરવા માટે પ્રયત્ન વિશેષ
કરે, તેમ કરીને સંખ્યાત જોજન પ્રમાણે દંડાકાર શરીર બાહ્ય
ઉર્ધ્વ અધો વિસ્તારવાળા છવ પ્રદેશ કર્મ પુદ્ગલ સમૂહને શરી-

સમગ્રી અપાર કારીને તેવણ ઉચ્ચા કહે છે; નિર્દાં દિનર દેહિય
પ્રાપ્ય વિવિધ પ્રકારના પુત્રગણ પ્રભે અદભુત છે; તે કહે છે. (૧)
કર્મ રવ, (૨) વચ્ચરવ, (૩) વૈષ્ણવ રવ, (૪) લોકલિતાશ રવ, (૫)
અભયભાગી રવ, (૬) હરભાગી રવ, (૭) પુલક રવ, (૮) સૌગં-
ધિક રવ, (૯) ગૃહાભિષેક રવ, (૧૦) અંજન રવ, (૧૧) અ-
નનપુલક રવ, (૧૨) વતવરુપ રવ, (૧૩) મુખ્ય રવ, (૧૪)
અંક રવ, (૧૫) સ્ફુટિત રવ, (૧૬) નિષ્ઠ રવ એવા અત્યંત સાર
પુત્રગણ જન્મે વૈષ્ણવ સંસાર વિદ્યર્થેન કિલ્લણો વિદાર (વિગા) ગતિયે,
શીષ ગતિયે, અપક્ષા ગતિયે, અંજનગતિયે, અપક્ષા ગતિયે,
કેદરેન્દ્રગુની પદે દેવસાગથી દિવ્યગતિયે કરીને જાણના ચક્ષુ
આસન્નવાના કૌપ અમુકમાર્ગે જાણે જ્યાં જન્મવાને કૌપ. નિર્દાં
અનન નામે કહે, તેને વિષે નિર્દાં પ્રાપ્તજુષ્ટ નામે નમર કહે,
નિર્દાં અપભવન નામે પ્રાપ્તજુષ્ટ પદને વિષે જન્મે દેવાનંદ
પ્રાપ્તજુષ્ટી જ્યાં છે, જ્યાં આયે આયીને અગવંતને નમરકાર કહે,
નમરકાર કરીને પછી દેવાનંદ પ્રાપ્તજુષ્ટીને પરિચાર સદિત અન-
રુપિની નિઠ આયે. પછી ગતિમાર્ગથી અગવ પુત્રગણ અન-
રુપે પદમાં કહે અને મુખ પુત્રગણના પ્રદેષ કહે. પછી અગવાનની
આજ્ઞા નામે, આજ્ઞા આયીને અગવંતને આજ્ઞા—પીણ ન કહે
તમા અગવંતની આજ્ઞા આજ્ઞા—પીણ ન કહે, તેમ મુખે મુખે
દેવસાગથી અગવંત કરીને અગવંતને વલ્લભાં સંપૂર્ણ કરી ખેલે.
મહાવિ ૧૦ ૬ ૧૧

આપેના વિશાલા કુખે, જ્યાસી દિન પડે,
માનું મુખ સમ એવા રહ્યા એ ॥
અજ્ઞા જાને અગવંત, આવી નિર્દાં વરદ્યા,
આપેનાજ પરિ તેમજા દિને એ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ: નિર્દાં વિષયજુષ્ટ નમર કહે, અને વિષે નિર્દાં નામે

નાર, ઉપદેશના નિવારણદાર, મદાભદ્રક, એવાં ચૈત્ર મુખનાં
 વિના અપરિણામને વિષે ત્રિશક્તિ સારીયે દીક્ષાં, તેના નામ દ્રો
 પ્રથમ સ્વપ્ને દ્વારી, ધીરે વૃષભ, ધીરે સિંહ, ચાથે હરમી
 વિષે કુલની દામ એકલે આપા, છઠ્ઠે ચંદ્રના, સાતમે સૂર્ય, આ-
 મે પચ્ચત, નવમે કૃત્તિકા, દશમે સ્વરોચિષ, અષ્ટમી સમુદ્ર,
 ગરુડે સ્વપિમાન, તેરમે સ્વરોચિષ સિંહ અને ચૈત્રમે સ્વપ્ને નિવૃત્ત
 મિત્રી સીમા દીક્ષા ॥ ૧૧ ॥

સિંહ પ્રથમ મુખમાં, મેળે પેસતો ॥

અવર સૂર્ય હમ તારીયે એ ॥

નિરખી દરખી તામ, કંત દ્રો મુખો ॥

મુરલીર સુત દાયશે એ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:—ચાલી કેરડાએક આગાર્ય એમ કહે છે કે પ્રથમ સ્વ-
 પ્નેમાં આપા વિંદુ પાનાના મુખમાં પેસતો રહેવો, એ દીક્ષા
 (અવર કંત) ધીરદ્ર પખ સૂર્ય સ્વપ્ને, મુખમાં પેસનાં રહે, એમ
 ત્રણમું, સૂર્ય સ્વપ્ને રહેવો ત્રિશક્તિ તે વખતે દર્શ પામતી દર્શી,
 કંતે ત્રિશક્તિ સાગ સ્વપ્ને સંજોગી વાત બહી ત્રિશક્તિ સારીયે
 કંતે કં, કે આપા સૂર્યોર, પચ્ચત્તમાન, ચત્તમાન, પુત પેસતેક

દિવાનંદા તામ દેખે એકતું ॥

મુદ્ર મુદ્રાનાં ત્રિશક્તિ દર એ ॥

સાગબદ્ધકરે એમ, ન રહે રંદ મરે ॥

સ્વપિમાન પદે એકલો એના ૧૩ ॥

અર્થ:—જો અપરિણામ સંમતારીર ત્રિશક્તિની કૃપનાં આ
 પદે પદો રહેવાનાં અવર સ્વપ્ને દીક્ષા, કે એ પ્રથમ સ્વપ્ને
 દીક્ષા રહેવા, એ અપરિણામ ત્રિશક્તિ સારીયે દરદ્ર દીક્ષા

ઐવી વાત પોતાના પતિ ઋષભદત્તને કહી, તેવારે ઋષભદત્ત
 દેવાનંદાને કહેવા લાગ્યા કે હે સ્ત્રી ! એવા કલ્યાણકારી મુપનાં
 આપણે રંકને ઘરે એટલે ભીખારીને ઘરે ન રહે, એ મુપન તો
 રતના નિધાન સરખાં છે, રતનો નિધાન જેમ દરિદ્રીને ઘર
 ટકે નહિ, તેમ આપણે ઘર એવાં મુપન પણ ટકે નહિ' ॥૧૩॥

વાસ ઘરે મુખ સેજ, અને વળી મુપનડાં ॥

સૂત્રમાંહે સવિ વરણવ્યાં એ ॥

ઉર્જિલ ગજ ચઉદાંત રે, ઐરાવણ સમો ॥

આવીને ઉભો રહ્યો એ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-હવે તે ત્રિશલા માતાના વાસભુવનને વિષે સુવાની સ્મર
 શરૂ થયા છે, તેની શોભાનું વર્ણન, સર્વે સવિસ્તરપણે સૂત્રમાં વખા-
 નું છે અને વળી ચઉદ મુપનાનું વર્ણન પણ સૂત્રમાં સવિસ્તર
 કર્યું છે, તથાપિ મુપનાંનો સ્વરૂપ ભાસાર્થ અહીંયાં પણ વર્ણ-
 વીએ છીએ. તિહાં પ્રથમ મુપને ત્રિશલા રાણી હાથી દેખે, તે હ-
 સ્ત્રી કેવો છે ? તો કે ઘણા બળવાન છે, લંદમાના કિરણો
 મરખો મારે છે, રૂપાનો ચૈતાકર પર્વત છે તેથી પણ
 વળી ઉચ્છ્વય છે, જેને આઠ ઉકાણે મદ ઝરે છે, ત્યાં ભમર
 આવીને ગૂંચરવ કરે છે, વળી હંડના ઐરાવત હસ્તી સમાન
 મદા મારેલો દાદ છે જેનો એવો છે, ઘણા દેહીપ્રમાન છે. મેયના
 મરખો મજીર મર્મરવ કરેલો છે, શુભ, કિત્તમ, સર્વ લક્ષણે કમી
 વિદ્ય છે. એવો હસ્તી, ત્રિશલા માતાએ દીધા. ॥ ૧૫ ॥

સપ્તપદ જસુ દેહ રે, તીખા ગૂંગછે ॥

‘દ્રમંગેયમ સમ લોચણાં એ ॥

સિંદુ ઉચ્છ્વય તીખી દાદ, અને શુભ લક્ષણો ॥

કિતવ મોખ્ય સોદામણો એ ॥ ૧૬ ॥

અર્થઃ - હવે થીજે સ્વપ્ને વૃષભ દીક્ષા, તે કહેવો છે ? તો
 યોગ્ય કમળના સમુદય સરખા જેવ પડે છે જેનો, ધણા સમ-
 ને અને આભાસમાન ઉત્તમ ખાંચની ઉપર ચાલતી ચક્રી ધુંબી
 જેવી જાણાયમાન છે, વળી મુકુમાળ કેશ સ્નિગ્ધ છે, મનોહર
 પત્નીની પરભાષણે કરી ચાલી રહ્યા છે, બહો લગ્ન પુણ્ય છે,
 વળી દેવદુષ્ટ એક પળે અમાર્યાં છે તીર્થાં મુગ જેનાં તેણે કરી
 દીધી રહ્યા છે, મનોહર શાસ્ત્રિની કરી સરખા મુકુમાલિન દંત
 ને જેના, વળી ફૂલે કરી પસાવ્યો થકો છે, તથા વળી પુષ્પરમા-
 યાએ તેણે કરી સુખે લુંબે પરચેડા છે, આજુબાજુ કરી આભાસ-
 માન છે, ખરિયે કરી પરતીની ઉપર વિલાસ કરતો થકો છે,
 સ્વભાવે ઉપાસાને સમર્થ એવો વૃષભ આસાદયકી ઉતરતો વિ-
 લાસ કરતો થકો, પ્રિયતા સર્ણવિરુદ્ધાને વિગે પાતાના વ્રજમાં
 પ્રવેશ કરતો થકો દીક્ષા, જેમ ધારી-વૃષભ ભારનો નિર્વાહ કર-
 માને સમર્થ છે, તેમ બળવાન પણ શીલાંગ સ્વરૂપ સંયમ ભાર
 નિર્વાહ કરવાને સમર્થ છે. ॥ ૨ ॥

હવે થીજે સ્વપ્ને શિવ દીક્ષા, તે કહેવો છે ? તો કે આ-
 સના દાન, સમુદ્રના પાણીના કળિયા, તથા રૂપાના કળિયા આ-
 થવા પેદેશનાં પિંચ તથા રૂપાનો વેણાદય પડેત, તેના સરખો
 કાંઈને પડે છે જેનો, વળી પળે સમર્થિત છે તેથી એવા યોગ
 ને, તથા સિંચર, મનોહર પુણ્ય, વાસનાદય તથા મોહિઆંદે મગતી
 અપાવ તીર્થો જે થકો, તેણે કરીને મુકુમાલિન છે મુખ જેતે એવો
 બળસરખો પપની પદે મુકુમાલ, મનોરિત, તેણે રાત્રા કમળન
 ઉપર મગાન નાચતું છે જેણે, વળી મનોહર છે જેણે જેના, કમ
 યનાં પડેતે સરખો મનોહર રહેતે કરી સમસાપરમાન રહે
 કરતો છે, તે વૃષભ જેવી સામે છે, તે કે આદીની મુકુમાલે પાસે
 મુકુમાલે મુકુ, જેણે થકો જેમ ફેલે, તેમ છબ્યે એવો છે, તો
 થીજતીના કમળાને જેણે નયન છે જેનાં, તેવરખેતે મોરલી.

ગિરણ, નસાઈ, આરીયાં સહિત, આકર સાથે માંડલી. તેવાં
તે પાંગરોં જણ ભેગા થયા અને માંહે માંહે વાદ કરવા લાગ્યા.
તેમાંથી એક બોલ્યો કે મેરા દાદા બરા થા. ગૌર મંગળી બરા
હું. દરરોં મેં મુડેંગા. તેવારે બીજા બોલ્યો કે, એક દિન બનમે
સિંહ બોલા થા, ઉસકા સાદ વરમે બોરે બોરે મુનકે મેરે બાબાક
સાત દિન તક તાપ આકથી, ઉસ બાસ્તે મેં બરા હું. વળી એક
બોલ્યો કે, મેરે બોરે ભક્યાને રોકે હુવે રાત્તાળીરા પાપરાક એક
પાંવડી લાનરો ભાંજિ રાવે થ. દસ વાસ્તે હમ બોરે. વળી એક બોલ્યો
કે, મેરા મામાને એક ઉંદરા હરાક દીયા થા, દસ કરકે મેં બરા
હું. એક બોલ્યો કે મેરે મામાને સાત રોડી ખીચડી આકથી.
એક બોલ્યો કે મેં તો છ આળીડી છાશ પીઉં. એક બોલ્યો મેં
તો સાત દિન તક રોઝ રહું. જગું નહીં. એક બોલ્યો કે મેં
ધરમે જંગલ જાઉં, વળી એક બોલ્યો કે મેં તો બિલ્લીસે હરું,
એક બોલ્યો કે મેં તો કુત્તા ભરો જદ ભાગ જાઉં, એમ માંહે
માંહે મધ્ય રાત્રિ પર્યંત વાદ કર્યો. પછી એક મહોદાના
કહેવાથી વચ્ચે શય્યા કરી તેના સાહામા પગ કરીને સર્વ મુઠ
રહ્યા, પણ શય્યાયે કોઈ સતો નહીં. તે વાત રાજાએ પોતાના
ચર પુરુષોના કહેવાથી જાણી. પ્રભાતે રાજાએ અસંખ્ય જાણી
તેમને ચાકરીયે રાખ્યા નહીં, સર્વને મૂખ જાણી કાઢી મૂક્યા માટે
આપણે તેમ ન કરવું. એમ વિચારી તે મુપનપાઠકોએ એક જ
ણને મહોદા થાધ્યો ॥ ૯ ॥

તે માટે સવિ સંપે થઈ, વૃદ્ધ એકની આજ્ઞા લઈ ॥
બોલે જે તો લહિજે માન, છહાં સંપતિહાં શ્રેય નિધાન. ૯

અર્થ:—તે માટે સર્વ જણ એક સંપી થઈને એક વૃદ્ધને મ-
હોદા કરીને તેની આજ્ઞા લઈને, રાજા પાસે જઈ એટલુંજ બોલવું
કે જેણે કરી ઘણું માન પામિએ. જિહાં સંપ હોય, તિહાં શ્રેય,
એટલે સંપદાનો નિધાન પામીયે ॥ ૯ ॥

चिरंछय जय जय कृपाया, आशीर्वाद गोत्रे गुण भाग ॥
आसन मेरायु राजा दीये, दूत इलाहिक इरमां लीये १०

अर्थ:- एते अंगु विचारनि सुपनपाहके निरासं राजराज्या
के ल्यां आवी ये लखे अंजलि इरीने राजते इरे छे, के छे राज-
जनः नमि राजा चिरंछय इरे, अमि चिरंछयराजे इरीने, चिर-
यराजे इरीने राजते यथाव्या, अने " कृप" पादय " अये आ-
शीर्वाद दीया, तथा राजते कृपराजराय गोत्रा, पत्नी राज अने
आपसे इरी सुपनपाहके राजते यथाव्या, यथावीने निरास इरे,
तेयारे पत्नी राजते पदु राजानु नाजियरे लखि आगया भूरी
मयु देवराजिके इरीनेनया, पुत्र्या, वराजिके राजराजा, इला
राजते राजराजा, पत्नी राजते पुत्रे देव आस राजराज आयां छे,
नेने निमि नेमने कृप कृप मेराव्या, तेयारे पत्नी इरे, इलाहिके
राजते पदु इरीने राजा देवराज विनये इरी ने सुपनपाहके अये
अमि इरीने राजा ॥ १० ॥

सुपन लखु आंगु पुतांत, लखे अर्थ आंगुयां छम लताः
आंदाभांदि विगारी इरे, निगम राजाभां जेदहुं लरे, ११

अर्थ:- एते निरासं राजा इरे न के छे राजराजियां आस
विगारा राजराजा, राजाये भूरी पत्नी राजराजराजे भूतां, राज-
राजराज, पत्नी पत्नी निरा आपसे अरे, अये देवराजे इरी राज-
राज, आंगुयनेने गोत्रा राज अने राज सुपनराजे राजनी भूरी,
देवीने राजनी, ते ने राजराजियां नमि इरे के छे सुपन राज-
राजी राजराजराजे इरे आंगु विगारा अने राज राजराजे अने
निरासं राजराजा, राजराजी पुतांत आंगुयनेने, ने सुपनपाहके, रा-
जराजे राजराजीने, ने सुपनराजे अने राजराजीने विगारा-
आंदा मयु इरीने पत्नी आंदाभांदि देव राजराजे अने

લોચ કરી—વિચારીને નિગમ એટલે વેદ શાસ્ત્રમાંથી તે સુપનાના અર્થ લીધા છે જેણે એટલે પોતાની બુદ્ધિયે કરી ગ્રહ્યા છે, નિશ્ચિત કર્યા છે, અર્થ વિશેષ જેણે, એવા તે સુપનપાઠક, શિદ્ધાર્થ રાજ પ્રત્યે કહેતા હવા ॥ ૧૧ ॥

ખહોંતેર સુપનાં શાસ્ત્રે કહ્યાં, તેમાં બેંતાળીશ મધ્યમ લહ્યાં;
ત્રીશ તેહમાં ઉત્તમ અછે, ચઉદ વિશેષે વિસ્તર રૂચે. ૧૨

અર્થ:—હે દેવાનુપ્રિય ! અમારા સુપન શાસ્ત્રમાં સર્વ ખહોંતેર સુપન કહ્યાં છે. તે મધ્યે બેંતાળીશ સુપન સામાન્ય મધ્યમ આ અશુભ ફળદાયક કહ્યાં છે અને ત્રીશ સુપન ઉત્તમ ફળદાયક કહ્યાં છે, તે ત્રીશમાંહે પણ હે મહારાજ ! શ્રી અરિહંતદેવની માતા તથા ચક્રવર્તીની માતા, અરિહંત તથા ચક્રવર્તી ગર્ભમાં આવે થકે એહીજ ત્રીશ મહા સ્વપ્નમાંહેલાં ગજ વૃષભાદિક યૌદ્ધ મહોદ્યાં સુપન દેખે; હવે તે બેંતાળીશ સુપન તથા ત્રીશ સુપનનાં નામ કહે છે. તિહાં પ્રથમ બેંતાળીશ સુપનનાં નામ કહે છે. ગંધર્વ, રાક્ષસ, ભૂત, પિશાચ, બુદ્ધ, મહિષ, અહિ, વાનર, કંટકદુમ, નદી, ખર્જૂર, સ્તમ્બાન, ઉંટ, ખર, માળગર, ધ્યાન, દોસ્થ, કૂંપ, સંગીત, ધીજ, રક્ષા, અસ્થિ, વમન, નમ, કુસ્ટી, ચર્મ, રક્ત, અશ્મ, વામન, કલહ, વિવિક્તદષ્ટિ, જલશોષ, ભૂકંપ, અદ્યુહ, નિર્મ્યાત, ભંગ, ભૂમજ્જન, તારાપતન, સૂર્યચંદ્ર સંદેહ, મદ્રા વાયુ, મહાતપ, દુર્વાક્ય. એ બેંતાળીશ માઠાં સુપન અશુભ ફળદાયક જાણવાં. હવે ત્રીશ ઉત્તમ સુપનનાં નામ કહે છે. અર્ધન, યૌદ્ધ, હરિદ્રુજ, શંભુ, બ્રહ્મા, સ્કંદ, ગણેશ, લક્ષ્મી, ગૌરી, વૃષ, હસ્તી, ગૌ, વૃષભ, ચંદ્ર, સૂર્ય, વિમાન, ગેહ, અગ્નિ, સ્વર્ગ, અમુદ, સરોવર, સિંહ, રત્ન રેલ, ગિરિ, ક્વજ, પૂર્ણ ઘટ, પુરીય,

મોંઘ, મરુદ, કમ્પડમ, એ ત્રીણ સુપન શુભ ફળદાયક બનવાં.
એ બધાં બધીં પ્રાર્થનાં સુપનનાં નામ શ્રી વર્ધમાનપુરિષ્ટ
સ્વપ્નપ્રદીપ ગ્રંથને અનુસારે લખ્યાં છે ॥ ૧૨ ॥

નિત્ય ચદીમાતા એ સહે, દરિમાતા સગ ચડે બાળની કહે;
મરુદ એક સહે એ મોંઘ,
શુભ સુપન એ સુપન ગયાં ૧૩.

અર્થ: કામાં શ્રી અરિદન તથા ચક્રવર્તીની માતા શ્રી
અરિદન તથા ચક્રવર્તી ગર્ભમાં આવે થકે પૂર્વે ક્યાં એવાં યોગ
સુપન સહે, એટલે રહે, દેખીને બને, અને દરિ જે વામુદેવ તેની
માતા વામુદેવ ગર્ભમાં આવે થકે એ યોગ સુપન મોંઘથી મહેસુસ
૧ ગર્ભ કે જે માન સુપન રહે, દેખીને બને તથા બગદેવની
માતા બગદેવ ગર્ભમાં ઉપન્યે થકે એ યોગ મોંઘેલા અન્યતર ચાલ
મહેસુસ સુપન રહે, દેખીને બને તથા મરુદ સંજતની માતા
મરુદ ગર્ભમાં ઉપન્યે થકે એ યોગ સુપનમોંઘી મહેસુસ એક
સુપન રહે, દેખીને બને. મારે મેં દેવાનુશિષ ! ત્રિશક્તી કુશિયા
શીય તે યોગ મહેસુસ કેટલે સુપન દીર્ઘ છે તે સુખસુખક છે વા
તર અગ્નિદાનાં સત્તાર છે. નિકે એ સુખફળનાં આપનાર છે. ૧૩
દીર્ઘ સાંભળેલા ને અનુભવેલા, આપિ અપિ ચિંતા
મળેલા; મળ મુનારિક મરુતિ વિચાર, દોહાં સુપન ફળે
સમાને. ૧૪

અર્થ: એ દેવાનુશિષ ! જે સુપન દેખ્યાના નવ પ્રકાર
ને તમાને સમજાવેલો, એક તે દીર્ઘ વસ્તુ સ્વપ્નમાં રહે. બી
જાનુલી વસ્તુ સ્વપ્નમાં રહે. ત્રીજી પાનાની અનુભવેલી ૫
સ્વપ્નમાં રહે. એકે આપિ, ક્યારે, દેવાનુશિષની આજ્ઞા સુ

અર્થ:—તેથી હું સર્વ નિર્ભાગ્ય જનમાં શિરોમણિ છું; મને મરુ પર્વત ઉપર ચઢાવીને હેઠી પાડી નાખી, તો હવે હું શી રીતે પાછી ચઢું? હવે પાછું ઉપર ચઢવું મુશ્કેલ છે. હવે ક્યાંથી મહારા ગર્ભને કુશલ થાય? અને ક્યાંથી મહારી આશા ફળે? જેમ કોમક જન્માંધ પ્રાણીને આંખની પ્રાપ્તિ થાય, તેવારે કેવો ખુશી થાય? અને ફરી જેવારે પાછો આંધળો થઈ જાય, તેવારે કેવો દુઃખી થાય? તેમ મને પ્રથમ તો ગર્ભની આશા મહોડી આંખીને પછી પાછી લઈ લીધી; મારે વિચાર છે, હે કર્મજળ! હે દેવ! તેં આ શું કીધું? મેં તહારો શો અપરાધ કીધો, જે તેં મને યાદ મુપનસૂચિત, ત્રૈલોક્ય પૃથ્વત, સર્વગુણનિધિ, એવા પુત્રની આશા આપી, પ્રથમ હવે ઉપજીવીને પાછી શોકસંતાપમાં નાખી. તો હવે હું શું કરું? ક્યાં જઈ? કોણ આગળ કહું? જેમ કોમને લલ્લા પ્રકારનાં ભોજન થાળમાં પીરશી, થાળ તેના મુખ આગળ મૂકીને પછી તે ભોજનનો થાળ ઉપાડી લઈએ, તો તે કેવો દુઃખીયો થાય? તેમ હું પણ દુઃખણી થઈ છું. મહારા ગર્ભને કુશળ નથી તો હવે મહારે એ ફૂલશય્યાને શું કરવી? અને આ રાજ્યનાં મુખ પણ મહારે શા કામનાં છે? એ સર્વ આળસુ છે, મહારે કાંઈ કામનાં નથી. હું મંદ ભાગ્યવાળી છું; હે પાપિષ્ઠ! દુષ્ટ! મૂર્તિમંત પાતક! અકાર્યનાં સરજનાર! નિર્લજ્જ! તેં મહારા ઉપર વૈર ધરીને એવા દુઃખ સમુદ્રમાં નાખી છે તો મેં તાહારો શો અપરાધ કીધો છે, તે પ્રગટ થઈને કાં કોણે નથી? નિઃકારણ દુઃખ મુજને શા વારસે આપે છે? તુંને શા ઉક્તિઓ આપીએ? ॥ ૮ ॥

દિહાં ગઈ કુલદેવી, આજ કરી ન સંભાલ;

એ હવિત ધન મુખ, શું કીજે સુકુમાલ.

પૂછે તિમ સદિયર, તિમ તિમ દુઃખ બાહુ સાલે;
મૂઝાં લહી જલણી, શીતલ જલશુ વાલે ॥ ૬ ॥

અર્થ—યજ્ઞી મદારી કૃત્તરવી પણ કિદાં મદ? જેને એટલા
વિચાર પડતાં, માનતાં. તે પણ તે મદારી સંભાળ કરતી નથી,
દુઃખભંધી કાઢાવતી નથી. તે ને મદારી કૃત્તરવી પણ નથી,
એરે મદે આ મર્મ વિના મદારાં છવિતવ્ય નિષ્કળ છે. યત,
પણ, મદારને તથા ધીનતમે પણ સુખને હું શું કરું? એવી
રીતે સાળીને દુઃખળી રૂળીને સખિયા પૂછે છે કે બાઈ! તમને
મેં જેવું પ્રાપ્ત થયું છે? તે જેમ જેમ સખિયા પૂછે, તેમ તેમ
યજ્ઞી સાળીને પણ દુઃખ દિવાળાં આડવા માંડે અને તે દુઃખ ચેલે
મૂઝાં લહીને ધરતી ઉપર વેડી ધરે; એવી સાળીને રૂળી સખી-
આએ જેને પડિલે પરી વાયરે કરવા માંડેવા, અને લાડું પાળી
તોરવા સાળીએ. તેથી સાળી બાઈ સાવચેત થઈ; તેવારે યજ્ઞી
પણ વિચાર કરવા લાગી અને સખીએ પ્રમુખ પરિવારને કહેવા
લાગી કે મદારા મર્મને કૃત્તર નથી. તે સાંભળી સખીએ કહેવા
લાગીએ કે કે બાઈ! સવે બહુ બાધે, તાડારા મર્મને કૃત્તર
કેમ બાધે. નેવારે સાળી નીચાતા મુકતી બોલી કે આરે બેન!
મદારા મર્મને કૃત્તર નથી. તે સાંભળી સવે પરિવાર વિચાર
કરવા લાગે અને સદુ કહેવા લાગ્યાં, કે ના દા દેવ! તે આ
હું છું જેમમ પ્રાપ્ત કરતાં સાવિત્ર, પાર્વિત્ર, મંત્ર, યજ્ઞ, તંત્રા-
વિદ્યા દેવમાર કરતા માંડતા. ॥ ૬ ॥

કિમરત સચિ નાટક, દેખી જુમતું મેદ; જ્ઞાન પ્રયુજે,
વિનયન કરુણા મેદ, સુખ માજે પ્રાપ્ત, દુઃખ માજે ચમુ નેદ
આરિસમે લેતાજ, સુખ ને દોષ આરેદ, ॥ ૭ ॥

અર્થ—જે જ્ઞાન પ્રયુજે જ્ઞાનને સાંભળી, તેવારે જેને મદ

શોક સંતાપ ઉત્પન્ન થયો અને રાજ્યએ સર્વ મૃદંગ વીણાદિનાં નાટકે અંધ કુચાં, સર્વ નગરીનાં લોક પણ શોકાતુર થયાં, સર્વ મંત્રી શૂન્યચિત્ત થયા, સર્વ લોક શોક સમુદ્રમાં પેડાઃ એવો ગર્ભનો સર્વ વ્યતિકર તે ભગવાને અવધિજ્ઞાને કરી જાણ્યો, પછી વિચાર્યું જે મેં મહારી માતાના ગુણને અર્થે જે કામ કર્યું તે ઉલટું મહારા માતા, પિતાને દુઃખને અર્થે અઃ પશુઃ માટે સર્વ મારા કરણે દુઃખીઆં થયાં છે, એ ભાવિભાગ જાણ્યો. જે કરણ માટે મુજને એવી મતિ ઉપની જે મુજ કરવા ગયો તે અવગુણરૂપ થયો. જેમ સાકર સર્વત્ર ગુણ કરે. પણ સન્નિવાનઅસિતને અવગુણ કરે છે, તેમ માદની ગતિ એવી છે. જે મેં તેા માતાના ગુણને અર્થે કૃત્ય કર્યું, તે થકી ઉલટું દુઃખ થયું છે. તેા એ માદનો પ્રતિઅંધ જગત્માં એવોજ છે. ૧૨

મમ જ્ઞાણી કરકયા. એક દિશે પ્રભુ જન્મ;

તત્ત્વ દર્શન ત્રિશક્તા. કૃત્યું મુખ કજ તામ.

દાં ત્રિમૂવન મન્યા. ભોગ્યદિશા વળી આજ;

જિતપદ સંપાળી. શીડ્યાં સમયાં કાજ. ॥ ૧૩ ॥

૧૩. એક દિવસ પિતાની આજ્ઞાપાતાનાં દુઃખ રાખવાને અર્થે મુજને મન્યો વિશાળ મનાઈને દાકયા, કરકયા તેવાંરે ગર્ભને મન્યો. તેની વિશાળાંની રૂપ દર્શી ગાળી. જેમ અંધની પાંચળી નાચે. તેમ મન્યો વિશાળ મુખ પ્રદર્શિત થયું અને પિતાનાં દુઃખને મન્યો. જેમ સાકર સર્વત્ર ગુણ કરે. તેમ માદની ગતિ એવી છે. જે મેં તેા માતાના ગુણને અર્થે કૃત્ય કર્યું, તે થકી ઉલટું દુઃખ થયું છે. તેા એ માદનો પ્રતિઅંધ જગત્માં એવોજ છે. ૧૨

જાનવિમલમરિક્ત સગઝાયસાથે.

૧૫૭

મનોરથ દુષ્યદુષ્, દુષિયો સદળ સુઝાય;
જિતવર જિતપૂત, ધવળ મંગળ ગરસાય.
દુકુમના હાથા, બાંધી તોરણુ માળ;
નારક પ્રારભે, ઉછાળે વર શાળા. ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—આજ મહારા મનનો મનોરથરૂપ દુષ્યદુષ્, સદલ
સુઝાયે ફળે, માતીના વરગાદ વરસે, જે રીતે રાણી રોમાંચ
મેલે, તેમ દેવ્યાં; પછી દેવરે, દેવરે, શ્રીમંગલતની પૂત કરાવી;
શાલાપરની સીંગા ધણાં ધવળ, માંગલિકનાં ગીત ગાવા લા-
ગીંગા; અર્ધા આઠ, આઠ માંગલિક બાપ્યાં, કુળની વૃદ્ધ સીંગા
જય જય નંદા જોવા શબ્દે કરી, આદીપ આપવા લાગીંગા,
પણ દુકુમના હાથા રીયા, હામ હામ દુસના પગર રચ્યા, ધર
પરને વિષે તોરણુ બાંધ્યાં, ધણાં નારક ગાવા લાગ્યાં, ધણી ગો-
રિંગા દોહડની હવી, ધણી મોહાગળા પ્રધાન શાળિ, અસુતના
માત બરી ભરીને ઉછાળવા લાગીંગા; તે વખત ચારે બેળે કરી
સંકલિત સગઝાયુરન મરીણ ધરું. ॥ ૧૨ ॥

માતીએ ચોક પૂરે, ચૂરે સવિ દાળિદ્ર;
સવિ અર્ધો વતને, દેહ દાન અમદ.
શાળગાર તસ જન, શાળભુવન દેવલોક;
સરિણુ તે વેળા, મંગળ ચોકા ચોક. ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—ધર પરને વિષે ધણાં માતીના ચોક પૂરતા એ
સવિનાં સરિદ મનના હવા, શાળા જનને પહોં અમદ દાન
દેહ; તેમ દુષ્યદુષ્ મનોરથોરન પૂરે, તેમ રાજા અર્ધી જ
મોહાગળા પૂરેલા હોવા અર્ધ જરીયાન મુકાયે; અમારીના
વરસાવા; ધણી સગઝાયુરન આરે દેવે સંકલિત, ૧૬

શ્રેષ્ઠિયા શાળાવારી, સન્નિવન, બાળપણ, કુટુંબીને વળાં દાન,
સન્માન, દિવ્ય વસ્ત્ર, આબુપણ આપીને પાળ્યા, તે વળતે સાક્ષાત્
મુરલોક સમાન નગર શાભવા લાગ્યાં, હામ હામ વળાં માંગલિક
થયાં લાગ્યાં; કપર, અગર, ગુણા, ચંદનના પરિમલ વિસ્તર્યા,
સર્વ આતેરમાં હર્ષ આનંદ થયા. ॥ ૧૩ ॥

તિહાં સાતમે મારે, અભિગ્રહ લિએ ગર્ભમાંહિ;

હું શ્રમણ ન થાઉં, માત્ર પિતા હોય જ્યાંહિં.

હવે ત્રિશલા દેવી, સ્નાન તિલક પ્રસિદ્ધ;

સહુ અલંકાર પહેરી, ગર્ભ પાલના કીધ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—ભગવંતે અવધિજ્ઞાન વડે પૂર્વોક્ત વ્યતિકરથી માતા
પિતાનો મોહ જાળીને, ગર્ભમાં રહ્યા થકાંજ સાતમે મારે એવો
અભિગ્રહ લીધો, જે મહારાં માતા, પિતા જ્યાં મુઘી છવતાં
હોય, ત્યાં મુઘી માતા પિતાને દુઃખ ઉપજે, મોટે મુદ્ધસ્થપણ
મૂકીને મહારે શ્રમણ થાવું નહીં, એટલે દીક્ષા લેવી નહીં, તેવારે
પછી ત્રિશલા રાણીએ સ્નાન કરી, કોતુકને અર્થે, કાજળ, તિલક
પ્રમુખ કીધાં; દહીં, ધરો, પ્રમુખ માંગલિક કીધાં; પ્રાયશ્ચિત્ત
દુઃસ્વપ્ન વિધ્વંસ કર્મ કીધાં. યાવત ત્રિશલા માતા સર્વ અલંકારે
કરી વિભૂષિત થઈ થકી ગર્ભની પ્રતિપાલના કરતી હવી, તે કહે
છે. શ્લોક:—વાતલૈશ્વ ભવેદ્ગર્ભ; કુંજન્તથો જડવા મન: ॥ પિત્ત-
લૈ: કર્ણુરો જને, શ્વિત્ર: પાંડુકંકાત્મભિ: ॥ ૧ ॥ અર્થ:—ધણા વાયુ
કરનારી વસ્તુ ખાય તો ગર્ભ કૂંચડો થાય, અંધ થાય, ઘેહેલો
થાય, વામનો થાય; પિત્તની કરનારી વસ્તુ ખાય, તો બલને
હરણ કરે, કંકારી વસ્તુ ખાવાથી નિર્બળ તથા અંધ, કૂંચડો
હત્યાદિક. ગુણવાળો થાય. એવું વૈદક ગ્રંથમાં કહ્યું છે. વળી વાગ-
દં ગ્રંથમાં કહ્યું છે, તે કહે છે:—વાયુ ઉતું ખાય તો બલ હરણ
મોટે ગર્ભિણી અતિ ઉતો આહાર ન કરે, તેમ વાતકારી

અતિશયો આદાર પાત્ર ન કરે, નેમજ અતિ તીજો, અતિ
જા. અતિ દુઃખાયલો, અતિ આરો, અતિ મીઠો, અતિ લુખો,
ન વૈષયો, અતિ ચૂકો એવો આદાર પાત્ર ન કરે, પરંતુ
સત્ય આદાર કરે.

અર્ધવતી સ્ત્રીએ આદરણીયતાં જાતાં ન કરેયાં. ઘણું મુએ તો
ત્ર આસનું થાય. ઘણું અંજન કરે, તો પુત્ર આંધળો થાય,
જે મરે. તો પુત્ર ચાંકી દુષ્ટિ વાળો થાય. ઘણું તૈલમદન કરે,
તે કાઠિયા થાય. ઘણું જોલે તો પુત્ર લગભગ થાય, ઘણું પાછત્ર
તંબળાં, તો પુત્ર અધેરો થાય. એવું વિચારીને માતા અર્ધવતી
નિષ્કાસન કરે. તરસ દાગે તેવારે જમવું નહીં, ભૂખ લાગે
તેવારે ખાઈ નીં. એક પ્રદર માંદે જમવું નહીં, જે પ્રદર
ઉપવચા નહીં. જે એક પ્રદરમાંદે જમે, તો રસની ઉત્પત્તિ થાય
માને જે પ્રદર ગયા પછી જમે, તો અસદાય થાય. યાત્રી ઉપવાસ
ન કરે. એ કરે તો ખદુ જમ્ય થાય.

તમા યાત્રી મંથાંદરે મૈત્રુન, પાન, વાદન, અન્નગમન,
જાદરજો પ્રદરવલન, ઉંચેલી પગલું, પ્રાણીન, દોડનું, જોડણી
જાતાં ન કરે. તથા વિચાન ન કરે, વિષમન મુવે, ઉપવાસ ન કરે,
વિશમ ન ગમે, પાવું જોડન ન કરે, મણે ભાગ ન કરે, મણે
ગાં ન કરે. ઘણું ખાઈ ન ખાય. અતિશય, પમન, રેચન, ન
કરિય. વિચારે ન કરિય અને જે પડી અછતું થાય. તેવી વસ્તુ
ન ખાય.

પણી વિશિષ્ટ રેવીની શરીરલે (કુળમાં પોતી સ્ત્રીએ)
પ્રાણે સ્ત્રીએ જે આઈ મલકે આજ, મલકે જાલ, રીસા થતા
ચીસ મા, પાંચે આલીસ મા, પાંચે દમીસ મા, અગામે મુત
રીસે મલકે જાય. પણી નીચી ન આલીસ, પણી ઉંચી
પાંચે રીસે મુત રીસે ઉપજે જાય. આલીસા થાય, ન

વચનાસં ક્રોધ. તે ચુપચાપ થયે ક્રોધ. ॥ ૧૬ ॥

ઉત્તર કાંડગુની ચોગે, ચંદ્ર થયો શુભલક્ષ્મ;

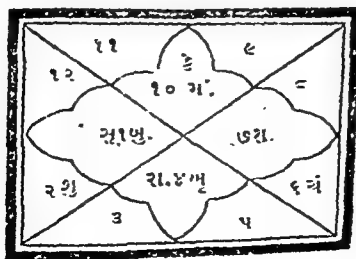
ઉચ્ચથાનિકે ચંદ્ર રાગ, મજ્જ રચણિ ચુખ મધ.

જનમ્યા નિરાખાધે, ત્રિહુ નાળી ગુણુ ખાણુ;

જ્ઞાન વિમળ એ, ભાંખ્યુ ચોથુ વખાણુ. ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:—ઉત્તરકાંડગુની નક્ષત્રના ત્રીજા પાયા સાથે ચંદ્રમાનો ચોગ આવે થકે, શુભ લક્ષ આવે થકે, ઉચ્ચ સ્થાનકે રાગ ઓટલે સાત ચંદ્ર આવે થકે, મધ્યરચણી ઓટલે અર્ધ રાત્રિના સમયને વિષે, નિરાખાધપણે, ઓટલે ખાધા સહિત પણે, ત્રિશલા રાણી ત્રણ જ્ઞાને કુરી સહિત એવા પુત્ર પ્રત્યે પ્રસવતી હુવી, એ જ્ઞાન-વિમળ સૂરિએ ચોથુ વખાણુ કર્યું. ॥ ૧૭ ॥

સ્વસ્તિ શ્રી ઋદ્ધિવૃદ્ધિજયભાંગદ્યાલુદયશ્ચ સંવત. છવિત્રશે ઓકાણુના વર્ષે મારોત્તમમાસે ચૈત્રમાસે શુક્લ પક્ષે ત્રયોદશીતિથિએ ભૌમવાસરે ધટી (૫૫), પળ (૧૧), ઉત્તરકાંડગુની નક્ષત્ર ધટી (૬૦), દ્રવચોગ ધટી (૪૫), પળ (૫૫), તૈતલકળે એવં પંચાંગશુદ્ધો શ્રી કપ્પ ધટી (૪૫), પળ (૧૫)-હક્ષવાગ-વંશે શ્રી કુંડલપુરનયરે સિદ્ધાર્થશુદ્ધે ભાર્યા ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી કુદૌ પુત્રરત્નમણ્જનન, ત્રિભુવનદીપકલગવાન શ્રીમહાવીરો-જનનિ તસ્ય જન્મકુંડલી.



અથ પાંચમી ॥ એકવીશાની દશીમાં

તે જન્મ્યાહ, મુખાયા નારકી આવરા;

તે નિમુવનેહ, પ્રગટે સમિર મુદ્ગકરા;

શિકુમરીહ, છબજનાં આગન યજો;

તેવિએ જામે હ, સપરિવાર આવી મજો.

દશા મિલે ચઉદિશિઃ ઉદ્ધે અધા દિશી આહ આહ નિમ

ચઉદિશીની. દ્વયઃ નીવાસિની ચઉ ચઉ, ઇમ છબજ મુ-

શિની; જિત માત સેમ્મણ પર કરી, ચારી મલજન તે

કે, પર વન્ન મુખા હરીય શોભા, આવિયાં નિમ સંચરે. ૧

અર્થ:—તેને ઓ જિતેશ્વરના જન્મ વચ્ચે, તેવાં નારકી

જનમ પણ કોઈ મુદ્ગન મુખી મુખ વધુ. કેમ કે કાલવતના

તિજામી નારકી જીવને મુદ્ગનમાત્ર શાતા સંકે. ચારી આવર

જવનું કરત. આન, ન થાય. તેવી તેને પણ મુખ ઉપર. તમા

જુ-મુખને વિરે જિતન થયાં. તમા ભયે, કોઈ મનોદર દો-

શિની નારકા જેવા મુખકરી નરે મરે પવન વાયા સા-પે.

દશા દિશિ ચારી છબજ ક્રમાશિનાં આગન મલજનમાત્ર થયાં.

હી ને અપરિમાને કરી પ્રમુખે જન્મ પડે જીવીને પાતકાતના

સંધિયાર, મરિતન અગમને ક્રમાશિ-માત્ર દેવને આવી સંકે.

બદી મુખી માત વન્નકરે કરતાં. નિર્દો પ્રમુખ વન્નકરે વિરે અગમ-

વીર ક્રમાશિના પદે દેવકાળનો ભાગવિ. કરતાં. તમા જીવ

પરમાને વિરે તમ અપરેનાં કરતાં, કોઈ પાંચમને વિરે મુખ

નરે, વર્જન ક્રમા. ચારી પાંચમને વિરે ઓ મલજન ક્રમાશિને

મળી દસ, વન પીળી, પરિવ્રાજી શીલી, વલી પરિવ્રાજ વૃત
 પિરવાં તે કોવાં છે ? તે કે આજના તાવ્યાં, એવા ગાયનાં
 પી. મેલાનાં પી, પીલા વગલાનાં પી, નાકે પીયાં ઘી, મઠકપણી ઘી.
 એ પાળી પીરવી, તે કોવાં છે ? તે કે આઠી પાળી, ધીમાંકે
 પી, પીની આઠી દસવી વય, એકવીસ પાળીના એક દાળીના
 એક પાળીના મુકી બાનીયન, એકવિંશી સાકર સરખી; આજ
 એમાં આંક, વિષા વિષાં પીરસે દસખી ન કેવા તળી કાનળી,
 એકસ મુકે તળી ન પણ પળ ધીની તાળ, પીરસે પાનળી
 પાળી ન આંક તાલ ગદ્યનાલમાં, એકસ કરશે ચિત્ત કરે ન
 અપણ કરે એ કરમનું કરે; આઠી સપ્તનું બીજું બરે ન કે ન
 એક પાળી નેત, આક વિષુ નિચે શરે ન પીરસે બૂલી તાલ
 ન કોવાં કેળી પદે કરે ન કરે દીલી પંચ, છાયા પણ પીરસે
 તળી ન વિષય તાલી લગાડ, વિષાં કરે કરેની કાળી ન આપડ
 ન આઠી તાલ, એક એવા દસવેલા કરે ન કવિ કાવ્ય કરે એક
 પાળી, એકસ એકસે કરે કરે ન

એક આક પીરવાં તેનાં નામ કરે છે, નીલી રાણીનાં રા
 રિણીનાં રા, રીજાનાં રા, રાંડાવા, રાંડાં, રાંડાં,
 રિણી, રાંડાં, રાંડાં, આરિયાં, વરિયાં, અરણ્યનાં, રાંડાં
 એકવી, નીજા આંખાડીયા, પાંચાળ, કાળાની રાંડી, મરુત
 રિણ, આંખાડી, રાંડી, આમણાં, રાંડાં રાંડાં, રાંડાં, રાંડાં
 રાંડાં, નીલી પીરસે, નીલી રાંડાં, આંખાં, આંખાં, આંખાં, રાંડાં
 રાંડાં, રાંડાં, રાંડાં, વલી પીરસી આંક, તે રાંડાં
 રાંડાં ન તે રાંડાં રાંડાં રાંડાં ને રાંડાં છે, રાંડાંની આંક
 રાંડાં આંક, રાંડાંની આંક, રાંડાંની આંક, રાંડાંની
 રાંડાંની આંક, રાંડાંની આંક.

તે પાળીનાં આંખાં પીરવાં ? તે રાંડાં છે, રાંડાંનાં
 રાંડાં રાંડાં રાંડાં રાંડાં, રાંડાંનાં રાંડાં, રાંડાં

ખાલકતું રુપે કીધું અને ભગવંતની સાથે રમવા લાગ્યો, તિહાં જાણી જૂણને ભગવંત સાથે હાર્યો એને ભગવંત છત્યા તે વારે ભગવંત તેને વાંસે ચઢ્યા; દેવતા વધવા લાગ્યો. ભગવંતને ખીહીવરાવવા સારુ સાત તાર જેવડું ઉંચું રુપ કર્યું, તેવારે ભગવંતે અવધિજ્ઞાને દેવ વૃત્તાંત જાણીને તેના મસ્તક ઉપર મૂઠી સારી, તેણે કરી દેવતા અરહાટ કરતો થકો કેડ પ્રમાણ ધરતીમાં પેશી ગયો. પછી શરીર સંકોચી, પગે લાગી દેવસ્વરુપ પ્રગટ કરીને રીજ્યો થકો કહેવા લાગ્યો જે હે મહારાજ ! જેહવા ઈંકે સભા મધ્યે તમોને વખાણ્યા તેવાજ તમે દૈર્યવંત છો, મેં દેવ પરીક્ષા નિમિત્તેજ ખીહીવરાવ્યા.

॥ ઢાલ ॥ પાય લાગી જી, નામ મહાવીર દેધ ગયો ॥
 લેખક શાળે જી, ઊણા આઠ વરશે થયો ॥ પ્રભુ પર-
 ણ્યા જી, નરવર્મ નૃપ યશોદા સુતા ॥ ભોગવતાં જી,
 વિષયસુખે થઈ એક સુતા ॥ અનુકરમે જી, માતા
 પિતા સ્વર્ગે ગયા; વર્ષ અઠાવીશ જી, ઘરવાસે પૂરણ થયા.
 ॥ ત્રુટક ॥ થયો અભિગ્રહ પૂરણ જાણ્યો, નંદીવર્ધન
 વીનવ્યા; અનુમતિ ન આપે તેહથી વડી, વરપ દાય
 ઘરે રહ્યા. તિહાં બ્રહ્મચારી અચિત આહારી, ખંધુ
 ઉપરે કંફણ કરી; લોકાંતિક સુર વયણ નિસુણી, દિયે
 દાન સંવચ્છરી ॥ ૪ ॥

અર્થ:—પછી પ્રભુને પગે લાગી, ભગવંતનાં બલ, દૈર્ય, વખાણતો થકો “શ્રીમહાવીર” એવું નામ પ્રભુનું આપીને દેવતા પાતાને સ્થાનકે ગયો ॥ એતિ આમલકીય ॥

દેવે અમવંતનું નિશાળગરણું" કહે છે. ભગવાન જેવારે
 મનમાં ર્ષના થયા, તેવારે માતાપિતાએ બ્રહ્મ જે ॥ શ્લોક ॥
 વર્ષેનું પચ્ચર્ષાણિ, દશ વર્ષાણિ તારયેન ॥ પ્રાપ્તે તુ પોશ્યે
 દેવેનું મિત્રવદાયેન ॥ એનું વિચારી પ્રભુને ભજાવવાનો
 ભુજે કરી, રૂઢ મુદને એક શુભ દિવસે પ્રભુને સ્નાન કરાવી,
 એ સંકાર પાડેગવી, સર્વ ક્રિયાર્થે બોજન કરાવી, સરકાર,
 મિત્રને આપી તેમને વશાભરણ આપી, કેશર, કંતૂરીનાં છાંયણાં
 કરી પ્રભુને ઘાસી ઉપર બેસાડી નિશાળે આકલવાને તત્પર થયા.
 તે વખતે અધ્યાપક તથા નિશાળિયાને આપવા સારુ ભાત
 જાળવી વસ્તુઓ લીધી. તેમાં નામ કહે છે. વસ્ત્રોદ્યાં, સાકર,
 મુદરત, કામ, ખારિક, પ્રાપ્ત, બન્નર, સંધ્યાપ્રાં, નિમજ્જા, પિસ્તાં,
 ખામ, આંધાર, આંધારી, રેવ, યેરા, દેસ, ફેલ, નાળીંગર, સાક-
 રીયા મળા, એલચીપાક, પાણી, વૃક્ષપાણી, ધીવેરાં, ચણા, સો-
 નાનાં ખરીયા, રજાઈદિન લેખણા, રુખાનીપાટીઓ, પાનના પીડાં
 પ્રમુખ અનેક વસ્તુઓ સારાં લઈને સામરે વિંજાને, મસ્તક ઉપર
 હાથ ધરીને, ઝીન ધાર કરતાં ઘડાં ધારિત્ર વાજાને અનેક પ્રકાર
 રના રાગ રેતાં ઘડાં, પ્રભુ નિશાળે આવે છે. ઔરસામાં અધ્યા-
 પકે પ્રભુ મનમાં આજકારે આવીને વિનંતુ જે પ્રવચ તે મહારી
 નિશાળે મામરુ બાજકારે આવે છે અને મને રાજાનો પુત્ર બહુવા
 વારે છે. મારે મરેકાકે ઉંચું નામન મહારીને એનું. એમ
 વિચારી ઉંચું આસન મહારી નેતા ઉપર બેસા. એવે મમરે
 રેનું આમન પાળવી પેરે કયાએમન થઈ અથવા જડમાં મર-
 નિજાવી પેરે, અથવા ઘડીના પાળની પેરે અથવા થઈ, તેવારે
 ૧૮ મહાભારત અરબિ પ્રમુદને રેનું અને બ્રહ્મ જે ભગવાન
 બહુવા જાણ છે, એવું રેનું વિચારવા કાળે કે ભગવાનને શું
 બ્રહ્મ જે રેનું એ ભગવાન મુલ્યા છે. રેનુંમુદ છે. આંખાને
 રેનું રેનું બ્રહ્મ બ્રહ્મ જે અમુનને વિને રી ઝીલને કરવી

તેના પિતાએ પણ આજે પ્રભુને પરજાવી. પછી તે યશોદા
 કહે મારું કિયથુમ બોલવતાં શ્રીમાદાવીર સ્વામીને પ્રિયદર્શના
 તે પુત્રો થઈ, તે પુત્રો આપદરમી જમાડીને પરજાવી. (તે
 દેવને પ્રથમ તે જમાડીના મત લીધો હતો પણ પછી કુલા-
 ના કોણી તે મરી લીધો હતો.) એમ કરતાં અનુક્રમે પ્રભુ
 મહાવીર થયા થયા, તેવારે પ્રભુનાં માતા પિતા, શ્રી આચા-
 રીઓ અનુક્રમ કરીને જારમ દેવલોકે ગયાં એમ કહ્યું છે, અને
 પ્રિયદર્શનમાં ગાયે દેવલોકે ગયાં. એમ કહ્યું છે. તે વખત
 મેલમાં જે અભિમદ્ય લીધેલો હતો કે માતા પિતા છવતાં સંયમ
 જેમ મળી, તે અભિમદ્ય સંજ્ઞ થયો જલ્પ્યો અને સંસારને
 અમારે આવી દેશમ થયા મદ્ય સંયમ લેવાને તત્પર થયા અને
 પાતાના બાઈ નંદીવદનની આજ્ઞા માગી; તેવારે નંદીવદને
 કહ્યું કે મે બાઈ ! દમજા માતા પિતા મરજી પામ્યાં, તેનો વિચાર
 એવે દેવલોકે તેના કોપર તમે જારાં આપો છે, તેથી દીક્ષા લેવાની
 સ્વાસ્થ્ય મળે આજુ. તેવારે ભગવાન ગોસ્વા કે છે બાઈ ! આ
 સંયમ લેવાને આજ્ઞા, એવેલો જાણે. સંસારમાં કાઈ કોઈનો મનો
 નેથી, તેા મને દેવે દેખી માર્ય પ્રતિબંધ કરીએ ? મારે છે બાઈ
 જાણેલો મેલક મનાય ન કરતા, એવું આજ્ઞા કરી નંદીવદન
 નિર્ણય. કે છે બાઈ ! તમે મેલક છે તે મને માર્ય છે, પરંતુ
 મને છે બાઈને માદનીય ક્રમેના બંધ પડ્યા બાઈ છે, તે મુક્ત
 મળી. મને જે જલ્પ્યા આજ્ઞાથી દરદર એ વર્ષ પર્વત પરમાં મેલ
 વિનમ પુરુષની માલ છે કે દરખીયાને દેખી કરજા આવે, એવ
 સીતનું આજ્ઞાને કહેલું માંજાળે બાઈ કોઈ કરજા લાવી વા
 ને વર્ષ મુદરેયસમમાં દેશ અને કહ્યું કે તમે મદ્યને અર્જે કે
 મુદરેયસમ કરતા મદ્ય, જે અભિમદ્ય અવર પાણી લેવાને એમ કહ્યું

જે પોતાં સંવાસરી દાન આપતા હવા, તે દિવસે દિવસે કેટલું
જાણી તેનું પ્રમાણ કહે છે ॥ ૪ ॥

પાતા એક કોટી છે, આજીવ ઉપર નિત કીએ;
મનમે છે, હમ ભાંગે સવિ ભવિ કીએ.
સરે સદિસા છે, આગ્યા સંયમ આચ્છવે;
પરિપ્રમાણ, પાસળી જિત આગસ કવે.
મનુષ્ય ॥ સર્વે મહુ પર, સકલ મુરવર,
સર્વિયર્થન તૃપતરાઃ સ્વજ્ઞ કલશ,
મગસ આગસ, વરે હય ગય રથવરા;
મનિય કુર, પ્રામમકો, દિગ્ગજ લેવા સંચરે;
નર નારિ નિરખે, નયમુ દરખે, મુખે જય જય ઉચ્ચરે, ૫

અર્થ:—એક કોટી એવું આજીવન મોર્ત્યા નિત્ય પ્રત્યે
મનુષ્ય દાન આપે, તે મોર્ત્યા એકી રતી બાકેના હોય, અને તે
મોર્ત્યા ઉપર લીધેલના આપણનું તથા પાતાનું નામ હોય, તે
બાકેના મોર્ત્યાનો સ્વરૂપ મનુષ્યનાં નવ દેહર મનુષ્યોનું, તેના
આજીવન પ્રમાણે પ્રત્યેક આજીવન આજીવન મનુષ્યનાં નામનાં
મોર્ત્યા એકી રતી બાકેના હોય, તે મોર્ત્યા કોટી આજીવન પ્રત્યેક
દેહના પ્રત્યેક મનુષ્યનાં દેહનાં નીમકવીનું, લીધેલના મનુષ્ય
મનુષ્ય, અને લીધેલના બાકેના દિવે બાકેનાં એવી સ્થિતિ હોય
તે નામ દેહના પ્રત્યેક મનુષ્યનાં નામનાં નામનાં જ્યેષ્ઠ દિગ્ગજ સુને સુદિ
મનુષ્યની કામની કીડી જેવા સુને તે આજીવન કોટી પ્રત્યેક મનુષ્ય
દેહનાં નામનાં દાન દેહનાં દેહનાં નામનાં મનુષ્યનાં સુદાસ મ
જાણી કીડીને મનુષ્ય, સુદાસ મનુષ્યનાં નામનાં મનુષ્યનાં મનુષ્યનાં મનુષ્યનાં
મનુષ્યની મનુષ્યનાં કોટીનાં નામનાં મનુષ્યનાં મનુષ્યનાં લીધેલ

મુહિમાંહે અધિક દ્રવ્ય આવ્યું હોય, તે ગિરિવી નામે અને
 ઝોથું આવ્યું હોય તે પૂર્ણ કરે; તથા ભુવનપતિ દેવતા ભરત-
 દેવના મનુષ્યને તેડી આવે; વાણવ્યંતર દેવો પાછા મૂકી આવે;
 ય્યોનિયિ દેવતા વિદ્યાધરેને દાન લેવાની ખબર આવે; એ જ
 અનિશય જાણવા. એ પ્રસ્તાવે તીર્થકરના પિતા મહોદી વગ
 શાલાઓ કરાવે:—એક શાલામાંહે મનુષ્યને અન્ન પાન આપે;
 બીજામાં વસ્ત્ર આપે; ત્રીજી દાનશાલાએ આભરણ આપે. હવે
 તીર્થકરના હાથના દાનનો મહિમા કહે છે:—આગઈ કુંદને દાનને
 પ્રભાવે માંહોમાંહે કલેશ હપજે નહીં તથા એક વર્ષ દિવસ સુખી
 રાજ, ચક્રવર્તી પ્રમુખ ભંડારમાં મૂકે. તે આર વર્ષ પર્યંત ભંડાર
 સ્પષ્ટ રહે. એક સેનાપતિને દાનના મહિમાથી આર વર્ષ પર્યંત
 યશ કીર્તિ થતી રહે. રાણીયાને દાનના પ્રભાવથી રાજ જાય.
 વડી નવો રાજ આર વર્ષ સુખી આવે નહીં. કલ્યાણિક દાનના
 મહિમા મળે છે. જ મડી દિવસ ચડ્યા પછી દાન દેવા માટે, તે
 તેમણે પોદાર વિવસ ચડતાં પર્યંત દાન આપે. તે દાનની
 એક વર્ષની અંજ્યા કરતાં વધુએ ફેડી, અડધાથી ફેડી, અને
 ત્રણ એકથી વધુ એકથી રાનામાંદાર આવે, તે વરજીદાન રૂપ
 વર્ષની પછી પણ મનુષ્યના પ્રાપ્તિ: કામે, એ દાન સર્વ ભગ્ય
 મળે અને મનુષ્ય અમર્યને પ્રમુખ હાથનું દાન મળેજ નહીં.
 એક અપર્વમાં રીત્રા મનુષ્ય જાણીને અનેક નિર્જાતિ તથા
 નિર્જાતિ રીત્રાના મંત્રાગ્રાહીઓ, નેડી કંડન આદિ
 નિર્જાતિ મનુષ્યને પાવે, નેડી કંડન અને કંડોડ વગી આદિ
 નિર્જાતિ મનુષ્યને રીત્રાના આર્ચનને સ્વર્ગ મેળા
 નિર્જાતિ મનુષ્યને મનુષ્ય પ્રાપ્તિ: પ્રાપ્તિ: મનુષ્ય
 નિર્જાતિ મનુષ્યને રીત્રાની મંત્રાગ્રાહીઓ, નેડી કંડન આદિ
 નિર્જાતિ મનુષ્યને મનુષ્ય પ્રાપ્તિ: પ્રાપ્તિ: મનુષ્ય
 નિર્જાતિ મનુષ્યને રીત્રાની મંત્રાગ્રાહીઓ, નેડી કંડન આદિ
 નિર્જાતિ મનુષ્યને મનુષ્ય પ્રાપ્તિ: પ્રાપ્તિ: મનુષ્ય

૩૬૦. કલ્પવૃક્ષતા કલની માતા પહેરાવે, ચેત ઉત્તમ વસ્ત્ર
પહેરાવે, મુદ્રે, માતીના હાર, કેસુપ, કેહર, આળુ-
કાપહેરા, કેસારિક આભરણ પહેરાવે.

તેવાર પછી નંદીવડનના કહેવાથી અનેક સેવક પુરુષ,
અન્ય ધનુષ લાંબો, પચ્ચીશ ધનુષ પોહોળી, અને છત્રીશ
જુલુની, એવી ચંદ્રપ્રભા નામે પાલખી કરે તે દિવ્યાનુભાવથી
માતી કરેલી પાલખીમાં એકડી થાય. તે શિખિકા પ્રભુના
જ આગળ મુકે, પછી બગવન તે શિખિકામાં પૂર્વ સન્મુખ
મંદારાને આવી બેસે, અને જમણે પાસે કૃતમદત્તશિકા વરેરી
સંપત્તિકા પદ શાસક (સાડી) લેક બેસે, યજ્ઞે પાસે પ્રભુની
જન્મ માતા ઉપરજી લેક બેસે, પાછલ એક ભલી સ્ત્રી, જોલ
કાળનાદ કરી વામમાં છત્ર લેક ધરે, ઉદાનકાળે એક સ્ત્રી
જમણે જુલુ કલકા લેક બેસે અને અગ્નિસાગર એક સ્ત્રી, મણિમય
શિખિય ચીરંગો લેક લેક ભદ્રાગને બેસે. તેવાર પછી નંદીવ-
ડનસજની આગળથી શાસક પુરુષ શિખિકા પ્રાપ્તે ઉપારે, અગ્નિ-
નરે શોભે શિખિકાની જમણી ઉપલી બાંધે ઉપારે, દશાનેદ્ર
વિભની ઉપલી બાંધે ઉપારે, ચતુરેદ્ર જમણી ભેડી બાંધે ઉપારે,
અગ્નિદ્ર જમણી ભેડી બાંધે ઉપારે, કૌર બુવનપતિ, બાનર, અગ્નિ-
નિધી અને વૈભવિકતા હેતુ યજ્ઞાગાર્ય શિખિકા ઉપારે. વળી
શાસક અને જમણેદ્ર વિના ગીલ્લ હેતુ ઉપારે, તેવારે દશાનેદ્ર
અગ્નિ, હિન્દુ પ્રથમ નો શિખિકાને યજ્ઞુષ્ય ઉપારે. પછે
મુનેદ્ર, અમુનેદ્ર, નામેદ્ર ઉપારે. પંચાંગનાં દેસ દેખાલે, દેવદ
દુષ્ટિ ધરવે, દેવના હાથે પાંચા આકાશે દેસા થાસ જુલ્યારિકા કે
દેસા થાસ કે દેસા થાસ, જેમ પદ્મવૈરાગ્યમાં શાસકને અમર થાસે તે
દેવના પ્રભુપરે શિખિકા હાસ જેમ અવરેલીનું વન, જમણેદ્રનું જ
જમણેદ્રનું વન, હેતુ કરી થાસે, જેમ શાસકના આગળથી માં

અપંદ્ર

પર્યુષણમહાપર્વ માહાત્મ્ય.

તેણે કાળે સમયે, ચૈત્ર તેરશ અબ્જુઆળી; દિસિ નિર્મળ
પવનહ, અનુકૂળે રજ ટાળી. સવિ શકુન પ્રદક્ષિણા, મેદની સન્નિ
નિષ્પન્ન; જનપદ સવિ સુખીઓ, મુદિત લોક સુપ્રસન્ન ॥૧૬॥

ઉત્તરા ક્ષાત્રગુની યોગે, ચંદ્ર થયો શુભ લક્ષ; ઉચ્ચથાનિક
ગ્રેહ સગ, મજ્જ રચણિ સુખ મક્ષ. જનમ્યા નિરાપાધે, ત્રિહં
નાણી ગુણ ખાણ; જ્ઞાન વિમળ એ, સાંખ્યું ચોથું વખાણ. ૧૭

ધૃતિ ચતુર્થ વ્યાખ્યાનમ્

અથ પંચમ વ્યાખ્યાન

ઢાળ-પાંચમી-એક વીશાની દેશી.

જિન જન્મ્યાજી, સુખીયા નારકી થાવરા; તેજે જિભવનેજી,
પ્રગટ સમિર સુહંકારા. દિશિકુમરીજી, છપ્પનનાં આરાન ગમે;
અવાધએ જાણેજી, સપરિવાર આવી મમે.

॥ ત્રુટક ॥ મિલે ચઉદિશિ ઉર્જી અમો દિશિ, આડ આડ તિમ
વિદિશિની. રૂચક નીવાસિની ચઉ ચઉ, મમ છપ્પન સુદાસિની;
જિન માત લેઈ ત્રાગુ ધર કરી, શૂચી મજ્જન તે કરે.
વરવસ જાણ કરીય શોભા, આવિયાં તિમ અંચરે. ॥૧॥

॥ ઢાળ ॥ સવિ ચુરપતિજી, જન્મમરણોત્થાવ જિનનમોઃ
મેઢ આવે જી, મળી સમુદાય અનિપજો. વજ્ર જાળેજી, કરી
અલિપેક પાનકે મમે; ધૂપ આરતિ જી, જીન જાન દોરે મમે.
૧. ત્રુટક ॥ રમે નાટિક બાજિપૂત, કરી આનંદ અનિ પૂંગા.

જેમ બધી એક શત, આઠ કાળ રચના ભણે.
 જેમ મુવળ વરસી, જૂપધર જિન મેહેલીયા;
 જેમ મોહન નંદીસર કરી, સકલસુર હામે ગયા. ॥ ૨ ॥

॥ ૧૫ ॥ હવે સંગત, પરણાતે મોગ્ધવ કરે; દશ
 નામ નગર સવે કરણા કરે ॥ નામ થાપે ૭, વર્દમાન
 રૂપી બધું; સગ કર તનુ ૭, કંચનવાને નિર્મલું ॥
 પુરુષા અતિસત્તુ બધા શ્રીજિનનું, હરિ કહેતે નસહિ શક્યો;
 જનાળી સુર એક આવી, રમત રમવાને ધક્યો ॥
 જલિ આમલી પૂજા વીડી, રણા નામે કર અહીં;
 રૂપી હાલિયે બુદ્ધિ પામ્યો, તારિજો પ્રભુ કર અહીં ॥ ૩ ॥

॥ ૧૬ ॥ પાપ સાગી ૭, નામ મહાવીર દેખ ગયો;
 હેમક મામે ૭, લાજા આદ વરસે ગયો ॥ પ્રભુ પરાધુયા ૭,
 નરનાઈ નૃપ પમોદા મુતા; ભોગવતાં ૭, વિપયમુખે ચમ એક
 મુતા ॥ અનુકરે ૭, માતા ચિત્તરચ્ચે ગયા; વર્ષ અધાવીશ ૭,
 પરામે પૂજા ગયા. ॥ ૧૭ ॥ ગયો અભિમદ પૂરણ બહુયો,
 નરીવદન બીનબા; અનુભવિ ન આપે તેદાથી વડી, વરમ
 રામ પદે મહા નિતાં સુસગરી અચિત આદારી, ખંધુ હપરે
 કહ્યા કરી; એકલિક સુર વાળ નિહાળી, રિયે દાન સંવચારી.

॥ ૧૮ ॥ જેમ આદી ૭, અદ્ધ જમ દીધર જિન રીજો;
 જેમ એક ૭, જમ અમે મહિ બીન રીજો. હરિ મહાસદ ૭
 આમળા મહાસદ ૭, મહાસદ ૭, મહાસદ ૭, મહાસદ ૭

॥ તુટક ॥ રતવે બહુ પરે, સકલ સુરવર, નંદીવર્ધ
નૃપતરા; દ્વજ કલશ મંગલ આગલ, વહે હય ગય રથના
ક્ષત્રિય કુંડ આમમધ્યે, દિખ્ય લેવા સંચરે; નર નારિ નિર
નયણ હરખે, મુખે જય જય ઉગરે ॥ ૫ ॥

॥ દ્વાલ ॥ માગશિર વદિ જી, દશમ દિને પહોર પાછલે; શા
ખંડવનેજી, અશોક તરૂ તલે એકલે. છક ભક્તેજી, ગહપિત
ખંને દિને; વસ દેવદુષ્ટ જી, ખંધે દેવે હરિ શામ મને
॥ તુટક ॥ શુભ મને લોગે દેશ સયલા, પંચ મુણિ મુખ મને
કરેમિ સામાધ્યાં તવ. નાણુ પજ્જવ મુખે. હવે તીર નંદીવર્ધ
નૃપ. પ્રમુખ વગે સરતરા; અવશેષ મહર્ત દિવસ હવે. કમાર
અમે સંચરયા ॥ ૬ ॥

॥ ૫૫ ॥ તેણે રાને જી, ગોમે પરીગલ, માંદિયા; તવ
મેં જી, અગાધાને એવા; કરે પાવને જી, બાર વરસ રસ
કરે પવન ગાંધે જી, અગાધ અગે દેવના વાં.

॥ ૫૬ ॥ રાને અગાધ નંદીવર્ધ, મુખિ દર્શિ મેં
દર્શિ, અગાધ અગે એવા; પવન વાવનાં થયા અગા
ધા અગાધ, અગાધ પાંચાં પાંચાં, અગાધ અગાધ
અગાધ અગાધ, અગાધ અગાધ ॥ ૫૭ ॥

જ્ઞાનવિમલમુદિત સજ્જાયમૃગ.

૩૫૬

અથ પદ વ્યાખ્યાનમ્

ઠાળ છઠી-જંગરીયા મુનિવર, જે દેશી.

નિત્ય મિત્ર તપસ મિત્રો છ, જાંઠ પસારી આય;
હૃદ મોગસુ પધારજો છ, માને પ્રજુ ધમ યાય ॥ ૧ ॥
સદ નાણી ચીરછ જૂતલ કરે રે વિહાર. ॥ જે આંકણી ॥
મિત્ર મુનિવરો કરી છ, શમરા પણ વિવરત;
કામીજન અનુદસથી છ, આલિંગન દેખંત ॥ ૨ ॥ ચહનાણી ॥
મિત્ર દિગ આવી મહો છ, ચીવર દીધો અહં ॥
જ્ઞાનને તારા મિહલે છ, જોગારો નિરાખાપ. ॥ ૩ ॥ ચહ ॥
હિ હદિ અભિચદ ધરી છ, જેક પપ્પ કરી વિચરંત;
પાનિ સુર મોપિજો છ, ઉપસર્ગ સદિ અલંત ॥ ચહનાંકા ॥
દૂરે માત્ર મિત્રા લહે છ, મુદાજાં દશ દેખંત;
અપ નામ નિમિવિચો છ, અર્પ કરે જેમ તંત ॥ ચહ ॥ ૪ ॥
જાણીયાય મહુવો ને મહેલો તે લજ્જો તુને મોલ;
મિત્રજાં દુગ દયાપદો છ, મુકલયાન અખોલ. ॥ ચહનાંકા ॥
નિમિત્ત પંખી પેખોજો છ, ને રહેલો દુનાયક અંગ;
જાણીયાય દુગ દયાપદો છ, અનેપમ અલિલ સંપ ॥ ચહનાંકા ॥
મહાવિર મદ મેનિવ દયાલ, પમ સુવર દીઃ
જે અલિલજીવો દેખો છ, મુર વિહારન કરે ॥ ચહ ॥ ૫ ॥
જે અલિલ મહાવિર દેખો છ, ને દેલે દેવના નાણ;
જે અલિલ મહાવિર દેખો છ, ને દેલે દેવના નાણ. ॥

જલધી તરણ ક્ષણે જો હોશે જી, તે તરશેા સંસાર;
 દામ યુગલ ક્ષણ નવિ લહું જી, તે કહો કરી ઉપગાર. ॥ ચ૦ ૧૦ ॥
 કહે પ્રભુ તે ક્ષણ તેહનો જી, ધમ દુવિધ કહું સંત;
 પ્રથમ ચોમાસું તિહાં કરી જી, વિચરે સમતાવંત. ॥ ચ૦ ૧૧ ॥
 ઉતરતાં ગંગા નદી જી, સુરકૃત સહે ઉપસગ;
 સંબલ કંબલે વારીઓ જી, પૂર્વલવે ગોવર્ગ ॥ ચ૦ ૧૨ ॥
 ચંડકાશીયો સુરક્રીયો જી, પૂર્વે ભિક્ષુ ચારિત્ર;
 સીંચે નયન સુધારસે જી, હવે મલ્યો મંબકીપુત્ર ॥ ચ૦ ૧૩ ॥
 નદીનીરે(તીરે) પ્રતિબિંબિયા જી, જિનપદ લખ્યાણ દીઠ ॥
 સામુદ્રિક બેઠ કહે જી, ઈંદ્ર થયો મન ઈંદ્ર ॥ ચ૦ ॥ ૧૪ ॥
 સંગમસુર અંધમે કર્યો જી, બહુ ઉપસર્ગ સહંત;
 દેશ અનારજ સંચર્યા જી, બાણી કરમમહંત ॥ ચ૦ ॥ ૧૫ ॥
 અંતરીકૃત સહે સીતથી જી, લોકાવધિ લહે નાણ;
 પૂર્વકૃત કર્મે નડ્યા જી, જોહના નહીં પરમાણ ॥ ચ૦ ॥ ૧૬ ॥
 ગમરો સરણે રાખીઓ જી, સુસમાર પુરિ ધરી ધ્યાન;
 અનુક્રમે ચંદનપાલિકા જી, પ્રતિજ્ઞાને ભગવાન ॥ ચ૦ ॥ ૧૭ ॥
 કાને ખીલા માલીયા જી, ગોપ કરે ધોર કર્મ ॥ વૈંચ તે
 વહી ઉદ્યોગ જી, સાદી વેદન અતિ મર્મ ॥ ચ૦ ॥ ૧૮ ॥
 વરસ પ્યાર સાદાવગે જી, કર્મ કર્યા સતિ જર ॥ ચ૦ વિનાર
 તપ અનુક્રમે જી, નિતુ કાઉસાગ્ય જિન મેર ॥ ચ૦ ॥ ૧૯ ॥
 દેવ તપ સંકલના કહું જી, જે ક્રીયા જિનરામ;
 જેણે તે કરીને નહીં જી, ગાયત્રીકાયાણુ પ્રાપ ॥ ચ૦ ॥ ૨૦ ॥

લાગે સાતમી-પ્રણ પાસનું મુખદુઃ જોવા. એ-દેશી.

જન મહિમાસ છ દો માસ, અઢી માસિ દોઢમાસિ;
 દુન દુન દુન તણ માત્રી, વીધા એક છમાસિ ॥ ૧ ॥
 એકમમાસુ ખાર જાણો, બદોતેર પખ દીલ આણો;
 ખજ દિન ન્યૂન છમાસ, ખિસય ગુણતીસ છકે તાસ ॥ ૨ ॥
 એક મહાબદ્ર પરિજા, તેમ સર્વતોબદ્ર મહિમા;
 દુન સદે દુન દિન માન, આર અકેમ ગુણ ખાણ ॥ ૩ ॥
 દિવખા દિનથી ભદિલે, પારણુ દિન સદી કહીએ;
 મજાલે જ્યોગણુ પગાશે, મહાવિદાર હૃદયાશે ॥ ૪ ॥
 ખાસે મરમ પદે આસ, હપર પખ એક ખાસ;
 એમ છમાસ પચાસ, પ્રણ મુઠમકમાસે જાય. ॥ ૫ ॥
 જાણુપાસિકા સીરે, ટમણુ વેલ અફરે;
 માણા માણીને વેર, આસિદ્રમ તણે દેહે ॥ ૬ ॥
 મજાલે જાણુને જાન, જોહાદિકાવે વેસાત;
 માણા વેસાવે રમે, મુદિ દસમિ મેદુ સંગે ॥ ૭ ॥
 જાણુ મહાદુષ્ટિવેસે, માણાવે પદાર પ્રમંગે;
 મુજ પચિસે ખરે, વિચાર મુદુર્ન તિહાં આવે ॥ ૮ ॥
 જોવલકાર જાણે, માણા સુમાસુર આવે;
 સોલે તિહાં કરીકા, જોહ ન જાણે મરમ વેસ ॥ ૯ ॥
 મિહાંસો ખાર પાણી આપણા, માણાવેસુ પચી દાણિ;
 દિહાં મજાલે દેહાસ સીધી, મજાલે જોણે પોણી ॥ ૧૦ ॥

પ્રભુ દીક્ષાનો અવસર જાણી, આવ્યો હરિ તતકાલ. સં ૪
 થાપી દિશિ પૂરવની સાહામા, દીક્ષા મહોત્સવ કીધો;
 પાલખીએ પધરાવી પ્રભુને, લાલ અનંતો લીધો. સં ૫
 સુરગણ નરગણને સમુદાયે, દિક્ષાયે સંચરિયા;
 માતા ધાવ કહે શિખામણ, સુણ ત્રિશલાના નાનડિયા. સં ૬
 મોહ મદનને જેર કરીને, વરજે ઉજ્જવલ ધ્યાન;
 કેવલ કમલા વહેલી વરજે, દેજે મુકૂત દાન. સં ૭
 એમ શિખામણ સુણતે સુણતે, શુણતે ખડું નરનારી;
 પંચ મુષ્ટિનો લોચ કરીને, આપ થયા વ્રત ધારી. સં ૮
 ધન્ય ધન્ય શ્રી સિદ્ધારથ નંદન, ધન્ય ત્રિશલાના જ્ઞયા;
 ધન્ય ધન્ય નંદિવર્દન બંધવ, એમ જોલે મુરરાયા. સં ૯
 અનુમતિ લેઈ નિજ બંધવની, વિચરે જગદાધાર;
 સમિતિયે સમિતા ગુપ્તિયે ગુપ્તા, જીવદયા ભંડાર. સં ૧૦
 સિંહ સમોવડ હુદ્દર થઈને, કઠિન કર્મ સહુ ટાલે;
 જગ જયવંતો શાસન નાયક, ઘણિપરે દીક્ષા પાલે. સં ૧૧
 દીક્ષા કલ્યાણક એ ત્રીજું, સહિ તુમે દિલમાં લાવો;
 એમ વધાવો ત્રીજે મુંદર, દીપ કહે સહુ ગાવો. સં ૧૨

(વધાવો ચોથો.)

અવિનાશીની સેજડીયે રંગ, લાગે મોરી મુજનીજ. (એદેશી.)
 ચોથું કલ્યાણક કેવલનું, કહું છું અવસર પામીજ;
 જગ ઉપકારી જગ બંધવને, હું પ્રણમું શિર નામી.
સાંલલ-મુજનીજ.

વૈશાખ શુદ્ધ દશમીને દિવસે, પામ્યા કેવલ જ્ઞાનજ;
 ખાર જોયણ એક રાતે ચાલ્યા, જાણી લાલ નિધાન. (સાંં) ૨
 અપાપા નયરીયે આવ્યા, મહસેન વન વિસંતજ;
 ગુણધરને વલી તીરથ થાપન, કરવાને ગુણવંત. (સાંં) ૩

વનપાનિ છાંતર વૈભવિનિ, વ્યોતિષી દ્વાર સમુદાયછઃ
 રાજા જયંતી દયાદેવ મહીને, એ ચાલક કહેવાય. (સાંઠ) ૪
 વનપાની રમતા હરિ સારી, વિદ્યાર્થિનિ અનિ બારીછ.
 રાજા પીઠ ઉપર દિગમરી, બેઠા જગા ઉપમરી. (સાંઠ) ૫
 વન પાંચોડા સુદિન પ્રભુચાણી, નિમુએ છે સહુ ખાણીછઃ
 કાલકાલ પ્રમાણ વાણી, વરસે છે સહુ ખાણી. (સાંઠ) ૬
 માલકેશ મુખા રામ રમણે, જલમરની પહે જાણેછઃ
 આવાય પ્રભુચિરપર રાજે, બા મંદલ છળી પાણે. (સાંઠ) ૭
 નીંદી રમતા પ્રભુ ચડની, પ્રભુનાં ચારે રૂપછઃ
 વળે કેવલ કમલાની ધ્યાના, નિરંજનુર નર બાપ. (સાંઠ) ૮
 દેવગુણિ આદિ સહુ મહીને, જ્યનને કહે જુરેવછઃ
 વિદ્યા વેદનજા મજપાથી, અભિમાની આદેવ. (સાંઠ) ૯
 કાની આજ્ઞા નિમુછી કાને, મનમાં વર્ષે મરનાછઃ
 આગેશ વિષયે નાદ રેવા, રીશે જગ જગવેન. (સાંઠ) ૧૦
 વનપાન નાચારિત્રે ભોક્ષાવે, નુદય મહુને ચાલીછઃ
 દુષ્ટારિત્રે મોરલ વિચારી, આગેશ મહુપરે નાલી. (સાંઠ) ૧૧
 વિપરી પામી પ્રભુ ચિરનામો, કાલમાંથી મુચિચારીછઃ
 પદ જલમ જયંતી મહાદેવની, રમતા રીપી સારી. (સાંઠ) ૧૨
 મહા નેર લેવાને જાણે, વરીને રમણીરછઃ
 વરીપ્રભુમોરે સોદમ પ્રભુરે, વિગમરવાનો વરછઃ. (સાંઠ) ૧૩
 નિરંજન પ્રભુછની પ્રકા, નર બાપ મહેલ રીતેછઃ
 પ્રભુદર્શન મહુમન રીતે, લાભ મનના રીતે. (સાંઠ) ૧૪
 વરે વારે રહુ જુ તોપણ, જુ તો મનમાં નાચનજુછઃ
 પ્રભુરે મનમાં રોંડા જલેને, કેવલ જાની જાણે. (સાંઠ) ૧૫
 મહેન વખણે લેખ વર્ષે રીતખાણી, ચારેથી સખતી બાણીછઃ
 નિમુછી રમણપ્રાપના ચારી, પ્રભુ ચાણી જલમણી. (સાંઠ) ૧૬

મણીપરે ત્રીશ વરસ કેવલશ્રી, બહુ નરનારી તારીય;
 ઇમ વધાવો ચોથો સુંદર, દીપ કહે મુખકારી. (સાંં) ૧૭

(વધાવો પાંચમો.)

આદિ છતેસર વિનતિ હમારી (એ દેશી.)

કલ્યાણક પાંચમું જિનજીતું, ગાવો હર્ષ અપાર વહાલા;
 જગવલ્લભ પ્રભુના ગુણ ગામ, સફલ કરે અવતાર વહાલા;
 સાસન નાયક તીરથ વંદો. ૧. એ આંકણી,
 જગ આનકને દાન દીયતા, વિચરતા જગ ભાણ વહાલા;
 મધ્ય અપાપા નગરી પધાર્યા, પ્રભુમે પદ મહિરાણ વહાલા. (શા.) ૨
 પ્રભુએ લાભાલાભ વિચારી, અણ પૂજ્યો ઉપદેશ વહાલા;
 સોલ પહોર લગે અમૃત વાણી, વરસ્યા ભવિ ઉપદેશ વહાલા. શા. ૩
 દીવાલી દિને મુક્તિ પધાર્યા, પામ્યા પરમાનંદ વહાલા;
 અજર અમર પદ જ્ઞાન વિસી, અક્ષય મુખનો કંદ વહાલા. શા. ૪
 એ પ્રભુ કર્તા અકર્તા ભોક્તા, નિજ ગુણે વિલસત વહાલા;
 દર્શન જ્ઞાન ચરણ ને વીરજ, પ્રગટ્યા આદી અનંત વહાલા. શા. ૫
 છે આકાશ અસંખ્ય પ્રદેશી, તેહના ગુણ છે અનંત વહાલા;
 એતો એક પ્રદેશે સાહિબ, અનંત ગુણે ભગવંત વહાલા. શા. ૬
 એ પ્રભુ ધ્યેય ને સેવક ધ્યાતા, એહમાં ધ્યાન મિલાય વહાલા;
 ત્રિક જોગે પૂરણતા પ્રગટે, સેવક એ સમ થાય વહાલા. સા. ૭
 ગાવો પાંચમો મોક્ષવધાવો, ધ્યાવો વીર જિણંદ વહાલા;
 ગુલ લેશ્યાયે જગ ગુરૂ ધ્યાને, ટાલો ભવભય કંદ વહાલા. શા. ૮
 ઇમ પ્રભુ વીરતણાં કલ્યાણક, પાંચ ભવોદધિ નાય વહાલા;
 શ્રી વિજય લક્ષ્મી સૂરીશ્વર રાજે, મેં ગાયા ગુલ ભાવ વહાલા. શા. ૯
 શ્રી જિનગણધર આણારંગી, કપૂરચંદ વિશ્રામ વહાલા;
 તસ આમહથી હર્ષિત ચિન્તે, ખંભાત નયર મુઠામ વહાલા. શા. ૧૦
 પંહિત શ્રી ગુરૂ પ્રેમ પસાયે, ગાયા તીરથરાજ વહાલા;
 દીપાવજય કહે મુજને હોજે, તીરથકંડ મહારાજ વહાલા. શા. ૧૧

પ્રકીર્ણ વિચારો.

(ઉદ્દેશા.)

ભયી મની ધનિ.

(વિનારો ચતુરાઈ ધરે, ધરે રૂપ ગુણ જ્ઞાનઃ

વિતા બી અભાગણી, વિતા વિતા સમાન. "

નરસિંહ (મુદ્દપતિ) શા મારે રાખવી કોઇએ ?

" પાતિમાદિસન્ધ્યાનાં, રક્ષાયે મુખવશિકા "

તા પ્રસારિત હયેલી રક્ષા મારે તાની મુદ્દપતિ મુદ્દપતિ
બેવી રીતે છે.

અ-ભાગ્ય ભાગ્ય અવસરે શા મારે રાખવ્યાં કોઇએ ?

બાળપાનરચયજ્ઞાનનાં, પરીતાયે એ પાનકમળ "

તાન બાળી (ખાન-ખાન) માં આવી ગયેલાં જંતુજાની

રૂપા નિર્મિત પાન રચયેલા બગાય મારે પાનજા-

બાળનમાં કોઇએ રૂપા (અને તેના પાનના પ્રાપ્ત-

રૂપમાં કોઇએ રૂપા) રૂપાયે છે.

જંતુજાન કે જંતુજાન રાખવાનું મું પ્રયોજન તિલક તોડી ?

" જંતુખાનનારો દિ, રજેદરમુખિપાતે "

જ્યાં આપણે, જિમ્ના પ્રાપ્ત, કે આપણે પ્રાપ્ત, હવે

જો આપણે પ્રાપ્ત, જિમ્ના પ્રાપ્ત, હવે જિમ્ના પ્રાપ્ત, હવે

જિમ્ના પ્રાપ્ત, હવે જિમ્ના પ્રાપ્ત, હવે જિમ્ના પ્રાપ્ત, હવે

“લોકાપવાદભીરત્વં, દીનામ્યુદ્ધરણાદયઃ
કૃતજ્ઞતા સુદાક્ષિણ્યં, સદાચારઃ પ્રકીર્તિતઃ”

લોકાપવાદથી બહીરાપણું, દીન-દુઃખી જનોને સંગીન
સહાયાદિકવડે ઉદ્ધરવાપણું, કૃતજ્ઞતા (કર્યા ગુણનું જાણપણું)
અને ભદ્રી દક્ષિણ્યતા રાખી પરહિત સાધી આપવાની મુશુદ્ધિ
જો સંક્ષેપથી સદાચાર કહ્યો છે.

૬. ઉપવાસ કોને કહીએ ? અને તે કરવાનો ખરો હેતુ શો
હોયો જોઈએ ?

“અપવૃત્તસ્ય દોષેભ્યઃ, સમ્યગ્વવાસો ગુણુઃ સહ;
ઉપવાસઃ સ વિજ્ઞેયઃ, ન શરીરવિરોધણમ્.”

રાગ દ્વેષાદિ દોષો થકી નિવૃત્ત થવા પૂર્વક સદ્ગુણોવડે સારી
રીતે વાસિત થવું તે ખરી રીતે ઉપવાસ સમજવો. શરીરને
રોપવી નાખવું તેનેજ માત્ર ઉપવાસ સમજવો નહિ. પણ તેમાં
દોષનું રોપણ અવશ્ય થવું જોઈએ.

યતઃ— “કષાયવિષયાહાર-ત્યાગો યત્ર વિધિયતે;

ઉપવાસઃ સ વિજ્ઞેયઃ, શેષં લંઘનંકં વિદુઃ.”

જેમાં ક્રોધાદિક કષાય, પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિવિધ વિષયો અને
અશનાદિક આહારનો ત્યાગ કરવામાં આવે છે તે ઉપવાસ જા-
ણવો. બાકીની તો લાંઘણ જાણવી. એમ જ્ઞાની પુરૂષો કહે છે.

૭. પુન્ય અને પાપનો વ્યુત્પત્ત્યર્થ કહ્યો ?

“પુનાતિ તત્પુન્યમ્ ॥ પાંશયતિ-મલીનયતિ તત્પાપમ્”

(આત્માને) પાવન કરે તે પુન્ય અને મલીન કરે તે પાપ
જાણવું.

૮. કનર વિચારે અતિ રબસપણે કાર્ય કરવાથી કેટું પરિ-
ભ્રમ આવે છે તે સંક્ષેપથી કહો ?

“ સમુચ્ચયપણું વા કુર્વતા કાર્યજતતં,
પરિણતિરવધાર્યાં ચત્નતાઃ પરિહતેન;
અતિરભસ્ટૂતાનાં કર્મણ્યાયાવિપત્તે;
અવતિ દદ્યદાદિ શક્યપદુયો વિપાકઃ ” ॥ ૧ ॥

આજે કે નવરુ ગમે તે કાર્ય કરનાં હાથા માણસે તેના પરિ-
ભ્રમનો સારી રીતે જુદિભગથી વિચાર કરી લેવો લેખકે.
કેમકે અતિ રબસપણે જે કાર્ય કરવામાં આવે છે તેથી એવી
વિપત્તિ આવી પડે છે કે જેથી દૃશ્યને ભાદે પરિભ્રમણથી વિપાક
આવવો પડે છે. પરિણામરૂપે વિચારીને કાર્ય કરનાર તેના
કેટલા વિપાકથી બચી જાય છે.

૯. ઉચ્ચ-મનોરથ મુશીબના ધવાનો સાચા માર્ગ દર્શાવો ?

“ ધિયર્થ ધોષસ્થરો મિથ્ય નોષાર્થ. ”

પ્રથમ ધોષસ્થના-આવકના મનોરથે અને પછી ઉચ્ચ-મનોરથ કરે.

૧૦. મુશીબનો આવી પડે તે હિંમતી જવાબ એવો માર્ગ
બતાવો ?

“ પાતિશ્ચ મય | પિતૃભવતઃપુત્રો વચસત્પત્તઃ પ્રવૃત્તિર્ભવતઃ. ”

પ્રીત્ત અને અત્યંત એવા પાતાકોના પણ પાદે પ્રમાણ છે.

૧૧. જેને કાંઈકાંઈ ના પડે-મરેલન (કિલ્લ) ક્યાં વિના
કેવું મરવું નથી.

૧૨. જેને કુલ મરવું ના પડે-મરેલન (કિલ્લ) ના પડે નહીં.

૧૩. જેને કુલ મરવું ના પડે-મરેલન (કિલ્લ) ના પડે નહીં.

૧૪. જેને કુલ મરવું ના પડે-મરેલન (કિલ્લ) ના પડે નહીં.

૧ વિદિષ્ઠ (અર્થિ ગંગા-ગંગા). ૨ યાતાયાત (સોડું ગંગા). ૩ મિદિષ્ઠ (ચિથર) અને ૫ ગુહીન (લય પામી ગયેલું-ગુસ્થિર-સમાધિસ્થ ગયેલું મન).

૬૫ વિદ્વાન્-અતુર માણસે ધર્મની પરીક્ષા કેવી રીતે કરવી તેમજ ?

“યથા અતુર્ભિઃ કનકં પરીક્ષયતે,
નિવર્ષણુચ્છેદનતાપતાડનૈઃ ।
તથૈવ ધર્મે વિદ્વપા પરીક્ષયતે,
શ્રુતેન શીલેન તપોદયાગુણૈઃ”-

જેમ કપ, છેદ, તાપ અને તાડન એ ચાર પ્રકારે કનક (સોના)ની પરીક્ષા કરવામાં આવે છે તેમ શ્રુત (જ્ઞાન), શીલ (સદાચાર), તપ અને દયા ગુણવડે વિદ્વાન્ માણસ ધર્મ-રતની પરીક્ષા કરે છે.

ઇતિશમ.

તત્ત્વવચ્ચતો.

૧ કર્મપુદ્ગલસાદાનચ્છેદો દ્રવ્યસંવરઃ (કર્મ પુદ્ગલ અહણ કરતાં વિરમણું તે દ્રવ્ય સંવર કહેવાય છે.)

૨. લવહેતુક્રિયાત્યાગો લાવસંવરઃ (સંસાર વૃદ્ધિકાર ક્રિયાઓનો ત્યાગ કરવો, તે લાવ સંવર કહેવાય છે.)

૩. જે જે ઉપાયથી કર્મ આવતાં અટકે-આશ્રવ રોધ થાય તેવા તેવા ઉપાય સંવરાર્થીએ સેવવા આદરવા યોગ્ય છે.

૪. ક્ષમા, નમ્રતા, સરળતા અને સંતોષ વડે ક્રોધાદિક ઠાળવા જોઈએ.

૫. મન વચન અને કાય શુભિ વડે મન વચન અને કાય
વિભવો નિબળ કરવો.

૬. આપમાદ-આપમત્તનાનું કૌચન કરી આલસ્યાદિઃ પ્રમા-
દનો ત્યાગ કરવો.

૭. વધ્યાશ્વિ મન નિયમ આલસ્યા રૂપ વિરુદ્ધિવડે અવિ-
રુદ્ધિનો ત્યાગ કરવો.

૮. વાત્સલ્યકાનરૂપ સમ્પ્રદાયનું કૌચન કરવા વડે અવતર
મદા રૂપ અવિચારનો ત્યાગ કરવો.

૯. વિનયવર્ધ રૂપ વિવરના પરિણામવડે વિનયની અવિચ-
ારનો ત્યાગ કરવો.

૧૦. રાજ-પ્રમદન દયાન-વિચારવડે અશુભ-આત્મકૌટ ત્યા-
ગનો ત્યાગ કરવો.

૧૧. વીનયના અભિનય કર્મ-આર્મમાં સ્થિત થઈને મારું
માની, મારું નેમજ સ્થિતિને 'આવશ્યકમિ' અને 'અર્થવિરુ-
દ્ધિ'માં અભિનિય વડે મહાત્મા જે નેમને જે જેવા મેમ ને
વરિત દીને આદર કરી આપવું, તેને અભિનિય સ્થિતિમાં
રહી છે.

૧૨. રાજા મરી નિવર્તી (પાયા રતી) મુજ અંગને કાળી
મરી તેને ન-વધી રૂપમાં રહી છે.

૧૩. મિત્રન પદાભિ : મિત્રન પ્રકારિ) મિત્રન ભાવ મહા-
અભિનય અંગને.

૧૪. અવિચારવડે રૂપ કરવો રહે છે. વધારે નિબળ નમ
વડે મન વચન અને કાય શુભિ વડે મન વચન અને કાય

૧૫. સમક્રિતની છ ભાવના-૧ સમક્રિત એ પુન્ય વૃક્ષનું મૂળ છે. ૨ ધર્મ નગરનો દરવાજો છે. ૩ મોક્ષ મહેલનો પાયો છે. ૪ મુળ ઉત્તર ગુણ સંપત્તિનો ભંડાર છે. ૫ શ્રુત શીલ રસનું ભાજન છે, તેમજ ૬ શમ દમાદિક ગુણોનો પૃથ્વી પર આધાર છે. ચિંતામણિ રત્ન સદૃશ ઉક્ત સમક્રિતને કોણ ન ગાહે? અને કોણ ન પ્રશંસે?

૧૬. સિંધુ સૌવીર દેશે, વીતલય પતને, જીવિત સ્વામીશ્રી મહાવીરજિનબિંબ વિદ્યુન્માલીદેવકૃત ઉક્ત જિન બિંબ વિદિશામાં દેવકાય નગરે બ્રાજિલ સ્વામીના નામથી આદિત્ય રૂપે પૂજશે.

૧૭. Prevention is better than cure=ઔપચ કરવા કરતાં પરેજ પાળવી વધારે સારી છે.

૧૮. નેચરોપથી=નગર દવાએ રોગ મટાડવા શુદ્ધ આચાર વિચાર અને શુદ્ધ આહાર વિહાર સાથે શુદ્ધ વર્તન રાખવું જોઈએ.

૧૯. ઉત્તમ આરોગ્ય માટે વિચારો કે તમે વાસ્તવ પુરૂષ છો અને તે નિરામય એટલે સકળ રોગ વર્જિત છે. [યાદશી ભાવના તાદશી સિદ્ધિ:]

૨૦. First deserve and then desire=કોઈ પણ મહત્ત્વ ઝળની ઇચ્છા કરવા પૂર્વે તેવી યોગ્યતા સંપાદન કરવા તમારાથી બનતો પ્રયત્ન કરો.

૨૧. Bear and Forbear-બમો અને ખામોશ રાખો-સામવા પ્રયત્ન કરો.

“સુદૃઢ ગાઈયં સુદૃઢ વાઈયં, સુદૃઢ નગ્નિયયં સામ સુદૃઢી
આબુપાલિય દીદ રાઈયં, ઉસુ મિણુતે મા પમાયએ

અર્થ—એક આદ્ય (વેશ્યા) ધોનાની પુત્રીને ઉદ્દીશીને મિલન
 થી કહે છે કે દે જલેન ! તેને બહુ બધું ગાયું, બહુ
 વગાડ્યું (બલ્લઃપૂ) અને બહુ મારું નૃત્ય કર્યું. લાંબી
 પૂર્ણીના રીતે કરીને હવે ધોના વખતને મારે (અર્થે બે-
 વીસમ રહી છે તેટલા અલ્પ સમયને મારે) દે જલેન !
 મ પ્રગટ કરું છું કેમ વિચિત્ર મનુષ્ય છે ? તરત સાવધાન
 થા, હવે રવિવાર સમયને મારે જશે બેસ (બાઈ) બગાડીશ
 ને મારે અશુભ થા. આ ગાયાનો બાવાઈ વિગાડનાં ત્યાં
 ને જોવા મળેલા સ્વપ્નપ્રવાહિ અને દલો જોય પાછી ગયા
 ને વેળાવે કસી ભીના બની ગયા.

ઉદ્દીશીનતા મગન હુઈ (બઈ) અધ્યાત્મ રસરૂપ—
 એ નાદિ જગ્ય માર કાઈ, તબ દુખે નિરૂપે "
 આગે કરી નિઃસંગતા, સમતા સેવત તેહુ
 રમે પરમ આનંદરસ, સત્ય યોગમ તેહુ "
 આપના અંદલથી અતિ સિતલ, નાથનિરંજન યાચીછા
 રૂપગંદ રસ પ્રેમે પીનાં, નિદાંથી પ્રીત બધાચીછા.
 અચિનારીની સેવડી."

વિવેચિતાસમાંથી ઉદ્દનિત વિચારો.

૧. પ્રથમ પુણ્યો પુણ્યાર્થે અંદલની શિષ્યોત્તરી નામિ-
૨. અંદલની સેવડી નામ નિદિ યાચ.
૩. અંદલની સેવડી પુણ્યો અંદલની સેવડી નામ નિદિ યાચ.
૪. અંદલની સેવડી પુણ્યો અંદલની સેવડી નામ નિદિ યાચ.

મરી જાય અર્થાત્ સ્થિર થઈ જાય તો સત્તાગત રહેલા અનેક ઉત્તમોત્તમ ગુણો સદૃજમાં પ્રગટ થાય.

આ ઉપરથી મનને નિયમમાં રાખવાની અને તેને કેળવી આત્મોપયોગી કરવાની કેટલી બધી જરૂર છે તે સહેજે સમજશે. શ્રી પ્રશમરતિ ગ્રંથ (જે અનુવાદ સહિત હમાશ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ છે તે) માં આ મનશુદ્ધિ સાંખ્યે પૃષ્ઠ ૮૫ થી ૯૦ સુધીનો ઉપયોગી ઉદ્દેશ્ય મનનપૂર્વક વાંચવા-વિચારવા યોગ્ય હોવાથી તે બાબત અત્ર પ્રસ્તાવે વાગકવૃંદને સાદર ભલામણ કરવી ઉચિત લાગે છે. બાકી તો આ વિષય ધણેજ ગદ્યન હોવાથી ખાસ તેના અભ્યારી જનોનેજ યત્નથી સમજી શકાય તેવો છે. તેમ છતાં 'યોગ શાસ્ત્રાદિક ગ્રંથો' ની સહાયતા લઈ કોઈ તેવા સુસંમદાશય પાસે ગુરુગમ મેળવી તેનો અભ્યાસ કરનારને તેના અપંગક પ્રયાસ [પુરુષાર્થ] ના પ્રમાણમાં સફળતા મળવા પુરનો સંભવ છે.

અતિશય.

મહાપાત્રનાય શ્રી મદ્ વશોવિજયજી કૃત શ્રી પાર્થ-
જિતવિજયન.

(૧૦૦ પંક્તિ - ૩૫૦)

ચિત્તવૃત્તિ મન વચન વિચારન, જન મન રંજન દેવ માં પ્રીતિ ૧૧
જનવૃત્તિ ચિત્તવૃત્તિ મુક્તિ, મુક્તિનિ જન કરે મેલ પાનવિજયન
ચિત્તવૃત્તિ જોડે દેવ માં ને આંકડી ૧૧ ૧૧

તું સાહિબ હું સેવક તોરો, ઓ વ્યવહાર વિભાગ ॥ લલના ॥
 નિશ્ચય નયમત દોનું બિચારે, હે નહિં ભેદકો લાગ ॥મન મોઝા૧૩
 તું ઘટ અંતર પ્રગટ વિરાજે, જ્યું નિર્મલ મણિકંત ॥ લલના ॥
 આહીર ફૂંકત મૂક ન પાવે, જ્યું મૃગમદ મૃગભ્રાન્ત ॥મન મોઝા૧૪
 ગુણકાણાદિકે ભાવે મિશ્રિત, સખમાંહે તુઝ અંશ ॥ લલના ॥
 ખીરનીર જિમ સિન્ન કરતહે, ઉજ્જવલ અનુભવહંસ ॥મન મોઝા૧૫
 આતમ જ્ઞાન દશા જખ જગી, વૈરાગી તુજ જ્ઞાન ॥ લલના ॥
 રો પાવે જ્યું રત્ન પરીક્ષા, પેખત રત્ન પ્રધાત ॥મન મોઝા૧૬
 પુણ્ય પ્રકૃતિ દેવકો કારણ, મૂક લહે નહીં ધર્મ ॥ લલના ॥
 જ્યું પીરો કોઝ અંધ ન માને, લહત ન અંતર મર્મ ॥મન મોઝા૧૭
 ગંધ રૂપ રસ ફરસવિવર્જિત, ન ધરે તિહાં સંઘણ ॥ લલના ॥
 અણ અવતાર અશરીર અવેદી, તું પ્રભુ શુદ્ધ પ્રમાણ ॥મન મોઝા૧૮
 કેવળજ્ઞાન દશા અવલોકે, લોકલોક પ્રમાણ ॥ લલના ॥
 દર્શન વીર્ય ચરણ ગુણધારી, સેવત સખ અહિકાણ ॥મન મોઝા૧૯
 સત્તા શુદ્ધ અરૂપી તોરી, નહીં જગકો વ્યવહાર ॥ લલના ॥
 કહા કહીએ કહુ કહન ન આવે, તું પ્રભુ અલખ અપાર ॥મન મોઝા૨૦
 દીપચંદ્ર રવિ બ્રહ્મ ગણ કેરો, જિહાં પ્રસરત નહીં તેજ ॥ લલના ॥
 તિહાં એકે તુઝધામ બિરાજે, નિર્મલ ચેતન રહેજ ॥ મન મોઝા૨૧ ॥
 આદિ રહિત અજરામર નિર્ભય, વ્યાપક એક અનંત ॥ લલના ॥
 શુદ્ધ પ્રકૃતિ અકપાય અમાયી, તું પ્રભુ બહુ ગુણવંત ॥મન મોઝા૨૨
 તું માતા તું ત્રાતા ભ્રાતા, પિતા બંધુ તું મિત્ર ॥ લલના ॥
 સરણ તુંહિ તુજ સેવા કીજે, દૃઢ કરી તનુ વચ ચિત્ત ॥મન મોઝા૨૩
 પાસ આશ પૂરો અખ મોરી, અરજ એક અવધાર ॥ લલના ॥
 શ્રી નયવિજય વિષ્ણુધ પાય સેવક, જસ કહે ભવ જલ તાર ॥
 મન મોહન જિનજી ભેટિયે હો ॥ ૨૫ ॥ ઇતિ.



